

ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY

Moryń 2010

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	5
1.1. FORMALNO – PRAWNE PODSTAWY DO WYKONANIA OPRACOWANIA	5
1.2. CEL I ZAKRES PROGRAMU	7
1.3. METODYKA WYKONANIA OPRACOWANIA.....	8
1.4. OKRES OBJĘTY PROGRAMEM	10
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY MORYŃ	11
2.1. PODSTAWOWE DANE O GMINIE.....	11
2.2. POŁOŻENIE FIZYCZNO-GEOGRAFICZNE GMINY.....	11
2.3. UŻYTKOWANIE TERENU	12
2.3.1. Rolnictwo	13
2.3. DEMOGRAFIA GMINY	14
2.4. UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE.....	17
2.4.1. Aktywność ekonomiczna ludności	18
2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	21
2.6. WALORY KULTUROWE	23
3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	26
3.1. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	26
3.1.1. Ujęcia wody i sieć wodociągowa	26
3.1.2. Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków	30
3.1.3. Urządzenia wodne	33
3.2. GAZYFIKACJA.....	34
3.3. ELEKTROENERGETYKA.....	34
3.4. TELEFONIZACJA.....	35
3.5. RUROCIĄGI	35
3.6. KOMUNIKACJA	35
3.6.1. Drogi.....	35
3.6.2. Koleje i transport zbiorowy	37
3.7. CIEPŁOWNICTWO	38
3.8. GOSPODARKA ODPADAMI	38
4. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY	39
4.1. RZEŻBA TERENU I GEOLOGIA.....	39
4.1.1. Geologia	39
4.2. PORYWA GLEBOWA GMINY	40
4.3. ZASOBY WODNE.....	41
4.3.1. Wody podziemne.....	41
4.3.2. Wody powierzchniowe.....	42
4.3.2.1. Rzeki	42
4.3.2.2. Jeziora.....	42

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

4.4. WARUNKI KLIMATYCZNE	44
4.5. WALORY PRZYRODNICZE GMINY	44
4.5.1. Lasy	44
4.5.2. Ogólna charakterystyka flory	46
4.5.3. Ogólna charakterystyka fauny	46
4.6. FORMY OCHRONY PRZYRODY	47
4.6.1. Park krajobrazowy	48
4.6.2. Rezerваты przyrody	48
4.6.3. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	49
4.6.4. Pomniki przyrody	49
4.6.5. Użytki ekologiczne	50
4.6.6. Strefy ochronne	50
4.6.7. Natura 2000	50
4.6.8. Zieleń urządzona	52
5. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA ORAZ JEGO ŹRÓDŁA PRZEOBRAŻEŃ	54
5.1. RZEŻBA TERENU I PRZYPOWIERZCHNIOWA WARSTWA SKORUPY ZIEMSKIEJ	54
5.1.1. Wpływ wydobycia kopalin na rzeźbę terenu	55
5.2. GLEBY	56
5.3. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	61
5.2.1. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza	65
5.4. WODY PODZIEMNE	70
5.5. WODY POWIERZCHNIOWE	73
5.5.1. Stan czystości rzek	74
5.5.2. Stan czystości jezior	74
5.6. KLIMAT AKUSTYCZNY	77
5.7. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE	82
5.8. POWAŻNE AWARIE	84
5.9. PRZYRODA OŻYWIONA	85
5.9.1. Flora gminy	85
5.9.2. Fauna gminy	86
5.9.3. Przyczyny degradacji szaty roślinnej i przeobrażeń fauny	86
5.10. KRAJOBRAZ	87
5.11. ODRĘBNE ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY	87
6. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE – POLITYKA EKOLOGICZNA	89
6.1. POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA	89
6.1.1. Cele i zadania Polityki ekologicznej Państwa	91
6.1.2. Limity krajowe	98
6.2. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO	100
6.2.1. Cele i zadania Programu ochrony środowiska województwa	101
6.3. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU GRYFIŃSKIEGO	102
6.4. STRATEGIA ROZWOJU GMINY MORYŃ	116

7. GŁÓWNE USTALENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	118
7.1. CELE I PRIORYTETOWE DZIAŁANIA EKOLOGICZNE W GMINIE MORYŃ	118
7.1.1. Cele i zadania Programu ochrony środowiska dla Gminy Moryń	119
7.1.2. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych dla Gminy Moryń	131
8. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	153
8.1. EMISJA OBLIGACJI KOMUNALNYCH	153
8.2. FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ.....	154
8.3. EKOFUNDUSZ	161
8.4. WSPARCIE FINANSOWE UE.....	162
8.4.1. Fundusze strukturalne	162
8.4.2. Programy pomocowe-operacyjne	162
8.4.3. Inne instrumenty finansowe wspomagające ochronę środowiska	170
8.5. BANK OCHRONY ŚRODOWISKA	175
9. SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA.....	184
9.1. KONCEPCJA SYSTEMU ZARZĄDZANIA PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA	184
9.1.1. Instrumenty prawne	185
9.1.2. Instrumenty finansowe.....	187
9.1.3. Instrumenty społeczne	187
9.1.4. Instrumenty strukturalne	189
9.1.5. Uwarunkowania unijne.....	189
10. WDROŻENIE I MONITORING PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	190
10.1. STRUKTURA ORGANIZACYJNA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM.....	190
10.2. MONITOROWANIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	192
10.2.1. Mierniki realizacji Programu	194
11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.....	196

1. WPROWADZENIE

Ochrona środowiska naturalnego jest obowiązkiem wszystkich obywateli oraz władz publicznych, które poprzez politykę zrównoważonego rozwoju powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne oraz nieograniczony dostęp do zasobów naturalnych zarówno współczesnemu jak i przyszłemu pokoleniu. Ogólnym celem ochrony środowiska naturalnego jest właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów i składników środowiska naturalnego. Prowadzone działania mające na celu chronić środowisko przyrodnicze gminy polegają głównie na:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i właściwym gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
- przeciwdziałaniu powstawaniu zanieczyszczeń;
- utrzymywaniu i przywracaniu elementów środowiska przyrodniczego do stanu właściwego.

Polityka proekologiczna prowadzona przez władze Gminy Moryń w pełni wyraża się poprzez ideę ekorozwoju, widoczną w planowaniu i realizacji zadań strategicznych. Niniejszy dokument „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń” stanowi podstawę realizacji strategicznych działań z zakresu ochrony środowiska naturalnego.

1.1. Formalno – prawne podstawy do wykonania opracowania

Program ochrony środowiska jest podstawowym instrumentem realizacji polityki ekologicznej Państwa. Działania z zakresu ochrony środowiska w gminie muszą być podejmowane na podstawie aktualnego programu ochrony środowiska, który opracowano zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), a w szczególności zgodnie z:

Art. 14.

1. Polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- 1) cele ekologiczne,
- 2) priorytety ekologiczne,
- 3) rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- 4) środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata.

Art. 17.

1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając wymagania, o których mowa w art. 14.
2. Projekty programów ochrony środowiska są opiniowane odpowiednio przez organ wykonawczy jednostki wyższego szczebla lub ministra właściwego do spraw środowiska.
3. W miastach, w których funkcje organów powiatu sprawują organy gminy, program ochrony środowiska obejmuje działania powiatu i gminy.

Art. 18.

1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwała odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.
2. Z wykonania Programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio Sejmikowi Województwa, Radzie Powiatu lub Radzie Gminy.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń opracowano w oparciu o obowiązujące akty prawne, tj. :

- Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150);
- Ustawa o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 lipca 2001 roku (Dz. U., nr 100, poz. 1085, z późn. zm.);
- Ustawa o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko z dnia 3 października 2008 roku (tekst pierwotny Dz. U. 2008 nr 199 poz. 1227);
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2007 Nr 75, poz.493);
- Ustawa Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2005r. Nr 239, poz.2019);
- Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 151, poz. 1220);
- Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz.251);
- Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z dnia 11 maja 2001 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2001r. Nr 63, poz.638);
- Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2005r. Nr 45, poz.435);
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2004r. Nr 121, poz. 1266);

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- Ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej z dnia 11 maja 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2007r. Nr 90, poz.607);
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2003r. Nr 80, poz.717);
- Ustawa o ochronie roślin z dnia 18 grudnia 2003 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2004r. Nr 11, poz. 94);
- Ustawa o ochronie zwierząt z dnia 21 sierpnia 1997 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2003r. Nr 106, poz. 1002);
- Ustawa o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (tekst pierwotny Dz. U. z 2001r. Nr 97, poz.1051);
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947);
- Ustawa o rolnictwie ekologicznym z dnia 20 kwietnia 2004 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz.898);
- Ustawa o nawozach i nawożeniu z dnia 109 lipca 2007 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2007, poz.147, poz.1033);
- Ustawa o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest z dnia 19 czerwca 1997 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2004r. Nr 3 poz.20);
- Ustawa o substancjach zubożających warstwę ozonową z dnia 20 kwietnia 2004 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2004r. Nr 121, poz.1263);
- Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska z dnia 20 lipca 1991 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2002 r. Nr 112 poz. 982);
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 roku (tekst jednolity Dz. U. z 2005r. Nr 236, poz. 2008);
- Ustawa o krajowym systemie ekozarządzania i audytu (EMAS) z dnia 12 marca 2004 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2004r. Nr 70, poz.631.

Do opracowania **Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń** przystąpiono w oparciu o podpisaną umowę w dniu 22.06.2009 r. pomiędzy Gminą Moryń, a firmą EKO- GLOBE, Os. Armii Krajowej 126/8 w Poznaniu.

1.2. Cel i zakres programu

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja uchwalonego przez Radę Miejską w Moryniu, Uchwałą Nr XXIII/200/2005 w dniu 31 stycznia 2005 roku, Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń jest podstawowym dokumentem koordynującym działania na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy. Głównym celem aktualizacji Programu jest dostosowanie polityki ekologicznej Gminy Moryń

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

wynikającej ze „Strategii Rozwoju Gminy Moryń do 2015 roku”, do realizowanej polityki ekologicznej Państwa. Dokument ten definiuje podstawowe kierunki, zadania oraz cele ekologiczne, które są niezbędne do realizowania polityki ekologicznej Państwa w obszarze Gminy Moryń. Pozwoli to na zarządzanie gminą w sposób strategiczny oraz na wyeliminowanie wszystkich niekorzystnych elementów na jej terenie, które powstały wskutek niezrównoważonego rozwoju gospodarczego.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska prezentuje aktualną sytuację ekologiczną na terenie gminy oraz określa politykę jej zrównoważonego rozwoju. Program ochrony środowiska przekazuje społeczeństwu oraz przedsiębiorcom funkcjonującym na terenie gminy, aktualne informacje na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska. Uwzględnia uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, w tym ekologiczne, przestrzenne, ekonomiczne oraz społeczne. Dokument prezentuje aktualny stan zagadnień z zakresu ochrony środowiska, a są to m. in. pojęcia związane z ochroną powierzchni ziemi, ochroną wód podziemnych i powierzchniowych, ochroną powietrza atmosferycznego, środowiska akustycznego oraz charakterystyką poszczególnych zasobów przyrodniczych na terenie gminy.

Aktualizacja dokumentu zawiera także omówienie najważniejszych problemów, w tym zagrożeń ekologicznych. Dokument zawiera konkretne rozwiązania w celu minimalizacji tych zagrożeń lub całkowitego ich wykluczenia. Jednym z ważniejszych celów niniejszego dokumentu jest również nakreślenie sposobów współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli oraz instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska na terenie gminy. Opracowany Program daje także możliwość do występowania o środki finansowe potrzebne do realizacji zadań ekologicznych wyszczególnionych w dokumencie. W pewnym stopniu dokument ten organizuje system informacji o stanie środowiska i działań zmierzających do jego poprawy na terenie Gminy Moryń.

1.3. Metodyka wykonania opracowania

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń opracowany został przez firmę Eko - Globe z siedzibą w Poznaniu, przy stałej współpracy z pracownikami Urzędu Miejskiego w Moryniu. Do realizacji opracowania wykorzystano materiały uzyskane z gminy, przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie gminy, urzędów administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych. Dokument został przygotowany zgodnie z obowiązującymi „Wytycznymi sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym”, a także z obowiązującymi przepisami prawa.

W trakcie realizacji opracowania pt. „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017” uwzględniono uwarunkowania dokumentów krajowych, tj.:

- Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016;

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski;
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych;
- Krajowy Program Zwiększania Lesistości;
- Raport o stanie lasów w Polsce;
- Polityka Energetyczna Polski do roku 2030;
- Narodowa Strategię Edukacji Ekologicznej.

Nakreślone podstawowe kierunki, zadania oraz cele ekologiczne dla Gminy Moryń, które są niezbędne do realizowania własnej polityki ekologicznej Gminy są również zgodne z dokumentami regionalnymi oraz lokalnymi, tj.:

- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012 – 2015,
- Program Monitoringu Środowiska w Województwie Zachodniopomorskim,
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020,
- Program Małej Retencji Wody do 2015 roku dla Województwa Zachodniopomorskiego,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla Województwa Zachodniopomorskiego,
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń, 2004 rok,
- Strategia Rozwoju Gminy Moryń na lata 2003 – 2015,
- Wieloletnie Programy Inwestycyjne dla Gminy Moryń.

Aktualizacja Programu ochrony Środowiska została przygotowana w oparciu o w/w dokumenty.

Program przyjmuje podstawowe zasady ogólne, leżące u podstaw polityki ochrony środowiska UE i Polski. Są to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
- sprawiedliwości międzypokoleniowej,
- sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
- równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.

W trakcie prac nad Programem:

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- przeprowadzono ocenę relacji pomiędzy programami na szczeblu centralnym, wojewódzkim, powiatowym oraz gminnym;
- ustalono zakres i formę opracowywanego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń w oparciu o spotkania z władzami Gminy Moryń;
- przeprowadzono analizę stanu środowiska gminy poprzez zgromadzenie aktualnych informacji na temat stanu poszczególnych zasobów środowiska przyrodniczego oraz poszczególnych komponentów środowiska;
- przeprowadzono analizę do określenia podstawowych kierunków, zadań oraz celów ekologicznych, które są niezbędne do realizowania polityki ekologicznej Państwa w obszarze Gminy Moryń;
- określono priorytetowe działania ekologiczne dla Gminy Moryń na lata 2010 – 2013 i 2014 - 2017;
- określono metody oraz kierunki realizacji Programu oraz monitorowania jego wdrażania;
- zweryfikowano i skonsultowano opracowany dokument z władzami Urzędu Miejskiego w Moryniu w celu jego zaakceptowania.

Niniejsze opracowanie składa się z następujących części:

1. Wprowadzenie,
2. Charakterystyka Gminy Moryń,
3. Infrastruktura techniczna,
4. Charakterystyka środowiska przyrodniczego gminy,
5. Analiza stanu środowiska oraz jego źródła przeobrażeń,
6. Uwarunkowania zewnętrzne – polityka ekologiczna,
7. Główne ustalenia Programu Ochrony Środowiska,
8. Instrumenty realizacji Programu ochrony Środowiska,
9. System zarządzania Programem ochrony Środowiska,
10. Wdrożenie i monitoring Programu Ochrony Środowiska,
11. Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

1.4. Okres objęty Programem

Zgodnie z ustaleniami Prawa ochrony środowiska, określającego w art.14 ust. 2, iż politykę ekologiczną przyjmuje się na cztery lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne cztery lata, program zawiera zadania dla dwóch faz:

- cele krótkoterminowe - lata 2010 - 2013,
- cele długoterminowe - do roku 2017.

Ocena i weryfikacja realizacji zadań Programu dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy co 2 lata od przyjęcia Programu.

2. CHARAKTERYSTYKA GMINY MORYŃ

2.1. Podstawowe dane o gminie

Gmina Moryń położona jest w południowo – zachodniej części Województwa Zachodniopomorskiego, na pograniczu Pojezierza Myśliborskiego i Równiny Gorzowskiej. Jest gminą o charakterze rolniczo – turystycznym. Wraz z otaczającymi gminami tworzy Powiat Gryfiński i jest jedną z jednostek samorządowych stopnia podstawowego. Gmina Moryń graniczy z gminami: Chojna, Cedynia oraz Mieszkowice, które mają bezpośrednią styczność z granicą państwa.

Gmina obejmuje 9 sołectw: Gądno, Witnica, Bielin, Stare Objezierze, Nowe Objezierze, Klęcicz, Przyjezierze, Dolsko oraz Mirowo. Siedzibą organów gminy jest miasto Moryń - centralnie położone na terenie gminy, graniczące od wschodu z wodami jednego z największych jezior w Polsce - jeziorem Morzycko. Gmina znajduje się w odległości 58 km od głównej siedziby powiatu – Gryfina oraz 83 km od stolicy Województwa Zachodniopomorskiego – Szczecina. Całkowita powierzchnia Miasta i Gminy Moryń wynosi 124,86 km².

Ogólna liczba ludności zamieszkująca teren gminy w 2008 roku (stan na 31.12.2008 r.) wynosiła 4.436 osób, a gęstość zaludnienia w 2008 roku wynosiła 35 osób na km².

2.2. Położenie fizyczno-geograficzne gminy

Miasto i Gmina Moryń położone są w południowej części Województwa Zachodniopomorskiego i Powiatu Gryfińskiego, na pograniczu dwóch krain fizyczno-geograficznych - Pojezierza Myśliborskiego będącego częścią Pojezierza Zachodniopomorskiego i Równiny Gorzowskiej. Teren gminy znajduje się w otulinie i częściowo w granicach Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Park rozciąga się szerokim pasem wzdłuż krawędzi przełomu doliny Odry. Krajobraz Parku kształtuje pagórkowaty wał czołowy - morenowy tzw. Cedyński, z deniwelacją terenu dochodzącą do 140 m n.p.m. Ten urozmaicony pod względem form krajobraz kształtował się około 15 tys. lat temu w wyniku ustąpienia ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Morena czołowa zbudowana została z glin zwałowych, piasków, żwirów oraz kamiennych głazów. W wyniku nierównomiernego osadzania się materiałów mineralnych i wód roztopowych wykształciła się zróżnicowana rzeźba terenu - z jednej strony pagórków, a z drugiej rozległych sandrów o wyrównanych powierzchniach utworzonych z piasków. Pagórkowata wysoczyzna morenowa na terenie Gminy Moryń jest mniej pofałdowana i znacznie niższa. W kierunku wschodnim morena czołowa jest coraz słabiej zaznaczona i na południu przechodzi w łagodną równinę. Charakterystycznymi elementami tego kraj-

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

obrazu są jeziora - na terenie gminy jest zlokalizowanych blisko trzydzieści jezior i oczek śródpolnych. Największym z nich jest jezioro Morzycko, którego dno leży w kryptodepresji. Wody jeziora zasilają niewielkie rzeczki. Największą z nich jest rzeka Słubia, wypływająca z okolic Białęg (gmina Chojna), przepływająca przez jezioro Morzycko i uchodząca do Odry w pobliżu Starych Łysogórek.

Położenie Gminy Moryń na tle Powiatu Gryfińskiego przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1. Położenie fizyczno-geograficzne Miasta i Gminy Moryń

Źródło: www.gminypolskie.pl

2.3. Użytkowanie terenu

Gmina Moryń pod względem użytkowania terenu jest obszarem rolniczo - leśnym, użytki rolne zajmują około 58 % powierzchni gminy, natomiast lasy i grunty leśne 27 %. Taki sposób użytkowania gruntów, przy niewielkiej ilości przemysłu na obszarze gminy jest sprzyjający dla rozwoju turystyki. Dodatkowy atut stanowi położenie gminy w części Cedyńskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny, niewielki stopień zurbanizowania oraz liczne występowanie jezior. Szczegółową strukturę użytkowania gruntów na terenie gminy przedstawia tabela 1.

Tabela 1.

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy (stan na dzień 31.12.2008 r.)

Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna	
	[ha]	[%]
Użytki rolne	7.259,36	58,1
Użytki leśne oraz zadrzewione	3.403,90	27,3
Grunty zabudowane i zurbanizowane	257,21	2,1
Wody	676,74	5,4
Tereny pozostałe	888,79	7,1
Powierzchnia ogólna	12.486	100%

Źródło: Urząd Miejski w Moryniu

2.3.1. Rolnictwo

Gmina Moryń ma charakter rolniczy, w której dominuje produkcja roślinna. Całkowita powierzchnia gminy wynosi 12.486 ha w tym użytki rolne zajmują 7.259,36 ha, co stanowi 58 % ogólnej powierzchni. Na obszarze całej gminy Moryń przeważają gleby bonitacyjne klas IIIa, IIIb i IVa.

W użytkach rolnych największą powierzchnię zajmują grunty orne bo 6.588ha czyli 91 % wszystkich użytków rolnych. Pozostałe użytki rolne zajmują powierzchnie:

- sady 152 ha (2 %),
- łąki trwałe 241 ha (3 %),
- pastwiska 272ha (4 %).

Dominującą formą produkcji rolnej na terenie gminy jest produkcja roślinna, a w szczególności uprawa zbóż (pszenica). Niewielki procent gospodarstw rolnych zajmuje się produkcją zwierzęcą, a w szczególności chowem trzody chlewnej i bydła.

Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych wg wielkości przedstawia tabela 2.

Tabela 2.

Charakterystyka gospodarstw rolnych na terenie Gminy Moryń

Rodzaj gospodarstwa rolnego [ha]	Ilość gospodarstw [szt.]
1-2 ha	58
2-5 ha	64
5-7 ha	17
7-10 ha	24
10 -15 ha	31
powyżej 15 ha	57
Razem	251

Źródło: Urząd Miejski w Moryniu (stan na 31.12.2008 r.)

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Na terenie gminy funkcjonuje 251 gospodarstw rolnych (stan na dzień 31.12.2008r.), których średnia powierzchnia w gminie to 15,52ha. Na terenie Gminy Moryń w ostatnim czasie obserwuje się wzrost liczby gospodarstw rolnych o powierzchni większej niż 15ha, a w szczególności gruntów o powierzchni 50 ha. Dużą część gruntów z terenu Gminy użytkują spółki, które są ich dzierżawcami bądź też właścicielami. Największe z nich to Zakład Rolny „Moryń” Sp. z o.o. oraz Stadnina Koni Bielin Sp. z o.o.

Podstawowe problemy rolnictwa w gminie Moryń związane są z procesami przemian własnościowych, obszarowych, organizacyjnych i produkcyjnych rolniczego sektora publicznego i prywatnego. Utrudnia to dostosowanie się rolnictwa do nowych warunków gospodarki rynkowej.

2.3. Demografia gminy

Całkowita liczba ludności na terenie Miasta i Gminy Moryń zgodnie z danymi uzyskanymi z Urzędu Miejskiego w Moryniu w 2008 roku wynosiła **4.436 osób**, a gęstość zaludnienia oscylowała w granicach 35 osób na km². Rozmieszczenie ludności na terenie gminy jest stosunkowo równomierne. Największa liczba ludności zamieszkuje Moryń, a w dalszej kolejności Witnicę i Bielin. Najmniejszymi miejscowościami liczącymi poniżej 100 mieszkańców są Dolsko i Gądko.

Ogólne dane dotyczące demografii na terenie Miasta i Gminy Moryń w latach 2007 – 2008 prezentuje tabela 3.

Tabela 3.

Ludność na terenie Miasta i Gminy Moryń w latach 2007 – 2008

2007		2008	
KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
2.231	2.101	2.297	2.139
4.432		4.436	

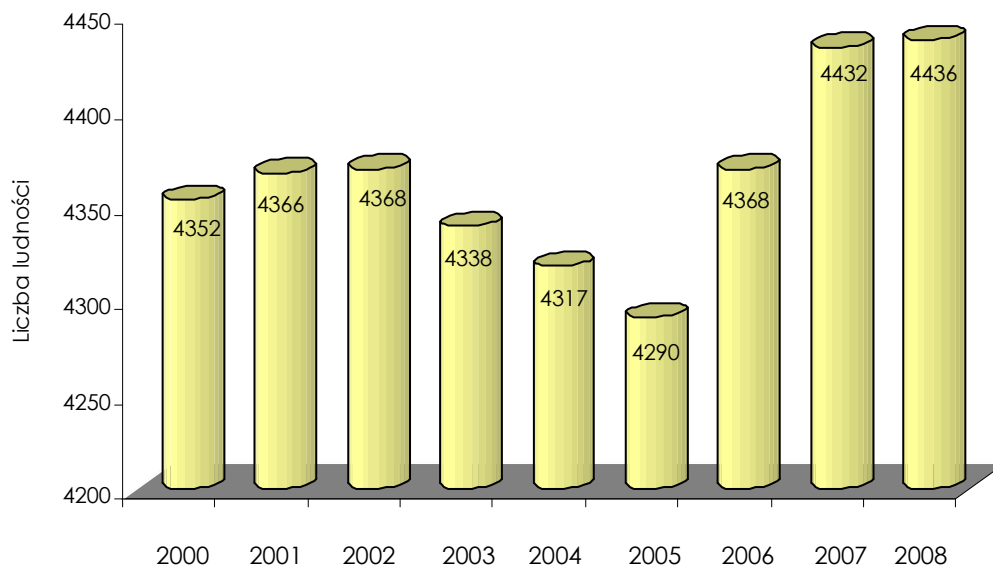
Źródło: Urząd Miejski w Moryniu

W latach 1990 - 1995 stan liczby ludności w gminie przyjął lekką tendencję spadkową. Pewna stabilizacja liczby ludności na poziomie około 4.515 osób nastąpiła od połowy lat 90-tych. W ostatnich latach stan liczby ludności gminy wzrasta, nieznaczny spadek ukształtował się na przełomie lat 2003 – 2005. Ogólną charakterystykę wzrostu liczby ludności na terenie Miasta i Gminy Moryń w latach 2000 – 2008 przedstawia wykres 1.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

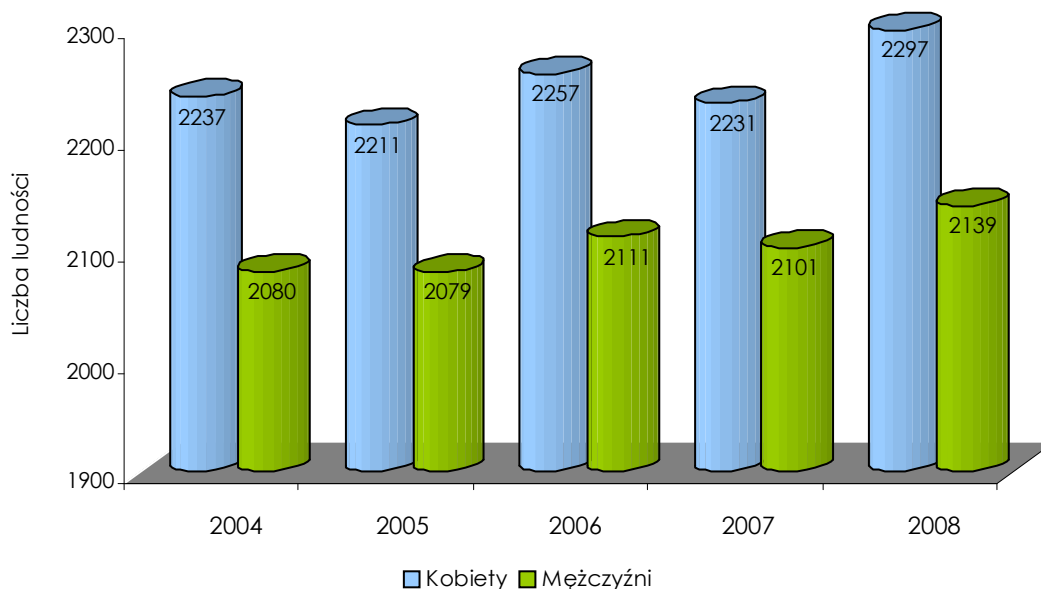
Wykres 1. Liczba ludności na terenie Gminy w latach 2000 – 2008

Źródło: Urząd Miejski w Moryniu

Gmina Moryń charakteryzuje się nadwyżką liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Kobiety stanowią około 52 % całkowitej populacji, a mężczyźni 48 %. Strukturę nadwyżki kształtującej się w latach 2004 –2008 prezentuje wykres 2.

Wykres 2. Liczba ludności wg płci na terenie Gminy w latach 2004 - 2008

Źródło: Urząd Miejski w Moryniu

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Struktura ludności wg płci i wieku ma duże znaczenie dla całej sfery życia społecznego i gospodarczego gminy. Określa ona natężenie urodzeń i zgonów, a co za tym idzie, tempo rozwoju ludnościowego. Z kolei liczba ludności w wieku produkcyjnym jest czynnikiem warunkującym rozwój lokalnego rynku pracy. Szczegółowe dane dotyczące struktury ludności wg wieku kształtującej się na przetomie lat 2004 – 2008 prezentuje tabela 4.

Tabela 4.

Struktura ludności wg wieku na terenie Gminy Moryń

ROK	WIEK PRZEDPRODUKCYJNY	WIEK PRODUKCYJNY	WIEK POPORODUKCYJNY
2004	762	3.026	529
2005	733	3.039	518
2006	729	3.126	513
2007	711	3.087	534
2008	820	3.023	593

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie

Wzrost liczby ludności na terenie gminy zależy od wielu czynników stałych oraz zmiennych. Stałym czynnikiem jest przyrost naturalny ludności, tj. różnica pomiędzy liczbą urodzeń, a liczbą zgonów w danym okresie na obszarze gminy. Na przestrzeni ostatnich lat w gminie kształtował się ujemny przyrost naturalny tzn. liczba zgonów przewyższała liczbę urodzeń. Na ogólne uwarunkowania demograficzne, a w szczególności na ukształtowany spadek przyrostu naturalnego w gminie, mają wpływ uwarunkowania społeczne oraz ekonomiczne, tj. zła sytuacja materialna rodzin, lęk o utratę pracy oraz podniesienie się wieku osób podejmujących decyzję o urodzeniu dziecka. Względy ekonomiczne decydują o zaniku tradycji rodziny wielodzietnej na wsi i spadku współczynnika dzietności. W latach 2007-2008 można zauważyć tendencję wzrostową i w 2008 roku przyrost naturalny był dodatni. Charakterystykę kształtowania się przyrostu naturalnego na terenie gminy w ostatnich latach przedstawia tabela 5.

Tabela 5.

Kształtowanie przyrostu naturalnego na terenie Gminy Moryń w latach 2004 - 2008

ROK	PRZYROST NATURALNY	URODZENIA	ZGONY
2004	-4	44	48
2005	-7	38	45
2006	-3	44	47
2007	0	42	42
2008	6	41	35

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Migracje obejmują ruch wędrowniczy ludności gminy w ciągu roku, związany ze zmianą miejsca zamieszkania. W ostatnich latach w Gminie Moryń obserwuje się ujemną wartość salda migracji – przewaga wymeldowań nad zameldowaniami. Przyczyną tego zjawiska jest brak miejsc pracy na rynku lokalnym oraz niedostatek lokali mieszkaniowych w tym komunalnych. Charakterystykę kształtowania się procesu migracyjnego na terenie gminy w ostatnich latach przedstawia tabela 6.

Tabela 6.

Kształtowanie procesu migracyjnego na terenie Gminy Moryń w latach 2004 - 2008

ROK	ZAMELDOWANIA	WYMELDOWANIA	SALDO MIGRACJI
2004	59	86	-27
2005	65	72	-7
2006	102	80	22
2007	63	79	-16
2008	58	64	-6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Szczecinie

2.4. Uwarunkowania gospodarcze

Rozwój gospodarczy Gminy Moryń związany jest z rozwojem funkcji rolniczych oraz turystycznych gminy. Gmina Moryń jest gminą o charakterze rolniczo – turystycznym, brak jest w niej większych zakładów przemysłowych, z wyjątkiem pięciu:

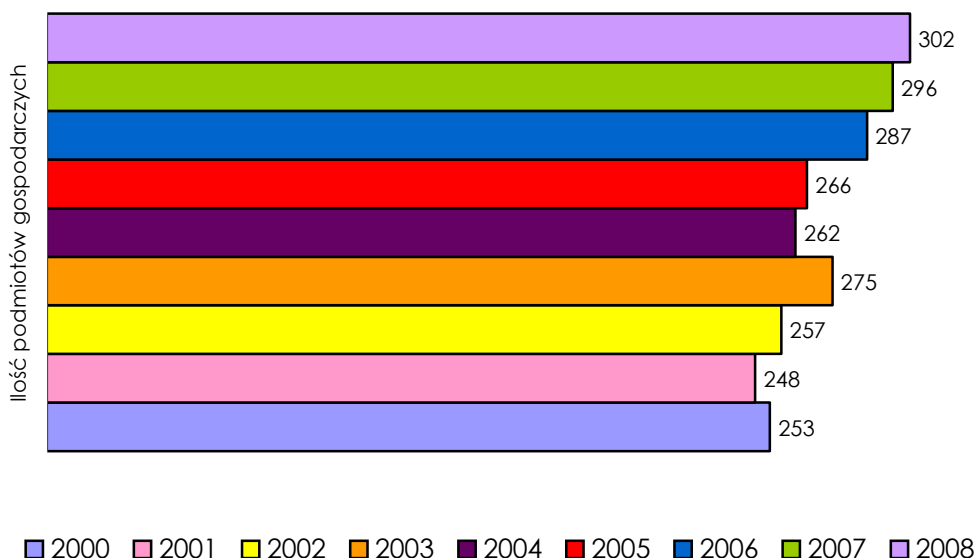
1. ENNSTONE Sp. z o.o.
2. Zakład Rolny „Moryń” Sp. z o.o.
3. Stadnina Koni Bielin Sp. z o.o.
4. HAK Sp. z o.o.
5. Arte Mami

Mieszkańcy oraz podmioty gospodarcze gminy mają możliwość korzystania jedynie z usług podstawowych. Dostęp do szerszego zakresu usług jest możliwy poprzez istnienie związków przestrzenno - funkcjonalnych z czterema ośrodkami miejskimi: Chojną, Dębniem, Gryfinem i Szczecinem. Najsilniejsze zależności funkcjonalne łączą gminę Moryń z Gryfinem, gdzie znajdują się władze powiatowe, oraz Szczecinem, który jest siedzibą władz wojewódzkich. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Miasta i Gminy Moryń na koniec 2008 roku zarejestrowanych było **302 podmioty gospodarcze**.

Wzrost ilości podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Moryń a latach 2000 – 2008 przedstawia wykres 3.

Wykres 3. Ilość podmiotów gospodarczych w latach 2000-2008

Źródło: GUS Szczecin, Urząd Miejski w Moryniu

W ostatnich latach nastąpił wzrost ilości podmiotów gospodarczych na terenie Miasta i Gminy Moryń. Prawie w każdej miejscowości gminy prowadzona jest działalność handlowa. Gmina jest ukierunkowana bardziej na działalność agroturystyczną ze względu na piękne okolice. Okresem ożywienia w gminie jest okres letni, kiedy gminę odwiedzają turyści, którzy wpływają znacząco na pobudzenie aktywności gospodarczej w gałęzi turystycznej i handlowej.

2.4.1. Aktywność ekonomiczna ludności

Na koniec 2008 r. w Powiecie Gryfińskim zarejestrowanych było 4.410 osób, z czego ponad połowę stanowiły kobiety (2.762, tj. 62,6%). Nastąpił dalszy spadek stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia na koniec grudnia 2008 r. wynosiła 17,8, a na koniec grudnia 2007 r. 20,3 (spadek liczby bezrobotnych w stosunku do grudnia 2007 r. o 901 osób). W latach 2004 - 2008 zaobserwowano spadek ilości osób bezrobotnych na terenie Powiatu Gryfińskiego. Ilość osób bezrobotnych na terenie Gminy Moryń (stan na dzień 31.12.2008 r.) zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Gryfinie wynosił 344 osób z czego aż 203 to kobiety.

Strukturę funkcjonującego bezrobocia na terenie Powiatu Gryfińskiego wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Gryfinie prezentuje tabela 7.

Tabela 7.

Struktura bezrobocia na terenie Powiatu Gryfińskiego

STRUKTURA BEZROBOCIA										
Wg wykształcenia	Podstawowe		Zawodowe		Średnie ogólne		Policealne i średnie		Wyższe	
		1675	37,9%	1225	27,8%	483	11%	771	17,5%	256
Wg wieku	18-34 lata			35-54 lata			55-64 lata			
	2198		49,8%		1825		41,4%		387	
Osoby do 25 roku życia			Osoby długotrwale bezrobotne				Osoby powyżej 50 roku życia			
Ogółem	W tym kobiety		Ogółem	W tym kobiety		Ogółem	W tym kobiety			
912	579		2487	1771		918	427			

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Gryfinie, www.pupgryfino.com.pl (stan na dzień 31.12.2008 r.)

Wśród osób bezrobotnych spada odsetek osób **długotrwale bezrobotnych** zarejestrowanych powyżej 12 miesięcy. Jest to tendencja bardzo korzystna, gdyż długi okres pozostawania bez pracy wywołuje wiele negatywnych skutków psychologicznych i społecznych. Powoduje ono również spadek aktywności bezrobotnych na rynku pracy wywołany obniżeniem samooceny oraz rosnącym poczuciem braku własnej wartości, a w konsekwencji minimalizację oczekiwań ograniczających się do zaspokojenia potrzeb dnia codziennego i uzależnienie się od świadczeń socjalnych. Jednakże w dalszym ciągu bezrobocie wśród tej grupy osób jest na wysokim poziomie. Na koniec grudnia 2008 r. zarejestrowane były 2.487 osoby długotrwale bezrobotne, co stanowiło 56% ogółu zarejestrowanych osób, na koniec grudnia 2007 r. zarejestrowanych było 3.438 osoby długotrwale bezrobotne co stanowiło 65% ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych (spadek o 9%).

Bezrobocie dotyczy głównie osób o **niskich kwalifikacjach zawodowych**. Największą grupę osób zarejestrowanych w urzędzie pracy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym – 37,9% oraz zasadniczym zawodowym – 27,8%. Na koniec grudnia 2008 r. zarejestrowanych było w sumie 2900 osób z wykształceniem zawodowym lub niższym. Osoby te często są nieprzystosowane do funkcjonowania na konkurencyjnym rynku pracy.

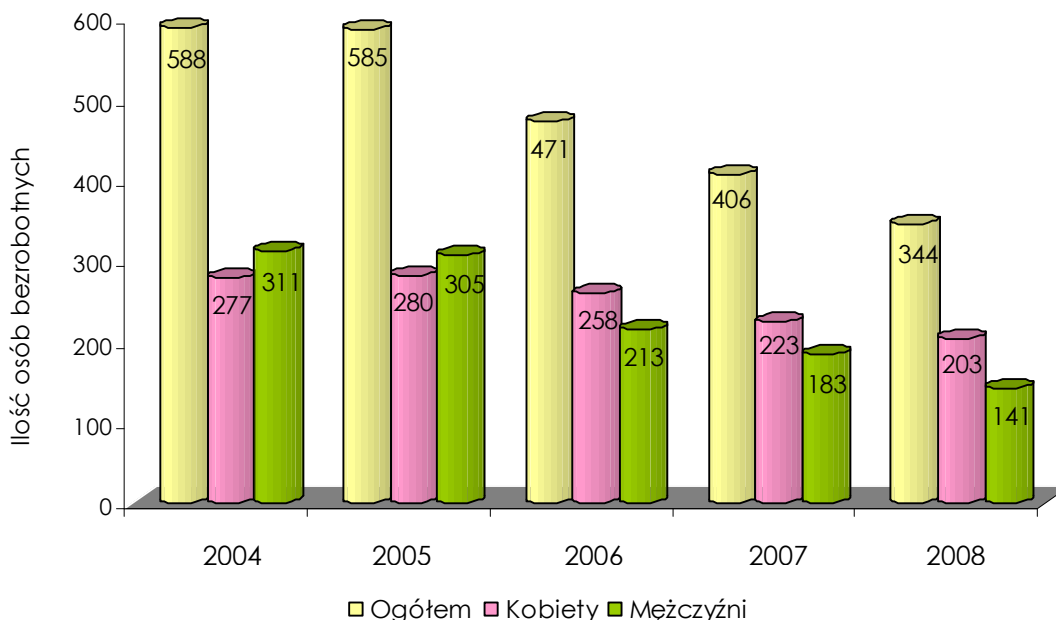
Aktywność ekonomiczna ludności Miasta i Gminy Moryń jest coraz większa, o czym świadczy dość duży wzrost ilości funkcjonujących podmiotów gospodarczych oraz spadek ilości osób bezrobotnych. Zgodnie zdaniami z Głównego Urzędu Statystycznego w Szczecinie, ilość osób bezrobotnych na terenie Gminy Moryń (stan na dzień 31.12.2008r.) kształtowała się na poziomie 344 osób, w tym 223 kobiety.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Dane dotyczące kształtującego się bezrobocia na terenie Gminy Moryń w latach 2004 – 2008 prezentuje wykres 4.

Wykres 4. Ilość osób bezrobotnych na terenie Miasta i Gminy Moryń

Źródło: GUS Szczecin

Dość duży wpływ na zaistniałe bezrobocie kształtujące się na terenie gminy ma fakt, iż Moryń jest gminą, w której działało kilka PGR-ów, innymi przyczynami wpływającymi na wysoką liczbę bezrobotnych są między innymi: wyż demograficzny oraz stagnacja w cyklu koniunkturalnym w skali kraju.

Urząd Miejski w Moryniu w sposób czynny zapobiega bezrobociu na terenie gminy. W Moryniu funkcjonuje Punkt pobudzania aktywności gospodarczej. Podstawowym celem jego działania jest promowanie postawy przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy poprzez:

- udzielanie informacji dotyczących formalności związanych z rozpoczęciem działalności gospodarczej,
- udzielanie informacji na temat dostępnych źródeł finansowania dla przedsiębiorców,
- pomoc mieszkańcom w uzyskiwaniu specjalistycznych porad w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej,
- udostępnienie podstawowej literatury w zakresie przedsiębiorczości,
- prowadzenie zajęć dla młodzieży gimnazjalnej promujących znaczenie przedsiębiorczości.

2.5. Infrastruktura społeczna

Służba zdrowia i opieka społeczna

W zakresie ochrony zdrowia na terenie gminy Moryń usługi realizowane są poprzez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Jerzy Nowak, który zapewnia podstawową opiekę zdrowotną, reumatologiczną i rehabilitacyjną. Usługi w ramach kontraktu z NFZ, po skierowaniu przez lekarza rodzinnego, są realizowane przez specjalistów na terenie całego województwa, a w przeważającej większości w Gryfinie, Dębnie i Szczecinie. Usługi stomatologiczne na terenie gminy są świadczone przez dwa zakłady, z których jeden realizuje usługi zakontraktowane w Narodowym Funduszu Zdrowia. Na terenie gminy znajduje się także jeden zakład świadczący usługi weterynaryjne.

Oświata i edukacja

Na terenie Gminy Moryń funkcjonuje Zespół Szkół W Moryniu, w skład którego wchodzi: Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Moryniu, Szkoła Podstawowa im. st. sierż. Mieczysława Majchrzaka oraz Przedszkole Miejskie. Ponadto w Moryniu funkcjonuje także jedna szkoła podstawowa zlokalizowana w miejscowości Witnica. W 2008 roku do szkół w Gminie Moryń uczęszczało łącznie 467 uczniów wraz z oddziałami przedszkolnymi.

W 2008 roku dzięki bardzo dobrym wynikom egzaminu gimnazjalnego, Gimnazjum Publiczne im. Jana Pawła II uplasowało się na drugim miejscu w rankingu szkół całego Powiatu Gryfińskiego.

Młodzież kończąca gimnazjum kształci się w szkołach ponadgimnazjalnych w Chojnie, Mieszkowicach, Dębnie, Gryfinie i Szczecinie.

Dobrze rozwinięta i wyposażona baza szkolna jest wykorzystywana do szkolenia dorosłych, realizując program związany z podnoszeniem i zmianą kwalifikacji zawodowych mieszkańców gminy.

Opieka społeczna

Na terenie gminy Moryń działa Ośrodek Pomocy Społecznej, który obejmuje swym zasięgiem 9 sołectw i miasto. W 2008 roku opieką Ośrodka Pomocy Społecznej objętych było 679 osób.

W celu zapewnienia dzieciom z rodzin patologicznych pomocy w nauce, rozwoju zainteresowań oraz bezpiecznego spędzenia czasu działają świetlice środowiskowe w 6 miejscowościach, tj. Witnica, Moryń, Stare Objezierze, Przyjezierze, Klępicz, Bielin.

W gminie zlokalizowany jest także dom opieki społecznej, którego fundatorem jest dr Ch. F. Koch. Dom prowadzony jest przez Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek Samarytanek Krzyża Chrystusowego dla osób z upośledzeniem umysłowym. Dom w którym znajduje się 120 mieszkańców dba o możliwość rozwoju indywidualnego każdego podopiecznego, służą temu zajęcia w poszczególnych pracowniach terapeutycznych, zgodnie z możliwościami i zainteresowaniami mieszkańców.

Kultura

Działalność kulturalną w mieście Moryń organizuje i prowadzi Miejski Ośrodek Kultury w Moryniu. Prowadzi on szereg zajęć tematycznych, które rozwijają talenty wśród dzieci i młodzieży. Dzięki aktywnej działalności MOK-u na rzecz społeczności gminnej przy placówce powstają Uczniowskie Kluby Sportowe, Stowarzyszenia oraz koła zainteresowań skupiające duże rzesze młodzieży oraz osób starszych z naszej gminy. MOK bierze udział we wszystkich działaniach na terenie gminy. Od stycznia 2001 roku Miejska Biblioteka Publiczna wraz z czytelnią wchodzi w skład Miejskiego Ośrodka Kultury w Moryniu. Biblioteka gromadzi zbiory z myślą o zaspokajaniu czytelniczych potrzeb mieszkańców gminy. W Bibliotece znajduje się 12.3515 woluminów, zakupionych ze środków budżetu MOK oraz ze środków ministerialnych. W 2008 roku dzięki ministerialnemu programowi „IKONKA” otwarto czytelnię internetową. Do Miejskiej Biblioteki Publicznej zapisanych jest łącznie 310 czytelników. Filia w Bielinie dysponuje 5.480 pozycjami, a zapisanych jest do niej 62 czytelników.

MOK współpracuje z wieloma instytucjami z kraju i z zagranicy. Imprezy organizowane w ramach współpracy transgranicznej to m.in. Polsko - Niemieckie Zawody Sportowo-Pożarnicze, polsko - niemieckie spotkania Kół Gospodyń Wiejskich (projekty), Międzynarodowy Bieg – Victory, wymiana młodzieży, międzynarodowe plenery plastyczne, itp. MOK jest koordynatorem i pomysłodawcą wszystkich przedsięwzięć kulturalnych i sportowych realizowanych w gminie Moryń, organizuje rocznie około 40 imprez kulturalnych i sportowych na terenie gminy, prowadzi zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych (warsztaty rękodzielnicze, zajęcia komputerowe, taneczne, muzyczne, wokalne, zajęcia ceramiki artystycznej i wiele innych), zajmuje się promocją gminy, prowadzi Punkt Informacji Turystycznej i Europejskiej, zajmuje się współpracą z zagranicą, realizuje zadania gminy w zakresie współpracy transgranicznej, realizuje międzynarodowe projekty adresowane do kobiet wiejskich („Kobiety w Unii Europejskiej” i „Kobiety wiejskie w drodze do Unii Europejskiej”) oraz przygotowuje materiały do strony internetowej Morynia www.moryn.pl

W 2008 roku na terenie gminy powstała Piwnica Artystyczna, w której odbywają się zajęcia rzeźbiarskie oraz wystawy.

Największymi imprezami kulturalnymi i sportowymi są organizowane corocznie Festiwal Sportowo-Rekreacyjny p.n. „Jarmark Moryński” i „Międzynarodowy Bieg Dookoła Morynia” na dystansie 12km. Imprezy te skupiają ogromną rzeszę ludzi około 3.000 tys. osób. Ma to duże znaczenie dla popularyzacji gminy.

Przy Miejskim Ośrodku Kultury działają: Koło Plastyczne „Akwarele”, UKS „Podkowa”, Stowarzyszenie kobiet, Koło Młodych Ekologów, które skupia około 30 członków - aktywną młodzież gimnazjalną, zainteresowaną przyrodą i ekologią oraz od listopada 2008 roku Klub historyczny.

W zajęciach organizowanych przez MOK bierze udział około 200 uczestników. Placówka w sposób czynny współpracuje z organizacjami pozarządowymi.

Ponadto Gmina Moryń posiada 9 świetlic wiejskich. Opiekę nad świetlicami powierzono radom sołectkim, kołom gospodyń wiejskich oraz klubom sportowym.

W gminie Moryń ważną rolę społeczną odgrywają również trzy jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Dwie z nich (Moryń, Witnica) należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Na terenie gminy działają także pozarządowe organizacje, zajmujące się ekologią, tj. Stowarzyszenie Przyjaciół Morynia i Jeziora Morzycko, Gminne Stowarzyszenie Turystyczne TUR-MOR, Klub Płetwonurków „ASTACUS” oraz Koło Wędkarskie w Moryniu.

2.6. Walory kulturowe

Świadectwem bogatej przeszłości gminy są zabytki zlokalizowane na jej terenie. Do najważniejszych z nich zaliczane jest **średniowieczne grodzisko i zamek**.

Najprawdopodobniej powstało ono w XII w. Na miejscu grodziska Otto zwany Leniwym z dynastii Wittelsbachów założył zamek, przetrwał on zaledwie pół wieku. Obecnie pozostały ruiny, w formie niskich kamiennych murów na planie koła o średnicy 65 metrów, fragment głównej bramy i fragmenty budynku mieszkalnego na planie prostokąta, usytuowanego w pobliżu wejścia głównego. Przed bramą znajdowała się sucha fosa o szerokości ponad 15 metrów. W końcu XIX wieku odkryto piwnice pod budynkiem głównym. W 1920 roku miasto wykupiło teren zamczyska. Obecnie teren ten stał się znowu własnością prywatną.

Kolejnym ważnym zabytkiem gminy są **ruiny wiatraka** typu holenderskiego znajdujące się po zachodniej stronie miasta tuż przy drodze do Chojny i Cedyni. Wiatrak zbudowany został w końcu XIX wieku z kamieni granitowych i cegły na planie ośmioboku w formie piętrowej budowli. Obecnie zachowane są mury obwodowe z ostrołukowymi oknami i wejściem od strony zachodniej.

Granitowa romańska bazylika z XIII wieku, wykonana z kamieni granitowych, trójnawowa na planie krzyża to także ważny zabytek gminy. Najstarsza część budowana w latach 1263 -1265 powstała najprawdopodobniej z fundacji księcia pomorskiego Barnima I. Wolnostojąca wieża z przejazdem oraz drewnianym szczytem pochodzi z XV wieku (1756 r.). Wewnątrz znajduje się ołtarz z kostki granitowej, starszy od kościoła o 100 lat. W kościele znajduje się ambona barokowa, dłuta rzeźbiarza Hattenkrella z 1711 roku. W ścianie kościoła znajduje się epitafium z 1750 roku z portretem Schoneberka - patrona Kościoła. Ponadto w

kościół są fragmenty polichromii gotyckich z XV wieku, zachowane fragmentarycznie głównie w prezbiterium, odkryte w okresie powojennym. Kościół jest najcenniejszym obiektem romańskim na Pomorzu Zachodnim.

Charakterystycznie zachowany **urbanistyczny układ średniowieczny** to także ważny element spuścizny kulturowej gminy. W jego wschodniej części najprawdopodobniej istniała wczesnośredniowieczna osada targowa. W najwyższej położonej północnej części miasta w XIII wieku zbudowano kościół. Nieopodal kościoła istniał w XIV szpital św. Ducha. Miasto posiadało kształt wybrzuszonej podkowy w kierunku południowym o rozmiarach 500x380m. We wzniesionych na początku XIV wieku murach znajdowały się dwie bramy. Po wewnętrznej stronie murów istniała ulica Podmurna. Ratusz z XIX wieku usytuowany był we wschodniej części rynku. Budynki mieszkalne ryglowe z XVIII i XIX wieku wraz z siatką ulic z czasów średniowiecznych stanowią zespół zabytkowy. Część budynków w okresie powojennym rozebrano, pozostały wolne parcele. Niektóre budynki zachowały tak zwane przedproża.

Oprócz w/w zabytków na terenie gminy zlokalizowane są także **mury obronne**, które zostały wzniesione na początku XI w. Do dnia dzisiejszego zachował się prawie pełny wieniec murów obronnych, wykonanych z granitu i kamienia polnego. Otaczają one miasto kołem o średnicy 300 metrów.

Ponadto na terenie gminy znajduje się pomnik niemieckiego wychowawcy, społecznika, odkrywcy prątków gruzicy i założyciela Zakładu Wychowawczego dla ubogich dzieci – **Ch. F. Kocha**. Pomnik zbudowany jest z bloku granitowego i brązu. Przedstawia popiersie Ch. F. Kocha. U stóp postumentu od strony frontalnej ustawiono postacie dwojga dzieci - po prawej postać dziewczynki składającej kwiaty, po lewej siedzącego chłopca. Na płycie cokołu umieszczono herb Morynia. Na terenie gminy znajduje się także **dom opieki dla ubogich osieroconych dzieci**, który powstał w 1874 roku. Ufundowany został przez Ch. F. Kocha, wtedy nosił nazwę „Kinderglück” (Szczęście dzieci). Jest to zespół budynków zbudowany w stylu neorenesansowym. Na parterze skrzydła głównego umieszczono kaplicę. Dom posiada piękne otoczenie, ozdobny ogród i tereny zielone dla dzieci. Po wojnie dobudowano po stronie zachodniej dodatkowe skrzydło.

O bogatej przeszłości tych ziem świadczą również zabytki nie tylko w mieście Moryń, ale także w innych miejscowościach. Większość wsi leżących na terenie Gminy Moryń istnieje już od kilkuset lat. Z okresu średniowiecza pochodzą następujące miejscowości: Bielin, Dolsko, Klępicz, Mirowo, Nowe Objezierze, Przyjezierze, Stare Objezierze i Witnica. W wielu miejscowościach zachowały się średniowieczne granitowe lub kamienno - ceglane kościoły. Oprócz budowli sakralnych w niektórych miejscowościach przetrwały siedziby dworskie wraz z założeniami parkowymi. Najważniejsze z zachowanych zabytków to m.in.:

- **Dwór barokowo-klasycystyczny** z drugiej połowy XVIII w., z parkiem o pow.10 ha w **Bielinie**,
- **Kościół z końca XV wieku w Bielinie**. Zbudowany został z kamieni narzutowych i cegły, przebudowano go w XVII wieku. Dzwony pochodzą z 1518 roku i 1617 roku. Na wyposażeniu jest kielich mszalny z 1325 roku, ufundowany przez Ulyka Reichenwalde,
- **Kościół późnogotycki z XV wieku w Klępiczu**. Zbudowany jest z kamienia i cegły na planie prostokąta, bez wyodrębnionego chóru. W wieży gotyckiej jest portal z XV wieku. Przebudowano go w XVI i XVII wieku, poszerzono wówczas otwory okienne i obniżono dach. Wewnątrz jest cenny drewniany strop beczkowy. Dzwon pochodzi z XV wieku,
- **Kościół z drugiej połowy XIII wieku w Starym Objezierzu**. Zbudowany w okresie przejściowym ze stylu romańskiego w gotycki z kostki granitowej, na planie prostokąta, z wyodrębnionym prezbiterium i wieżą szerszą niż nawa. W 1910 roku część zachodnia budowli została przebudowana w związku z budową nowej wieży. Od zachodu znajduje się 3-uskokowy portal, przesklepiony ostrym łukiem. W ścianie szczytowej są trzy ostrołukowe okna ułożone piramidalnie. Po obu stronach są dwie małe wnęki łączące partię ścian ze szczytem. Wewnątrz - ołtarz barokowy typu ambonowego z figurami świętego Jana Chrzciciela, Mojżesza i zmartwychwstałego Chrystusa. Na wieży wiszą trzy dzwony,
- **Kościół granitowy z drugiej połowy XIII wieku w Nowym Objezierzu**. Był on pod patronatem klasztoru Cysterek z Cedyni. Zbudowany z kostki granitowej na planie prostokąta, salowy z wieżą. Przebudowany w latach 1898-1902 r. Z pierwotnego późnoromańskiego założenia pochodzi fragment ściany południowej z ukośnym profilowanym cokółem u dołu i ostrołukowym portalem o trzech uskokach, których krawędzie zdobi watek. Dzwon o średnicy 64 cm, odlany był w 1714 roku,
- **Zgrupowanie kurhanów z epoki brązu w Nowym Objezierzu**. Ich średnica wynosi 10-30 m, a wysokość dochodzi do 2 metrów. Dobrze zachowały się „płaszczce” kamienne porośnięte krzewami i drzewami,
- **Kościół z 1410 roku w Przyjezierzu**. Przebudowany został w początkach XIX wieku. Ma portal z dwoma półokrągłymi wgłębieniami. Chrzcielnica z 1820 roku została wykonana z drewna i pomalowana na biało. Kościół ma dzwony o średnicy 75 cm z 1804 roku i 64 cm z 1918 roku,
- **Dwór z XVIII wieku** z parkiem naturalistycznym w **Przyjezierzu**, przebudowany w XIX wieku,
- **Zabytkowy pałac** pozostający w ruinie, wraz z parkiem o pow. 20 ha, należący do rodziny książęcej von Oelsen i zespół budynków folwarcznych (jeden z najcenniejszych tego typu na Pomorzu) w **Witnicy**,
- **Kościół średniowieczny** z kaplicą grobową rodu von Oelsen, otoczony murem z renesansową bramką z 2 połowy XVI w. w **Witnicy**,
- **Dwa folwarki** z XIX wieku, wybudowane w formach neostylowych wraz z ogrodami w **Mirowie**,

- **Zabytkowy pałac** z II połowy XIX wieku (w ruinie) wraz z parkiem w **Gądnie**.

Na terenie Miasta i Gminy Moryń funkcjonuje **Miejski Ośrodek Kultury (MOK)** w Moryniu. W skład Miejskiego Ośrodka Kultury w Moryniu wchodzi także Miejska Biblioteka Publiczna wraz z czytelnią. MOK jest samorządową instytucją kultury i od lat zgodnie z zasadami statutowymi, przygotowuje dzieci, młodzież i dorosłych do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenia jej wartości. MOK jest koordynatorem i pomysłodawcą wszystkich przedsięwzięć kulturalnych i sportowych realizowanych w Gminie Moryń. Zajmuje się między innymi promocją gminy, prowadzi Punkt Informacji Turystycznej i Europejskiej, zajmuje się współpracą z zagranicą, realizuje zadania gminy w zakresie współpracy transgranicznej.

Przy Miejskim Ośrodku Kultury działają:

- Koło Plastyczne „Akwarele”,
- UKS „Podkowa”,
- Koło Młodych Ekologów, które skupia ok. 30 członków - aktywną młodzież gimnazjalną, zainteresowaną przyrodą i ekologią.

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Gospodarka wodno – ściekowa na terenie Miasta i Gminy Moryń jest tylko częściowo uregulowana. Odsetek ludności podłączonych do sieci wodociągowej wynosi 99%, natomiast siecią kanalizacyjną objętych jest około 86 % ludności z terenu gminy.

3.1.1. Ujęcia wody i sieć wodociągowa

Zaopatrzenie mieszkańców Morynia w wodę odbywa się z 7 ujęć wody zlokalizowanych na terenie gminy. Woda dostarczana jest poprzez scentralizowaną sieć wodociągową o łącznej długości **40,6km** (stan na 31.12.2008 r.). Wszystkie miejscowości na terenie Gminy Moryń objęte są zbiorowym zaopatrzeniem w wodę. Do **sieci wodociągowej** podłączonych jest około **99 %** mieszkańców gminy.

Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodno – ściekowej na terenie Miasta i Gminy Moryń prowadzona jest przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Moryniu oraz Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Goleniów. ZGKIM w Moryniu zgodnie z uchwalonym statutem zajmuje się obsługą techniczną i eksploatacyjną urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie gminy.

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Pobór wody odbywa się z ujęć wód podziemnych zlokalizowanych w miejscowościach: Bielin, Gądno, Klępicz, Przyjezierze, Mirowo, Moryń oraz Witnica. Wykaz ujęć eksploatowanych na terenie gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8.

Wykaz ujęć wód podziemnych na terenie Miasta i Gminy Moryń

Lokalizacja	Użytkownik	Ilość studni czynnych	Głębokość studni [m]	Zasoby eksploatacyjne całego ujęcia wg pozwolenia (m ³ /h)	Cele poboru wód	Ważność pozwolenia
Bielin	Stadnina Koni „Bielin” Sp. z o.o. w Bielinie	2	34,0 67,5	32,0	Bytowo-gospodarcze, zaopatrzenie wsi	-
Gądno	Wodociąg Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	2	37,0/38,5 36,0	42,0	Bytowo-gospodarcze, p. poż.	30.09.2026
Klępicz	Wodociąg Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	2	67,5/66,3 65,6/65,5	28,0	Bytowo-gospodarcze, p. poż.	30.11.2027
Mirowo	Wodociąg Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	2	57,1/57,0 62,0/59,0	28,0	Bytowo-gospodarcze, p. poż.	30.09.2026
Moryń	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Moryniu	3	100,0 37,0/37,0 37,0/37,0	110,0	Bytowo-gospodarcze, p. poż.	31.12.2012
Przyjezierze	Wodociąg Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	3	39,0/37,0 38,0/38,0 99,0/99,0	20,0	Bytowo-gospodarcze, p. poż.	30.11.2026
Witnica	Wodociąg Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	1	56,5/56,5	35,0 68,0 ¹⁾	Bytowo-gospodarcze	31.12.2014

Źródło: Urząd Miejski w Moryniu

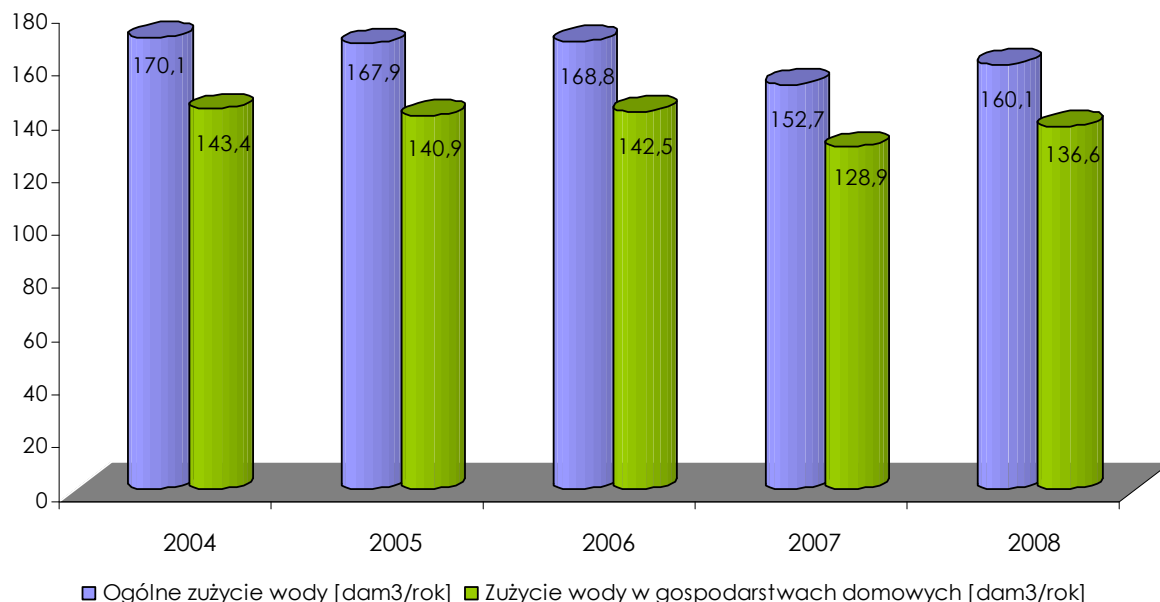
Na ujęciach wody ze studni głębinowych są stacje uzdatniania, wyposażone w filtry pospieszne, zamknięte z wypełnieniem piaskowym, w celu usunięcia z wody surowej nadmiernych ilości żelaza i manganu.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Zużycie wody w gminie na potrzeby gospodarki narodowej i ludności [dam³/rok] w latach 2004-2008 przedstawia wykres 5.

Wykres 5. Zużycie wody w gminie [dam³/rok]

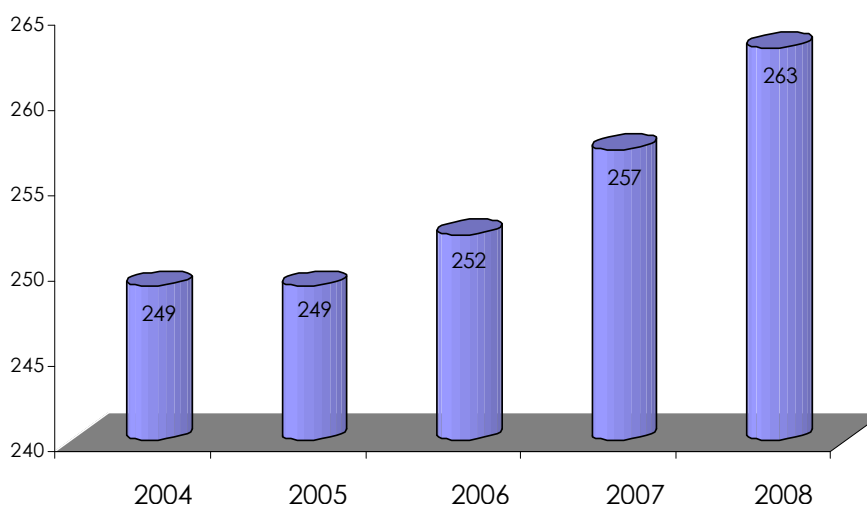
Źródło: GUS Szczecin

W kolejnych latach na terenie gminy zaobserwowano ograniczenie zużycia wody, związane jest to głównie z urealnieniem opłat za pobór wody oraz stawek eksploatacyjnych w gospodarce komunalnej, przy równoległym wprowadzeniu liczników wody dla indywidualnych odbiorców.

Długość sieci wodociągowej na terenie Miasta i Gminy Moryń wynosi **40,6km** (stan na dzień 31.12.2008r.). Na terenie samego Miasta Moryń długość czynnej sieci rozdzielczej (bez przyłączy) w 2008 roku wynosiła 6,5km, natomiast całkowita długość sieci wodociągowej z połączeniami do sieci wynosiła 11,7km. W ostatnich latach nastąpił wzrost ilości połączeń do sieci wodociągowej. Przyrost ilości połączeń budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania do sieci wodociągowej na terenie Miasta Moryń w latach 2004 - 2008 obrazuje wykres 6.

**Wykres 6. Przyrost połączeń [szt.] do sieci wodociągowej na terenie
Miasta Moryń w latach 2004-2008**

Źródło: ZGKiM w Moryniu

Charakterystyka długości sieci wodociągowej w poszczególnych miejscowościach gminy wygląda następująco:

- Moryń - 6,5km,
- Witnica - 13,6km,
- Bielin - 2,3 km,
- Klęcicz, Stare Objezierze, Nowe Objezierze - 8,1 km,
- Dolsko, Mirowo - 3,5 km,
- Przyjezierze - 2,9 km,
- Gądno - 2,3 km.

Zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) wynika, że wynika, że wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest zobowiązany do informowania mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (art. 12 ust. 5).

Badania jakości ujmowanych wód dla Gminy Moryń prowadzi Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Gryfinie. Prowadzi ona ocenę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w ramach nadzoru sanitarnego w okresach kwartalnych. Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny stwierdza przydatność wody w przypadku urządzeń wodociągowych dostarczających wodę na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2007, Nr 61 poz. 417) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204, poz. 1728).

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Ocenę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi z ujęć na terenie Gminy Moryń, nadzorowanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego prezentuje tabela 9.

Tabela 9.

Ocena wody przeznaczonej do spożycia na terenie Miasta i Gminy Moryń

Wodociąg	Ocena jakości wody	Uwagi
Bielin	Warunkowa przydatność ze względu na podwyższoną zawartość manganu	Mangan
Gądko	Przydatna do spożycia	-
Kłępicz	Przydatna do spożycia	-
Macierz	Przydatna do spożycia	-
Mirowo	Przydatna do spożycia	-
Moryń	Przydatna do spożycia	-
Moryń Savana	W sezonie woda była przydatna do spożycia	Wodociąg sezonowy
Przyjezierze	Przydatna do spożycia	-
Witnica	Przydatna do spożycia	-

Źródło: wszeszczecin.pis.gov.pl (stan na dzień 22.12.2008r.)

W wyniku przeprowadzonej oceny jakości wody, w większości ujęć zlokalizowanych na terenie gminy woda była przydatna do spożycia. Tylko w wodociągu w miejscowości Bielin wystąpiły przekroczenia spowodowane podwyższoną zawartością manganu.

3.1.2. Sieć kanalizacyjna i oczyszczanie ścieków

Do **sieci kanalizacyjnej** podłączonych jest około **86 %** ludności gminy. Długość sieci kanalizacyjnej grawitacyjnej na terenie Gminy Moryń wynosi **14,6 km** w tym:

- Moryń - 4,7 km,
- Witnica - 8,8 km,
- Bielin - 1,1 km.

Kanalizacja burzowa - kolektor znajduje się jedynie w ulicach Lipowej, Odrzańskiej oraz Świerkowej w Moryniu, skąd po przejściu przez piaskownik, woda odprowadzana jest do jeziora Morzycko.

Obecny stan sieci kanalizacyjnej na terenie gminy nie gwarantuje jeszcze dostatecznej przepustowości i należy w sposób ciągły modernizować wyeksploatowane odcinki sieci jak i budować nowe w celu uregulowania gospodarki ściekowej gminy. Działania te przyczynią się do wyeliminowania oddziaływania ścieków na środowisko gruntowo – wodne.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

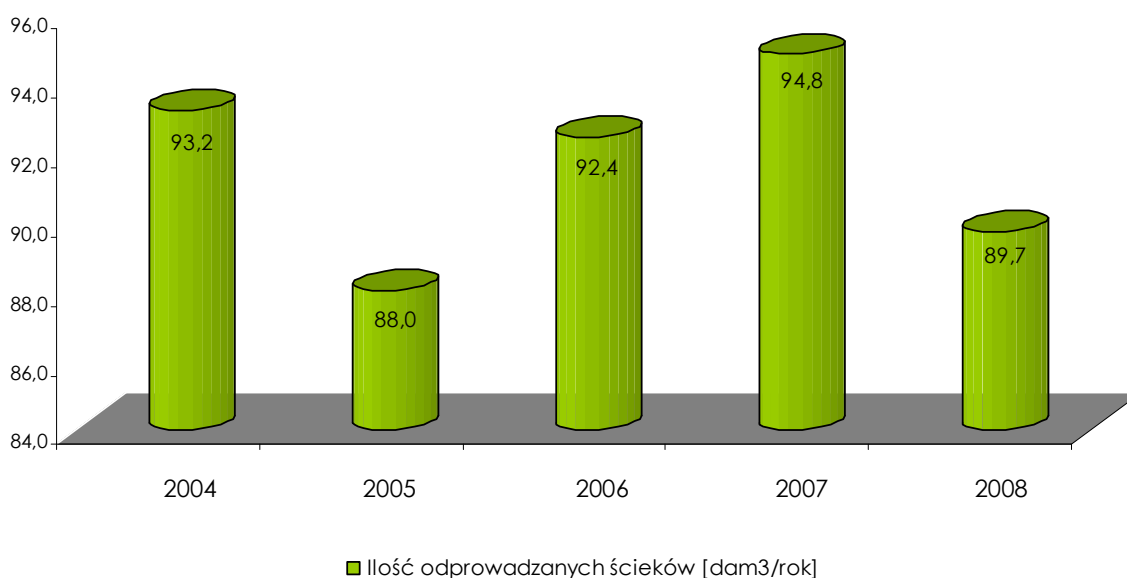
Na terenie Miasta i Gminy Moryń eksploatowane są **dwie oczyszczalnie ścieków**:

- **Oczyszczalnia ścieków w Moryniu** – mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków, wybudowana w 1982 roku i zmodernizowana w 1995 roku. Administratorem oczyszczalni jest Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Moryniu. Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodno-prawne ważne do 2014 roku.
 - BIOBLOK MU-300 o przepustowości 300 m³/d,
 - BIOBLOK MU-300 o przepustowości 300 m³/d,
- **Oczyszczalnia ścieków w Witnicy** - mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków, wybudowana w 1982 roku i zmodernizowana w 1995 roku. Administratorem oczyszczalni są Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o. o. Oczyszczalnia posiada pozwolenie wodno-prawne ważne do 2014 roku.
 - BIOBLOK-WS-400 o przepustowości 400 m³/d,

Na terenie gminy prowadzi się także podczyszczanie ścieków na osadniku INHOFFA, wybudowanym w 1968 r. o przepustowości 65 m³/d w Bielinie (brak pozwolenia wodno - prawnego). Jednym z planowanych działań ekologicznych jest wybudowanie oczyszczalni ścieków w Bielinie, łączny koszt planowanej inwestycji pochłonie około 1.500.000,00 zł.

Charakterystykę ilości produkcji ścieków w latach 2004 – 2008 na terenie Gminy Moryń prezentuje wykres 7.

Wykres 7. Produkcja ścieków [tys. m³] na terenie gminy w latach 2004-2008

Źródło: GUS Szczecin

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

W ostatnich latach powszechnie stosowanym rozwiązaniem zmierzającym do oczyszczania ścieków komunalnych jest zastosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków. Zgodnie z Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 roku (DZ.U. z 2005 r. 236 poz. 2008) gmina prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni w celu kontroli oraz częstotliwości i sposobu pozbywania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. Ewidencja przydomowych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie Gminy Moryń jest prowadzona na bieżąco. Zgodnie z danymi z Urzędu Miejskiego w Moryniu na terenie gminy funkcjonuje **7 przydomowych oczyszczalni ścieków** (stan na dzień 31.12.2008r.) i znajdują się one w następujących miejscowościach:

- Moryń – 4 oczyszczalnie przydomowe;
- Bielin – 1 oczyszczalnia przydomowa;
- Gądko – 1 oczyszczalnia przydomowa;
- Przyjezierze – 1 oczyszczalnia przydomowa.

Ścieki poddawane procesom oczyszczania dostarczane są do oczyszczalni siecią kanalizacyjną lub dowożone samochodami asenizacyjnymi do stacji zlewnych ze zbiorników bezodpływowych (szamb), które znajdują się na posesjach nie podłączonych do sieci kanalizacyjnej. Zbiorniki bezodpływowe (szamba) są przeznaczone do gromadzenia i przetrzymywania ścieków gospodarczo-bytowych dopływających bezpośrednio do urządzenia z przykanalików obiektów oddalonych od sieci kanalizacji sanitarnej. Szamba są przeznaczone zarówno dla pojedynczych domów jednorodzinnych jak dla ośrodków wypoczynkowych i pól campingowych, obiektów gastronomicznych i wielu innych obiektów. Zgodnie z Ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 roku (DZ.U. z 2005 r. 236 poz. 2008) gmina prowadzi ewidencję zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. Zgodnie z prowadzoną ewidencją na terenie gminy znajduje się **599 sztuk zbiorników bezodpływowych** (stan na dzień 31.12.2008r.). Wykaz istniejących zbiorników bezodpływowych w poszczególnych miejscowościach na terenie gminy prezentuje tabela 10.

Tabela 10.

Wykaz zbiorników bezodpływowych na terenie Miasta i Gminy Moryń

Miejscowość	Ilość zbiorników bezodpływowych [szt.]
Bielin	134
Macierz	9
Dolsko	17
Kłępicz	72
Gądno	44
Przyjezierze	98
Mirowo	29
Witnica	16
Witniczanka	5
Mierno	2
Wiśław	6
Młynary	3
Stare Objezierze	67
Nowe Objezierze	42
Miasto Moryń	52
Moryń Dwór	3
SUMA	599

Źródło: Urząd Miejski w Moryniu, ZGKiM w Moryniu

3.1.3. Urządzenia wodne

Za utrzymanie urządzeń melioracyjnych – wałów, pompowni oraz regulację rzek na terenie gminy Moryń odpowiedzialny jest są Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie. Urządzenia wodne zarządzane przez ZZMiUW w Szczecinie zlokalizowane na terenie gminy to zastawki na rzece Kalica i Słubia oraz jaz na rzece Słubia. Wykaz wszystkich istniejących urządzeń wodnych na terenie gminy Moryń przedstawia tabela 11.

Tabela 11.

Wykaz urządzeń wodnych na terenie Miasta i Gminy Moryń

Nazwa ciek	Km	Miejscowość	Obiekt	Cel użytkowania	Dopuszczalna Wysokość piętrzenia	Rodzaj konstrukcji i stan techniczny
Rzeka Kalica	12+880	Dolsko	zastawka	nawodnienia	1,5	Beton/dobry
Rzeka Kalica	14+130	Dolsko	zastawka	nawodnienia	1,0	Beton/dobry
Rzeka Słubia	13+970	Moryń	jaz	retencja	2,5	Beton/dobry
Rzeka Słubia	14+775	Moryń	przepust + zastawka	retencja	2,5	Beton/dobry

Źródło: Urząd Miejski w Moryniu, Oddział Terenowy ZZMiUW Gryfino

3.2. Gazyfikacja

Na terenie gminy nie ma sieci gazu ziemnego. Powszechnym medium energetycznym jest LPG, głównie w postaci mieszanki propan-butan w butlach.

Pracownia Projektowa „PROGAZ-PP” w Szczecinie opracowała „Koncepcję programową gazyfikacji gminy Moryń”, zgodnie z którą przewiduje się zasilenie rejonu gminy gazem ziemnym wysokometanowym GZ-50 (wg PN-87/C-9601) gazociągami wysokiego ciśnienia Mieszkowice-Moryń (rury stalowe), poprzez stację redukcyjno-pomiarową koło miejscowości Moryń $Q = 2.000 \text{ m}^3/\text{h}$, gazociągami średniego ciśnienia (rury z tworzyw sztucznych) w ulicach i dalej poprzez przyłącza, zakończone szafkowym węzłem redukcyjnym na ścianie - do każdego budynku.

Deklarację woli zaopatrywania gminy Moryń w gaz ziemny złożyła MEDIA ODRA WARTA Sp. z o.o. z Międzyrzecza.

3.3. Elektroenergetyka

Teren gminy Moryń zasilany jest w energię elektryczną z dwóch GPZ liniami 15 kV. Roczne zużycie na mieszkańca 900 - 1000 kWh. Oświetlenie ulic i dróg zostało w całości zmodernizowane w 1997r. Obecnie na terenie gminy zlokalizowane są 434 lampy sodowe. Konserwacją i remontami bieżącymi zajmuje się Rejon Energetyczny w Stargardzie Szczecińskim.

Obsługę bieżącą prowadzą:

- Posterunek Energetyczny w Cedyni w miejscowościach:
 - Klępicz,
 - Stare Objezierze,
 - Nowe Objezierze.
- Posterunek Energetyczny w Chojnie w miejscowościach:
 - Witnica,
 - Mirowo.
- Posterunek Energetyczny w Mieszkowicach w miejscowościach:
 - Moryń,
 - Dolsko,
 - Bielin,
 - Gądno,
 - Przyjezierze.

Występują częste braki w doływach energii elektrycznej, spowodowane między innymi warunkami atmosferycznymi i złym stanem linii napowietrznych. Dlatego w ostatnim czasie na terenie gminy wybudowano linię kablową 15kV ze stacji Moryń-Pszczelarska do stacji Moryń-Odrzańska, co ma w znaczący sposób poprawić przesył energii elektrycznej do mieszkańców gminy.

3.4. Telefonizacja

W Gminie Moryń znajdują się stacje bazowe. Należą one do operatorów telefonii komórkowej, tj.:

1. ERA
2. PLUS GSM
3. ORANGE

Łącznie na terenie Gminy Moryń zlokalizowane są 4 maszty. Dwa maszty znajdują się na terenie gminnym w Gądnie i Starym Objezierzu, dwa - na terenach prywatnych w Witnicy i Starym Objezierzu. Gmina zajmuje drugie miejsce po Gryfinie pod względem telefonizacji, telefony stacjonarne obsługiwane są za pomocą sieci telefonicznej napowietrznej.

3.5. Rurociągi

Przez teren gminy Moryń przebiega rurociąg „Przyjaźń” mający znaczenie międzynarodowe. Dostarcza on ropę naftową do krajów Europy Środkowej. Eksploatatorem rurociągu jest Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń”.

3.6. Komunikacja

3.6.1. Drogi

Połączenia drogowe z pozostałą częścią kraju realizowane są drogą krajową nr 31 odcinek CHOJNA-WITNICA-MIESZKOWICE, której łączna długość na terenie gminy wynosi 4,69km. Dojazd do gminy możliwy jest także drogą wojewódzką nr 125 odcinek GRANICA PAŃSTWA-CEDYNIA-MORYŃ-WIERZCHLAS. Długość drogi wojewódzkiej nr 125 na terenie gminy wynosi 17,8km. Szkielet układu drogowego gminy Moryń stanowią także liczne drogi powiatowe i gminne. Całkowita długość powiatowych dróg na terenie gminy wynosi 38,7km natomiast drogi gminne charakteryzuje długość 6,8km w granicach gminy. Ogólną charakterystykę układu drogowego na terenie gminy przedstawia tabela 12.

Tabela 12.

Układ drogowy na terenie Gminy Moryń

Numer drogi	Długość na terenie gminy [km]
Drogi krajowe	
31	4,69
Drogi wojewódzkie	
125	17,8
Drogi powiatowe	
41-717	3,8
41-718	5,3
41-719	6
41-720	1,1
41-729	12,6
41-730	2,9
41-731	3,6
41-744	3,4
Drogi gminne	
440001Z	0,8
440003Z	0,3
440005Z	0,9
440004Z	3,5
440006Z	1,3

Źródło: Urząd Miejski w Moryniu

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad co 5 lat prowadzi badania dotyczące pomiaru natężenia ruchu na drogach województwa zachodniopomorskiego. Zgodnie z przeprowadzonymi pomiarami w 2005 roku średni dobowy ruch (SDR) na terenie Gminy Moryń był mniejszy niż 5 tys. pojazdów na dobę.

Dane dotyczące natężenia ruchu i jego struktury przedstawione przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad w odniesieniu do drogi krajowej nr 31 wskazują, że ich natężenie kształtuje się na poziomie 1.509 pojazdów na dobę. W jej otoczeniu mogą znajdować się tereny wymagające ochrony przed hałasem, na których występują przekroczenia wartości dopuszczalnych. Dotyczy to szczególnie przebiegu drogi przez miejscowości, gdzie w bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się zabudowa mieszkaniowa.

Szczegółowe dane dotyczące natężenia ruchu na drodze krajowej oraz drogach wojewódzkich przechodzących przez teren Gminy Moryń wg pomiarów przeprowadzonych w 2005 roku prezentuje tabela 13.

Tabela 13.

Natężenie ruchu na drodze krajowej oraz drogach wojewódzkich (SDR)

Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych							
Pojazdy samochodowe ogółem	Motocykle	Samochody Osobowe Mikrobusy	Lekkie Samochody ciężarowe (dostawcze)	Samochody ciężarowe	Autobusy	Ciągniki rolnicze	Rowery
Droga Krajowa Nr 31 : CHOJNA – MIESZKOWICE (20,1 km)							
1.509	9	1.179	145	153	14	9	31
Droga Wojewódzka Nr 125: CEDYNIA – MORYŃ (14,7 KM)							
568	19	472	33	27	10	7	-
Droga Wojewódzka Nr 125: MORYŃ – WIERZCHLAS (10,2 km)							
438	20	313	39	22	20	24	-

Źródło: Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział Szczecin

Ulice powiatowe na terenie miasta Moryń wynoszą łącznie 2,8 km, natomiast ulice gminne wynoszą łącznie w gminie Moryń 6,1 km, w tym nieutwardzone - 4,5 km.

Ogólny stan dróg w gminie Moryń wymaga modernizacji i naprawy.

3.6.2. Koleje i transport zbiorowy

Usługi pasażerskie na terenie gminy świadczy Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Myśliborzu. Główne kierunki:

- Moryń – Szczecin,
- Dębno – Cedynia,
- Dębno – Chojna.

Infrastrukturą kolejową na terenie gminy zarządzają Oddziały Regionalne Polskich Kolei Państwowych - Zakład Linii Kolejowych w Szczecinie. Przez teren gminy przebiega magistralna pasażersko-towarowa linia kolejowa nr 273 relacji Szczecin - Gryfino - Wrocław. Jest to linia zelektryfikowana. Na odcinku przebiegającym przez gminę Moryń znajdują się dwa posterunki kolejowe w Bielinie i w Witnicy Chojeńskiej, nie obsługujące ruchu pospiesznego i ekspresowego.

Natężenie ruchu na odcinku Godków - Dolna Odra (wg danych Zakładu Linii Kolejowych w Szczecinie) jest umiarkowane i wynosi: 32 składy towarowe /dobę oraz 25 składów pociągów pasażerskich /dobę.

Drugą linią kolejową jest linia o charakterze lokalnym nr 411 relacji Stargard Szczeciński - Siekierki, z posterunkami w Przyjezierzu, Nowym Objezierzu i Klępiczu. Obecnie na linii jest zawieszony ruch pociągów.

Uchwałą Zarządu PKP S.A. z dnia 14.08.2002 r. wyrażono zgodę na nieodpłatne przekazanie przez PKP na rzecz gminy Moryń części linii nr 411 na odcinku Godków -

Siekierki przez Młynary i Klępicz, od 72,413 km do 93,579 km. Linia zostanie wykorzystana przez gminę w celach przewozów turystycznych.

3.7. Ciepłownictwo

W najstarszych zasobach powszechnie jest ogrzewanie piecowe lub kotłami etażowymi na paliwa stałe. Ciepło pozyskiwane jest z dwóch kotłowni niskoparametrowych wodnych, opalanych paliwami płynnymi - moc powyżej 50 KW . Pozyskana energia cieplna dostarczana jest do 14 bloków oraz Zespołu Szkół.

Na obszarze gminy działają wspólnoty mieszkaniowe. Większość mieszkańców gminy posiada indywidualne systemy grzewcze.

3.8. Gospodarka odpadami

Odpady wytwarzane na terenie Gminy Moryń poddawane są procesowi unieszkodliwiania na składowisku odpadów komunalnych w m. Dalsze (Gmina Myślibórz).

Przedsiębiorcy posiadający zezwolenie na zbieranie i transport odpadów komunalnych świadczący usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych to:

- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Moryniu,
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Chojnie,
- Zakład Produkcyjno – Handlowo – Usługowy „JUMAR” ze Szczecina,
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Dębnie,
- Zakład Usług Komunalnych w Mieszkowicach.

Zorganizowanym systemem odbioru odpadów komunalnych objętych jest około 100% mieszkańców całej Gminy Moryń. Prowadzona selektywna zbiórka dotyczy przede wszystkim odpadów opakowaniowych. Odpady te są zbierane selektywnie z terenu gminy lub wysegregowywane z zebranych odpadów zmieszanych. Prowadzona selektywna zbiórka dotyczy następujących odpadów, tj. szkło, papier, metale oraz tworzywa sztuczne. Ponadto na terenie gminy wdrożono system selektywnego zbierania odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii.

Z uwagi na fakt funkcjonowania na terenie gminy niewielkiej liczby przedsiębiorstw (o profilu produkcji nie stanowiącym istotnego zagrożenia dla środowiska), nie istnieją istotne problemy w zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi.

Szczegółowe informacje dotyczące gospodarki odpadami wytwarzanymi na terenie gminy Moryń zawiera „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Moryń na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017”.

4. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY

4.1. Rzeźba terenu i geologia

Miasto i gmina Moryń położone są w południowej części Województwa Zachodniopomorskiego i powiatu Gryfino, na pograniczu dwóch krain fizyczno-geograficznych - Pojezierza Myśliborskiego będącego częścią Pojezierza Zachodniopomorskiego i Równiny Gorzowskiej. Teren gminy znajduje się w otulinie i częściowo w granicach Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Park rozciąga się szerokim pasem wzdłuż krawędzi przełomu doliny Odry. Krajobraz Parku kształtuje pagórkowaty wał czołowo-morenowy tzw. Cedyński, z deniwelacją terenu dochodzącą do 140 m n.p.m. Ten urozmaicony pod względem form krajobraz kształtował się około 15 tys. lat temu w wyniku ustąpienia ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Morena czołowa zbudowana została z glin zwałowych, piasków, żwirów oraz kamiennych głazów. W wyniku nierównomiernego osadzania się materiałów mineralnych i wód roztopowych wykształciła się zróżnicowana rzeźba terenu - z jednej strony pagórków, a z drugiej rozległych sandrów o wyrównanych powierzchniach utworzonych z piasków. Pagórkowata wysoczyzna morenowa na terenie gminy Moryń jest mniej pofałdowana i znacznie niższa. W kierunku wschodnim morena czołowa jest coraz słabiej zaznaczona i na południu przechodzi w łagodną równinę. Charakterystycznymi elementami tego krajobrazu są jeziora - na terenie gminy jest zlokalizowanych blisko trzydzieści jezior i oczek śródpolnych. Największym z nich jest jezioro Morzycko, którego dno leży w kryptodepresji. Wody jeziora zasilają niewielkie rzeczki. Największą z nich jest rzeka Słubia, wypływająca z okolic Białęg (gmina Chojna), przepływająca przez jezioro Morzycko i uchodząca do Odry w pobliżu Starych Łysogórek.

4.1.1. Geologia

Zewnętrzną okrywą terenu gminy Moryń tworzą wyłącznie utwory czwartorzędowe. Zalegają one grubą warstwą na utworach trzeciorzędowych, kredowych i jurajskich. W czwartorzędowych pokładach geologicznych przeważają utwory plejstoceńskie, głównie piaski i gliny moreny dennej i czołowej oraz utwory akumulacji wód wypływających z lodowca, jak piaski sandrowe. Utwory najmłodsze holocenijskie zajmują znacznie mniejszy obszar. Są to przeważnie torfowiska niskie. Główny obszar pokryty jest glinami zwałowymi zalegającymi szczególnie w północnej i centralnej części gminy.

Natomiast na południe od Morynia ciągną się pokłady piasków i żwirów akumulacji wodno-lodowcowej (sandry). W zachodniej części gminy występują szczególnie licznie piaski akumulacyjne z głazami oraz nieliczne mady, torfy głębokie oraz żwiry i skupienia moreny czołowej.

Zgodnie z „Bilansem zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na dzień 31.12.2008r.” na terenie Miasta i Gminy Moryń występują udokumentowane złoża piasków i żwirów (dawniej kruszyw naturalnych). Zasoby surowców naturalnych występujących na terenie gminy prezentuje tabela 14.

Tabela 14.

Zasoby surowców naturalnych Gminy Moryń

Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby	
		wydobywane	przemysłowe
Złóża zawierające piasek ze żwirem			
Moryń – Pole I	Z	6076	-
Moryń – Pole II	R	475	-
Moryń 2	R	140	-
Moryń – Wschód	R	9113	-
Nowe Objezierze	P	8943	-
Skotnica	E	3.904	2.770

Źródło: www.pig.gov.pl (stan na dzień 31.12.2008r.)

Skróty literowe stanu zagospodarowania zasobów w wykazach złóż oznaczają:

P - złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie (kategoria C₂),

R - złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo (kategorie A+B+C₁),

Z - złożo zaniechane.

Obecnie jedynym złożem eksploatowanym na terenie Miasta i Gminy Moryń jest złożo piasków i żwirów Moryń 2, którego użytkownikiem jest firma Pol-Beton Sp. z o. o. Załęże, 74-205 Tetyń, zgodnie z decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 24.02.2009r. Nr 1/VIII/OŚ/09.

W poprzednich latach piasek i żwiry były ujmowane również ze złoża w Skotnicy, którego użytkownikiem jest firma ENNSTONE Sp. z o. o., ul. Chmielewska 13, 70-028 Szczecin, posiadająca koncesję na eksploatację SR-G4-7412-13/2003 z dn. 20.03.2003r. wydaną przez Wojewodę Zachodniopomorskiego, ważną do 31 grudnia 2018 roku. Zgodnie z danymi z Państwowego Instytutu Geologicznego w 2008 roku zasoby wydobywalne złoża w Skotnicy wynosiły 3.904Mg, natomiast zasoby przemysłowe 2.770Mg. Eksploatacja złoża została jednak zaniechana, firma ENNSTONE Sp. z o. o. zawiesiła działalność.

4.2. Porywa glebowa gminy

Gleby gminy Moryń wykształciły się głównie z materiałów morenowych. Większość to gleby wytworzone z glin zwałowych tzw. bielice słabo gliniaste i gliniaste i z piasków naglinowych, a także naitowych - gleby lekkie i średnie.

Niewielki procent stanowią gleby brunatne wytworzone z glin zwałowych. Znajdują się one głównie wokół jeziora Morzycko.

Na terenach leśnych, należących do Nadleśnictwa Mieszkowice dominują gleby typu rdzawe (właściwe, brunatne, bielicowe) - około 77 %.

Pozostałe gleby to: brunatne, płowe, bielicowe, arenosole, pararędziny, murszowe, muszowate i torfowe.

4.3. Zasoby wodne

4.3.1. Wody podziemne

Na obszarze gminy zasadniczy poziom wodonośny występuje w obrębie warstwy osadów piaszczysto-żwirowych podścielających gliny najmłodszego zlodowacenia. Poziom wodonośny znajduje się na głębokościach od 30 do 60 m. Wydajność tego poziomu waha się od 20 do 60 m³/h.

Wody podziemne stanowią podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę pitną. Do tego celu wykorzystywane są głównie wody porowe piętra czwartorzędowego, rzadziej trzeciorzędowego. Obecnie RZGW Szczecin dokładnie zbada region bilansowy Rurzyca – Tywa, Ina – Płonia – Goniewica oraz Myśla – Kurzyca. Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych w regionach bilansowania zlokalizowanych na terenie Powiatu Gryfińskiego scharakteryzowano w tabeli 15.

Tabela 15.

Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych na terenie Powiatu Gryfińskiego

Region bilansowy		Powierzchnia [km ²]	Stan rozpoznania zasobów	Zasoby dyspozycyjne Qd		Numer decyzji i data zatwierdzenia	Rezerwy zasobów dyspozycyjnych %
Nr	Nazwa regionu			m ³ / d	m ³ / h		
04	Myśla	1.414,6	2007	99.860	4.161	DGkdh/4790-66265/8269/07/MJ z dn. 27.09.2007	91
05	Kurzyca Słubia	391,9	2007	38.642	1.610	DGkdh/4790-66265/8269/07/MJ z dn. 27.09.2007	90
06	Rurzyca - Tywa	1.090,8	1997	141.000	5.875	DGkdh/BJ/489-6173/99 z dn. 30.03.1999	88,5
07	Płonia	1.128,1	2004	105.400	4.391	DG/kdh/ED/489-6516/2005 z dn. 28.06.2005	87,1
08	Ina	2.525,5	2004	280.200	11.675	DG/kdh/ED/489-6516/2005 z dn. 28.06.2005	87,8
09	Gowienica	460	2004	340.000	1.417	DG/kdh/ED/489-6516/2005 z dn. 28.06.2005	94,0

Źródło: RZGW Szczecin, Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego na lata 2008i - 2011

4.3.2. Wody powierzchniowe

4.3.2.1. Rzeki

Gmina Moryń leży w zasięgu trzech zlewni większych cieków tj. Słubi, Kurzycy i Rurzycy - prawobrzeżnych dopływów Odry. Ogólny spływ wód powierzchniowych odbywa się z całego terenu gminy w kierunku rzeki Odry.

Rzeka Słubia wypływa z jeziora Białęgi o powierzchni 28ha. Większość terenu zlewni Słubi stanowią obszary zalesione. Na całej swojej długości Słubia nie przyjmuje istotniejszych dopływów. Rzeka przepływa przez szereg jezior, z których największe to Morzycko i Narost. Uchodzi do Odry w pobliżu Starych Łysogórek. Całkowita długość rzeki wynosi 30,2km, a powierzchnia zlewni 177,5km². Przepływ miarodajny SNQ obliczony dla przekroju ujściowego wynosi 0,39m³/s.

Jednym z większych cieków Gminy Moryń jest **rzeka Kurzyca**. Początkiem Kurzycy jest sieć rowów na meliorowanym torfowisku na południe od miejscowości Białęgi. Całkowita długość rzeki wynosi 22,3km, a powierzchnia zlewni wynosi 159,2 km². Jej przepływ średnio-niski SNQ wynosi 0,31 m³/s.

Rzeka Rurzyca jest prawobrzeżnym dopływem Odry o długości 44,4 km o bardzo krętym biegu. Jej źródła znajdują się na południowy wschód od miejscowości Gogolice. Przepływa przez jeziora Klasztorne i Przygłowskie. Podpiętrzenie wód Odry powoduje częste podtapianie terenów leżących w strefie ujściowego odcinka rzeki. Całkowita powierzchnia zlewni rzeki wynosi 417km² i znajduje się na Pojezierzu Trzczańskim. Przepływ miarodajny SNQ dla przekroju ujściowego wynosi 1,43 m³/s. Sieć rzeczna jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Istotnym jej dopływem jest **rzeka Kalica** o długości 14 km przepływająca przez teren Gminy Moryń.

Przez obszar gminy Moryń oprócz w/w rzek przepływają także rzeki: Krępacz, Kalica, Młynówka i Odplywnik. Są to małe rzeki, chociaż niektóre z nich mają wyraźny charakter rzeki górskiej.

4.3.2.2. Jeziora

Na obszarze gminy zlokalizowanych jest blisko trzydzieści jezior i oczek śródpolnych. Największe z nich i 9 pod względem głębokości w Polsce to jezioro Morzycko.

Jezioro Morzycko posiada nieregularny kształt, w którym można wyróżnić część centralną z dwoma zatokami: północno-zachodnią i południową. Linia brzegowa Morzycka jest dość regularna i wynosi 12km. Długość maksymalna jeziora to 2.900m, szerokość maksymalna - 1400m, a średnia głębokość- 14,5m. Dno jeziora ma liczne uskoki i przegłębienia, przy silnych wiatrach zachodnich fala na środku akwenu może dochodzić do 1m wysokości.

Rysunek 2. Jezioro Morzycko

Źródło: Raport o stanie środowiska w Województwie Zachodniopomorskim w latach 2006-2007

Wody jeziora podlegają pełnej stratyfikacji termicznej. Centralną część jeziora charakteryzują gwałtowne spadki głębokości i liczne przegłębienia. W rejonie głęboczka o maksymalnej głębokości dno jeziora położone jest na kryptodepresji. Zlewnia całkowita to obszar o powierzchni 66 km². Grunty orne stanowią około 57%, a lasy około 25%. Przez jezioro przepływa rzeka Słubia. Rzeka ta wypływa z jeziora Białęgi, a przed ujściem do jeziora Morzycko przepływa przez jezioro Narost oraz 3 niewielkie Jeziora Witnickie.

Na zachodnim brzegu jeziora położone jest miasto Moryń. Jezioro jest intensywnie użytkowane pod względem rekreacyjnym. Akwen ten jest bardzo atrakcyjny dla turystów – amatorów nurkowania. Morzycko reprezentuje typ jeziora sielawowego o wydajności 20kg/ha. Gospodarkę rybacką na jeziorze prowadzi Polski Związek Rybacki.

Charakterystykę pozostałych jezior oraz ich cech morfometrycznych zlokalizowanych na terenie Gminy Moryń przedstawia tabela 16.

Tabela 16.

Jeziora i ich cechy morfometryczne

Lp.	Nazwa jeziora	Zlewnia	Powierzchnia [ha]	Objętość [tys.m ³]	Głębokość max. [m]
1.	Morzycko	Słubia - Odra	342,7	49826,8	60,0
2.	Bielin	Kurzyca - Odra	27,4	1424,8	12,0
3.	Kałuża	Słubia - Odra	11,5	632,5	12,7
4.	Duże - Buł	Słubia - Odra	11,5	368,0	7,0
5.	Kłępicz Duży	Słubia - Odra	9,4	216,2	4,7
6.	Objezierze	Słubia - Odra	18,0	360,0	4,0
7.	Stare Objezierze	Słubia - Odra	10,3	329,6	7,0
8.	Mierno	Rurzyca - Odra	13,2	158,4	2,2

Źródło: Jeziora Zachodniopomorskie, J. Filipiak, Szczecin 2000

4.4. Warunki klimatyczne

Gmina Moryń leży w obrębie krainy klimatycznej Pojezierza Myśliborskiego. Obszar ten jest położony wyżej niż gmina Cedynia czy gmina Mieszkowice i dlatego też klimat jest tu nieco surowszy niż w krainie doliny rzeki Odry. Średnia temperatura okresu wegetacyjnego wynosi poniżej 15,5° C przy jednoczesnym wzroście opadów do 600 mm. Okres wegetacyjny zaczyna się około 3 kwietnia i trwa od 215 do 220 dni. Zima zaczyna się kilka dni wcześniej niż w rejonie Cedyni i trwa dłużej. W krainie klimatycznej Pojezierza Myśliborskiego udział wiatrów przeciwstawnych (zachodnich i wschodnich) jest podobny, w przeciwieństwie do gminy Cedynia, gdzie dominują wiatry zachodnie. Generalnie można przyjąć, że klimat gminy Moryń ma charakter zbliżony do kontynentalnego.

4.5. Walory przyrodnicze gminy

4.5.1. Lasy

Lasy w gminie Moryń pełnią ważną funkcję ekologiczną i gospodarczą oraz podnoszą atrakcyjność turystyczną regionu.

Tereny leśne pełnią funkcje:

- ekologiczne (ochronne) - gdyż zapewniają stabilizację stosunków wodnych, chronią gleby przed erozją, kształtują klimat, stabilizują skład atmosfery i ją oczyszczają, tworzą warunki do zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, wzbogacają krajobraz regionu,
- produkcyjne (gospodarcze) - gdyż umożliwiają pozyskiwanie drewna (surowca odnawialnego, ekologicznego, wszechstronnie wykorzystywanego, umożliwiającego rozwój wielu gałęzi przemysłu), prowadzenie gospodarki łowieckiej, rozwijanie turystyki,
- społeczne - gdyż służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa oraz tworzeniu różnorodnych form użytkowania lasu przez społeczność lokalną, zagospodarowują tereny zdegradowane i gleby marginalne.

Południową część gminy zajmują lasy wchodzące w kompleks Lasów Nadodrzańskich. Nieco mniejszy obszar leśny rozciąga się pomiędzy jeziorami Morzycko i Witnickim. Lasy w gminie Moryń, zajmują znaczą część jej obszaru. Całkowita powierzchnia lasów oraz gruntów zadrzewionych na terenie Miasta i Gminy Moryń wynosi 3.403,90ha, co stanowi około 27,3% obszaru gminy i jest niższa od średniej powiatu (35%).

Lasy na obszarze gminy należące do Skarbu Państwa zarządzane są przez Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Mieszkowice (około 94 % powierzchni lasów) i Nadleśnictwo Chojna (około 6 %). Na terenie gminy Moryń znajduje się 4,9ha lasów nie będących w posiadaniu Skarbu Państwa, a nadzorowanych przez Nadleśnictwa.

Nadleśnictwa są administratorami lasów II grupy - gospodarczych, których celem jest produkcja surowca drzewnego i runa leśnego oraz I grupy - lasów chronionych, do której należą lasy spełniające funkcję wodochronną (wokół jezior i przy ciekach wodnych),

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

glebochronną, lasy chroniące środowisko przyrodnicze i nasienne oraz ostoje zwierząt chronionych strefowo. Charakterystykę pokrywy leśnej na terenie Miasta i Gminy Moryń prezentuje tabela 17.

Tabela 17.

Powierzchnia leśna na terenie Gminy

Powierzchnia gruntów leśnych [ha]					Lesistość [%]
ogółem	las ogółem	grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzaniu Lasów Państwowych	grunty leśne prywatne	
3.403,9	3.276,7	3.376,7	3 333,7	22,3	27,1

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, www.stat.gov.pl

Lasy Nadleśnictwa Mieszkowice spełniają różnorodne funkcje. Dominują lasy gospodarcze zajmujące powierzchnię 15. 397ha oraz lasy ochronne o powierzchni 5.639ha, w których największą powierzchnię zajmują lasy wodochronne – 2 754ha.

Udział poszczególnych gatunków wg zajmowanej powierzchni jest następujący: sosna 82,5 %, dąb 6,3 %, olsza 3,7 %, brzoza 3,2 %, świerk i dagleza 1,5 %, buk 1,2 %, modrzew 0,7 %, pozostałe liściaste 0,9%.

Gospodarka leśna na terenie Nadleśnictwa Mieszkowice prowadzona jest w oparciu o plan urządzania lasu Nadleśnictwa aktualnie obowiązujący na lata 2004 – 2013.

Określa on zakres i rozmiar czynności gospodarczych do wykonania w poszczególnych działach gospodarki leśnej. Założenia obowiązującego planu konsultowane były z samorządami terytorialnymi oraz lokalnymi i regionalnymi organizacjami społecznymi.

Do zadań obligatoryjnych planu urządzania lasu należy między innymi minimalny rozmiar zadań w zakresie pielęgnowania lasu. W Nadleśnictwie Mieszkowice przedstawia się on następująco:

- pielęgnowanie upraw 1041ha,
- pielęgnowanie młodników 1680ha.

Powierzchnia lasów ochronnych, głównie wodochronnych na terenie gminy wynosi 1.257,0 ha, a ostoje zwierząt chronionych strefowo (orzeł bielik i bocian czarny) częściowo jako strefy ściste i strefy częściowej ochrony, znajdują się na powierzchni 80ha.

Dominującym typem siedliskowym w Nadleśnictwie Mieszkowice jest bór mieszany świeży, a w dalszej kolejności występują: las mieszany świeży, las świeży oraz bór świeży.

Panującym gatunkiem drzew jest sosna, a wśród pozostałych gatunków najwięcej jest dębu szypułkowego i bezszypułkowego, buka, olszy, jesionu, brzozy i świerka.

Większość kompleksów leśnych występuje na utworach piaszczystych, zdecydowanie mniej na utworach gliniastych i organicznych.

4.5.2. Ogólna charakterystyka flory

Naturalne zbiorowiska roślinne są odbiciem całokształtu warunków geograficznych, a więc klimatu, stosunków wodnych i torficzności podłoża.

Flora gminy Moryń jest bardzo zróżnicowana i bogata. Przyczyniło się do tego bogactwo siedlisk i urozmaicona fizjografia, a także różnorodność gleb. Przeprowadzona w 2007 roku inwentaryzacja przyrodnicza całego terenu gminy polegała na wyszukiwaniu obiektów nadających się do objęcia konserwatorską ochroną przyrody. Dotychczas ustalono występowanie na tym terenie blisko 650 gatunków roślin naczyniowych, co stanowi 42 % gatunków flory Pomorza Zachodniego i około 30 % listy krajowej.

Szata roślinna gatunków zagrożonych, silnie zagrożonych wyginięciem i ginących w poszczególnych fitocenozach przedstawia się następująco:

- zbiorowiska wodne i nadwodne: grązele, grzybienie, rzęsy pływające, łąki ramienicowe, rdestnica, lilie wodne, włosienicznik rzeczny, a wśród nadwodnych: szuwar wodny z trzciną pałkową i oczeretową; nad brzegami rzek i strumieni występuje rzadki mlecz błotny, osiągający do 3 m wysokości,
- zbiorowiska bagienne i torfowiskowe: turzyce wysokie, rzeżucha gorzka, mchy i turzyce niskie,
- zbiorowiska łąk i suchych muraw: na uwagę zasługują kontynentalne i subkontynentalne murawy stepowe, które tworzą kserotermiczne gatunki porastające ciepłe zbocza w okolicy Dolska,
- lasy i zarośla: olsze, wierzby, topole, dęby bezszypułkowe, buki; a spośród zarośli: tarnina.

4.5.3. Ogólna charakterystyka fauny

Świat zwierząt reprezentowany jest przez gatunki płazów i gadów, ssaków, ptaków i ryb.

Na obszarze gminy Moryń obserwuje się występowanie 12 gatunków płazów i 5 gatunków gadów. Wśród płazów są: traszka grzebieniasta i zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropuchy (szara, zielona, paskówka), rzekotka, żaby (jeziorkowa, śmieszka, trawna, moczarowa i wodna).

Natomiast wśród gadów zanotowano występowanie: jaszczurki zwinki i żyworódki, padalca, zaskrońca, żmii zygzakowatej oraz żółwia błotnego.

Płazy i gady występują w gminie w trzech głównych centrach, są to:

- łąki i śródpolne oczka wodne w rejonie Klępicza, Starego i Nowego Objezierza,
- śródleśne i śródpolne oczka wodne w rejonie Morynia, Łabędzina, Bielina i Witnicy,
- rejon jeziora Morzycko.

W granicach gminy występują 334 gatunki **ssaków**, z tego 9 zagrożonych w swoim istnieniu. Z grupy gatunków ginących na tym terenie występuje wydra, w grupie silnie zagrożonych - nietoperze, borsuk i kuna leśna. Na obszarze gminy wyraźnie widać zróżnicowanie rozmieszczenia i liczebności gatunków ssaków wykorzystywanych w

gospodarce łowieckiej. Najbogatszymi są łowiska usytuowane w rejonie Lasów Mieszkowickich.

Ptaki są najliczniej reprezentowaną grupą kręgowców, na obszarze notuje się występowanie 178 gatunków ptaków, w tym 147 gatunków lęgowych i 31 gatunków nie-lęgowych. Do grupy gatunków ginących zaliczamy błotniaka zbożowego i gadożera. Do grupy gatunków silnie zagrożonych - gęgawę i tracza nurogęsia. Na terenach leśnych z gatunków chronionych występują: bocian czarny, orzeł bielik i kania ruda.

Wyodrębnione są cztery strefy stanowisk gatunków lęgowych zagrożonych:

- w okolicy Morynia Łabędzina,
- w rejonie jeziora Morzycko,
- w rejonie Klępicza,
- w rejonie Starego i Nowego Objezierza.

W czasie migracji, ptaki wodno-błotne zatrzymują się prawie na wszystkich większych zbiornikach wodnych, jednak najwyraźniej preferowane jest jezioro Morzycko, które można uznać za jeden z ważniejszych zbiorników wodnych na obszarze województwa zachodniopomorskiego dla migrujących ptaków wodnych (nurów i perkozów).

Ryby są najmniej rozpoznaną na terenie gminy grupą faunistyczną. W wodach jeziora Morzycko występują: sielawa, okoń, płoć, węgorz, sum, kóзка, leszcz, szczupak, wzdrenga. Szczególnie godne uwagi jest występowanie sielawy, która preferuje jedynie czyste i dobrze dotlenione wody.

Stan poznania flory i fauny w tej bardzo zróżnicowanej pod względem przyrodniczym gminie jest jeszcze nadal niepełny. Należy prowadzić dalsze obserwacje, szczególnie dotyczy to rozmieszczenia rzadkich i ginących gatunków roślin kserotermicznych i wodnych, płazów, gadów i ssaków.

Istotnym byłoby rozpoczęcie systematycznych obserwacji nad rybami, mięczakami, owadami oraz całą grupą bezkręgowców wodnych, szczególnie jeziora Morzycko.

4.6. Formy ochrony przyrody

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody (Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (tekst pierwotny Dz. U. z 2004r. Nr 92, poz. 880) formami ochrony przyrody są w Polsce parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000 oraz obszary chronionego krajobrazu. Formę ochronną mogą mieć również pomniki przyrody, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie Miasta i Gminy Moryń zlokalizowanych jest wiele form ochrony przyrody i krajobrazu.

4.6.1. Park krajobrazowy

Na terenie gminy, w zachodniej jej części znajduje się **Cedyński Park Krajobrazowy**, utworzony 1 kwietnia 1993 r. Park położony jest nad Odrą. W całości leży na terenie Powiatu Gryfińskiego. Fragment Parku w rejonie Starego Kostrzynka jest najdalej na zachód wysuniętym obszarem naszego kraju. Park zajmuje teren o powierzchni 30.850ha. Powierzchnia otuliny Parku wynosi 53.120ha. Strefa ochronna otacza Park pasem o szerokości od 2,5 do 26km, na której przeważają tereny rolnicze. Najbardziej wyróżniającą się jednostką są Wzgórza Krzymowskie najwyższe pasmo moren czołowych oraz rozległa dolina Odry.

Obszary Parku charakteryzują się niezwykle bogatą szatą roślinną. Wyróżnia się 640 gatunków. Do gatunków, które podlegają ochronie zalicza się m.in.: cis pospolity, wiśnię kartowatą, bluszcz pospolity, sasankę tąkową, wiciokrzew pomorski, storczyk purpurowy, grzybienie białe, pierwiosnki lekarskie, konwalie majowe. W parku występują rośliny kserotermiczne z obszarów przyśródziemnomorskich, których nie można spotkać w żadnym innym miejscu w Polsce: dąb omszony, nawrót czerwonołękity, szyplin zielny, oman niemiecki. Występuje bogactwo roślin pływających, podwodnych, nadwodnych, szuwarowych, bagiennych i torfowiskowych.

Drzewa i krzewy o wysokości 1,5 m - 8 m, objęte ochroną ścisłą, rosną na gruntach rolnych (wł. Agencja Nieruchomości Rolnych) po lewej i prawej stronie drogi z miejscowości Skotnica do Moryń Dwór. Jest to jedyne miejsce występowania skupiska kosodrzewiny w otulinie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego.

Urozmaicony charakter Parku stwarza idealne warunki życia dla wielu zwierząt, w tym zagrożonych wyginięciem. Występują tutaj liczne gatunki ptaków (bieliki, rybołowcy, kania czarna i rude, bociany czarne, żurawie), ssaków (wilki, bobry, wydry, jeże i nietoperze) oraz płazów i gadów (traszki grzebieniaste, kumaki nizinne, żaby śmieszki, grzebiuszki ziemne, żółwie błotne, padalce i żmije zygzakowate).

4.6.2. Rezerваты przyrody

Obecnie na obszarze gminy nie istnieją żadne ustanowione rezerваты przyrody. Tą formą ochrony planuje się objąć niektóre tereny gminy w przyszłości, ze względu na ich unikalny charakter i cenne walory przyrodniczo – krajobrazowe. Planowanymi obszary obejmują:

- **Tereny Rzeki Słubi**, która charakteryzują się niezwykłą czystością. Przepływa ona przez jezioro Morzycko. Jej górny bieg wraz z dobrze zachowanym fragmentem lasu łęgowego to projektowany Użytek Ekologiczny. Słubia przepływając przez Lasy Mieszkowickie tworzy wyjątkowo malowniczą dolinę o stromych zboczach i licznych źródłiskach. Potok meandruje tworząc liczne zakola i żwirowate płycizny. Malowniczy wąwóz porośnięty jest lasem grądowym z dużym udziałem grabu, lipy i dębów. Rzeka jest wyjątkowo czysta, o czym świadczą występowanie tu **Pstrąga**

potokowego oraz rzadkiego gatunku krasnorostu: **Hildebrandia rivularis**. Koryto ciekę porastają także kolonie **słodkowodnych gąbek** i **mszywiolów**. W założeniach Cedyńskiego Parku Krajobrazowego jest utworzenie tu rezerwatu przyrody,

- **Tereny obejmujące kompleks śródleśnych jezior eutroficznyc** „Łabędzin” o powierzchni 11ha - swoje ostoje mają tu rzadkie gatunki ptaków: bączek, cyraneczka, bąk, perkoz rdzawawy, błotniak stawowy oraz kaczka zielonka,
- **Tereny na których zlokalizowane są dwa stanowiska muraw kserotermicznych - roślinności zbliżonej do stepów kontynentalnych** (ostnica włosowata - trawa stepowa chroniona, dzwonki syberyjskie, sasanka łąkowa, szatwia lekarska i zaraza przytulinowa) - uformowanych na nasłonecznionych zboczach pagórków o wystawie południowej i południowo-zachodniej w rejonie Dolska.

4.6.3. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

W celu ochrony wyjątkowo cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego, dla zachowania jego wartości przyrodniczych, kulturowych i estetycznych na obszarze Gminy Moryń w 2006 utworzono dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obejmujące obszary jeziora Morzycko oraz Dolinę Słubi.

Utworzony zespół przyrodniczo-krajobrazowy „**Morzycko**” obejmuje powierzchnię 413,07ha i obejmuje tereny jeziora Morzycka wraz z terenami do niego przyległymi. Jezioro Morzycko jest siedliskiem m.in. sielawy - ryby charakterystycznej dla jezior bardzo czystych. Duże obszary dna jeziora porastają łąki ramienicowe oraz zespoły lilii wodnych z grążelem żółtym, grzybieniem białym i grzybieniem północnym. Zespół ten został utworzony na mocy uchwały Rady Miejskiej w Moryniu z dnia 9 lutego 2006 roku, Uchwała Nr XXXI/276/2006.

Drugi zespół przyrodniczo-krajobrazowy ustanowiono w celu ochrony szczególnie cennych walorów przyrodniczych przy rzece Słubi. Zespół „**Dolina Słubi**” został utworzony Uchwałą Nr XXXI/277/2006 Rady Miejskiej w Moryniu z dnia 9 lutego 2006 roku.

4.6.4. Pomniki przyrody

Pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie nazywane są pomnikami przyrody.

Na terenie Gminy Moryń istnieją unikalne twory przyrody ożywionej, które są objęte ochroną. Pomniki przyrody na terenie gminy zlokalizowane są w kompleksie leśnym Nadleśnictwa Mieszkowice i obejmują 51 sztuk pojedynczych drzew oraz w miejscowości Stare Objezierze znajduje się jedno zgrupowanie zadrzewień śródpolnych sosny kosodrzewiny. Ustanowiono nowy pomnik przyrody Akacja.

4.6.5. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne to pozostałości ekosystemów zasługujące na ochronę, mające znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Tereny użytków ekologicznych nie mogą być objęte ochroną rezerwatową ze względu na niewielką powierzchnię i zazwyczaj mniejszą rangę ich walorów przyrodniczych.

Na terenie Gminy w 2006 roku uchwałą Rady Miejskiej w Moryniu ustanowiono dwa użytki ekologiczne „Łabędzin I” oraz „Łabędzin II” (uchwała nr XXXIV/309/2006 oraz uchwałą nr XXXIV/310/2006 z dnia 29 czerwca 2006 roku).

4.6.6. Strefy ochronne

Na terenie Gminy Moryń wyznaczono także miejsce ochronne ostoi oraz miejsce rozrodu lub regularnego przebywania zwierząt, objętych ochroną gatunkową. Zgodnie z danymi od Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na terenie gminy istnieje 1 strefa bociana czarnego *Ciconia nigra*.

4.6.7. Natura 2000

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 jest systemem ochrony zagrożonych

składników różnorodności biologicznej kontynentu europejskiego, wdrażanym od 1992 r. w sposób spójny pod względem metodycznym i organizacyjnym na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej.

Celem utworzenia sieci Natura 2000 na terenie Polski jest zachowanie zarówno zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w skali Europy, ale też typowych, wciąż jeszcze powszechnie występujących siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla 9 regionów biogeograficznych (tj. alpejskiego, atlantyckiego, borealnego, kontynentalnego, panońskiego, makaronezyjskiego, śródziemnomorskiego, stepowego i czarnomorskiego). W Polsce występują 2 regiony: kontynentalny (96 % powierzchni kraju) i alpejski (4 % powierzchni kraju). Dla każdego kraju określa się listę referencyjną siedlisk przyrodniczych i gatunków, dla których należy utworzyć obszary Natura 2000 w podziale na regiony biogeograficzne.

Podstawą prawną tworzenia sieci Natura 2000 jest dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 roku w sprawie ochrony dzikich ptaków i dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, które zostały transponowane do polskiego prawa, głównie do ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Sieć Natura 2000 tworzą dwa typy obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków- **OSO**,
- specjalne obszary ochrony siedlisk - **SOO**.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Do chwili obecnej Rząd Polski ustanowił w drodze rozporządzenia 124 obszary specjalnej ochrony ptaków oraz wystąpił do Komisji Europejskiej, celem akceptacji, 364 propozycje specjalnych obszarów ochrony siedlisk.

Dnia 13 listopada 2007 r. Komisja Europejska wydała decyzję zatwierdzającą listę 172 obszarów Natura 2000 regionu kontynentalnego. Dla 17 obszarów Natura 2000 regionu alpejskiego, podobna decyzja została wydana dnia 25 stycznia 2008 r.

Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000 obejmuje także obszary zlokalizowane na terenie Gminy Moryń. W gminie ustanowiono dwa obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) Europejskiej Sieci Ekologicznej pod nazwą „Dolina Dolnej Odry” (kod obszaru: PLB320003) oraz „Ostoja Cedyńska” (kod obszaru: PLB 320017)

„Dolina Dolnej Odry” (kod obszaru: PLB320003) na terenie gminy zajmuje około 134ha, natomiast całkowita powierzchnia utworzonego obszaru zajmuje około 54.447,9ha. Obszar obejmuje dolinę Odry pomiędzy Kostrzynem, a Zalewem Szczecińskim (długość całkowita 150km) wraz z Jeziorem Dąbie. Na terenie obszaru występuje bogata roślinność wodna. Brzegi zajmuje szeroki pas szuwarów (głównie trzcinowych i oczeretów), za którymi wykształcają się ziołorośla nadrzeczne. Duże powierzchnie zajmują łągi i zarośla wierzbowe. Wnętrza dużych wysp pokryte są olsami i łągami jesionowo-olszynowymi. W części ujściowej Odra posiada dwa główne rozgałęzienia - Odra Wschodnia i Regalica. Obszar pomiędzy głównymi odnogami (kanałami) – Międzyodrze, jest płaską równiną z licznymi jeziorkami i mniejszymi kanałami, jest on zabagniony, posiada okresowo zalewane łąki i fragmenty nadrzecznych łągów. Na terenie obszaru występują co najmniej 34 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 14 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. Bardzo ważny jest to teren szczególnie dla ptaków wodno-błotnych w okresie lęgowym, wędrownym i zimowiskowym. W okresie lęgowym obszar zasiedla około 10 % populacji krajowej podróżniczka i czapli siwej, powyżej 2 % populacji krajowej bielika, kani czarnej, kani rudej, krakwy, rybitwy białooczelnej i rybitwy czarnej; co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: batalion, bąk, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, błotniak zbożowy, gąsiorek, kropiatka, puchacz, rybołów, sowa błotna, trzmielojad. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: derkacz, jarzębatka, wodniczka i zielonka, zimorodek i żuraw. W stosunkowo niskim zagęszczeniu występują bączek i orlik krzykliwy. W okresie wędrowek występuje co najmniej 1 % populacji szlaku wędrownego następujących gatunków ptaków: bielaczek, czernica, gęgawa, gęś białooczelna, gęś zbożowa, głowienka, krakwa i nurogęś; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: cyraneczka (do 3000 osobn.), krzyżówka (5000-6000 osobn.) gągoł (do 3500), batalion (do 2200 osobn.), łączak (do 1500osobn.), czajka (do 5000 osobn.), biegus zmienny (do 800 osobn.), rybitwa białoskrzydła (do 300 osobn.) i łąbędź niemy (do 1000 osobn.); ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach >20000 osobn.; na jesiennym zlotowisku zbiera się do 9000 żurawi. W okresie zimy występuje co najmniej 1 % populacji szlaku wędrownego następujących gatunków ptaków: bielaczek, bielik, czernica, gęś zbożowa, głowienka, nurogęś; w stosunkowo wysokiej liczebności występują: łąbędź krzykliwy, gęgawa, gągoł, gęś białooczelna, łyska i kormoran; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach >20000

osobn. Najcenniejsze tereny obszaru Doliny Odry wraz z niemieckim Parkiem Narodowym Dolina Dolnej Odry w ustaleniach polsko-niemieckich mają tworzyć w przyszłości jeden transgraniczny obszar chroniony - Międzynarodowy Park Dolina Dolnej Odry.

„**Ostoja Cedyńska**” (kod obszaru: **PLB 320017**) ostoja utworzona została w 2007 r. Obszar obejmuje kompleks leśny na terenach sandrowych i morenowych na północ od Cedyni. W lasach (około 50% powierzchni obszaru) dominują siedliska kwaśnych dąbrów i buczyn; płaty o dobrze zachowanym naturalnym charakterze są chronione w rezerwatach przyrody (np. mezotroficzne dąbrowy). Wiele siedlisk pierwotnie zajętych przez dąbrowy porastają obecnie nasadzenia sosnowe. Występują duże płaty kwaśnych buczyn, z fragmentami z ponad 100-letnimi drzewostanami. Poza leśne tereny stanowią w przewadze grunty rolne wokół osad wiejskich oraz wody - mniejsze i większe jeziora, cieki wodne i torfowiska. Największe jeziora to: jezioro Moryńskie, Mętno i Ostrów. Obszar charakteryzuje silne mikro zróżnicowanie topograficzne, liczne bagienka i wymoki śródleśne, liczne źródła. Powierzchnia w gminie Moryń wynosi 4.385,5ha.

W 2008 roku opracowano nową wersję **Shadow List**, tj. listy obszarów które zdaniem organizacji pozarządowych powinny być włączone do sieci Natura 2000. Pierwsza Shadow List obszarów siedliskowych Natura 2000 w Polsce została opracowana w grudniu 2004 przez WWF, PTOP "Salamandra" i Klub Przyrodników. Lista ta została uaktualniona wiosną 2006 r., stosownie do ówczesnego stanu wiedzy. W kwietniu 2008 r. Klub Przyrodników i PTOP "Salamandra" opracowały kolejne uaktualnienie Shadow List obszarów siedliskowych. Konieczność uaktualnienia Shadow List wynika z postępu w rozpoznaniu polskich zasobów siedlisk przyrodniczych i gatunków z załączników Dyrektyw. Zaktualizowana Shadow List zawiera 365 obszarów o powierzchni 11 296 km². Dodatkowo dla 63 obszarów proponuje się modyfikację ich granic. Wraz z aktualnie proponowaną Shadow List, powierzchnia siedliskowej sieci Natura 2000 w Polsce wyniosłaby ok. 11,74% terytorium kraju (średnia unijna wynosi 13,2% a stan obecny w Polsce - 8,08 %).

Potencjalne proponowane obszary siedliskowe obejmują również tereny gminy Moryń. Zgodnie z danymi Ministerstwa Środowiska na terenie Gminy planuje się utworzenie nowego obszaru pod nazwą „Wzgórza Moryńskie”, który obejmowałby powierzchnie około 346,736 ha. Ponadto proponuje się poszerzenie granic obszarów już istniejących, tj. Obszaru Dolna Odra, który na terenach wiejskich gm. Moryń ma zajmować powierzchnię 139,158ha.

4.6.8. Zieleń urządzona

Zieleń urządzona jest elementem przyrody mającym na celu polepszenie walorów krajobrazowych lub zapobieganie erozji danych terenów, jest również czynnikiem kształtującym stosunki wodne na użytkach rolnych. Do terenów zagospodarowanych w taki sposób zaliczamy parki miejskie, kompleksy pałacowo-dworskie oraz zieleń śródpolną.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Zieleń urządzona na terenie gminy reprezentowana jest przede wszystkim w formie pozostałości zabytkowych założenia zieleni parkowej, alei i szpalerów przydrożnych i śródpolnych, zieleni cmentarnej, przykościelnej oraz dodatkowo w formie obiektów zieleni miejskiej, ogólnodostępnej, o funkcjach rekreacyjnych i estetycznych (zieleńce, boiska trawiaste) oraz zieleni przyzagrodowej.

Na terenie gminy zachowały się parki pałacowo-dworskie w miejscowościach: Bielin, Witnica, Gądno, Klępicz, Mirowo i Przyjezierze.

Sz szczególnie malownicze są parki w Witnicy i Bielinie. W parku w Witnicy spotkać można: żywopłoty z chronionego cisu pospolitego, pomnikowe okazy dębów szypułkowych, platanów i wiązów.

Park w Bielinie posiada dużą kolekcję ładnych wiekowych drzew o imponujących rozmiarach: topola biała (obwody do 5,1m), wiąz (obwody do 4,2m) oraz rzadkie gledicze trójcierniowe i cyprysik błotny o nieczęsto spotykanych rozmiarach (obwód pnia 2,8m).

Warte uwagi są dobrze zachowane aleje przydrożne. Aleja wiekowych dębów szypułkowych ciągnąca się od Przyjezierza do Mętna warta jest ochrony, chociażby jako pomnik przyrody.

Powierzchnie terenów zielonych zlokalizowanych na terenie Gminy Moryń w 2008 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18.

Tereny zieleni na terenie Gminy Moryń (stan na dzień 31.12.2008r.)

Powierzchnia terenów zielonych [ha]			
Parki spacerowo-wypoczynkowe	Zieleń uliczna	Tereny zieleni osiedlowej	Cmentarze
4,5	1,5	0,8	3,9

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS, www.stat.gov.pl

5. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA ORAZ JEGO ŹRÓDŁA PRZEOBRAŻEŃ

5.1. Rzeźba terenu i przypowierzchniowa warstwa skorupy ziemskiej

Teren gminy charakteryzuje się typowo polodowcową rzeźbą. Liczne pagórki powstałe na skutek pozostawionej moreny czołowej lodowca, poprzecinane są dolinami rzecznyymi, jeziorami i oczkami wodnymi. Wśród form przypowierzchniowej warstwy skorupy ziemskiej, w gminie spotyka się przede wszystkim kruszywa mineralne, takie jak piaski i żwiry.

Do czynników wywołujących zmiany w rzeźbie terenu należy przede wszystkim eksploatacja piasków i żwirów. Żwir (kruszywo naturalne) jest kopaliną pospolitą, koncesjonowaną odpowiednio przez starostę oraz marszałka województwa, co wynika z art. 5 ust. 3 oraz art. 16 ust. 2-2a ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, ze zm.).

Jedynym złożem eksploatowanym na terenie Miasta i Gminy Moryń jest złożo piasków i żwirów Moryń 2, którego użytkownikiem jest firma Pol-Beton Sp. z o. o. Załęże, 74-205 Tetyń, zgodnie z decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 24.02.2009r. Nr 1/VIII/OŚ/09.

Miejsce, w którym skala wydobycia może oddziaływać na ukształtowanie powierzchni ziemi, zlokalizowane jest w miejscowości Skotnica, gdzie eksploatacją piasków i żwirów z terenu Gminy Moryń prowadzi firma ENNSTONE Sp. z o. o., ul. Chmielewska 13, 70-028 Szczecin, posiadająca koncesję na eksploatację SR-G4-7412-13/2003 z dn. 20.03.2003r. wydaną przez Wojewodę Zachodniopomorskiego, ważną do 31 grudnia 2018 roku. Eksploatacja złoża w Skotnicy została jednak zaniechana, firma ENNSTONE Sp. z o. o. zawiesiła działalność.

Uzyskana koncesja zobowiązuje także użytkownika do:

- przestrzegania przepisów ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, a w szczególności przepisów w zakresie bezpieczeństwa powszechnego i ochrony środowiska,
- prowadzenia działalności objętej koncesją zgodnie z projektem zagospodarowania złoża i zatwierdzonym planem ruchu zakładu górniczego,
- prowadzenie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
- zapobiegania i likwidacji zagrożeń oraz szkód górniczych,
- utworzenie funduszu likwidacji zakładu górniczego.

Decydujący wpływ na długość ważności koncesji na wydobywanie kopalin ma zasobność udokumentowanych złóż, im zatwierdzone zasoby są większe, tym okres ważności jest dłuższy.

Drugim zagłębieniem wydobywczym na terenie gminy są udokumentowane złoża Moryń Zachód, Moryń Wschód oraz Nowe Objezierze. Na razie jednak nie są one eksploatowane. Na terenie gminy we wcześniejszych latach eksploatowano także złoża piasków i żwirów Moryń – Pole I, obecnie jednak użytkowanie nie jest prowadzone. Prace wydobywcze zaniechano.

5.1.1. Wpływ wydobycia kopalin na rzeźbę terenu

W większości przypadków wydobywanie kopalin zaliczone zostało do tzw. przedsięwzięć mogących oddziaływać lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (w rozumieniu art. 71-72 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227).

Dotyczy to głównie odkrywkowego wydobycia kopalin na obszarze powyżej 2ha, a w pewnych sytuacjach nawet na obszarze do 2ha. Oznacza to, że inwestor ubiegający się o uzyskanie koncesji musi najpierw uzyskać decyzję w sprawie środowiskowych uwarunkowań przedsięwzięcia, przeważnie poprzedzoną raportem o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko i podejmowaną z udziałem społeczeństwa (postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko). Wspomniana decyzja staje się wówczas elementem wniosku o uzyskanie koncesji, a określone nią wymagania są wiążące dla przyszłej decyzji koncesyjnej.

Rozwiązanie to pozwala dowiedzieć się czy zamierzone wydobycie kopaliny pozostanie w zgodzie z wymaganiami szeroko pojmowanej ochrony środowiska, a w razie potrzeby pozwala ono na wprowadzenie do treści decyzji koncesyjnej szczególnych warunków zmierzających zarówno do ochrony złoża kopaliny, jak i ochrony przed skutkami związanego z wydobywaniem kopaliny oddziaływania na środowisko. Pozwala to na identyfikację wszystkich zagrożeń dla środowiska, do których może dojść w toku wydobywania kopalin, a tym samym na podjęcie stosownych środków prewencyjnych.

W świetle art. 26b ustawy Prawo geologiczne i górnicze do odmowy udzielenia koncesji może dojść, jeżeli zamierzona działalność narusza wymagania ochrony środowiska, w tym związane z racjonalną gospodarką złożami kopalin (również w zakresie wydobycia kopalin towarzyszących), bądź uniemożliwia wykorzystanie nieruchomości zgodnie z ich przeznaczeniem.

Z posiadanych informacji wynika, że na terenie Gminy Moryń znajduje się 6 złóż piasków i żwirów (kruszyw naturalnych) z czego przedmiotem wydobycia jest jedno złożo Moryń Pole 2, a jego eksploatacją zajmuje się firma Pol-Beton Sp. z o. o. Załęże, 74-205 Tetyń.

Zagrożenia dla środowiska powodowane wydobyciem piasków i żwirów (kruszywa naturalnego) prowadzonym na podstawie koncesji podlegają stałemu nadzorowi górniczemu. Bieżący nadzór nad taką działalnością, obejmujący m.in. problematykę wpływu na środowisko, sprawuje dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego.

Tereny na których prowadzono prace związane z wydobyciem surowców naturalnych po zakończeniu procesu eksploatacji poddawane są procesom rekultywacji, w celu zachowania ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Wykaz obszarów górniczych na terenie gminy przewidzianych do rekultywacji oraz określenie kierunków tej rekultywacji prezentuje tabela 19.

Tabela 19.

Kierunki rekultywacji na obszarach górniczych w gminie Moryń

Obszar górniczy	Kierunek rekultywacji
Stare Objezierze	leśny
Przyjezierze II	leśny
Przyjezierze II	wodno – leśny
Przyjezierze II	leśny

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego na lata 2008-20011

5.2. Gleby

Ocena jakości gleb pod względem ich wartości użytkowej, biorąca pod uwagę żyzność gleby, stosunki wodne w glebie, stopień kultury gleby i trudność jej uprawy, w powiązaniu agroklimatem, rzeźbą terenu oraz niektórymi elementami stosunków gospodarczych nazywana jest **bonitacją gleby**.

Przy bonitacji gleb uwzględnia się następujące kryteria:

- 1) budowę profilu glebowego (typ i podtyp gleby, rodzaj, gatunek i miąższość poziomu próchnicznego oraz zawartość próchnicy, odczyn i skład chemiczny, właściwości fizyczne)
- 2) stosunki wilgotnościowe, uwarunkowane położeniem w terenie,
- 3) wysokość n.p.m.

Na podstawie tych kryteriów zalicza się gleby do odpowiednich klas bonitacyjnych. W polskim systemie bonitacji gleb wyróżnia się 8 klas gleb gruntów ornych: (I, II, IIIa, IIIb, IVa, IVb, V, VI) i 6 klas gleb użytków zielonych (I, II, III, IV, V, VI).

Charakterystykę gleb ornych wg klas bonitacyjnych na terenie Gminy Moryń prezentuje tabela 20.

Tabela 20.

Charakterystyka gruntów ornych na terenie Gminy Moryń

Rodzaje klas bonitacyjnych gleb	Powierzchnia gleb [ha]	Powierzchnia gminy [%]
I (gleby najlepsze)	-	-
II (gleby bardzo dobre)	54,99	1,88
III a (gleby dobre)	696,9	23,87
III b (gleby średnio dobre)	794,0	27,20
IV a (gleby średniej jakości, lepsze)	858,11	29,40
IV b (gleby średniej jakości, gorsze)	263,05	9,02
V (gleby słabe)	213,26	7,31
VI (gleby najłabsze)	38,66	1,32

Źródło: Urząd Miejski w Moryniu

Gminy Moryń charakteryzuje się w większości glebami średnio dobrymi (III b) oraz średniej jakości, lepszymi (IVa). Całkowity procent ilości tych gleb występujących na obszarze gminy wynosi 56,6%. Gleby słabe (V) oraz najłabsze (VI) zajmują powierzchnię około 8,63%.

Gleby gminy narażone są na procesy degradacji. Degradacja to proces prowadzący do spadku żyzności gleb wskutek niszczenia ich wierzchniej warstwy próchnicznej (np. erozji gleby, niewłaściwej uprawy, pożarów, zbyt dużego odwodnienia) zanieczyszczenia substancjami szkodliwymi (np. metalami ciężkimi) lub zmiany drzewostanów liściastych na iglaste, które powodują zakwaszenie. Degradację gleb możemy podzielić na naturalną i chemiczną.

Degradacja naturalna gleb gminy może być wywołana czynnikami środowiskowymi takimi jak: klimat czy ukształtowanie terenu oraz dobór odpowiednich roślin uprawnych i ich usytuowanie do spadku terenu. Na terenie gminy gleby są narażone na degradację naturalną związaną przede wszystkim z intensywnym użytkowaniem rolniczym.

W strukturze użytkowania gruntów w gminie, dominują użytki rolne i leśne. W związku z polodowcowym ukształtowaniem terenu zjawiska erozji gleb obserwuje się na bardziej nachylonych terenach. Jej natężenie zależy od długości i spadku zbocza. Im teren jest bardziej pofalowany i poprzecinany dolinami rzecznyymi, tym spływ wody jest szybszy. Natężenie erozji jest wprost proporcjonalne do spadku i długości zbocza, przy czym wpływ spadku jest większy od wpływu długości zbocza. Z tego względu sposób uprawy powinno się dostosować do spadku terenu. Najbardziej niebezpieczna, z uwagi na ułatwienie spływu, jest orka z góry w dół zbocza.

Istotne znaczenie ma również dobór roślin uprawnych (od niego zależy osłona, jaką zapewniają glebie rośliny), a także częstotliwość orki i innych zabiegów agrotechnicznych. Rośliny wieloletnie (np. trawy, lucerna) zabezpieczają nawet przed

silnym sptywem powierzchniowym. Mniej chronią glebę rośliny ozime jak żyto, rzepak, jeszcze mniej zboża jare, osłaniające przed sptywem letnim. Szczególne zagrożenie stwarza również uprawa roślin, które w okresie silnych opadów nie osłaniają wystarczająco gleb np. kukurydza, tytoń, buraki cukrowe, ziemniaki, przyczyniając się do znacznych sptywów powierzchniowych z tych terenów.

Wśród upraw dominujących na terenie gminy znajdują się zboża oraz rzepak. Wybór rodzaju upraw związany jest z występowaniem gleb najbardziej wartościowych i wartościowych pod względem przydatności rolniczej. Z uwagi na to, nie zaleca się zmiany kierunku produkcji rolniczej, należy natomiast zwrócić uwagę na dobór zabiegów agrotechnicznych. Powinny one zabezpieczać cenne obszary rolnicze przed nadmierną erozją.

Degradacja chemiczna gleb objawia się w postaci podwyższonej kwasowości. Jest ona ważnym wskaźnikiem degradacji gleb uprawnych. Nadmierna kwasowość najczęściej jest powodowana przez naturalne czynniki klimatyczno – glebowe, w mniejszym stopniu przez zanieczyszczenia kwasotwórcze powstające przez zanieczyszczenia przemysłowe i komunikacyjne lub przez niektóre nawozy. Jednym z kierunków działań mogących przyczynić się do poprawy wydajności i jakości produkcji rolnej jest wapnowanie gleb.

Gleby występujące na terenie Miasta i Gminy Moryń charakteryzują się podwyższoną kwasowością. Jest ona ważnym wskaźnikiem degradacji gleb uprawnych. Nadmierna kwasowość spowodowana jest najczęściej przez naturalne czynniki klimatyczno - glebowe, w mniejszym stopniu przez zanieczyszczenia kwasotwórcze powstające przez zanieczyszczenia przemysłowe i komunikacyjne lub przez niektóre nawozy. Z dotychczasowych obserwacji wynika, że gleby zakwaszone występują lokalnie i mają charakter rozproszony.

Nadmierne zakwaszenie wpływa na produktywność gleb, a przede wszystkim na pogorszenie jakości plonów. W glebach kwaśnych obniża się przyswajalność niektórych mikroelementów (Cu, Mn, Zn oraz Fe). Dla zmniejszenia kwasowości gleb niezbędne jest wprowadzenie systematycznych działań zmniejszających zakwaszenie gleb, polegające na regularnym wapnowaniu terenów użytkowanych rolniczo, na których występuje największa kwasowość

Ostatnie badania jakości gleb na terenie Miasta i Gminy Moryń były prowadzone przez Stację Chemiczno – Rolniczą w Szczecinie w 2009 roku. Zbadano odczyn gleb gruntów ornych, użytków zielonych oraz użytków rolnych na terenie gminy. Badania wykonano w 26 gospodarstwach. Określono także potrzebę wapnowania gleb gminy, w celu zmniejszenia ich kwasowości. Ocenę jakości gleb na terenie gminy przedstawia tabela 21.

Tabela 21.

Odczyn gleb użytkowanych rolniczo oraz potrzeby wapnowania
(w % powierzchni badanych użytków rolnych)

Rodzaj użytku	Ilość prób	Odczyn (pH) gleby					Potrzeby wapnowania				
		bardzo kwaśny	kwaśny	lekko kwaśny	obojętny	zasadowy	konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
Grunty orne	403	6%	13%	21%	27%	33%	9%	6%	10%	11%	63%
Użytki zielone	3	0%	0%	33%	33%	33%	0%	0%	0%	0%	100%
Użytki rolne	408	6%	13%	21%	27%	33%	9%	6%	10%	11%	63%

Źródło: Stacja Chemiczno – Rolnicza w Szczecinie

Zgodnie z badaniami jakości gleb przeprowadzonymi w 2009 roku na terenie gminy wykazano iż około 19% gleb charakteryzuje się odczynem bardzo kwaśnym i kwaśnym. Procent gleb zasadowych wynosił aż 33%. Potrzeby przeprowadzenia procesu wapnowania gleb tylko w 15% były konieczne oraz potrzebne. Proces wapnowania jest zbędny w przypadku 63% gleb użytkowanych do celów rolniczych.

Największą kwasowością charakteryzują się gleby w miejscowościach Witnica (33% gleb b. kwaśnych i kwaśnych), Przyjezierze (31% gleb b. kwaśnych i kwaśnych), Mirowo (27% gleb b. kwaśnych i kwaśnych) oraz Młynary (17% gleb b. kwaśnych i kwaśnych).

Istotną jest również degradacja gleb poprzez zanieczyszczenie metalami ciężkimi. Każdy rodzaj zawiera naturalną ilość metali ciężkich. Na podstawie badań prowadzonych przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach brak jest danych o podwyższonej zawartości metali ciężkich w glebach powiatu gryfińskiego. Zawartość metali ciężkich mieści się w naturalnych i dopuszczalnych ilościach.

Zasoby gleby do produkcji rolnej są ograniczone i nieodnawialne, z tego właśnie powodu powinny one podlegać szczególnej ochronie. **Degradacja gleb** jest wynikiem gospodarczej działalności człowieka. Najwięcej zanieczyszczeń dostaje się do gleb wraz ze ściekami, pyłami oraz stałymi i płynnymi odpadami wytwarzanymi przez przemysł. Zanieczyszczeniami gleb są związki chemiczne, pierwiastki promieniotwórcze, a także mikroorganizmy, które występują w glebach w zwiększonych ilościach. Do najczęściej spotykanych zanieczyszczeń w glebach zaliczamy: związki organiczne - pestycydy,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

detergenty, metale ciężkie - ołów, miedź, rtęć, nikiel oraz sole - azotany, siarczany i chlorki.

Do głównych przyczyn degradacji gleb zaliczamy także pożary roślinności w okresie wiosennym, osuszanie terenów podmokłych, regulację stosunków wodnych większych kompleksów, intensywne nawożenie mineralne, niewłaściwą irygację pól nawozami naturalnymi - gnojówką, gnojowicą, osadami ściekowymi itp., brak stosowania płodozmianu na glebach użytkowanych rolniczo, zmiany sposobu dotychczasowego użytkowania gruntów.

Zestawienie zasobności gleb na terenie Gminy Moryń prezentuje tabela 22.

Tabela 22.

Zasobność gleb na terenie Gminy Moryń

Rodzaj użytku	Zawartość fosforu					Zawartość potasu					Zawartość magnezu				
	Bardzo niska	Lekka	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Bardzo niska	Lekka	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka	Bardzo niska	Lekka	Średnia	Wysoka	Bardzo wysoka
Grunty Orne	46 11%	106 26%	117 29%	60 15%	74 18%	40 10%	140 35%	140 35%	44 11%	39 10%	27 7%	137 34%	130 32%	58 14%	50 12%

Źródło: Stacja Chemiczno – Rolnicza w Szczecinie (na podstawie wykonanych badań próbek gleby w okresie od 01.01.2009r. – 31.12.2009r.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych wyróżnia się podstawowe kierunki ochrony gruntów rolnych i leśnych:

- ochronę ilościową polegającą na ograniczaniu przeznaczenia tych gruntów na inne cele,
- ochronę jakościową polegającą na zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji, szkodom powstającym w wyniku działalności nierolniczej i nieleśnej, przywracaniu i poprawianiu ich wartości,
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- poprawianie wartości użytkowej gruntów leśnych oraz zapobieganie obniżaniu ich produktywności.

Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne można dokonać jedynie w planach zagospodarowania przestrzennego.

Szczegółowej ochronie podlegają użytki rolne o wysokiej bonitacji, tzn. klas I-III, wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego oraz użytki rolne klas IV-VI - jeśli zostały wytworzone z gleb pochodzenia organicznego oraz lasy. W tych przypadkach zagospodarowanie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne łączy się z uzyskaniem zgody na wyłączenie ich z produkcji rolniczej i leśnej. Inwestorzy w znacznej mierze wykorzystują grunty najmniej przydatne dla rolnictwa, dla swych zamierzeń inwestycyjnych.

5.3. Powietrze atmosferyczne

O jakości powietrza na danym obszarze decyduje zawartość w nim różnorodnych substancji, których koncentracja jest wyższa od warunków naturalnych. Poziomy stężenie zanieczyszczeń w powietrzu wynikają bezpośrednio z wielkości emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz warunków meteorologicznych.

Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego możemy podzielić na:

- a) źródła naturalne – wulkany, pożary lasów, bagna wydzielające m.in. metan, gleby i skały ulegające erozji, tereny zielone z których pochodzą pyłki roślinne, pył kosmiczny;
- b) źródła antropogeniczne – wywołane działalnością człowieka tj. :
 - procesy energetycznego spalania paliw oraz przemysłowych procesów technologicznych, odprowadzających substancje do powietrza emitorem (kominem) w sposób zorganizowany. Są to tzw. punktowe źródła emisji;
 - emisje ze źródeł ruchomych związanych z transportem pojazdów samochodowych i paliwami, tzw. emisja liniowa;
 - emisje związane z ogrzewaniem mieszkań w sektorze komunalno – bytowym tzw. emisja powierzchniowa.

Zgodnie z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, ocena jakości powietrza oparta jest na klasyfikacji stref w województwie. Mechanizm ten ma na celu utrzymać dotychczasową jakość powietrza na obszarach, gdzie jest ona dobra, oraz pomóc w osiągnięciu standardów jakości powietrza poprzez działania techniczne oraz organizacyjne tam, gdzie jakość powietrza jest zła.

Na terenie Województwa Zachodniopomorskiego ocenie podlegają następujące zanieczyszczenia : SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, Pb, PM₁₀, ozon oraz zanieczyszczenia zawarte w pyłe tj. As, Cd, Ni, B(a)P. Klasyfikację stref dokonuje się oddzielnie dla dwóch grup:

- określonych w celu ochrony zdrowia (teren całego kraju i uzdrowisk);
- określonych w celu ochrony roślin (teren całego kraju);

Podstawę klasyfikacji stref w oparciu o wyniki rocznej oceny jakości powietrza stanowi dopuszczalny poziom substancji w powietrzu, dopuszczalny poziom substancji w powietrzu powiększony o margines tolerancji, poziom docelowy oraz poziom celu długoterminowego. Dla strefy, w której poziom choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji lub przekracza poziom dopuszczalny w przypadku gdy margines tolerancji nie został określony, wymagane jest opracowanie **Programu Ochrony Powietrza (POP)**.

Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 3 marca 2008 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, rocznej ocenie podlegają następujące substancje:

- SO₂, NO₂, NO_x, CO, C₆H₆, PM₁₀, Pb – dla tych związków obowiązują poziomu dopuszczalne substancji w powietrzu;
- Ozon oraz zawarte w pyłe (PM₁₀) zanieczyszczenia: As, Cd, Ni oraz B(a)P – dla tych związków obowiązują poziomu docelowe substancji w powietrzu;

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- Ozon podlegający ocenie pod kątem poziomu celu długoterminowego.

Wynikiem oceny, zarówno pod kątem kryteriów dla ochrony zdrowia jak i kryteriów dla ochrony roślin dla wszystkich substancji podlegających ocenie, jest zaliczenie strefy do jednej z klas, tj.:

- **Klasy A** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych;
- **Klasy B** – jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji;
- **Klasy C** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomu celów długoterminowych;
- **Klasa D1** – symbol klasy dla obszaru klasy dla O₃, oznacza iż poziom celu długoterminowego nie został przekroczony;
- **Klasa D2** – symbol klasy dla obszaru klasy dla O₃, klasa ta oznacza przekroczenie poziomu celu długoterminowego.

Ocena jakości powietrza względem ochrony zdrowia

Ocenę jakości powietrza pod względem ochrony zdrowia prowadzi się dla zanieczyszczeń: **SO₂, NO₂, PM₁₀, Pb, C₆H₆, CO, As (PM₁₀), B(a)P (PM₁₀), Cd (PM₁₀) oraz Ni (PM₁₀)**. Dla w/w zanieczyszczeń ocenę jakości powietrza pod względem ochrony zdrowia prowadzimy na terenie strefy „Powiat Gryfiński”, na której znajduje się Miasto i Gmina Moryń. **Strefa „Powiat Gryfiński”** posiada kod strefy o numerze **PL.32.06.p.01**. Całkowita powierzchnia tej strefy wynosi 1.870 km².

Wyniki dotyczące jakości powietrza atmosferycznego na terenie strefy „Powiat Gryfiński” odniesione do kryterium względem ochrony zdrowia przedstawia tabela 23.

Tabela 23.

Ocena zanieczyszczeń pod kątem ochrony zdrowia

Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnej strefy - ochrona zdrowia									
	SO ₂	NO ₂	PM ₁₀	Pb	C ₆ H ₆	CO	As (PM ₁₀)	B(a)P (PM ₁₀)	Cd (PM ₁₀)	Ni (PM ₁₀)
2007	A	A	A	A	A	A	A	C	A	A
2008	A	A	A	A	A	A	A	C	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza dla Województwa Zachodniopomorskiego, Raporty za rok 2007 i 2008

Zgodnie z oceną jakości powietrza atmosferycznego, dla wszystkich powyższych zanieczyszczeń, Gmina Moryń należąca do strefy „Powiat Gryfiński” charakteryzuje się symbolem **klasy A**, tj. stężenia powyższych związków nie przekraczają poziomów **dopuszczalnych oraz docelowych**.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Jednak wyjątek stanowi pomiar stężenia benzo(a)piranu w pyłe PM₁₀. Badane średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu przekroczyło **poziom docelowy** wynoszący 1 ng/m³, zarówno w roku 2007 jak i 2008. W związku z tym strefa Powiat Gryfiński została sklasyfikowana w **klasie C**, ze względu na stężenie **benzo(a)pirenu**. Oznacza to obowiązek podjęcia przez Marszałka Województwa działań na rzecz poprawy jakości powietrza pod kątem tego zanieczyszczenia, tj. **opracowania Programu Ochrony Powietrza (POP)**. Termin osiągnięcia docelowego poziomu benzo(a)pirenu w powietrzu, określony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, określony jest na 2013 rok. Jako główną przyczynę przekroczeń wskazuje się procesy spalania paliw stałych zarówno w sektorze energetycznym jak i w sektorze komunalno – bytowym.

Ocena jakości powietrza względem ochrony roślin

Ocenę jakości powietrza pod względem ochrony roślin prowadzi się dla zanieczyszczeń: **SO₂** oraz **NO_x**. Dla zanieczyszczeń ocenę jakości powietrza pod względem ochrony roślin prowadzimy na terenie **strefy „Powiat Gryfiński”**, na której znajduje się Gmina Moryń. Strefa „Powiat Gryfiński” posiada kod strefy o numerze **PL.32.06.p.01**. Całkowita powierzchnia tej strefy wynosi 1.870 km².

Wyniki dotyczące jakości powietrza atmosferycznego na terenie strefy „Powiat Gryfiński” odniesione do kryterium względem ochrony roślin przedstawia tabela 24.

Tabela 24.

Ocena zanieczyszczeń pod kątem ochrony zdrowia

Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnej strefy - ochrona roślin	
	SO ₂	NO _x
2007	A	A
2008	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza dla Województwa Zachodniopomorskiego, Raporty za rok 2007 i 2008

W rocznych ocenach jakości powietrza pod kątem ochrony roślin za rok 2007 i 2008, strefa „Powiat Gryfiński” zarówno dla zanieczyszczenia SO₂ jak i NO_x została przypisana **klasie A**, tj. stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają poziomów dopuszczalnych.

Ocena jakości powietrza względem ochrony zdrowia i roślin dla ozonu

Poważny problem w Województwie Zachodniopomorskim stwarza także zanieczyszczenie ozonem, występujące w sezonie letnim przy powierzchni ziemi (ozon troposferyczny). W przeciwieństwie do ozonu stratosferycznego pełniącego funkcję „ochronną”, ozon troposferyczny stanowi substancję zanieczyszczającą powietrze.

Ocenę jakości powietrza pod kątem poziomów ozonu prowadzi się pod względem dwóch kryteriów, którymi są **poziomy docelowe** (ze względu na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin) oraz **poziomy celu długoterminowego** (ze względu na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin).

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017

Ocena jakości powietrza pod względem ochrony zdrowia oraz ochrony roślin dla zanieczyszczenia ozonem prowadzona jest dla „Strefy Zachodniopomorskiej”, na której zlokalizowana jest Gmina Moryń. Strefa posiada kod o numerze **PL.32.00.b.20.**, a jej całkowita powierzchnia wynosi 22.591 km². Wyniki dotyczące jakości powietrza atmosferycznego pod względem zawartości ozonu, odniesione do kryterium względem ochrony zdrowia oraz ochrony roślin w latach 2007-2008 przedstawia tabela 25.

Tabela 25.

Ocena zanieczyszczenia ozonem pod kątem ochrony zdrowia i ochrony roślin

Rok	Pod kątem ochrony zdrowia		Pod kątem ochrony roślin	
	Poziomy docelowe	Poziomy celu długoterminowego	Poziomy docelowe	Poziomy celu długoterminowego
2007	A	C	A	C
2008	C	D2	A	D2

A - osiągnięcie klasy A dla poziomu docelowego - działania nie wymagane;

C - osiągnięcie klasy C dla poziomu celu długoterminowego – ograniczenie emisji substancji przyczyniających się do powstawania ozonu jako jeden z wojewódzkich POŚ – osiągnięcie celu długoterminowego do 2020 r.

C - osiągnięcie klasy C dla poziomu docelowego – Sejmik Województwa w terminie 15 m-cy od dnia otrzymania wyników oceny i klasyfikacji stref, określa w drodze uchwały program ochrony powietrza (POP), mający na celu osiągnięcie poziomów docelowych substancji w powietrzu

D2 - osiągnięcie klasy D2 dla poziomu celu długoterminowego - ograniczenie emisji substancji przyczyniających się do powstawania ozonu jako jeden z wojewódzkich POŚ – osiągnięcie celu długoterminowego do 2020 r.

Pomiary stężeń ozonu prowadzone w latach 2007 – 2008, jednoznacznie wskazują iż stężenie ozonu systematycznie wzrasta. W przeciwieństwie do poziomów dopuszczalnych oraz poziomów docelowych, których przekroczenie wymaga opracowania programu ochrony powietrza (POP), **poziom celu długoterminowego** nie wymaga przygotowania POP. Wymagane jest jednak podjęcie działań związanych z ograniczeniem emisji prekursorów ozonu – tlenków azotu oraz lotnych związków organicznych. Osiągnięcie poziomu celu długoterminowego przez stężenia ozonu do 2020 roku powinno być jednym z celów wojewódzkich programów ochrony środowiska.

Badane średnioroczne stężenie ozonu przekroczyło jednak **poziom docelowy** pod względem ochrony zdrowia. Pomiary stężeń ozonu prowadzone w latach 2003 – 2008 na stanowiskach w województwie zachodniopomorskim (w Szczecinie oraz w Widuchowej) wskazują, iż uśredniona z 3 lat liczba dni ze stężeniami ośmiogodzinnymi wyższymi niż 120 µg/m³ na stanowisku pozamiejskim w m. Widuchowa, w ostatnich latach rośnie i wg oceny z 2008 roku osiągnęła wartość przekraczającą 25 dni. Dlatego też strefa zachodniopomorska została przypisana **klasie C** dla ozonu. Oznacza to obowiązek podjęcia w obszarze województwa działań na rzecz poprawy jakości powietrza pod kątem zanieczyszczeń ozonem – opracowanie przez Marszałka programu ochrony powietrza (POP). Termin osiągnięcia poziomu docelowego dla ozonu w powietrzu, określony jest na rok 2010.

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

5.2.1. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji zanieczyszczających, pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Drugim źródłem emisji substancji zanieczyszczających do powietrza jest wykorzystanie paliw płynnych do napędzania silników spalinowych w pojazdach samochodowych, maszynach rolniczych, budowlanych, w kolejnictwie, gdzie podczas spalania paliw emitowanych jest wiele zanieczyszczeń. Istotnym elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie tymi paliwami, występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku.

Gmina Moryń jest gminą turystyczno-rolniczą, w związku z tym na terenie tym nie występują znaczące przemysłowe źródła emisji.

Zanieczyszczenie powietrza na terenie gminy Moryń spowodowane jest głównie przez tzw. niską emisję pochodzącą z małych kotłowni osiedlowych, lokalnych kotłowni sektora usługowego oraz palenisk domowych.

Obecnie na terenie gminy dominują indywidualne kotłownie opalane węglem lub koksem i węglowe paleniska domowe. Występują także (głównie w sektorze usługowym), kotłownie opalane olejem opałowym, gazem propan-butan oraz drewnem (zrębki). Aktualny wykaz podmiotów prowadzących kotłownie na terenie Gminy Moryń na podstawie danych przekazywanych przez podmioty w półrocznych ewidencjach dot. wprowadzania gazów i pyłów do powietrza w 2008 roku prezentuje tabela 26.

Tabela 26.

Wykaz kotłowni zlokalizowanych na terenie Gminy Moryń (stan na dzień 31.12.2008r.)

Lp.	Nazwa i adres zakładu	Nazwa obiektu oraz rodzaj procesu	Rodzaj paliwa	Wydajność cieplna [MWt]	Zużycie paliwa
1.	Miejski Ośrodek Kultury w Moryniu, ul. Szeroka 12, 74-503 Moryń	Kotłownia węgiel Spalanie pal. stałych	Węgiel kamienny	5,00	2,20 Mg
2.		Kotłownia węgiel Spalanie pal. stałych	Węgiel kamienny	5,00	15,00 Mg
3.		Kotłownia węgiel Spalanie pal. stałych	Węgiel kamienny	5,00	20,00 Mg
4.	PPUP „POCZTA POLSKA” Centrum Infrastruktury Oddział Regionalny Szczecin Al. Niepodległości 41/42, 70-940 Szczecin	Gmina Moryń Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	0,50	2,77 Mg
5.		Gmina Moryń Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	0,50	1,85 Mg
6.	Dom Pomocy Społecznej ul. Rynkowa 21, 74-503 Moryń	Kotłownia olej Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	5,00	43,85 m ³
7.		Kotłownia olej Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	5,00	31,07 m ³

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017

Lp.	Nazwa i adres zakładu	Nazwa obiektu oraz rodzaj procesu	Rodzaj paliwa	Wydajność cieplna [MWt]	Zużycie paliwa
8.	Wspólnota Mieszkaniowa przy ulicy Lipowej 10ABC, ul. Lipowa 10ABC, 74-503 Moryń	Kotłownia Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	5.00	20,00 m ³
9.		Kotłownia Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	5.00	13,70 m ³
10.	Zakład Rolny „MORYŃ” Sp. z o. o. Moryń Dwór, 74-503 Moryń	Gorzelnia Krzymów, Spalanie pal. stałych	Węgiel kamienny	5.00	4.00 Mg
11.		Gorzelnia Krzymów, Spalanie pal. stałych	Drewno	5.00	6.50 Mg
12.	KRI Sp. z o. o. Wysogotowo, ul. Serdeczna 8, 62-081 Przeźmierowo	Kotłownia – Moryń Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	5.00	100,44 m ³
13.		Kotłownia – Moryń Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	5.00	96,00 m ³
14.	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Moryniu, ul. Wąska 2A, 74-127 Moryń	Kotłownie węglowe, Spalanie pal. stałych	Węgiel kamienny	5.00	53,88 Mg
15.		Kotłownie olejowe, Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	5.00	2,30 m ³
16.		Kotłownie węglowe, Spalanie pal. stałych	Węgiel kamienny	5.00	56,00 Mg
17.	Szkoła Podstawowa w Witnicy, ul. Moryńska 15, 74-503 Moryń	Kotłownie węglowe, Spalanie pal. stałych	Węgiel kamienny	5.00	14,30
18.		Kotłownie olejowe, Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	0.50	0,62 m ³
19.		Kotłownie węglowe, Spalanie pal. stałych	Węgiel kamienny	5.00	7,50 Mg
20.		Kotłownie olejowe, Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	0.50	0,89 m ³
21.	Starostwo Powiatowe w Gryfinie, ul. Sprzymierzonych 14, 74-101 Gryfino	Kotłownia Moryń Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	5.00	0,90 m ³
22.	Zespół Szkół w Moryniu ul. Dworcowa 6A, 74-503 Moryń	Kotłownia węgiel Spalanie pal. stałych	Węgiel kamienny	0.05	12,70 Mg
23.		Kotłownia węgiel Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	5.00	10,66 m ³
24.		Kotłownia węgiel Spalanie pal. stałych	Węgiel kamienny	0.50	9,45 Mg
25.		Kotłownia węgiel Spalanie pal. płynnych	Olej opałowy	5.00	13,33 m ³

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego

W Gminie Moryń istnieje 10 zakładów na terenie których zlokalizowane są kotłownie zasilane węglem oraz olejem opałowym. Zgodnie z danymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, całkowita ilość paliw zużytych na funkcjonowanie w/w kotłowni wyniosła: węgiel kamienny 195,17 Mg, drewno 6,50 Mg oraz olej opałowy w ilości 338,38 Mg. Całkowita suma wyemitowanych gazów w 2008 roku wyniosła 1.068.081,00 kg, natomiast pyłów 8.111,89 kg.

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Udział transportu w globalnym zanieczyszczeniu powietrza jest znaczny. Spaliny z silników benzynowych zawierają tlenek węgla (CO) i tlenki azotu (NO_x), węglowodory (lotne związki organiczne), dwutlenek siarki (SO₂) i cząstki stałe. Ilość emitowanych zanieczyszczeń zależy od natężenia ruchu, rodzaju pojazdów oraz paliwa stosowanego do ich napędu.

Średnie natężenie ruchu na poszczególnych rodzajach dróg w gminie w 2005 roku prezentuje tabela 27.

Tabela 27.

Średnie natężenie ruchu na poszczególnych rodzajach dróg (pojazdów/dobę)

Rodzaj drogi	Osobowe	Dostawcze	Razem
Droga Krajowa Nr 31: Chojna - Mieszkowice	1.188	321	1.509
Droga Wojewódzka Nr 125 : Cedynia - Moryń	491	77	568
Droga Wojewódzka Nr 125 : Moryń - Wierzchlas	333	105	438
Powiatowa	brak pomiarów	brak pomiarów	-

Źródło: Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad opracowała metody obliczania prognozy ruchu na zamiejskich drogach krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Opierając się na wskaźnikach zawartych w w/w prognozach możemy obliczyć średnie natężenie pojazdów na poszczególnych drogach w Gminie w 2009 roku. Wyniki obliczeń prezentuje tabela 28.

Tabela 28.

Średnie natężenie ruchu na poszczególnych rodzajach dróg (pojazdów/dobę) w 2009 roku

Rodzaj drogi	Pojazdy ogółem	Osobowe	Dostawcze
Krajowa Nr 31 Chojna - Mieszkowice	1.748	1.407	341
Droga Wojewódzka Nr 125 : Cedynia - Moryń	658	572	86
Droga Wojewódzka Nr 125 : Moryń - Wierzchlas	405	388	17
Powiatowa	brak pomiarów	brak pomiarów	brak pomiarów

Źródło: Obliczenia własne

Na podstawie metody przedstawionej przez GDDKiA można także określić średnie natężenie pojazdów samochodowych w kolejnych latach na drodze karowej oraz drogach wojewódzkich w gminie, tj. do roku 2020 (tabela 29).

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017

Tabela 29.

Średnie natężenie ruchu na poszczególnych rodzajach dróg w latach 2005 -2020

Rodzaj drogi	Rok											
	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Krajowa Nr 31 Chojna - Mieszkowice	1.509	1.814	1.880	1.948	2.021	2.092	2.169	2.246	2.328	2.410	2.496	2.584
Droga Wojewódzka Nr 125 : Cedynia - Moryń	568	678	699	720	744	766	788	811	833	856	880	906
Droga Wojewódzka Nr 125 : Moryń - Wierzchlas	438	520	536	552	569	587	603	619	636	654	672	690

Źródło: Obliczenia własne

Wielkość emitowanych zanieczyszczeń zależy od natężenia ruchu na drogach, od rodzaju pojazdów oraz od stosowanego przez nie paliwa do ich napędu. Do obliczania szacunkowych ilości zanieczyszczeń powstających w wyniku ruchu komunikacyjnego przyjęto następujące założenia:

- samochody osobowe jako paliwa używają benzyny, średnie spalanie na 100 km – 8 l benzyny (5,76 kg),
- samochody ciężarowe jako paliwa używają oleju napędowego, średnie spalanie na 100 km – 36 l oleju napędowego (29,52 kg).

Emisja poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń powstających w wyniku spalania 1 kg oleju napędowego i benzyny przedstawia tabela 30.

Tabela 30.

Rodzaje i ilości zanieczyszczeń emitowanych przy spalaniu 1kg benzyny oraz 1kg olej

Rodzaje zanieczyszczenia	Benzyna [g/kg paliwa]	Olej napędowy [g/kg paliwa]
Pyły	-	4,3
SO ₂	2,0	6,0
NO ₂	33,0	76,0
CO	240,0	23,0
węglowodory alifatyczne	30,0	13,0
węglowodory aromatyczne	13,0	6,0

Biorąc pod uwagę średnie natężenie ruchu na drodze krajowej oraz na drogach wojewódzkich zlokalizowanych na terenie Gminy Moryń przedstawione w tabeli 29, możemy obliczyć wielkość emisji spalin samochodowych na poszczególnych rodzajach

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017

dróg podczas przejazdów samochodów osobowych oraz ciężarowych 2009 roku. Wielkości obliczonej emisji prezentuje tabela 31.

Tabela 31.

Wielkość emisji spalin samochodowych na poszczególnych rodzajach dróg Gminy Moryń

Rodzaje zanieczyszczenia	Wielkość emisji z pojazdów osobowych [Mg/rok]	Wielkość emisji z pojazdów ciężarowych [Mg/rok]
Droga krajowa nr 31 Chojna - Mieszkowice		
Pyły	-	8,70
SO ₂	3,25	12,14
NO ₂	53,75	153,77
CO	390,95	46,54
Węglowodory alifatyczne	48,87	26,30
Węglowodory aromatyczne	21,18	12,14
Droga wojewódzka Nr 125 Cedynia - Moryń		
Pyły	-	1,60
SO ₂	0,96	2,24
NO ₂	15,98	28,36
CO	114,29	8,58
Węglowodory alifatyczne	14,53	4,85
Węglowodory aromatyczne	6,29	2,24
Droga wojewódzka Nr 125 Moryń - Wierzchlas		
Pyły	-	0,22
SO ₂	0,46	0,32
NO ₂	7,52	3,89
CO	54,71	1,18
Węglowodory alifatyczne	6,84	0,67
Węglowodory aromatyczne	2,96	0,31
Suma zanieczyszczeń		
Pyły	-	10,52
SO ₂	4,67	14,70
NO ₂	77,25	186,02
CO	559,95	56,30
Węglowodory alifatyczne	70,24	31,82
Węglowodory aromatyczne	30,43	14,69

Źródło: Obliczenia własne

Poprawę jakości powietrza można uzyskać przez ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii, zmniejszenie oddziaływania obszarów niskiej emisji (w tym stworzenie warunków rozwoju dla gazyfikacji gminy i odnawialnych źródeł energii, likwidację lub modernizację kotłowni węglowych na gazowe lub olejowe), poprawę nawierzchni dróg, budowę obwodnic miast.

5.4. Wody podziemne

Zanieczyszczenie wód podziemnych w największym stopniu zależy od głębokości zalegania oraz izolacji poziomu wodonośnego od powierzchni terenu oraz od lokalizacji potencjalnych źródeł zanieczyszczeń. Najbardziej zagrożone w gminie Moryń, podobnie jak w całym kraju, są wody gruntowe w obrębie czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Dobre właściwości filtracyjne skał słabo izolujących poziom wodonośny stwarzają warunki do migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Wody wgłębne, lepiej izolowane od powierzchni, charakteryzują się dobrą jakością. Zanieczyszczenie wód podziemnych może mieć charakter nieodwracalny.

Głównymi zagrożeniami dla jakości wód podziemnych w gminie Moryń są:

- zanieczyszczenia obszarowe, których źródłem jest rolnictwo (stosowanie gnojowicy, nawozów sztucznych, środków ochrony roślin),
- hodowla zwierząt - poprzez niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy,
- odprowadzanie ścieków do rowów, z gospodarstw nie posiadających zbiorników bezodpływowych,
- „dzikie” składowiska odpadów,
- awarie (transport substancji niebezpiecznych).

Ochrona wód podziemnych jako głównego źródła zaopatrzenia ludności w wodę jest ważnym elementem oceny tendencji przeobrażeń środowiska przyrodniczego. W związku z tym wody te badane są z uwzględnieniem stopnia naturalnej izolacji, a zatem wrażliwości na wpływ zanieczyszczeń.

W marcu 2004 roku weszło nowe rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji do prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. nr 32 poz. 284). Rozporządzenie wprowadza 5 klas jakości wód, tj.:

- Klasa I – charakteryzuje wody bardzo dobrej jakości,
- Klasa II – charakteryzuje wody dobrej jakości,
- Klasa III – charakteryzuje wody zadowalającej jakości,
- Klasa IV – charakteryzuje wody niezadowalającej jakości,
- Klasa V – charakteryzuje wody złej jakości.

Monitoring jakości wód podziemnych na poziomie krajowym jest prowadzony przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie. Jakość wód podziemnych na terenie Gminy Moryń badana jest w miejscowości Gądno (nr złoża – 857).

Wyniki oceny jakości wód podziemnych z lat 2004 – 2007 wg Rozporządzenia z dnia 11 lutego 2004 r. dla punktu Gądno – 859 przedstawia tabela 32.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017

Tabela 32.

Jakość wód podziemnych na terenie Miasta i Gminy Moryń

Nr punktu w monitoringu krajowym	Gmina/ Miejscowość	Poziom wodonośny	Rok badania				Wskaźniki przekraczające dla wód przeznaczonych do spożycia w 2007 roku
			2004	2005	2006	2007	
859	Moryń/ Gądno	Wgłębne	U	U	IV	III	Fe, Mn

U- brak opróbowania

Źródło: Program Ochrony Środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012-2015

W ocenie wód podziemnych uwzględniono rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. Nr 61, poz. 417). Ponadto wody podziemne podlegają ocenie ze względu na poziom azotanów wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093).

Wody podziemne na terenie Miasta i Gminy Moryń charakteryzują się IV i III klasą jakości. Zanieczyszczenie wód podziemnych związkami żelaza oraz manganu ma charakter typowo geogeniczny i jest to wynikiem szeregu geologicznych oraz przyrodniczych uwarunkowań.

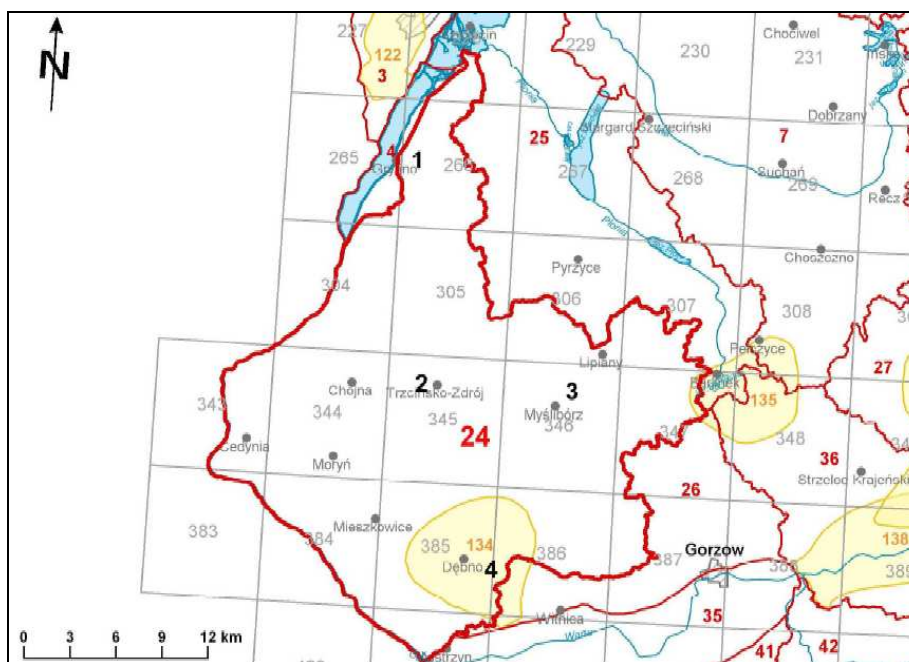
Dyrektywa 2000/60/WE powszechnie nazywana Ramową Dyrektywą Wodna (RDW) ustanawia ramy działań na rzecz ochrony wód powierzchniowych i podziemnych. Perspektywicznym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie do 2015 roku dobrego stanu wszystkich wód. Dla **jednolitych części wód podziemnych** określa osiągnięcie dobrego **stanu ilościowego oraz chemicznego**.

Wody podziemne tak jak i wody powierzchniowe zostały podzielone na jednolite części wód, tj. na jednostki, dla których będą prowadzone analizy presji antropogenicznych i opracowywane programy wodno - środowiskowe. Zasady ich wydzielenia oparte są na dokonanym podziale według typów wód oraz innych kryteriów, w tym podziale na obszary chronione. Podział ten został opracowany w celu dostosowania prawa krajowego do obowiązujących dyrektyw unijnych.

Zgodnie z danymi Państwowej Służby Hydrogeologicznej Gmina Moryń leży na terenie JCWPd nr 24, leżący w regionie Dolnej Odry który obejmuje region Powiatu Gryfińskiego oraz Powiatu Pyrzyckiego, a jego całkowita powierzchnia wynosi 2007,20 km². Charakterystykę położenia JCWPd nr 24 prezentuje rysunek 3.

Rysunek 3. Charakterystyka położenia JCWPd nr 24

Źródło: www.psh.gov.pl

Na terenie Gminy Moryń zlokalizowany jest punkt badawczy sieci obserwacyjno-badawczej wód podziemnych Państwowego Instytutu Geologicznego. Punkt badawczy zlokalizowany jest w miejscowości Gądko. Punkt badawczy w Gądku leży w rejonie V Regionu Hydrogeologicznego i charakteryzuje się otworem nr II/1032/1. Zgodnie z danymi z Rocznika Hydrogeologicznego Państwowej Służby Hydrogeologicznej z 2008 roku, brak jest danych dotyczących prowadzonych badań w punkcie Gądko.

W 2008 roku weszło nowe rozporządzenie i klasyfikację wód podziemnych przeprowadza się wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych Dz. U. Nr 143, poz. 896.

Monitoring jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych prowadzony jest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. 2009 nr 81 poz. 685).

Brak jest aktualnych danych wyników jakości wód podziemnych na terenie Gminy Moryń wg Rozporządzenia z dnia 23 lipca 2008 roku oraz 13 maja 2009 roku.

5.5. Wody powierzchniowe

Na jakość wód powierzchniowych gminy wpływają uwarunkowania naturalne, tj. warunki klimatyczne, hydrograficzne, tempo przebiegu procesów biohydrochemicznych w wodach (tzw. zdolność samooczyszczania się wód), presje antropogeniczne.

Poważnym czynnikiem obniżającymi jakość wód w gminie Moryń są:

- spływy powierzchniowe z terenów wiejskich, rolniczych (nawozy sztuczne i naturalne, środki ochrony roślin),
- ścieki komunalne odprowadzane w sposób niekontrolowany,
- ścieki deszczowe spływające z dróg i placów.

Ocenę jakości wód powierzchniowych w latach 2004-2007 prowadzono w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji do prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz. U. nr 32 poz. 284).

W 2008 roku weszło nowe rozporządzenie i klasyfikację wód podziemnych przeprowadza się wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 roku w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych Dz. U. Nr 143, poz. 896.

Monitoring jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych prowadzony jest zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2009 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. 2009 nr 81 poz. 685).

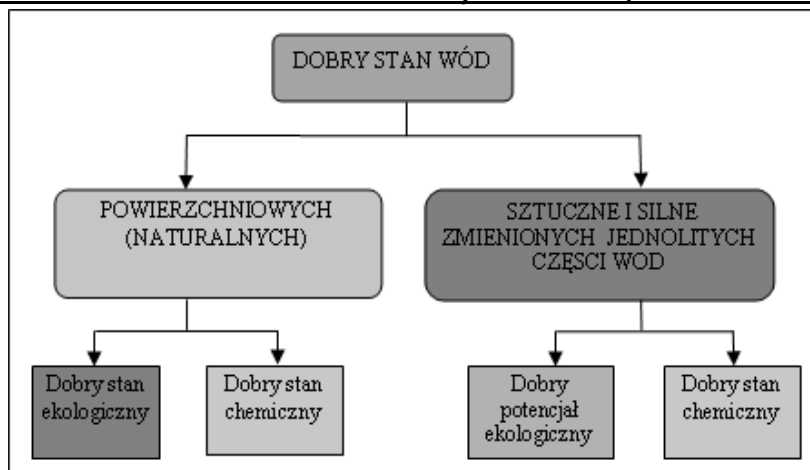
Nadrzędnym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu wód na terenie całej Unii Europejskiej do roku 2015. Wody powierzchniowe, w tym silnie zmienione i sztuczne jednolite części wód, powinny do tego czasu osiągnąć dobry stan chemiczny, oraz odpowiednio, dobry stan ekologiczny lub dobry potencjał ekologiczny, gdzie:

- stan ekologiczny obowiązuje dla wód naturalnych,
- potencjał ekologiczny dla sztucznych lub silnie zmienionych jednolitych części wód.

Cele RDW w odniesieniu do jakości wód powierzchniowych najlepiej obrazuje rysunek 4.

Rysunek 4. Cele RDW w odniesieniu do jakości wód powierzchniowych

Źródło: www.rzgw.szczecin.pl

Stan wód definiowany jest na podstawie parametrów takich jak:

- ogólny stan ekologiczny,
- elementy biologiczne (m.in. występowanie glonów, roślin wodnych, bezkręgowców, ryb),
- elementy hydromorfologiczne (np. przepływ wód, ciągłość rzeki, ukształtowanie dna i brzegów),
- parametry fizyko-chemiczne wód.

Im bardziej wartości tych parametrów zbliżone są do naturalnych, tym lepszy jest stan wód.

5.5.1. Stan czystości rzek

Przeptywające przez gminę cieki wodne nie są objęte badaniami jakości wód. Można jednak przypuszczać, że rzeki przepływające przez nieskanalizowane miejscowości, prowadzą wody w znacznym stopniu obciążone zanieczyszczeniami bakteriologicznymi. Z tego względu istniejący zły stan czystości cieków wodnych na obszarze gminy wymaga podjęcia zdecydowanych działań w kierunku uporządkowania gospodarki wodno - ściekowej. Wymaga to przede wszystkim inwestycji w oczyszczalnie ścieków i rozbudowę kanalizacji sanitarnej.

5.5.2. Stan czystości jezior

Wody w zbiornikach wodnych są bardziej podatne na zanieczyszczenia głównie ze względu na położenie w zagłębieniach terenu. Podlegają one wpływom otaczającego obszaru związanym ze splotem wód powierzchniowych zawierających związki biogenne. Substancje zanieczyszczające mogą być trwale kumulowane w osadach dennych jezior. Ocena stanu czystości wód w jeziorach do roku 2006 była prowadzona zgodnie z programem Systemu Oceny Jakości Jezior (SOJJ) opracowanym przez Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie. Ocena opierała się na określeniu

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

zasobności wód w związki mineralne i organiczne (azot ogólny i mineralny, ortofosforany, fosfor ogólny) oraz stwierdzeniu procesów eutrofizacji.

Ocenę jakości wód przeprowadzono w skali 4-stopniowej :

- Klasa I - wody bardzo czyste,
- Klasa II - wody nieznacznie zanieczyszczone i zanieczyszczone,
- Klasa III - wody silnie zanieczyszczone,
- Wody poza klasą - PK - ody jezior nie spełniające parametrów dla klasy III.

Zgodnie z w/w oceną jakości wód SOJJ na terenie Gminy Moryń objęte było Jezioro Morzycko. Parametry jakości wody jeziora Morzycko przebadano w roku 1998 oraz 2004.

Od roku 2007 wdrażana jest nowa metodyka badania jezior zgodna z zasadami ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW). Przy ocenie stanu wód jeziornych wiodącą rolę pełnią badania biologiczne: makrofity (roślinność wodna wynurzona i zanurzona), fitoplankton (bakterioplankton i glony) oraz fitobentos (okrzemki poroślowe). Ocena stanu jezior wg RDW będzie przedstawiana w 5-stopniowej skali, tj.: klasa I, klasa II, klasa III, klasa IV, klasa V.

Analiza przeprowadzonych badań Jeziora Morzycko w 1998 roku oraz 2004 roku w porównaniu do badań przeprowadzanych w roku 2007 pozwoliła na określenie kierunków zmian jakości wód. W jeziorze Morzycko jakość wód na przestrzeni lat uległa pogorszeniu. Parametry jakości wód jeziora prezentuje tabela 33.

Tabela 33.

Parametry jakości wody jeziora Morzycko

Rok badania	Ocena jakości wód wg SOJJ	Obciążenie wód zw. biogennymi	Zakwity fitoplanktonu	Przezroczystość	Natlenienie wód
1998	II	Zawartość fosforu 0,110 mg P/l Zawartość azotu 1,26 mg N/l	Większa intensywność zakwitów, zawartość chlorofilu wzrasta z 10,0 µg/l do 16,9 µg/l, w składzie gatunkowym przez cały sezon dominują sinice	Pogorszenie przezroczystości wody; średnie wyniki widzialności z 2,5 m do 1,6 m	W roku 2007 poniżej 6 metra głębokości stwierdzono jedynie śladowe ilości tlenu, natomiast w 2004 roku zawartość > 1,0 mg/l do 51 m
2004	II	Zawartość fosforu 0,065 – 0,090 mg P/l Zawartość azotu 1,03 – 1,24 mg N/l			

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2006 - 2007

Zgodnie z przeprowadzoną oceną jakości wód Jeziora Morzycko, w 2007 roku wody jeziora uległy drastycznemu pogorszeniu, tj. w znaczny sposób obniżyły się warunki tlenowe oraz przezroczystość. W roku 2007 nastąpił wzrost intensywności zakwitów.

Jednym z planowanych zadań inwestycyjnych na terenie gminy jest uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej wokół jeziora Morzycko – planowany koszt realizacyjny – 2.500.000,00 zł (realizacja planowana jest na przestrzeni najbliższych lat ze środków UE).

Badania biologiczne przy ocenie wód powierzchniowych zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną będą pełniły wiodącą rolę. Oprócz koncentracji chlorofilu „a” (wskaźnik intensywności zakwitu), badano także skład gatunkowy i liczebność fitoplanktonu. Badania zawartości fitoplanktonu w jeziorze Morzycko w 2007 roku przedstawia tabela 34.

Tabela 34.
Badania fitoplanktonu w Jeziorze Morzycko (rok 2007)

Nazwa jeziora	Wiosna			Lato			Widzialność krążka Secchiego (min-max) [m]
	Liczebność org. [mln/l]	Udział sini [%]	Chlorofil [µg/l]	Liczebność org. [mln/l]	Udział sini [%]	Chlorofil [µg/l]	
Morzycko	81	97	12,5	13,4	92	29,6	1,2-2,0

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2006 - 2007

W wyniku przeprowadzonej oceny zawartości fitoplanktonu w jeziorze Morzycko w roku 2007 stwierdzono bardzo liczne występowanie organizmów fitoplanktonowych.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie wykonał po raz pierwszy ocenę stanu wód powierzchniowych w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, które dokonuje się w zakresie swojej regulacji wdrożenia Dyrektywy 2000/60/WE (Ramowej Dyrektywy Wodnej). Rozporządzenie wymaga dokonania oceny stanu ekologicznego, elementów fizykochemicznych, stanu chemicznego i stanu jakości wód. Jezioro Morzycko akwenem wytypowanym do monitoringu reperowego, co oznacza że w latach 2009-2015 będzie badane corocznie. W roku 2008 spełnione zostały wymagania III klasy stanu ekologicznego (stan umiarkowany) dla tego jeziora. Stan wód jeziora charakteryzował mniej obfity rozwój fitoplanktonu w porównaniu z 2007 rokiem, jednak nadal natlenienie przydennych warstw wody było niezadawalające. Zawartość związków fosforu oraz przezroczystość wód także przekraczały wartości graniczne (1 stanowisko). Ponadto stwierdzono przekroczenia wartości granicznych dla indeksu olejowego, co wskazuje na obecność w wodach jeziora węglowodorów ropopochodnych. Wskaźnik ten nadal jest monitorowany w wodach jeziora oraz jego dopływu w 2009 roku. Stan chemiczny wód określono jako dobry na podstawie badania obecności substancji priorytetowych. Podobnie jak dla rzek badano jedynie część substancji. Ostatecznie stan jakości wód jeziora oceniono jako zły na podstawie oceny stanu ekologicznego. Ocenę jeziora Morzycko wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie

sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych przedstawia tabela 35.

Tabela 35.
Ocena jakości Jeziora Morzycko w 2008 roku

Nazwa punktu pomiarowego	Ocena biologiczna - stan	Ogólna ocena wskaźników fizyko-chemicznych	Ocena zanieczyszczeń substancjami szkodliwymi dla środowiska wodnego	Ocena stanu ekologicznego w punkcie pomiarowym	Ocena stanu ekologicznego JCW	Ocena potencjału ekologicznego JCW	Klasyfikacja stanu chemicznego JCW jezior	Stan wód
Morzycko stan. 01	umiarkowany	poniżej stanu dobrego	b.d.	umiarkowany	umiarkowany	-	dobry	zły
Morzycko stan. 02		poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	umiarkowany				
Morzycko stan. 03		poniżej stanu dobrego	b.d.	umiarkowany				

Źródło: Ocena jakości wód powierzchniowych w województwie zachodniopomorskim w roku 2008 wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych

W 2009 roku Urząd Miejski w Moryniu zlecił badania Jeziora Morzycko Akademii Rolniczej w Szczecinie, czego rezultatem jest opracowanie pn. „Ocena stanu wód jeziora Morzycko”.

5.6. Klimat akustyczny

Hałasem nazywa się wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego, oddziałujące na organizm ludzki. Hałas uważany jest za czynnik zanieczyszczający środowisko.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie jak i na zmniejszaniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Obiekty przemysłowe, ruch drogowy, kolejowy i lotniczy stanowią główne źródła emisji hałasu do środowiska, a tym samym kształtują klimat akustyczny w rejonie ich oddziaływania.

Hałas wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek, może prowadzić do częściowej lub całkowitej utraty słuchu. Ponadto powoduje poważne zmiany psychosomatyczne, jak zagrożenie nadciśnieniem, zaburzenia nerwowe, zaburzenia w układzie kostno-naczyniowym.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Ustawa Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150) definiuje podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem jak:

- emisja, przez którą rozumie się wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, lub ziemi, energii, takie jak hałas czy wibracje,
- hałas, przez który rozumie się dźwięki o częstotliwościach od 15 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu przez który rozumie się równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Wraz z dniem wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, na terytorium naszego kraju zaczęły obowiązywać wspólnotowe przepisy prawne. Hałas w środowisku, na który narażeni są ludzie, reguluje Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 25 czerwca 2002 roku w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku 2002/49/WE. Powyższy dokument ma na celu wspólne dla wszystkich Państw Członkowskich unikanie, zapobieganie oraz zmniejszanie szkodliwych skutków narażenia ludzi na działanie hałasu. Dyrektywa 2002/49/WE wprowadziła ujednolicone i stosowane w krajach Unii wskaźniki oceny hałasu. Wskaźniki te będą stosowane do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem (L_N i L_{DWN}) oraz do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby (LA_{eqD} i LA_{eqN}).

Wraz z wprowadzeniem nowych wskaźników oceny hałasu zmianie uległy rozporządzenia Ministra Środowiska, w których wartości wskaźników określały dopuszczalne poziomy hałas w środowisku. Nowe kryteria oceny hałasu zróżnicowane w zależności od rodzajów terenu, rodzaju obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu oraz w zależności od pory dnia lub nocy określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120 poz. 826).

Wskaźnikiem oceny hałasu jest zgodnie z ustawą równoważny poziom dźwięku wyrażony w decybelach (dB). Poziom ten stanowi uśrednioną wartość w odniesieniu do pory doby (dzień od 6:00 do 22:00 lub noc od 22:00 do 6:00). Wartości dopuszczalnych długookresowych średnich poziomów dźwięku A w dB określa tabela 36.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017

Tabela 36.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowane przez poszczególne grupy źródeł hałasu z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektromagnetyczne

Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
	Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	L _{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom roku	L _{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L _N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom roku
a) Strefa ochronna „A” uzdrowska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domków opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	65	55	55	45

^a Wartości określone dla dróg stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei liniowych.

^b Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć

w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego LA_{eq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $LA_{eq} < 52$ dB
- średnia uciążliwość 52 dB $< LA_{eq} < 62$ dB
- duża uciążliwość 63 dB $< LA_{eq} < 70$ dB
- bardzo duża uciążliwość $LA_{eq} > 70$ dB

Ze względu na środowisko występowania, hałas dzieli się na trzy podstawowe grupy:

- hałas w przemyśle (przemysłowy),
- hałas w pomieszczeniach mieszkalnych, użyteczności publicznej i na terenach wypoczynkowych (komunalny),
- hałas od środków transportu (komunikacyjny).

Hałas przemysłowy jest to hałas stworzony przez źródła zlokalizowane wewnątrz i na zewnątrz obiektów budowlanych różnego typu. Bywa on najczęstszą przyczyną skarg ludności. Wynika to między innymi z faktu, że hałasy tego typu mają najczęściej charakter ciągły, często o bardzo dokuczliwym brzmieniu. Na hałas przemysłowy wpływają wszelkie źródła hałasu znajdujące się na terenie zakładu przemysłowego, zarówno na otwartej przestrzeni (punktowe źródła hałasu), jak i w budynkach (wtórne źródła hałasu). Punktowymi źródłami hałasu są wentylatory, czerpnie, sprężarki itp. usytuowane na zewnątrz budynków. Źródłem hałasu wtórnego są obiekty budowlane w tym produkcyjne, w których hałas pochodzący od pracy maszyn i urządzeń emitowany jest do środowiska przez ściany, strop, okna i drzwi. Ponadto prace dorywcze wykonywane poza budynkami produkcyjnymi jak np. cięcie, kucie, a także obsługa zakładów przez transport kołowy stanowią dodatkowe źródło hałasu.

Na terenie gminy działalność gospodarczą prowadzą podmioty typu: zakłady produkcyjne, rzemieślnicze i usługowe, które kształtują klimat akustyczny w bezpośrednim swoim otoczeniu. Oddziaływanie akustyczne tych zakładów ma charakter punktowy. O wpływie zakładu na klimat akustyczny środowiska decyduje jego lokalizacja. W przypadku zakładów zlokalizowanych w otoczeniu terenów, dla których rozporządzenie nie przewiduje dopuszczalnych poziomów dźwięku (tereny przemysłowe, aktywizacja gospodarcza, tereny rolne, lasy, itp.) problem hałasu nie występuje. Pojawia się on wówczas, gdy zakład sąsiaduje z obszarami zapisanymi w planach zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin, jako tereny wymagające ochrony przed hałasem (zabudowa mieszkaniowa, tereny oświaty, służby zdrowia, tereny rekreacyjne). Wówczas występują sytuacje, w których zakłady przekraczają obowiązujące wartości dopuszczalne poziomu równoważnego hałasu.

Ochrona przed hałasem polega na zapobieganiu przekraczania dopuszczalnych wartości poziomu równoważnego hałasu. Organem właściwym do wydania pozwolenia na emisję hałasu jest starosta. Jedynie w przypadku zakładów, dla których obowiązek wykonania raportu jest wymagany pozwolenie wydaje wojewoda. Podstawą wszczęcia postępowania w sprawie wydania pozwolenia na emisję hałasu jest stwierdzenie, że dany zakład poza swoim terenem przekracza dopuszczalne poziomy hałasu.

Hałas komunikacyjny pochodzi od środków transportu lotniczego, kolejowego i drogowego. Hałas tego typu dosięga nas niemal wszędzie. Szczególnie narażone są tereny znajdujące się w pobliżu większych tras komunikacyjnych. Wynika to z dużej dynamiki wzrostu ilości środków transportu, zwłaszcza pojazdów samochodowych notowanego w ostatnich latach oraz wzmożonego ruchu tranzytowego (towarowego i osobowego) w komunikacji międzynarodowej.

Na terenie Gminy Moryń hałas generowany przez pojazdy samochodowe jest dominującym źródłem, mogącym w znaczny sposób kształtować klimat akustyczny na analizowanym obszarze. Hałas wywołany ruchem drogowym, charakteryzowany jest przez takie czynniki jak: natężenie ruchu oraz struktura strumienia pojazdów, płynność ruchu. Ważny jest także stan nawierzchni poszczególnych dróg oraz odchylenie jezdni. Główne drogi przebiegające przez Gminę Moryń to odcinek o długości około 4,7km **drogi krajowej nr 31** (odcinek: CHOJNA – WITNICA- MIESZKOWICE), oraz **droga wojewódzka nr 125** (odcinek: GRANICA PAŃSTWA – CEDYNIA – MORYŃ – WIERZCHLAS) o długości 17,8km.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad co 5 lat prowadzi badania dotyczące pomiaru natężenia ruchu na drogach województwa zachodniopomorskiego. Zgodnie z przeprowadzonymi pomiarami w 2005 roku średni dobowy ruch (SDR) na terenie Gminy Moryń był mniejszy niż 5 tys. pojazdów na dobę.

Dane dotyczące natężenia ruchu i jego struktury przedstawione przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad w odniesieniu do drogi krajowej nr 31 wskazują, że ich natężenie kształtuje się na poziomie 1.509 pojazdów na dobę. W jej otoczeniu mogą znajdować się tereny wymagające ochrony przed hałasem, na których występują przekroczenia wartości dopuszczalnych. Dotyczy to szczególnie przebiegu drogi przez miejscowości, gdzie w bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się zabudowa mieszkaniowa.

Kolejna kategoria dotyczy drogi wojewódzkiej. Według danych Zarządu Dróg Wojewódzkich w Koszalinie natężenie ruchu dobowego na drodze wojewódzkiej Nr 125: Cedynia – Moryń - Wierzchlas kształtuje się na poziomie od około 438 do 568 pojazdów na dobę. Przy takim natężeniu ruchu zasięg oddziaływania akustycznego jest nieduży. Brak jest danych dotyczących natężenia ruchu na drogach powiatowych oraz gminnych. Należy jednak spodziewać się, że będzie on jeszcze mniejszy niż na drogach krajowych i wojewódzkich. Z tego względu na drogach tej kategorii uciążliwość akustyczna może występować lokalnie.

Większą część dróg w gminie cechują niskie parametry techniczne i zły stan nawierzchni. Opracowanie koncepcji zmian ruchu samochodowego oraz remonty i modernizacja dróg gminnych, wpłynę na poprawę klimatu akustycznego terenów przyległych.

Ponadto przez teren gminy Moryń przebiega linia kolejowa dwutorowa, zelektryfikowana relacji Wrocław - Szczecin. W porze nocnej hałas pochodzący od linii kolejowej może przekraczać dopuszczalną wartość 50dB w odległości do około 80m od osi torów. Generalnie w całej Polsce hałas kolejowy kształtuje się na jednakowym

poziomie. Lokalnie mogą wystąpić niekorzystne zmiany ze względu na stan infrastruktury (torowiska), prędkości przejazdu, rodzaju taboru kolejowego, stanu taboru kolejowego, położenia torowiska (nasyp, wąwóz, teren płaski). W przypadku występowania przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu, właściciel linii kolejowej zobowiązany jest do zastosowania rozwiązań ograniczających hałas.

Samoloty, śmigłowce, motolotnie, charakteryzują się bardzo wysokim poziomem emitowanego dźwięku. Droga rozprzestrzeniania się fali dźwiękowej uniemożliwia zastosowanie skutecznych zabezpieczeń przed hałasem, stąd też emisja hałasu obejmuje stosunkowo duże powierzchnie terenu. Jednakże hałas lotniczy ma przede wszystkim znaczenie lokalne. Z uwagi na brak lotniska na terenie gminy Moryń i gmin ościennych, nie występują tu problemy związane z oddziaływaniem hałasu lotniczego w środowisku. Utworzone w ostatnim dziesięcioleciu korytarze powietrzne dla krajowego i międzynarodowego lotniczego ruchu pasażerskiego nie wpływają na klimat akustyczny na terenie gminy.

Na terenie gminy Moryń mamy do czynienia z obszarami, w których hałas przenikający do środowiska kształtuje klimat akustyczny tych terenów, z drugiej strony występują miejsca, które nie są narażone na jakąkolwiek formę oddziaływania akustycznego związanego z działalnością człowieka. Racjonalnie prowadzona polityka rozwoju przestrzennego gminy z jej podstawowymi funkcjami winna być prowadzona i ukierunkowana na powstrzymanie degradacji oraz przywracanie walorów środowiska naturalnego, w tym na poprawę i kształtowanie klimatu akustycznego.

5.7. Promieniowanie elektromagnetyczne

Podstawą prawa krajowego w zakresie ochrony środowiska przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym jest ustawa Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 121 ustawy Prawo ochrony środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Dopuszczalne poziomy PEM w celu ochrony ludności przed promieniowaniem elektromagnetycznym ustalone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie *dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych oraz sposobu sprawdzania dotrzymania tych poziomów* (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1182 i 1183).

Wpływ promieniowania elektromagnetycznego zależy od wysokości natężenia oraz częstotliwości. Do ogólnych głównych źródeł PEM można zaliczyć:

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- elektroenergetyczne, takie jak: stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia (110kV) i więcej) oraz elektrownie,
- obiekty radiokomunikacyjne, czyli stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej,
- obiekty radiolokacyjne (wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji).

Największy wpływ na emisję promieniowania elektromagnetycznego na terenie Gminy Moryń mają nadajniki stacji bazowych telefonii komórkowych, pracujących w paśmie 900MHz oraz 1800MHz i wyższych częstotliwościach.

Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny stacji w czasie jej pracy, a ich moc promieniowania jest różna w zależności od wielkości stacji bazowej (często również powyżej 100 W). Częstotliwość emitowania pól elektromagnetycznych waha się w granicach od 30kHz do 300GHz. Na terenie gminy Moryń zlokalizowane są cztery maszty telefonii komórkowej. W przypadku masztów telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne są wypromieniowywane na bardzo dużych wysokościach, w miejscach niedostępnych dla ludzi. Wokół budowanych stacji bazowych telefonii komórkowych, istnieje możliwość tworzenia obszarów ograniczonego użytkowania. Na terenie gminy Moryń do tej pory nie wystąpiła potrzeba tworzenia takich obszarów.

Ponadto źródłem pól elektromagnetycznych są linie energetyczne i urządzenia elektroenergetyczne. Przez teren gminy przebiegają linie sieci napowietrznej 15kV, o niewielkim natężeniu pól elektromagnetycznych.

Z dostępnych informacji wynika, że pomimo lokalizacji w Gminie Moryń czterech masztów telefonii komórkowej (Witnica, Skotnica, Gądno, Stare Objezierze) oraz linii energetycznych średniego i niskiego napięcia, natężenie pól elektromagnetycznych nie przekracza dopuszczalnych norm.

Zagrożenie promieniowaniem niejonizującym może być stosunkowo łatwo wyeliminowane lub ograniczone pod warunkiem zapewnienia odpowiedniej separacji przestrzennej człowieka od pól przekraczających określone wartości graniczne. Aby ograniczyć uciążliwość promieniowania elektromagnetycznego należy podjąć niezbędne działania polegające na:

- analizie wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne,
- zobowiązaniu inwestorów do pomiaru emitowanego promieniowania i ewentualnego ograniczenia uciążliwości.

Ostatnie zmiany w ustawie Prawo ochrony środowiska zniósł obowiązek posiadania pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych, jednak wprowadzają obowiązek wykonania pomiarów pól elektromagnetycznych na prowadzących instalacje i użytkowników urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne (przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko). Pomiary należy przeprowadzić bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia i każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy urządzenia.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie od 2005 roku prowadzi pomiary poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Do prowadzenia okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku zobowiązuje ustawa Prawo ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 123 ustawy Prawo ochrony środowiska ((tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150); oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zgodnie z art. 124 ustawy prowadzony jest również rejestr terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych na terenach mieszkalnych lub przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową.

WIOŚ Szczecin w ostatnich latach nie prowadził badań oraz oceny poziomów pól elektromagnetycznych na terenach Gminy Moryń.

5.8. Poważne awarie

Poważna awaria w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 z późn. zm.) to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem;

Natomiast w świetle Ustawy Prawo ochrony środowiska, poważną awarię przemysłową nazywamy poważną awarię która wystąpiła w zakładzie. Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię, oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska.

Prowadzący zakład, który stwarza zagrożenie wystąpienia poważnej awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organu administracji są zobowiązani do ochrony środowiska przed awariami. Każdy kto zauważy wystąpienie awarii jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym:

- osoby znajdujące się w strefie zagrożenia,
- jednostkę organizacyjną Państwowej Straży Pożarnej,
- lub jednostkę organizacyjną Policji,
- albo burmistrza Gminy Moryń.

Zgodnie z danymi Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie na terenie Gminy Moryń brak jest lokalizacji zakładów dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Bezpieczeństwo ludności zamieszkałej w gminie Moryń wiąże się głównie z przeciwdziałaniem katastrof wywołanych przez siły natury. Na terenie gminy mogą wystąpić zagrożenia naturalne, takie jak: pożary, wichury, susze i gradobicie.

Gmina „obciążona” jest także strukturalnie i przestrzennie transportem kolejowym i drogowym przewożącym substancje niebezpieczne oraz rurociągiem paliwowym. W latach 2006 – 2008 na terenie Gminy Moryń wg danych GIOŚ nie zanotowano żadnych zdarzeń o znamionach poważnej awarii.

5.9. Przyroda ożywiona

5.9.1. Flora gminy

Szata roślinna występująca na terenie gminy spełnia następujące funkcje:

- sanitarno-higieniczną, polegającą przede wszystkim na wzbogaceniu powietrza w tlen i zmniejszeniu w atmosferze ilości dwutlenku węgla,
- ochronną - polegającą na ochronie gleb przed nadmierną erozją wietrzną, jak również stanowiącą ostoję i schronienie dla świata zwierzęcego,
- retencyjną - polegającą na retencjonowaniu zasobów wodnych (opadów atmosferycznych i wód podziemnych),
- dekoracyjną - wynikającą w dużej mierze z naturalnych cech roślinności (kształt, barwa),
- gospodarczą - polegającą na pozyskiwaniu naturalnych surowców - drewno, produkty runa leśnego.

Obszary leśne, jak również uprawy rolne na terenie gminy poddawane są nadzwyczajnym zagrożeniom i degradacji. Najczęstszymi ich formami są:

- zanieczyszczenia pyłowe ze źródeł niskiej emisji,
- zanieczyszczenia związane z ruchem komunikacyjnym,
- zanieczyszczenia wód powierzchniowych,
- zanieczyszczenia odpadami komunalnymi (dzikie wysypiska śmieci).

Obserwuje się również pozytywne zjawisko jakie ma miejsce w ostatnich latach. Związane jest ono z zalesieniem terenów dawnych upraw lub terenów nie użytkowanych rolniczo. Jest to istotne, z uwagi na funkcję ochronną lasów.

Ważnym elementem szaty roślinnej na terenach ubogich w lasy są zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, przydrożne, rosnące na placach, skwerach i nieruchomościach. Pieczę prawną nad utrzymaniem tej roślinności sprawują gminy. Niemal każde wycięcie drzewa i krzewów wymaga zezwolenia, a także rekompensaty dla środowiska przyrodniczego w postaci nowych nasadzeń w innych miejscach. Mimo zasady równoważenia strat w lokalnym środowisku przyrodniczym, nadal aktualna jest potrzeba zwiększenia zadrzewień i zakrzewień na terenach wiejskich, zakładanie zadrzewień i parków w miastach. Do tego celu nadaje się praktycznie każdy wolny fragment terenu użyteczności publicznej lub nieruchomości prywatnych. Zauważa się jeszcze wiele obszarów w gminach nie użytkowanych, szpecących chwastami, zaśmieceniem. Zagospodarowanie ich z wykorzystaniem drzew, krzewów, a nawet kwiatów, poprawiłoby niewątpliwie estetykę otoczenia, wzbogaciło środowisko przyrodnicze i urozmaiciło krajobraz. Działania w tej mierze zależą jednak od inicjatywy społeczności lokalnej.

Urząd Miejski w Moryniu dokłada wszelkich starań aby na terenie gminy była dość znaczna ilość zieleni. Urząd przykłada szczególną wagę do decyzji, które wydawane są mieszkańcom gminy na usuwanie drzew i krzewów. Osoby które otrzymają takowe zezwolenia muszą dokonać nowych nasadzeń.

5.9.2. Fauna gminy

Zasoby świata zwierzęcego na terenie gminy można uznać za bardzo bogate. Dużą grupę stanowią rzadkie gatunki dziko żyjących zwierząt wodnych, płazów, gadów, ssaków, ptaków i ryb. Dla tej grupy największym zagrożeniem ich egzystencji i dalszego rozwoju jest:

- nieprawidłowa gospodarka wodna, np. wylwanie zanieczyszczeń komunalnych do wód powierzchniowych,
- kłusownictwo - mogące przyczynić się do niekontrolowanego zmniejszenia populacji,
- zmienność i niedobory stanu wód - wysuszenie terenów podmokłych może spowodować wyginięcie bytujących tam gatunków zwierząt,
- masowy ruch turystyczny.

Zwierzęta wodne są cennym walorem przyrodniczym gminy, należą jednak do najbardziej zagrożonych ekosystemów w skali kraju.

5.9.3. Przyczyny degradacji szaty roślinnej i przeobrażeń fauny

Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze terenu gminy, problemy ochrony środowiska przyrodniczego dotyczą wielu dziedzin życia gospodarczego człowieka.

Do największych zagrożeń, które mogą mieć wpływ na kształtowanie środowiska przyrodniczego należą:

- niski poziom wód gruntowych i powierzchniowych,
- pogorszenie się jakości wód,
- zatrucia wód gruntowych i powierzchniowych ściekami bytowymi i gnojowicą,
- kłusownictwo,
- rosnąca liczba inwestycji w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo w sąsiedztwie jezior,
- zagrożenie drzewostanów owadami,
- występowanie grzybów pasożytniczych,
- zagrożenia pożarami.

Głównym objawem degradacji środowiska przyrodniczego może być przekształcanie ekosystemów wodnych. Jest to wynikiem systematycznego obniżania się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych na skutek zmian klimatycznych, niewłaściwego zmeliorowania terenu. W sytuacji obecnej najlepszym rozwiązaniem dla terenów gdzie występują wahania zwierciadła wody jest zastosowanie tak zwanej małej retencji oraz ograniczenie stosowania melioracji odwadniających w większych obszarach.

W ramach ochrony dzikich zwierząt należy zwrócić uwagę na potrzebę dokarmiania zwierząt w okresach długich i intensywnych opadów śnieżnych oraz utrzymujących się mrozów.

5.10. Krajobraz

Funkcjonowanie człowieka na ziemi związane jest z korzystaniem ze środowiska i jego wpływem na walory krajobrazowe. Nie powinno ono jednak wykluczać ochrony obecnego stanu środowiska. Należy podkreślić, że rozwój gospodarczy obszaru gminy i potrzeby ochrony środowiska na tych terenach powinny być ze sobą powiązane, zachowując zasadę zrównoważonego rozwoju.

Pod względem walorów krajobrazowych teren gminy jest bardzo bogaty i różnicowany. Większą część terenu charakteryzuje krajobraz otwarty i leśny, z licznie występującymi jeziorami polodowcowymi.

Za naruszenie naturalnego krajobrazu można uznać większe obiekty kubaturowe związane z działalnością człowieka w Moryniu. W mniejszych jednostkach osadniczych gminy nie obserwuje się większych obiektów kubaturowych naruszających walory krajobrazowe. Występuje zabudowa zwarta, gdzie centrum wsi stanowi najczęściej jedna ulica, otoczona obszarami pól uprawnych i kompleksów leśnych.

Na walory estetyczno - krajobrazowe oddziałują również maszty telefonii komórkowej, rozstawione na terenie gminy.

5.11. Odrębne zagrożenia dla środowiska przyrodniczego gminy

Stan jakości środowiska uzależniony jest od wielu czynników, jednak najistotniejszy wpływ na nie ma niewątpliwie rolnictwo. Od 50 do 80% zanieczyszczeń zawierających azot trafiających do środowiska pochodzi z rolnictwa, w tym z produkcji zwierzęcej. Nie można jednak jednoznacznie powiedzieć, że produkcja zwierzęca stanowi większe zagrożenie dla środowiska naturalnego niż zaniechania w gospodarce wodnej. Często bowiem wytworzone w gospodarstwach ścieki trafiają bezpośrednio do wód powierzchniowych czy też płytkich wód podziemnych.

Z uwagi na fakt iż na terenie Gminy Moryń zlokalizowane są cenne pod względem przyrodniczym obszary, zabrania się na ich terenie lokalizacji ferm zwierzęcych zaliczanych do przedsięwzięć mogących w znaczący sposób oddziaływać na środowisko, **a w szczególności ferm zwierząt futerkowych mięsożernych.**

W opracowanym przez Inspekcję Ochrony Środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie dokumencie pn. Analiza oddziaływania rolnictwa na środowisko wodne w województwie zachodniopomorskim, potencjalne ograniczenia w rozwoju produkcji zwierzęcej wskazano Gminę Moryń jako obszar który nie jest wskazany do intensyfikacji produkcji zwierzęcej.

Charakterystykę obszaru potencjalnego konfliktu dla rozwoju produkcji zwierzęcej w Gminie Moryń przedstawiono w tabeli 37.

Tabela 37.

Obszar potencjalnego konfliktu dla rozwoju produkcji zwierzęcej w Gminie Moryń

Gmina	Powierzchnia Gminy [km ²]	Obszary ferm (o promieniu 500 m i 2500 m)	Obszary zlewni zeutrofizowanych	Obszary zagrożeń wód podziemnych	Obszary ochrony uzdrowiskowej, turystycznej i parków	Obszary wyłączone z intensyfikacji produkcji zwierzęcej
Moryń	124,86	-	11,38%	0,66%	14,61%	100,00%

Źródło: Analiza oddziaływania rolnictwa na środowisko wodne w województwie zachodniopomorskim, potencjalne ograniczenia w rozwoju produkcji zwierzęcej

Z zestawionych danych w powyższej tabeli wynika, iż na terenie Gminy Moryń **zabroniona lokalizacja zwierzęcych ferm bezściółkowych oraz ferm zwierząt futerkowych mięsożernych** dotyczy nie tylko obszarów cennych przyrodniczo ale także pozostałej części Gminy. Ograniczenia w stosowaniu tego typu produkcji na terenie gminy wynikają głównie z dość dużego występowania form chronionych w gminie. Ograniczenia możliwości lokalizacji ferm zwierzęcych wynikają także z zagrożeń związanych z eutrofizacją zlewni rzek i jezior oraz bezpośrednim wpływem na wody podziemne gminy.

Implementacja prawa unijnego do prawa polskiego wprowadza odpowiednie przepisy związane z zakazem budowania nowych ferm bezściółkowych oraz modernizację istniejących ferm w kierunku bezściółkowym. Obowiązującą od stycznia 2003 roku Dyrektywa 1999/74/EC wprowadza odpowiednie przepisy i zabrania powszechnego stosowania systemów bakteryjnych w nowopowstających obiektach, a od 2012 roku wprowadza zakaz klatkowego systemu we wszystkich obiektach. Oznacza to bowiem, że od stycznia 2012 roku prowadzenie tego typu hodowli możliwe będzie tylko i wyłącznie przy wykorzystaniu klatek wzbogaconych. Wszystkie wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich z dnia 2 września 2003 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 167, poz. 1629 ze zm.) muszą zostać dotrzymane. Jednocześnie warunki Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz. U. z 1997 r. Nr 132, poz. 877) również muszą zostać spełnione.

Koncentracja stad zwierząt w pozostałych hodowlach musi być dostosowana do posiadanej powierzchni ziemi, pozwalającej na pełne zagospodarowanie odchodów zwierzęcych zgodnie z Dyrektywą azotanową i ustawą o nawożeniu oraz gwarantować dobrostan zwierząt. Fermy te powinny spełniać jednocześnie normatywne wymogi ochrony środowiska naturalnego w zakresie oddziaływania na wody powierzchniowe, gruntowe, podziemne, gleby i powietrze, a ich usytuowanie powinno być zgodne z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego.

Ponadto na terenie Gminy Moryń zabrania się także budowy betonowych płotów, które w znaczny sposób utrudniają migrację zwierząt na terenie gminy."

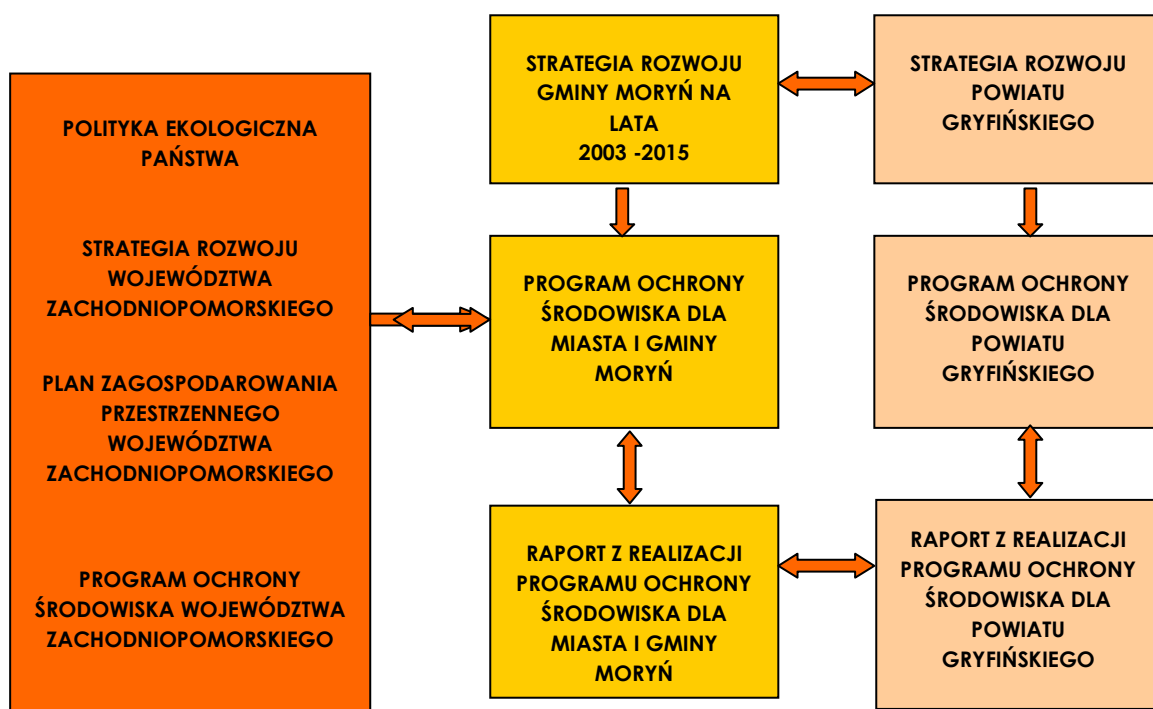

6. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE – POLITYKA EKOLOGICZNA

Zgodnie z art. 17 ust. 1, ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627) organ wykonawczy gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej Państwa, a także zapisów Wojewódzkiego oraz Powiatowego Programu Ochrony Środowiska sporządza Gminny Program Ochrony Środowiska. Przy sporządzaniu Programu, uwzględniono **niezbędne wymagania polityki ekologicznej Państwa** określone w art. 14, ustawy Prawo ochrony środowiska.

Relacje zachodzące pomiędzy Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń, a dokumentami wyższego i niższego szczebla prezentuje rysunek 5.

Rysunek 5. Relacje między Programem Ochrony Środowiska a innymi dokumentami

Źródło: Opracowanie własne

6.1. Polityka ekologiczna Państwa

Polityka ekologiczna Państwa jest to najważniejszy dokument strategiczny, który poprzez określenie celów i priorytetów ekologicznych wskazuje kierunek działań koniecznych dla zapewnienia właściwej ochrony środowiska naturalnego.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) stanowi, że wymagane jest sporządzanie polityki ekologicznej państwa na najbliższe 4 lata z perspektywą 4-letnią. W dniu 8 maja 2003 r. Sejm RP przyjął

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

dokument „Polityka ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”.

W 2006 r. Rada Ministrów przedłożyła Sejmowi RP projekt następnej polityki ekologicznej państwa na lata 2007-2010 z perspektywą do roku 2014, jednakże – ze względu na skrócenie kadencji - parlament nie zdążył jej uchwalić w 2007 r. Ponadto opracowany dokument był nazbyt ogólnikowy, a także zawierał wiele nieaktualnych elementów szczególnie w odniesieniu do prawodawstwa Unii Europejskiej. Konieczna była zatem jego aktualizacja, co jednak spowodowało nieuniknione opóźnienie w przygotowaniu polityki ekologicznej państwa i w konsekwencji konieczne było przyjęcie nowego horyzontu czasowego.

Dlatego też w 2008 roku opracowano nowy dokument pod nazwą „**Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016**”. Dokument jest drugim z rzędu dokumentem strategicznym którego opracowanie jest wymagane ustawą Prawo ochrony środowiska.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w art.13 stwierdza, że polityka ekologiczna Państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej Państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów. Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej Państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie, życie obywatela są głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna Państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej Państwa jest przyjęta w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasada zrównoważonego rozwoju, która uzyskała prawo obywatelstwa wśród społeczeństw świata w wyniku Konferencji Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 1992 r. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

We wdrażaniu niniejszego programu **istotne znaczenie będą miały zasady uszczegóławiające zasadę nadrzędną**, a będą nimi zasady:

- **przezorności** (podwojenie działań, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo wystąpienia problemu),
- **integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** (uwzględnienie celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi),
- **równego dostępu do środowiska przyrodniczego,**
- **uspołecznienia,**
- **„zanieczyszczający płaci”** (odpowiedzialność za skutki zanieczyszczenia i stwarzania zagrożeń ponosi jednostka użytkująca zasoby środowiska),
- **prewencji** (podejmowanie działań zabezpieczających na wszystkich etapach realizacji przedsięwzięć),
- **stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT),**
- **subsydiarności** (stopniowe przekazywanie kompetencji i uprawnień na niższych szczeblach zarządzania środowiskiem),
- **skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** (minimalizacja nakładów na jednostkę uzyskanego efektu).

6.1.1. Cele i zadania Polityki ekologicznej Państwa

Ochrona zasobów naturalnych

Poprawa oraz ochrona zasobów naturalnych ma nastąpić na skutek następujących działań:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej polskiej przyrody na różnych poziomach organizacji, na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym), wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju gospodarczego,
- wyznaczenie obszarów cennych przyrodniczo (HNV – high nature value), które będą odgrywać istotną rolę w monitorowaniu realizacji instrumentów polityki ochrony bioróżnorodności biologicznej na obszarach rolnych i leśnych,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, tj. maksymalizacja oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniami,
- rozpowszechnienie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno-błotnych przez czynniki antropogeniczne,
- zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, przywracając im funkcję przyrodniczą, rekreacyjną lub rolniczą,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów wód podziemnych oraz otoczenie ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją,
- eliminacja nielegalnej eksploatacji kopaliny,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego.

Główne cele polityki ekologicznej Państwa to:

w zakresie ochrony przyrody:

- zakończenie prac nad pełną inwentaryzacją i waloryzacją różnorodności Polski i ustanowienie pełnej listy obszarów ochrony ptaków i ochrony siedlisk w europejskiej sieci Natura 2000,
- przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych (ekosystemów) i ostoi gatunków na obszarach chronionych wraz z zachowaniem zagrożonych wyginięciem gatunków oraz różnorodności genetycznej roślin, zwierząt, grzybów,
- przywrócenie drożności lądowych i wodnych korytarzy ekologicznych umożliwiających przemieszczanie się zwierząt i funkcjonowanie populacji w skali kraju,
- wsparcie procesu opracowywania planów ochrony dla obszarów chronionych,
- zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu,
- ciągły nadzór nad wdrażaniem sieci obszarów Natura 2000 i jej monitorowanie,
- egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- rygorystyczne przestrzeganie zasad ochrony środowiska,
- wypracowanie metod skutecznej ochrony cennych przyrodniczo zadrzewień przydrożnych oraz terenów zieleni miejskiej,
- kontynuacja tworzenia krajowej sieci obszarów chronionych uwzględniająca utworzenie nowych parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych oraz powstawanie form i obiektów ochrony przyrody,
- opracowanie Krajowej Strategii Postępowania z Inwazjami Gatunkami Obcymi (wynikające z Konwencji o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk),
- opracowanie Krajowej Strategii Ochrony Dużych Drapieżników,
- ratyfikacja porozumienia o ochronie afrykańsko – azjatyckich wędrownych ptaków wodnych , wynikająca z Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt,
- opracowanie nowej ustawy dotyczącej dopuszczenia organizmów GMO do środowiska – Prawo o organizmach genetycznie zmodyfikowanych ,
- ścisła współpraca w zakresie ochrony przyrody z organizacjami pozarządowymi,
- prowadzenie szerokich akcji edukacyjnych wśród społeczeństwa.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów:

- aktualizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości”,
- zalesienie do 2010 r. około 50 tys. ha, w tym 75% w sektorze prywatnym,
- tworzenie spójnych kompleksów leśnych połączonych korytarzami ekologicznymi oraz dostosowanie gospodarki leśnej do wymogów wynikających z ochrony sieci obszarów Natura 2000,
- utrzymanie znacznej retencji wodnej i jej powiększenie poprzez przywracanie przesuszonych przez meliorację terenów wodno-błotnych,,
- dostosowanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska,
- zwiększenie różnorodności genetycznej i gatunkowej biocenozy leśnych,
- realizacja programu restytucji cisa w Polsce,
- rozbudowa funkcji leśnych banków genów,
- wprowadzenie alternatywnego systemu certyfikacji lasów.

w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi:

Stan gospodarki wodnej wymaga wielu zmian. Pierwszym krokiem będzie przyjęcie przez Rząd i Parlament Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami do 2030r. Winna ona obejmować następujące kierunki:

- wyodrębnienie w ramach gospodarowania wodami dwóch sektorów, tj. sektora zarządzania zasobami wodnymi oraz sektora administrowania majątkiem Skarbu Państwa,
- stopniowanie wprowadzanie odpłatności przez użytkowników wód za korzystanie przez nich z zasobów wodnych, z uwzględnieniem oddziaływania na środowisko,
- pełne dostosowanie polskiego prawa do prawa UE,
- opracowanie i wdrożenie systemu informatycznego gospodarowania wodami spójnego z systemem informatycznym resortu „Środowisko”,
- przygotowanie oceny ryzyka powodziowego, która będzie wskazywała obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których należało będzie do 2013 r. opracować mapy zagrożenia i mapy ryzyka powodziowego,
- wyznaczenie obszarów zalewowych, tam gdzie nie zostały jeszcze wyznaczone,
- realizacja zadań wynikających z ustawy – Prawo wodne, przez Państwową Służbę Hydrologiczno – Meteorologiczną i Państwową Służbę Hydrogeologiczną,
- realizacja projektów ze środków Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet III), mający na celu zapewnienie odpowiedniej ilości zasobów wodnych na potrzeby ludności i gospodarki kraju oraz ochrony przed powodzią,
- modernizacja systemów melioracyjnych poprzez zaopatrzenie ich w urządzenia podpiętrzające wodę, umożliwiające sterowanie odpływem,
- dokończenie systemu monitorowania terenów osuwiskowych,
- rozpoczęcie realizacji ochrony głównych zbiorników wód podziemnych,
- propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno – promocyjne (akcje, kampanie skierowane do wszystkich grup społecznych).

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

w zakresie ochrony powierzchni ziemi:

- opracowanie krajowej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem,
- promocja rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integralnego,
- waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promowanie takiej żywności,
- rozwój monitoringu gleb,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inicjatyw dotyczących rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
- zakończenie opracowania systemu osłony przeciwosuwiskowej przez Państwowy Instytut Geologiczny.

w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi:

- ułatwienie dla przedsiębiorstw prowadzących prace poszukiwawczo – rozpoznawcze przez uchwalenie nowego prawa geologiczno – górniczego,
- ułatwienie dostępu do map i danych geologicznych,
- uzupełnienie bazy danych geologiczno – inżynierskich dla aglomeracji miejskich,
- tworzenie stanowisk dokumentacyjnych i geoparków w celu prawnej ochrony dziedzictwa geologicznego Polski oraz inwentaryzacja stanowisk geologicznych i utworzenie ich centralnego rejestru,
- zakończenie prac nad systemem osłony przeciwosuwiskowej SOPO i utworzenie centralnego rejestru osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi,
- określenie obszarów zagrożonych naturalnymi mikrowstrząsami sejsmicznymi,
- prowadzenie polityki koncesyjnej mającej na celu zwiększenie udokumentowania złóż surowców energetycznych z jednoczesnym promowaniem nowych technologii pozyskiwania energii ze złóż, zwłaszcza węgla, w celu minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko dotychczasowego sposobu eksploatacji,
- promowanie wykorzystania metanu z pokładów węgla.

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego ma nastąpić na skutek następujących działań:

- poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia,
- zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza atmosferycznego,
- całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową poprzez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski,
- ochrona wód poprzez realizację Ramowej Dyrektywy Wodnej,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- redukcja całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych o 75% poprzez zakończenie krajowego programu budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla wszystkich aglomeracji powyżej 2.000 RLM,
- utrzymanie i osiągnięcie dobrego stanu wód, w tym również zachowanie i przywracanie ciągłości ekologicznej cieków. Cel będzie realizowany poprzez opracowanie dla każdego wydzielonego w Polsce obszaru dorzecza planu gospodarowania wodami oraz programu wodno – ściekowego kraju,
- prowadzenie odpowiedniej gospodarki odpadami,
- znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,
- pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodowych i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,
- ocena narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas oraz podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe,
- zabezpieczenie społeczeństwa przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- stworzenia efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek, zgodnego z zasadami REACH.

Główne cele polityki ekologicznej Państwa to:

w zakresie środowiska a zdrowia:

- zbieranie i udostępnianie informacji na temat zagrożeń dla zdrowia społeczeństwa,
- opracowanie zasad analizy ryzyka zdrowotnego dla procedur związanych z dopuszczeniem inwestycji do realizacji,
- poprawy funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska i monitoringu sanitarnego poprzez poprawę wyposażenia służb kontrolnych w nowoczesny sprzęt oraz sieci alarmowe,
- wspólne działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Środowiska w celu poprawy jakości wody pitnej,
- wspólnego prowadzenia akcji edukacyjno – szkoleniowych dla służb zakładów przemysłowych i pracowników administracji publicznej w zakresie zapobiegania awariom oraz skażeniom środowiska,
- doposażenie Straży Pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno – ekologicznego,
- sporządzenie wojewódzkich i powiatowych planów zarządzania ryzykiem wystąpienia awarii.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

w zakresie jakości powietrza:

Najważniejszym zadaniem w zakresie jakości powietrza jest spełnienie przez RP zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz dwóch dyrektyw unijnych (Dyrektywa LCP – ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz Dyrektywa CAFE – dotycząca ograniczenia pyłu drobnego PM₁₀ i PM_{2,5}). Wyznaczone cele w zakresie jakości powietrza dotyczą:

- dalsza redukcja emisji SO₂, NO_x oraz pyłu drobnego z procesów wytwarzania energii (zadanie jest bardzo trudne ponieważ większość procesów przemysłowych w przemyśle oparta jest na spalaniu węgla),
- uchwalenie nowej Polityki energetycznej Polski do 2030r. w której zawarte będą mechanizmy stymulujące oszczędność energii oraz te które będą promowały rozwój odnawialnych źródeł energii,
- modernizacja systemu energetycznego,
- podjęcie działań w sprawie gazyfikacji węgla (w tym także gazyfikacji podziemnej) oraz podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- opracowanie i wdrożenie przez marszałka określonego województwa, programu naprawczego w 161 strefach miejskich, gdzie zanotowano przeoczenie standardów dla pyłu drobnego PM₁₀ i PM_{2,5} zawartych w Dyrektywie CAFE.

w zakresie ochrony wód:

Realizacja wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej stanowi podstawę dla osiągnięcia przez wody powierzchniowe dobrego stanu chemicznego i ekologicznego, natomiast przez wody podziemne dobrego stanu chemicznego i ilościowego terminie do końca 2015r. Wyznaczone cele w zakresie ochrony wód:

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów dla wszystkich aglomeracji powyżej 15.000 RLM oraz rozbudowa dla nich sieci kanalizacyjnej wspierana dotacjami z Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” (priorytet I),
- uruchomienie działań zapisanych w planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy w Polsce oraz w programie wodno – środowiskowym kraju,
- opracowanie programów działań specjalnych mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne i priorytetowe pochodzące ze wszystkich źródeł przemysłowych,
- realizacja programów działań na obszarach szczególnie narażonych na azotany pochodzenia rolniczego,
- wyposażenie zakładów sektora rolno-spożywczego w wysokosprawne oczyszczalnie ścieków,
- wyposażenie jak największej liczby gospodarstw w zbiorniki na gnojowicę i płyty obornikowe,
- ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych,
- rozwój sieci monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- wdrożenie praktyki najbardziej skutecznych i ekonomicznie opłacalnych metod odzysku osadów ściekowych z dużych oczyszczalni ścieków.

w zakresie gospodarki odpadami:

- organizacja banku danych o odpadach (do końca 2009r.),
- przeprowadzenie reformy obecnego systemu zbierania i odzysku odpadów komunalnych w gminach, dająca władzom samorządowym znacznie większe uprawnienia w zarządzaniu i kontrolowaniu systemu (do końca 2009r.),
- zwiększenie stawek opłat za składowanie odpadów zmieszanych biodegradowalnych oraz odpadów, które można poddawać procesom odzysku,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inwestycji dotyczących odzysku i recyklingu odpadów, a także wspieranie nowych technologii w tym zakresie,
- dostosowanie składowisk do standardów UE (do końca 2009r.),
- wprowadzenie rozwiązań poprawiających skuteczność systemu recyklingu wyeksploatowanych pojazdów,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne modernizacji technologii prowadzących do zmniejszenia ilości odpadów na jednostkę produkcji (technologie małoodpadowe),
- realizacja projektów dotyczących redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenie udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwieniu wspieranych dotacjami Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”,
- intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej minimalizację postawiania odpadów (np. opakowań, toreb foliowych) i ich preselekcję w gospodarstwach domowych,
- wzmocnienie przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli podmiotów odbierających odpady od wytwórców oraz podmiotów posiadających instalacje do odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów,
- dokończenie akcji likwidacji mogilników, zawierających przeterminowane środki ochrony roślin i inne odpady niebezpieczne oraz akcji eliminacji PCB z transformatorów i kondensatorów (do końca 2010r.).

w zakresie oddziaływania hałasu i pól elektromagnetycznych:

- sporządzenie map akustycznych dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dróg krajowych o lotnisk, a także wynikających z nich programów ochrony przed hałasem,
- likwidacja źródeł hałasu przez tworzenie stref wolnych od transportu, ograniczenie szybkości ruchu, a także budowę ekranów akustycznych,
- wykorzystanie planowania przestrzennego dla rozdzielania potencjalnych źródeł hałasu od terenów mieszkalnych,
- rozwój systemu monitoringu hałasu,
- zorganizowanie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól w ramach Inspekcji Ochrony Środowiska oraz szkolenie specjalistów w zakresie ich pomiaru,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- opracowanie przez Ministerstwo Środowiska procedur zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól elektromagnetycznych,
- zobowiązanie operatorów telefonii komórkowej do zgłoszenia organowi ochrony środowiska instalacji stanowiących źródło promieniowania.

w zakresie substancji chemicznych w środowisku:

Unia Europejska w 2007 roku wydała Rozporządzenie REACH, które określało wszystkie zagadnienia dotyczące kontroli i warunków produkcji i obrotu chemikaliami. Celem Rozporządzenia REACH jest przede wszystkim ochrona zdrowia ludzkiego i ochrona środowiska, zachęta do wprowadzania nowych bezpieczniejszych substancji, zwiększenie przejrzystości systemu obrotu chemikaliami i ograniczenie do minimum badań na zwierzętach kręgowych. Wyznaczone cele w tym zakresie:

- przygotowanie aktów wykonawczych do znowelizowanej ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz niektórych innych ustaw w celu pełnej implementacji do polskiego prawa przepisów rozporządzenia REACH i innych aktów wspólnotowych,
- kontynuacja programów krajowych dotyczących usuwania PCB z transformatorów, kondensatorów i innych urządzeń zawierających te związki wraz z dekontaminacją tych urządzeń, usuwania azbestu, mogilników,
- szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspieranie finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku).

6.1.2. Limity krajowe

W dokumencie „**Polityka ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016**„, oraz w innych dokumentach krajowych zostały zawarte ważniejsze limity krajowe, związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska. Najważniejsze z nich przedstawia tabela 36.

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Tabela 38.

Limity krajowe

Termin osiągnięcia limitu	Limity
2010	zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, tak aby udział tej energii wynosił nie mniej niż 7,5%
	zmniejszenie jednostkowego zużycia wody do celów przemysłowych, w stosunku do 1990 r. o 50%, surowców ze źródeł pierwotnych o 40% oraz energii o 60%
	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów kierowanych na składowiska odpadów, w tym w szczególności doprowadzenie do sytuacji, odpady komunalne ulegające biodegradacji nie będą składowane w ilości większej niż 25% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r
	Co najmniej 75% poziom usuwania biogenów w dorzeczach Odry i Wisły
	Wyposażenie aglomeracji o liczbie mieszkańców \geq 15 tys. w komunalne oczyszczalnie ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów
2012	zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 6% w stosunku do emisji tych gazów w 1988r. (zgodnie z Protokołem z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997r. w ramach Konwencji ONZ o ochronie klimatu na Ziemi)
	zebranie 25% zużytych baterii i akumulatorów
2013	Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów kierowanych na składowiska odpadów, w tym w szczególności doprowadzenie do sytuacji, odpady komunalne ulegające biodegradacji nie będą składowane w ilości większej niż 50% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r
2014	Osiągnięcie odzysku min. 60% i recyklingu 55% opadów opakowaniowych
2015	wszystkie aglomeracje powyżej 2.000 RLM winny być wyposażone w oczyszczalnie ścieków oraz odpowiednio rozbudowaną sieć kanalizacyjną
	osiągnięcie przez wody powierzchniowe dobrego stanu chemicznego i ekologicznego, natomiast przez wody podziemne dobrego stanu chemicznego i ilościowego
2016	Zapewnienie 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych pochodzących z obszaru kraju w celu ochrony wód powierzchniowych
	całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową poprzez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski
2017	zebranie 45% zużytych baterii i akumulatorów
	Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki, zaoszczędzenie 9% energii finalnej
2020	zmniejszenie łącznej emisji gazów cieplarnianych z terytorium Wspólnoty Europejskiej o 20% w porównaniu z rokiem 1990r.
	zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii, tak aby udział tej energii wynosił nie mniej niż 14%

Źródło: Polityka Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016

6.2. Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego

Równolegle z realizacją polityki ekologicznej Państwa są tworzone, aktualizowane i realizowane wojewódzkie programy ochrony środowiska określając cele i zadania realizowane w zakresie ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim.

„Program ochrony środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015” określa następujące cele strategiczne, tj.:

I. CEL STRATEGICZNY: Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski

II. CEL STRATEGICZNY: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych

III. CEL STRATEGICZNY: Wzmocnienie systemu zarządzania środowiska

Zadania i cele ekologiczne Województwa Zachodniopomorskiego w zaktualizowanym Programie ochrony środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015 uległy zmianie w porównaniu do dokumentu opracowanego na lata 2002 – 2006. Analizę najważniejszych celów ekologicznych prezentowanych w Programie na lata 2002 – 2006 oraz jego aktualizacji na lata 2008-2011 przedstawia tabela 39.

Tabela 39.

Cele ekologiczne w Programie ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego

Nazwa celu w latach 2002 - 2006	Nazwa celu w latach 2008 - 2011
Cel 1. Priorytetowy „Gorące punkty”	Realizacja zadania z założeniami w okresie 2002-2006. Zadania nie zrealizowane przeszły na lata 2008 - 2011
Cel 2. Priorytetowy Gospodarka wodna	Cel 1. Poprawa jakości środowiska
	Cel 1.1. Poprawa gospodarki wodnej
	Cel 1.1.1. Poprawa jakości wody i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych
	Cel 1.1.2. Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią
Cel 4. Poprawa jakości środowiska (powietrze, hałas, promieniowanie elektromagnetyczne)	Cel 1.2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017

Nazwa celu w latach 2002 - 2006	Nazwa celu w latach 2008 - 2011
	Cel 1.3. Poprawa klimatu akustycznego
	Cel 1.4. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych
Cel 3. priorytetowy Gospodarka odpadami	Cel 2 . Poprawa gospodarki odpadami
Cel 6. Ochrona powierzchni ziemi i ochrona wybrzeża	Cel 3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
-	Cel 4. Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego
Cel 8. Przeciwdziałanie poważnym awariom	Cel 5. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego
Cel 5. Racjonalizacja użytkowania surowców	Cel 6. Ochrona złóż kopalin
Cel 7. Racjonalne użytkowanie zasobów przyrodniczych	Cel 7. Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego
	Cel 8. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów
Cel 9. Zwiększenie świadomości społecznej	Cel 9. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa
Cel 10. Monitoring środowiska	

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015

6.2.1. Cele i zadania Programu ochrony środowiska województwa

Dla sformułowanych w tabeli 39 celów środowiskowych „Programu ochrony środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015” określone zostały zadania i działania ekologiczne niezbędne do ich realizacji.

Zakres tych zadań wyznaczony został dla terenu całego województwa zachodniopomorskiego. Cele i zadania sformułowane w programie są niezbędne przy tworzeniu dokumentów powiatowych. Z uwagi iż niniejszy program ma charakter gminny, dokument ten musi być dostosowany do Programu Ochrony Środowiska o wymiarze powiatowym. Zatem pominięcie celów i zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015, wydaje się słuszne ze względu na to iż zostały one uwzględnione już w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego.

6.3. Program Ochrony Środowiska Powiatu Gryfińskiego

Polityka ekologiczna dla Powiatu Gryfińskiego oparta została na Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 - 2014, Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012 - 2015 oraz istniejących uwarunkowaniach prawnych z uwzględnieniem dostosowania polskiego prawa do prawa wspólnotowego Unii Europejskiej.

6.3.1. Cele i zadania powiatowego Programu ochrony środowiska

W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego wyznaczono trzy główne cele strategiczne. Cele te są sformułowane w taki sam sposób jak cele programu wojewódzkiego. Ponadto w Programie sformułowano poszczególne cele, zadania i działania ekologiczne.

I. CEL STRATEGICZNY:

Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców

Cel 1. Poprawa jakości środowiska

Dla ogólnej poprawy jakości środowiska na terenie powiatu wyznaczono określone cele dotyczące poprawy poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego, tj.:

- poprawa gospodarki wodnej,
- poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza,
- poprawa klimatu akustycznego,
- ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Cel 1.1. Poprawa gospodarki wodami

Uwzględniając założenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego określa się następujące cele średniookresowe dla Powiatu Gryfińskiego: poprawa jakości wody i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed skutkami powodzi i suszy.

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Cel ekologiczny: Poprawa jakości wody i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych – zadania i działania

Zadanie ekologiczne: *Poprawa jakości wód*

Działania ekologiczne:

- poprawa i modernizacja systemów odprowadzania ścieków z dróg powiatowych,
- kontrola i weryfikacja pozwoleń wodno – prawnych na odprowadzanie ścieków oczyszczonych zgodnie z art. 136 ust. 2 Prawo wodne,
- wyposażenie aglomeracji (o równoważnej liczbie mieszkańców równej i powyżej 2.000) w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków,
- kontynuacja budowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni na terenach wiejskich,
- wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie niemożliwa jest lub ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej,
- budowa systemu kanalizacji sanitarnej obejmującej gminy należące do Związku Gmin Zlewni Jeziora Miedwie (gm. Stare Czarnowo),
- wspieranie budowy szczelnych zbiorników na gnojowicę i/lub gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych prowadzących hodowlę i chów zwierząt,
- dostosowanie istniejących oczyszczalni ścieków do wymogów ustawowych (usuwanie fosforu i azotu),
- intensyfikacja działań kontrolnych mających na celu przeciwdziałanie odprowadzaniu nieczyszczonych ścieków komunalnych do wód oraz przeciwdziałanie nieprawidłowościom w odprowadzaniu ścieków przemysłowych, w tym weryfikacja pozwoleń wodno – prawnych,
- prowadzenie kontroli zrzutu ścieków przemysłowych i komunalnych,

Zadanie ekologiczne: *Ociągnięcie przez wody użytkowe standardów jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej w zakresie spełnienia warunków przydatności do picia, kąpieli oraz do bytowania ryb*

Działania ekologiczne:

- ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do wód ze źródeł punktowych i obszarowych.

Zadanie ekologiczne: *Spełnienie wymagań jakościowych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych*

Działania ekologiczne:

- realizacja programu ograniczenia zanieczyszczeń wód spowodowanych produkcją rolną na obszarze szczególnie narażonym na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych,
- ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotanowych ze źródeł rolniczych poprzez kontynuację budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę,
- racjonalizacja produkcji zwierzęcej z uwzględnieniem istniejącego i potencjalnego oddziaływania na środowisko,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- stosowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych, zapewniających lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin.

Cel ekologiczny: Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią

Zadanie ekologiczne: *Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych*

Działania ekologiczne:

- optymalizacja zużycia wody poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle (modernizacja sieci wodociągowej) oraz wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników.
- Sporządzanie bilansów wodno – gospodarczych wraz z uwzględnieniem zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych i powierzchniowych dla regionu bilansowego Międzyodrze – Zalew Szczeciński – wyspy Wolin i Uznam,
- identyfikacja i analiza ekosystemów zdegradowanych przez eksploatację zasobów wód powierzchniowych i podziemnych wraz z propozycją przedsięwzięć związanych z ich odbudową, w regionie wodnym Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego oraz regionu wodnego Ücker,
- analiza potrzeby i ocena możliwości ustanowienia obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych w obszarze działania RZGW Szczecin,

Zadanie ekologiczne: *Ochrona przed powodzią i suszą*

Działania ekologiczne:

- realizacja Programu małej retencji dla Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015,
- analiza występowania zjawiska suszy w regionach wodnych RZGW w Szczecinie wraz ze wskazaniem obszarów najbardziej narażonych na jej skutki;
- wstępna ocena ryzyka powodziowego – etap I.

Cel 1.2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

W celu osiągnięcia poprawy jakości powietrza oraz spełnienia wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza określono kierunki zadań ekologicznych: poprawa jakości powietrza, spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza, ograniczenie emisji pyłu PM10 mające na celu utrzymanie standardów jakości powietrza dla PM10 w Powiecie Gryfińskim wg oceny pięcioletniej (za lata 2002 – 2006) do art. 88 ustawy POŚ – obszar ten jest zagrożony przekroczeniami standardów jakości powietrza dla pyłu PM10, zmniejszenie ryzyka narażenia ludności na ozon troposferyczny, opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii, ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (LZO), ochrona przed emisją gazów cieplarnianych.

Cel ekologiczny: Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

Zadanie ekologiczne: *Poprawa jakości powietrza*

Działania ekologiczne:

- redukcja zanieczyszczeń transportu samochodowego,
- wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze,
- wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych i komunikacyjnych,
- zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania alternatywnych źródeł energii,
- wzmocnienie systemu monitoringu i oceny jakości powietrza pod kątem nowych aktów prawnych (Dyrektywa 2008/50/WE z dn. 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy,
- kontynuacja tworzenia bazy danych o emisji zanieczyszczeń do powietrza poprzez szczegółową inwentaryzację źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza.
- systematyczne opracowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza zgodnie z wynikami rocznej oceny jakości powietrza w strefie „Powiat Gryfiński” oraz w „Strefie Zachodniopomorskiej”.

Zadanie ekologiczne: *Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza*

Działania ekologiczne:

- wspieranie budowy nowych alternatywnych źródeł energii,
- spełnienie standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa,
- redukcja emisji z obiektów energetycznego spalania paliw - dotrzymanie standardów emisyjnych określonych w Dyrektywie i Traktacie Akcesyjnym,
- wycofanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową zgodnie z obowiązującym prawem,
- współpraca krajami graniczącymi w zakresie ochrony powietrza przed skutkami transgranicznych awarii przemysłowych,
- konsekwentne wdrażanie krajowych programów redukcji emisji, tak aby w perspektywie długoterminowej osiągnąć redukcję emisji w roku bazowym wynikającą z porozumień międzynarodowych,
- ograniczenie emisji z istotnych źródeł punktowych obiektu energetycznego spalania paliw poprzez kontrolę instalacji, wprowadzania nowoczesnych technik spalania paliw oraz stosowanie wysokosprawnych urządzeń odpylających,
- kontrola dotrzymania przez lokalny przemysł standardów emisyjnych, modernizacja układów technologicznych, poprawa jakości stosowanego węgla lub zmiana nośnika na bardziej ekologiczny,
- modernizacja, hermetyzacja i automatyzacja procesów technologicznych w zakładach na terenie powiatu,
- wdrażanie nowoczesnych technologii w zakładach, przyjaznych środowisku oraz systemów zarządzania środowiskiem (np. ISO 14001).

Zadanie ekologiczne: *Ograniczenie emisji pyłu PM10 mające na celu utrzymanie standardów jakości powietrza dla PM10 w Powiecie Gryfińskim wg oceny pięcioletniej (za lata 2002 – 2006) do art. 88 ustawy POŚ – obszar ten jest zagrożony przekroczeniami standardów jakości powietrza dla pyłu PM10*

Działania ekologiczne:

- opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszenia stężenia pyłów drobnych PM10 i PM 2,5 w powietrzu,
- ograniczenie emisji pyłu drobnego ze źródeł przemysłowych i energetycznych oraz z sektora komunalno – bytowego i transportu samochodowego.

Zadanie ekologiczne: *Zmniejszenie ryzyka narażenia ludności na ozon troposferyczny*

Działania ekologiczne:

- opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszenia stężenia ozonu troposferycznego w powietrzu,
- ograniczenie emisji prekursorów ozonu (LZO, NO_x, WWA).

Zadanie ekologiczne: *Opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii*

Działania ekologiczne:

- promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki,
- działania w celu rozwoju wykorzystania energii wiatrowej,
- działania w celu rozwoju wykorzystania energii słonecznej,
- działania w celu rozwoju wykorzystania energii z biomasy,
- działania w celu rozwoju wykorzystania energii wodnej, geotermalnej i innych alternatywnych źródeł energii (np. gaz koksowniczy),
- działania w celu zwiększenia efektywności wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i wykorzystania energii.

Zadanie ekologiczne: *Ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (LZO)*

Działania ekologiczne:

- ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (LZO) poprzez wspieranie działań użytkowników środowiska zmierzających do redukcji LZO.

Zadanie ekologiczne: *Ochrona przed emisją gazów cieplarnianych*

Działania ekologiczne:

- wspieranie działań w zakresie redukcji gazów cieplarnianych.

Cel 1.3. Poprawa klimatu akustycznego

Uwzględniając założenia ochrony przed hałasem w celu realizacji wyznaczonego celu ekologicznego tj. poprawy klimatu akustycznego, zaplanowano wykonanie następujących zadań ekologicznych: zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa zachodniopomorskiego ponadnormatywnym hałasem oraz promowanie

inwestycji mających na celu ograniczenie narażenia na hałas komunikacyjny i przemysłowy.

Cel ekologiczny: Poprawa klimatu akustycznego

Zadanie ekologiczne: *Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców powiatu ponadnormatywnym hałasem*

Działania ekologiczne:

- ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy i szynowy),
- ograniczenie emisji hałasu pochodzącego z prowadzonej działalności gospodarczej i przemysłowej,
- zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanej funkcji) w planowaniu przestrzennym,
- ochrona i promowanie obszarów cichych, na których występuje naturalny klimat akustyczny,
- organizacja cyklu szkoleń dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska przed hałasem,
- dokonanie rozpoznania klimatu akustycznego ze wskazaniem terenów szczególnie narażonych na emisję hałasu,
- monitorowanie natężenia ruchu i poziomu hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych przechodzących przez teren powiatu,
- wspieranie ograniczenia emisji hałasu przemysłowego poprzez kontrole przestrzegania zasady strefowania w planowaniu przestrzennym,
- systematyczna kontrola zakładów przemysłowych zwłaszcza tych zlokalizowanych w pobliżu jednostek osadniczych lub na ich terenie.

Zadanie ekologiczne: *Promowanie inwestycji mających na celu ograniczenie narażenia na hałas komunikacyjny i przemysłowy*

Działania ekologiczne:

- wprowadzenie stref wolnych od ruchu samochodowego,
- rewitalizacja odcinków linii kolejowych i modernizacja taboru,
- wspieranie działań inwestycyjnych zmierzających do modernizacji i przebudowy dróg i ulic, z których hałas powoduje przekroczenia poziomów progowych dla terenów szczególnego zagrożenia hałasem,
- budowa obwodnic dla najbardziej zagrożonych hałasem miejscowości, w tym realizacja projektu drogi S3,
- zintegrowane zarządzanie klimatem akustycznym na obszarze Powiatu Gryfińskiego,
- realizacja zabezpieczeń akustycznych (ekrany akustyczne, wały ziemne, nasadzenia pasów zieleni),
- zwiększenie izolacyjności budynków (np. poprzez wymianę okien) gdy inne sposoby ograniczenia hałasu emisji nie dają skutecznych rezultatów.

Cel 1.4. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Uwzględniając założenia ochrony przed promieniowaniem określono cel ekologiczny tj., *ochrona ludzi przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych*. Dla realizacji tego zamierzenia określono zadanie ekologiczne, tj. ochrona ludzi przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Cel ekologiczny: Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Zadanie ekologiczne: *Ochrona ludzi przed promieniowaniem elektromagnetycznym*

Działania ekologiczne:

- identyfikacja i kontrole zagrożeń promieniowania elektromagnetycznego,
- inwentaryzacja i kontrole źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego,
- eliminacja konfliktowych lokalizacji źródeł PEM,
- wyodrębnienie obszarów i prowadzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku,
- opracowanie programu ograniczenia emisji do środowiska PEM,
- podnoszenie świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych,
- prowadzenie rejestru o terenach, na których odnotowano przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludności i przeznaczonych pod zabudowę.

Cel 2. Poprawa gospodarki odpadami

Podstawowym celem ekologicznym dążącym do poprawy ochrony środowiska na terenie powiatu jest poprawa gospodarki odpadami. Realizacja celu ekologicznego będzie możliwa poprzez wykonanie określonych zadań: poprawę gospodarki odpadami, utworzenie spójnego wojewódzkiego systemu gospodarowania odpadami, minimalizację ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Cel ekologiczny: Poprawa gospodarki odpadami

Zadanie ekologiczne: *Poprawa gospodarki odpadami*

Działania ekologiczne:

- zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymogami ochrony środowiska,
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska, w tym w szczególności ulegających biodegradacji,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- kompleksowe rozwiązanie problemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- usuwanie i unieszkodliwianie odpadów azbestowych,
- opracowanie gminnych programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- objęcie umowami na odbieranie odpadów wszystkich mieszkańców powiatu,
- zwiększenie kontroli podmiotów posiadających zezwolenia na zbieranie odpadów w zakresie dotyczących metod i miejsc prowadzenia odzysku i unieszkodliwienia odpadów.

Zadanie ekologiczne: *Utworzenie spójnego wojewódzkiego systemu gospodarowania odpadami*

Działania ekologiczne:

- tworzenie ponad gminnych struktur dla realizacji regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów,
- modernizacja i wprowadzenie nowych, niskoodpadowych procesów produkcyjnych,
- budowa stacji przeładunkowej zmieszanych odpadów komunalnych (gm. Gryfino i gm. Chojna) oraz kompostowni (gm. Gryfino),
- budowa przestawnej linii sortowniczej odpadów komunalnych zmieszanych i odpadów ze zbierania selektywnego (15 Mg/rok) (gm. Gryfino), proces przerobu odpadów ulegających biodegradacji, w tym odpadów zielonych z dodatkiem osadów ściekowych, w przyzmacz z pasywnym napowietrzaniem około 4.000 Mg/rok,
- wdrożenie wytycznych w zakresie zapobiegania powstawania odpadów oraz zalecanego postępowania z odpadami przez przedsiębiorców.

Zadanie ekologiczne: *Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów*

Działania ekologiczne:

- ograniczenie oddziaływania składowisk na środowisko,
- wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów,
- intensyfikacja działań w zakresie wdrażania systemu gospodarki odpadami komunalnymi,
- wdrażanie metod fermentacji metanowej z wykorzystaniem energetycznym powstałego gazu w zakresie odchodów zwierzęcych, osadów ściekowych,
- zwiększenie udziału odzysku odpadów, w tym odzysku energii,
- kontynuacja prac nad systemem gromadzenia, odbioru i transportu, odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych,
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych i przydatnych do recyklingu,
- rozwój selektywnego zbierania odpadów wielkogabarytowych dla osiągnięcia w 2010 roku poziomu 40% zbierania odpadów wytworzonych,
- rozwój selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych dla osiągnięcia w 2010 roku poziomu 50% zbierania odpadów wytworzonych,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- rozwój selektywnego zbierania odpadów ulegających biodegradacji, aby w 2010 roku nie składować więcej niż 75% masy odpadów wytworzonych w roku 1995,
- likwidacja mogilników na terenie Powiatu Gryfińskiego, tj. mogilnik Kurzycko (gm. Mieszkowice), mogilnik Barnkowo (gm. Chojna),
- rozbudowa systemu odzysku i unieszkodliwianie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- rozwój systemu zbiórki i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odzysku w tym recyklingu odpadów pochodzących z demontażu pojazdów,
- poprawa dostępu do informacji o miejscach zbiórki odzysku lub unieszkodliwiania odpadów,
- budowa instalacji do termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych,
- kontrola i monitoring wytwórców odpadów i podmiotów posiadających instalacje do unieszkodliwiania odpadów,
- opracowanie systemu ulg dla małych i średnich przedsiębiorstw wprowadzających technologie małoodpadowe,
- prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych dla mieszkańców oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych.

Cel 3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

W Programie dla Powiatu Gryfińskiego określono wyznaczono dwa cele ekologiczne, które mają pozytywny wpływ na poprawę środowiska glebowego powiatu, tj. ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Cel ekologiczny: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Zadanie ekologiczne: *Ochrona gleb przed degradacją*

Działania ekologiczne:

- rozwój systemu monitorowania gleb oraz kontrola jakości gleb,
- promocja stosowania dobrych praktyk rolniczych,
- kontrola obiektów hodowli zwierząt średnich i dużych oraz postępowania z gnojowicą,
- ograniczenie zjawisk nadmiernej eksploatacji i zanieczyszczenia gleb w innych sektorach gospodarki,
- ochrona gleb przed erozją i zakwaszeniem,
- działania zmierzające do odkwaszania gleb.

Zadanie ekologiczne: *Rekultywacja terenów zdegradowanych*

Działania ekologiczne:

- rozwój systemu identyfikacji i monitoringu terenów zdegradowanych,
- rekultywacja terenów uznanych za zdegradowane zgodnie z rejestrem wojewódzkim,
- rekultywacja składowisk odpadów zlokalizowanych na terenie powiatu. Rekultywacja składowiska Kaliska (gm. Chojna) oraz Drzesz (gm. Trzcińsko – Zdrój).

Cel 4. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego

Podstawowym celem w zakresie przeciwdziałania występowaniu poważnych awarii jest ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska oraz ograniczenie zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych. Są to główne wyznaczone cele ekologiczne w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom.

Cel ekologiczny: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego

Zadanie ekologiczne: *Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska*

Działania ekologiczne:

- wspieranie współpracy z właściwymi służbami w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom,
- doskonalenie systemu przeciwdziałania poważnym awariom,
- wyznaczenie drogowych tras transportu substancji niebezpiecznych, omijających w miarę możliwości tereny miejskie, mocno zurbanizowane oraz zorganizowanie miejsc postojowych dla środków transportujących takie substancje,
- poprawa bezpieczeństwa transportu drogowego, kolejowego i wodnego,
- informowanie i ostrzeganie społeczeństwa o zagrożeniach,
- szkolenia dla administracji samorządowej i podmiotów gospodarczych,
- wsparcie Państwowej Straży Pożarnej do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom.

Zadanie ekologiczne: *Ograniczenie zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych*

Działania ekologiczne:

- nadzór podmiotów wprowadzających do obrotu substancje chemiczne,
- poprawa bezpieczeństwa magazynowania i obrotu substancjami niebezpiecznymi.

**II. CEL STRATEGICZNY:
Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów
przyrodniczych**

Cel 5. Ochrona złóż kopalin

Dla realizacji zadań związanych z ogólną ochroną złóż kopalin zlokalizowanych na terenie powiatu wyznaczono następujące zadania ekologiczne: nadzór nad eksploatacją złóż kopalin, racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniem kopalin, w tym kopalin towarzyszących, ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację.

Cel ekologiczny: Ochrona złóż kopalin

Zadanie ekologiczne: Nadzór nad eksploatacją złóż kopalin, racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniem kopalin, w tym kopalin towarzyszących

Działania ekologiczne:

- kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji,
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Zadanie ekologiczne: Ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację

Działania ekologiczne:

- sporządzanie wytycznych do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i planów zagospodarowania przestrzennego województwa i planów miejscowych.

Cel 6. Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno - gospodarczego

Podstawowym celem polityki ekologicznej powiatu jest zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno – gospodarczego. Aby osiągnąć ten cel określono następujące zadania ekologiczne: utworzenie nowych obszarów chronionych oraz opracowanie i realizacja zapisów planu ochrony obszarów Natura 2000.

Cel ekologiczny: Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno - gospodarczego

Zadanie ekologiczne: *Utworzenie nowych obszarów chronionych*

Działania ekologiczne:

- tworzenie rezerwatów, parków krajobrazowych oraz obszarów chronionego krajobrazu.

Zadanie ekologiczne: *Opracowanie i realizacja zapisów planu ochrony obszarów Natura 2000*

Działania ekologiczne:

- opracowanie, zatwierdzenie i realizowanie dokumentacji obszarów Natura 2000.

Cel 7. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów

Wyznaczone zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego celu to ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych, ochrona roślin i zwierząt, ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu oraz wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu środowiska.

Cel ekologiczny: Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów

Zadanie ekologiczne: *Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych, ochrona roślin i zwierząt, ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu*

Działania ekologiczne:

- zalesianie nowych terenów, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo – krajobrazowych,
- prowadzenie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych,
- prowadzenie monitoringu środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (choroby, szkodniki).

Zadanie ekologiczne: *Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu środowiska*

Działania ekologiczne:

- tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów,
- zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych,
- zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów w celu dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenie różnorodności genetycznej i biologicznej biocenozy leśnych,
- renaturalizacja obszarów leśnych, w tym obszarów wodno-błotnych i obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych.

Zadanie ekologiczne: *Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych*

Działania ekologiczne:

- podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnienia lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury, rozszerzeniu bazy do edukacji ekologicznej, partycypacji w inwestycjach wspólnych z samorządami w zakresie rozwoju turystyki na obszarach leśnych i przyleśnych,
- prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem.

III. CEL STRATEGICZNY:

Wzmocnienie systemu zarządzania środowiska

Cel 8. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Uwzględniając założenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego w powiatowym programie wyznaczono główny cel prowadzący do wzmocnienia systemu zarządzania środowiskiem i podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa. Aby osiągnąć ten cel określono następujące zadania ekologiczne, tj. prowadzenie monitoringu i oceny jakości wód powierzchniowych i podziemnych, monitoringu i oceny jakości powietrza, monitoringu klimatu akustycznego, monitoringu pól elektromagnetycznych, kontroli przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska, edukacji ekologicznej i dostępu do informacji.

Cel ekologiczny: Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Zadanie ekologiczne: *Monitoring i ocena jakości wód powierzchniowych i podziemnych*

Działania ekologiczne:

- realizacja monitoringu jakości wód powierzchniowych, w tym jakości wód użytkowych w zakresie spełnienia warunków jakości wód dla bytowania ryb (zgodnie z Dyrektywą 2006/44/WE z dnia 6 września 2006 r. w sprawie jakości wód słodkich wymagających ochrony lub poprawy w celu zachowania życia ryb) oraz zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia (zgodnie z Dyrektywą Rybną i Dyrektywą 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi),
- gromadzenie danych o emisji zanieczyszczeń do wód ze źródeł punktowych i obszarowych jako elementu oceny stanu wód,
- realizacja monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w zakresie zanieczyszczenia wód związkami azotu pochodzenia rolniczego, zgodnie

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

z Dyrektywą dotyczącą ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego 91/676/EWG (Dyrektywa Azotanowa);

- wykonywanie nowych rocznych ocen jakości zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem.

Zadanie ekologiczne: *Monitoring i ocena jakości powietrza*

Działania ekologiczne:

- aktualizacja inwentaryzacji emisji (kataster emisji) i rozwój narzędzi prognostycznych, w tym modelowania stanu zanieczyszczenia powietrza jako elementu oceny,
- wykonanie rocznych ocen jakości powietrza zgodnie z obowiązującym w danym roku prawem.

Zadanie ekologiczne: *Monitoring klimatu akustycznego*

Działania ekologiczne:

- ocena stanu akustycznego środowiska oraz ocena zmian.

Zadanie ekologiczne: *Monitoring pól elektromagnetycznych*

Działania ekologiczne:

- inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego,
- prowadzenie rejestru o terenach, na których odnotowano przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w miejscach dostępnych dla ludności i przeznaczonych pod zabudowę.

Zadanie ekologiczne: *Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji*

Działania ekologiczne:

- opracowanie powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej,
- wspieranie projektów edukacji ekologicznej realizowanych przez różne instytucje,
- szkolenie przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie do informacji o środowisku,
- egzekwowanie wiedzy o środowisku i jego ochronie od wszystkich pracowników sektora publicznego oraz zapewnienie doskonalenia tej wiedzy.

6.4. Strategia rozwoju Gminy Moryń

Cele i kierunki działań dla gminy Moryń zostały określone w „Strategii rozwoju gminy Moryń na lata 2003-2015”.

W opracowaniu sformułowano wizję gminy:

„Gmina Moryń to atrakcyjne miejsce do inwestowania i rozwijający się rynek pracy, dysponująca rozbudowaną infrastrukturą społeczną i techniczną, wyróżniająca się efektywną produkcją rolną, posiadająca utrwaloną pozycję na rynku usług turystycznych, stanowiących ważne źródło dochodów mieszkańców”.

oraz misję gminy:

„Wszechstronny rozwój gminy Moryń poprzez wykorzystanie miejscowych walorów krajobrazowo-kulturowych, bazy turystycznej, arealów urodzajnych gruntów ornych oraz potencjału zintegrowanej społeczności gminy”.

Struktura celów strategii:

Tabela 40.

Cele strategiczne i szczegółowe Strategii Gminy Moryń

Cele strategiczne	Cele szczegółowe	Zadania
Cel strategiczny nr 1. Tworzenie nowych miejsc pracy	Cel szczegółowy nr 1.1. Aktywizacja gospodarcza	-
	Cel szczegółowy nr 1.2. Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości lokalnej	Zadanie 1.2.4. Wspieranie rozwoju produkcji produktów zdrowych i ekologicznych
Cel strategiczny nr 2: Rozwój infrastruktury	Cel szczegółowy nr 2.1.: Budowa infrastruktury związanej z ochroną środowiska	Zadanie 2.1.1. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej Zadanie 2.1.2. Uporządkowanie gospodarki odpadami stałymi
	Cel szczegółowy nr 2.2. Budowa infrastruktury sieci gazowej	-
	Cel szczegółowy nr 2.3. Poprawa stanu technicznego dróg	Zadania 2.3.1. Modernizacja istniejącej sieci dróg gminnych, powiatowych, drogi wojewódzkiej i krajowej
Cel strategiczny nr 3: Rozwój turystyki	Cel szczegółowy nr 3.1.: Tworzenie infrastruktury około turystycznej	Zadanie 3.1.1. Wykorzystanie istniejącej linii kolejowej
	-	Zadanie 3.1.2. Budowa infrastruktury turystyczno-sportowej
	-	Zadanie 3.1.3. Modernizacja i poprawa stanu ścieżki rowerowej wokół jeziora Morzycko
	-	Zadanie 3.1.4. Budowa ścieżki rowerowej „Tysiąca Jezior”

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Cele strategiczne	Cele szczegółowe	Zadania
	Cel szczegółowy nr 3.2. Informacja i promocja turystyczna	Zadanie 3.2.2. Promocja żeglarstwa i sportów wodnych
		Zadanie 3.2.3. Promocja nowych form sportu i rekreacji.
		Zadanie 3.2.4. Promowanie kwater prywatnych.
		Zadanie 3.2.5. Promocja gruntów pod budownictwo rekreacyjne i pensjonatowe.
		Zadania 3.2.6. Przeprowadzenie akcji informacyjnej wśród mieszkańców nt. troski o dziedzictwo architektoniczne
	Cel szczegółowy nr 3.3. Działania instytucjonalne wspomagające rozwój turystyki.	Zadanie 3.3.1. Eksponowanie walorów przyrodniczych - poszerzenie form ochrony przyrody.
		Zadanie 3.3.2. Współpraca transgraniczna i międzygminna.
		Zadanie 3.3.3. Użytkowanie jezior pod kątem potrzeb wędkarskich.
		Zadanie 3.3.4. Stworzenie warunków do rozwoju gastronomii.
		Zadanie 3.3.5. Opracowanie produktu turystycznego dla Morynia i okolic.
Cel strategiczny nr 4. Gospodarka finansowa	Cel szczegółowy nr 4.1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.	Zadanie 4.1.1. Termomodernizacja budynku ZGKIM
		Cel szczegółowy nr 4.2. Obniżenie kosztów realizacji zadań oświatowych.

Źródło: Strategia rozwoju gminy Moryń na lata 2003-2015

7. GŁÓWNE USTALENIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1. Cele i priorytetowe działania ekologiczne w Gminie Moryń

Główny cel, który ma być osiągnięty poprzez realizację zadań określonych w „Strategii rozwoju gminy Moryń” można sformułować następująco:

**Kreowanie zrównoważonego, wielofunkcyjnego rozwoju gminy
tj. rozwoju zaspokajającego aktualne i przyszłe potrzeby społeczności gminy
i racjonalnie wykorzystującego walory ekonomiczne, przyrodnicze,
kulturowe i krajobrazowe gminy**

Celem strategicznym, który będzie osiągnięty poprzez realizację zadań określonych jako niezbędne do wykonania w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017” jest:

**Dalsza poprawa stanu środowiska i ochrona zasobów gminy,
w celu całościowego wykorzystania jej walorów rolniczych i turystycznych**

W celu realizacji przyjętych założeń ustalono główne zasady polityki ekologicznej w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Wymaga to wyznaczenia:

- **szczegółowych celów ekologicznych** - celów, po osiągnięciu, których ma nastąpić poprawa danego elementu środowiska, stanowiących ostateczny efekt podejmowanych działań;
- **kierunków działań** - kierunków służących do osiągnięcia wyznaczonych celów ekologicznych;
- **zadań ekologicznych** - konkretnych przedsięwzięć, prowadzących do realizacji wyznaczonych kierunków, a tym samym celów ekologicznych. Działania te mają charakter długookresowy, aż do osiągnięcia założonego celu.

Uwzględniając założenia programu wojewódzkiego oraz powiatowego **dla Gminy Moryń wyznaczono następujące cele ekologiczne:**

1. Cel ekologiczny: Poprawa jakości środowiska – poprawa gospodarki wodami,
2. Cel ekologiczny: Poprawa jakości środowiska – poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza,
3. Cel ekologiczny: Poprawa jakości środowiska – poprawa klimatu akustycznego,
4. Cel ekologiczny: Poprawa jakości środowiska – ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
5. Cel ekologiczny: Poprawa gospodarki odpadami,

6. Cel ekologiczny: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych,
7. Cel ekologiczny: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacja skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego,
8. Cel ekologiczny: Ochrona złóż kopalin,
9. Cel ekologiczny: Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno – gospodarczego,
10. Cel ekologiczny: Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów,
11. Cel ekologiczny: Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Realizacja celów będzie się odbywała poprzez kierunki działań i określone zadania ekologiczne (przedsięwzięcia) w okresach:

- krótkookresowym (lata 2010-2013),
- długoterminowym (lata 2014-2017).

7.1.1. Cele i zadania Programu ochrony środowiska dla Gminy Moryń

1. Cel ekologiczny: Poprawa jakości środowiska – poprawa gospodarki wodami

Ramowa Dyrektywa Wodna (RDW) ustalająca ramy działań w dziedzinie polityki wodnej za jeden z podstawowych celów stawia wdrożenie zintegrowanej polityki wodnej obejmującej całość wód śródlądowych oraz powiązanych z nimi ekosystemów (Dyrektywa 2000/60/WE). Operacyjnym elementem Dyrektywy jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich części wód poprzez określenie i wdrożenie koniecznych działań w ramach zintegrowanych programów działań w Państwach członkowskich do 2015 roku.

Biorąc pod uwagę różnorodne uwarunkowania i potrzeby na terytorium Wspólnoty oraz zasadę odpowiedzialności poszczególnych państw członkowskich programy działań powinny być dostosowane do warunków lokalnych. Osiągnięcie celów niniejszej dyrektywy jest zatem uzależnione od ścisłej współpracy i spójnych działań na poziomie wspólnotowym, państw członkowskich oraz lokalnym, jak również od informacji, konsultacji i udziału społeczeństwa.

Za główne cele postawiono w RDW: ochronę i poprawę warunków, a gdy to niemożliwe utrzymanie stanu obecnego ekosystemów wodnych, a także lądowych i podmokłych, bezpośrednio uzależnionych od ekosystemów wodnych (w odniesieniu do potrzeb wodnych); propagowanie zrównoważonego korzystania z wody opartego na długoterminowej ochronie dostępnych zasobów wodnych; podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu czystości środowiska wodnego; przedsięwzięcia te powinny prowadzić do ograniczania zrzutów, emisji i strat priorytetowych substancji niebezpiecznych, a w dalszej perspektywie do zaprzestania lub stopniowego eliminowania tego typu działalności; stopniowe ograniczenie zanieczyszczenia wód podziemnych i zapobieganie ich dalszej degradacji; dążenie do zmniejszania skutków powodzi i suszy, przez co osiągnięte zostaną wymierne korzyści, tj. zapewnione zostanie odpowiednie zaopatrzenie w dobrej jakości wodę powierzchniową

i podziemną, co jest niezbędne dla zrównoważonego, i sprawiedliwego korzystania z wód, ulegnie redukcji ilość zanieczyszczenia wód podziemnych, zapewniona będzie ochrona wód terytorialnych i morskich, wypełnione zostaną odpowiednie umowy międzynarodowe, w tym te traktujące o ochronie środowiska morskiego i zapobiegające jego zanieczyszczaniu.

W celu polepszenia gospodarki wodnej na terenie Gminy Moryń wyznaczono dwa kierunki działań, tj.:

Kierunki działań ekologicznych:

Poprawa jakości wody i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

Jednym z celów mających poprawić ogólną jakość środowiska jest zapewnienie poprawy gospodarki wodnej państwa i spełnienie wymagań RDW. W związku z powyższym gmina Moryń ma dążyć do poprawy jakości wody oraz do osiągnięcia dobrego stanu wód podziemnych i powierzchniowych. Kierunek ten może być osiągnięty poprzez wykonanie następujących działań ekologicznych, tj.:

Zadania własne gminy:

- Budowa nowych odcinków sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze gminy, tj.:
 - Budowa sieci kanalizacyjnej odwadniającej ulicę Polną i Dworcową w Moryniu,
 - Budowa kanalizacji ściekowej na Osiedlu „Odrzańska”,
 - Zakończenie realizacji projektu „Budowa kanalizacji sanitarnej w Przyjezierzu i kanalizacji przesyłowej Przyjezierze Moryń”,
 - Zakończenie realizacji projektu „Budowa kanalizacji sanitarnej w Moryniu, część ulicy Dworcowej”,
 - Zakończenie realizacji projektu „Budowa kanalizacji sanitarnej w Gądnie i kanalizacji przesyłowej Gądnio - Moryń”,
 - Zakończenie realizacji projektu „Budowa kanalizacji przesyłowej Bielin - Gądnio”,
 - Zakończenie realizacji projektu „Budowa kanalizacji sanitarnej w Moryniu – ul. Jeziorna, ul. Żeglarska, część ul. Ogrodowej, ul. Odrzańska ul. Sadowa, ul. Wiśniowa”,
 - Opracowanie koncepcji na wykonanie kolektorów sanitarnych przydomowych i modernizację istniejącego osadnika Inhoffa w miejscowości Klępicz wraz z realizacją projektu,
- Przebudowa oczyszczalni ścieków w Moryniu,
- Budowa mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków dla miejscowości Bielin wraz z infrastrukturą,
- Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej wokół Jeziora Morzycko, w zlewni rzeki Odry (Zadanie III – Etap 2 i 3),
- Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych na terenie gmin, wraz z ich opisem technicznym oraz przeprowadzaniem kontroli częstotliwości ich opróżniania,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- Wspieranie budowy zbiorników bezodpływowych na terenach gminy, gdzie nie jest możliwa bądź ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej,
- Opracowanie programu przydomowych oczyszczalni ścieków w Dolsku.

Zadania koordynowane:

- Prowadzenie kontroli punktów zrzutu ścieków przemysłowych,
- Budowa przydomowych systemów oczyszczania ścieków na terenie gminy (przydomowe oczyszczalnie),
- Odtworzenie trzcinowiska w okolicy dawnego młyna Słubi, jako terenu filtrującego i akumulującego związki biogenne, spływające systemem drenów z intensywnie uprawianych pól w rejonie Mirowa, Młynar i Przyjeziera,
- Uporządkowanie gospodarki osadami ściekowymi na oczyszczalni ścieków w Moryniu
- Ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń obszarowych (pozostałości chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów) oraz punktowych (składowiska obornika) pochodzących z działalności rolniczej na środowisko, poprzez odtwarzanie (stworzenie) rozlewisk filtrujących nieczystości spływające z pól,
- Gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji mieszkańcom gminy na temat jakości wody przeznaczonej do picia oraz jakości wody w kąpieliskach zlokalizowanych na terenie gminy.

Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych

Zarządzanie zasobami wodnymi jest jednym z podstawowych zagadnień mających wpływ na rozwój regionu i jakość życia na jego obszarze. Ma to istotne znaczenie dla terenów powiatu gryfińskiego ze względu na mały zasób wód podziemnych oraz niską jakość wód powierzchniowych. Kierunek ten może być osiągnięty poprzez wykonanie następujących działań ekologicznych, tj.:

Zadania własne gminy:

- Budowa nowych odcinków sieci wodociągowej na obszarze gminy:
 - Budowa wodociągu z m. Bielin do m. Macierz,
- Wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej, w tym azbestowych odcinków sieci wodociągowej.

Zadania koordynowane:

- Utrzymanie i stała konserwacja urządzeń melioracji wodnych,
- Dokonywanie przeglądu nieczynnych ujęć wód podziemnych,
- Optymalizacja użycia wody poprzez minimalizację strat wody na przesyle oraz wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie wody u użytkowników indywidualnych,
- Prowadzenie akcji edukacyjnych nawiązujących do optymalizacji zużycia wody przez indywidualnych użytkowników (np. gromadzenie wody deszczowej do celów agrarnych – podlewania).

2. Cel ekologiczny: Poprawa jakości środowiska – poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

W związku z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Radu Europy 208/50/WE z dnia 21 maja 2008r. w sprawie jakości powietrza i czystego powietrza dla Europy stwierdza się konieczność redukcji zanieczyszczeń do poziomów, które minimalizują skutki ich szkodliwego działania na zdrowie ludzkie, ze szczególnym uwzględnieniem populacji wrażliwych oraz środowiska jako całości, potrzebę poprawy monitorowania i oceny jakości powietrza, w tym również depozycji zanieczyszczeń, a także potrzebę informowania społeczeństwa.

Mając na względzie ochronę zdrowia ludzkiego i środowiska jako całości, szczególnie ważna jest walka z emisjami zanieczyszczeń u źródła oraz identyfikacja i wdrażanie na szczeblu lokalnym, krajowym i wspólnotowym najskuteczniejszych środków mających na celu redukcję emisji. Z tego względu powinno się zapobiegać lub ograniczać emisję szkodliwych zanieczyszczeń powietrza oraz ustanowić właściwe cele dotyczące jakości powietrza, z uwzględnieniem odpowiednich norm, wytycznych i programów Światowej Organizacji Zdrowia.

W celu polepszenia poprawy jakości powietrza na terenie Gminy Moryń wyznaczono następujące kierunki działań, tj.:

Kierunki działań ekologicznych:

Poprawa jakości powietrza

Poprawa jakości powietrza jest to jeden z głównym kierunków wyznaczonych z zakresu działań ekologicznych na terenie gminy. Realizacja tego kierunku będzie możliwa poprzez następujące działania:

Zadania własne gminy:

- Termomodernizacja budynku ZGKiM w Moryniu,
- Remont elewacji budynku „Rybakówki”,
- Remont świetlicy w Gądnie,
- Wymiana kolektorów cieplnych zewnętrznych w kotłowni miejskiej w Moryniu,
- Redukcja zanieczyszczeń pochodzących z transportu poprzez modernizację dróg i ciągów komunikacyjnych w gminie,
- Kontynuacja rewitalizacji ulicy Dojazdowej w Moryniu,
- Przebrukowanie drogi przy OSP Witnica,
- Wspieranie mieszkańców gminy, zmieniających ogrzewanie węglowe na paliwa niskoemisyjne – ekologiczne (wierzba energetyczna, drewno, gaz),
- Zintensyfikowanie ruchu rowerowego w gminie poprzez likwidację barier technicznych i tworzenie nowych ścieżek rowerowych,
- Gazyfikacja Gminy wg „Koncepcji programowej gazyfikacji gminy Moryń”.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Zadania koordynowane:

- Promowanie nowych nośników energii ekologicznej pochodzących ze źródeł odnawialnych – energia słoneczna, wiatrowa, wodna,
- Prowadzenie działań edukacyjnych mających na celu zaznajomienie społeczeństwa z tematyką wykorzystania konwencjonalnych nośników energii oraz nośników energii odnawialnej,
- Kontrola przedsiębiorstw z zakresie emisji pyłów i gazów.

Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

Spełnienie określonych wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza pozwoli na dostosowanie się do określonych norm i przepisów jakie narzuca prawo unijne. W celu spełnienia w/w celu Gmina Moryń będzie realizowała następujące zadania ekologiczne:

Zadania własne gminy:

- Promowanie nowych nośników energii opartych o surowce odnawialne,
- Systematyczna oszczędność energii cieplnej w Urzędzie Miejskim oraz innych gminnych jednostkach organizacyjnych,
- Uwzględnienie w opracowaniach planistycznych terenów możliwych do lokalizacji elektrowni wodnych, wiatrowych i innych obiektów źródeł odnawialnej energii.

Zadania koordynowane:

- Promocja wspierania rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii i technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki,
- Modernizacja kotłowni zlokalizowanych w gminie w celu dostosowania ich funkcjonowania do wymogów ochrony środowiska.

3. Cel ekologiczny: Poprawa jakości środowiska – poprawa klimatu akustycznego

Dominującym źródłem hałasu na terenie Gminy jest ruch drogowy, który charakteryzuje się takimi czynnikami: natężenie ruchu oraz struktura strumienia pojazdów, płynność ruchu oraz jego organizacja. Najwyższe poziomy hałasu występują zazwyczaj przy ulicach o dużym natężeniu ruchu, o złym stanie nawierzchni, z zabudową położoną w niewielkiej odległości od jezdni.

W celu polepszenia poprawy klimatu akustycznego na terenie Gminy Moryń wyznaczono następujący kierunek działań ekologicznych, tj.:

Kierunek działań ekologicznych:

Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców szkodliwym hałasem

W celu ochrony mieszkańców Gminy przed ponadnormatywnym poziomem hałasu Gmina Moryń będzie realizowała następujące zadania ekologiczne:

Zadania własne gminy:

- Uwzględnienie w opracowaniach planistycznych danych o dopuszczalnym poziomie hałasu w środowisku na terenach chronionych akustycznie.

Zadania koordynowane:

- Wspieranie inwestycji ograniczających negatywny wpływ hałasu komunikacyjnego na terenie gminy (budowa ekranów akustycznych, tworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej oraz izolacji budynków,
- Systematyczna kontrola zakładów pod względem stosowania obudów dźwiękochłonnych, ekranów oraz tłumików akustycznych, stosowania maszyn i urządzeń o obniżonej emisji hałasu w przypadku przekroczeń tej emisji,
- Dokonanie rozpoznania klimatu akustycznego gminy ze wskazaniem terenów szczególnie narażonych na emisję hałasu,
- Monitorowanie natężenia ruchu i poziomu hałasu wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych,
- Organizacja szkoleń w zakresie ochrony środowiska przed hałasem.

4. Cel ekologiczny: Poprawa jakości środowiska – ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych

Ilość źródeł promieniowania elektromagnetycznego w ostatnich latach znacznie wzrosła. Słuszne zatem będzie ograniczenie oddziaływania promieniowania poprzez odpowiednie działania techniczne oraz administracyjne.

W celu ochrony mieszkańców przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych Gmina Moryń będzie realizowała określone zadania ekologiczne.

Kierunek działań ekologicznych:

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Realizowanie tego kierunku na terenie gminy będzie polegało przede wszystkim na preferowaniu niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego, zgodnych z zapisem w przygotowywanych opracowaniach planistycznych, dotyczących terenów chronionych pod kątem promieniowania elektromagnetycznego. Ponadto Gmina Moryń będzie realizowała następujące zadania ekologiczne:

Zadania własne gminy:

- Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego zgodnych z zapisem w opracowaniach planistycznych, dotyczących terenów chronionych pod kątem promieniowania elektromagnetycznego.

Zadania koordynowane:

- Identyfikacja oraz systematyczna kontrola zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym,
- Prowadzenie rejestru terenów, na których odnotowano przekroczenia dopuszczalnych pól elektromagnetycznych w miejscach przeznaczonych pod zabudowę oraz w miejscach dostępnych dla ludności.

5. Cel ekologiczny: Poprawa gospodarki odpadami

Odpady stanowią jedno z najpoważniejszych zagrożeń środowiska przyrodniczego gminy oraz stwarzają potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzi. W gminie należy zadbać o dobrze funkcjonujący system gospodarowania odpadami oraz rozwinąć selektywną zbiórkę odpadów, w szczególności zbiórkę odpadów biodegradowalnych, wielkogabarytowych i niebezpiecznych. W celu poprawy gospodarki odpadami w gminie wyznaczono następujące kierunki działań, tj.:

Ogólna poprawa gospodarki odpadami w gminie

Realizacja wyznaczonego kierunku będzie uzależniona od wykonania poszczególnych działań ekologicznych, tj.:

Zadania własne gminy:

- Systematyczne informowanie mieszkańców gminy o zasadach funkcjonowania systemu gospodarki odpadami w gminie oraz o metodach które pomagają eliminować wytwarzane odpady ,
- Objęcie umowami na odbiór zmieszanych odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców gminy,
- Wdrażanie realizacji opracowania „ Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Moryń na lata 2008 – 2032” poprzez dofinansowanie demontażu, zabezpieczenia, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest,
- Rekultywacja składowiska odpadów w Moryniu,
- Prowadzenie ciągłej kontroli wyposażenia nieruchomości w pojemniki do zbiórki zmieszanych odpadów komunalnych
- Prowadzenie ciągłej kontroli wyposażenia nieruchomości w pojemniki do zbiórki zmieszanych odpadów komunalnych,
- Organizacja akcji edukacyjnych związanych z segregacją odpadów w gminie,
- Systematyczna likwidacja dzikich wysypisk.

Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów

W celu minimalizacji ilości wytwarzanych odpadów komunalnych na terenie gminy, wyznaczono określone zadania ekologiczne których realizacja przyczyni się do zrealizowania w/w kierunku. Zadania ekologiczne wyznaczone dla gminy to:

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Zadania własne gminy:

- Rozwój selektywnego zbierania odpadów wielkogabarytowych dla osiągnięcia 40 % poziomu zbierania odpadów wytworzonych w 2010 roku,
- Rozwój selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, dla osiągnięcia w roku 2010 50 % poziomu zbierania odpadów wytworzonych,
- Rozwój selektywnego zbierania odpadów biodegradowalnych ze strumienia odpadów komunalnych, aby w 2010 roku nie składować więcej niż 75 % masy odpadów wytworzonych,
 - Określenie zasad zbiórki odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
 - Zakup odpowiedniego sprzętu (pojemniki, worki) w celu utworzenia systemu zbierania odpadów ulegających biodegradacji,
 - Systematyczna kontrola kompostowników na terenie nieruchomości w gminie,
 - Organizacja systemu transportu selektywnie gromadzonych odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
- Rozwój selektywnego zbierania odpadów budowlanych ze strumienia odpadów komunalnych, dla osiągnięcia w roku 2010 40 % poziomu zbierania odpadów wytworzonych ,
 - Określenie zasad zbiórki odpadów budowlanych w gminie oraz stworzenie możliwości ich zagospodarowania,
- Rozwój działań kontrolnych nad podmiotami posiadającymi zezwolenia na zbieranie odpadów (kontrola zakresie metod odzysku i unieszkodliwiania odpadów),
- Rozbudowa systemu odzysku i unieszkodliwiania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Zadania koordynowane:

- Opracowanie systemu ulg dla małych i średnich przedsiębiorstw wprowadzających małoodpadowe technologie,
- Systematyczna kontrola przedsiębiorstw w zakresie zgodności wytwarzanych odpadów z wydanymi decyzjami,
- Organizacja akcji edukacyjnych w zakresie nowoczesnych metod zagospodarowania odpadów dla mieszkańców powiatu oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych.

Utworzenie spójnego systemu gospodarowania odpadami

W celu utworzenia spójnego systemu gospodarowania odpadami Gmina będzie współpracowała przy realizacji następujących zadań ekologicznych:

Zadania koordynowane:

- Modernizowanie i wprowadzanie nowoczesnych niskoodpadowych procesów produkcyjnych,
- Tworzenie ponadgminnych struktur w celu realizacji regionalnych zakładów zagospodarowania odpadami (Region Południowo – Zachodni).

6. Cel ekologiczny: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Ochrona powierzchni ziemi zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska, polega na zapewnieniu jej jak najlepszej jakości. Uwzględniając założenia ochrony powierzchni ziemi, dla realizacji celu ekologicznego wyznaczono następujące kierunki ekologiczne, tj. :

Ochrona gleb przed degradacją

Ochrona gleb przed degradacją jest to jeden z głównym kierunków wyznaczonych z zakresu działań ekologicznych na terenie gminy. Realizacja tego kierunku będzie możliwa poprzez następujące działania:

Zadania własne gminy:

- Ochrona gleb i wprowadzanie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, które spełniają rolę przeciwoerozyjną.

Zadania koordynowane:

- Upowszechnianie oraz promocja stosowania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych,
- Podejmowanie działań ochronnych mających na celu przeciwdziałanie erozji gleb oraz zakwaszenia gleb,
- Systematyczny rozwój systemu monitorowania gleb oraz kontrola ich jakości.

7. Cel ekologiczny: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacja skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego

W brzmieniu Ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r. (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150) poważną awarię nazywamy zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Na terenie gminy możliwość wystąpienia poważnej awarii związana jest przede wszystkim z transportem substancji szkodliwych. W celu zapobiegania występowaniu poważnych awarii w gminie wyznaczono następujący kierunek ekologiczny, którego realizacja ma się przyczynić do spełnienia w/w celu ekologicznego.

Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz ograniczenie ich wpływu na ludzi i środowisko

W celu realizacji kierunku Gmina będzie współpracowała przy realizacji następujących zadań ekologicznych:

Zadania koordynowane:

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- Wyznaczenie optymalnych tras transportu substancji niebezpiecznych oraz stworzenie stanowisk postojowych i parkingów dla pojazdów przewożących takie substancje,
- Informowanie i ostrzeganie mieszkańców o zagrożeniach,
- Wspieranie współpracy z właściwymi służbami w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom.

8. Cel ekologiczny: Ochrona złóż kopalin

W myśl przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska, złoża kopalin podlegają ochronie, której wyrazem jest m. in. zabezpieczenie warunków do ich eksploatacji (obecnie lub w przyszłości). Aby przedsięwzięcia mające na celu ochronę, były skuteczne powinny uwzględniać specyficzne wymagania poszczególnych rodzajów metod wydobywczych. Przykładowo, jednym z czynników o istotnym znaczeniu dla wydobywania kopalin metodą odkrywkową, niekiedy wręcz przesądzającym o takiej możliwości, jest stan i sposób zagospodarowania powierzchni terenu w granicach udokumentowanego złoża. W celu ochrony złóż kopalin w gminie wyznaczono następujący kierunek działań ekologicznych, tj.:

Ochrona złóż kopalin oraz nadzór nad ich eksploatacją

W celu ochrony złóż kopalin Gmina będzie współpracowała przy realizacji następujących zadań ekologicznych:

Zadania koordynowane:

- Rozpoznawanie i dokumentowanie nowych złóż kopalin,
- Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- Zagospodarowywanie wyrobisk poeksploatacyjnych, np. dla potrzeb małej retencji,
- Prowadzenie bieżącej kontroli w zakresie wydawanych koncesji oraz eliminacja nielegalnego ich wydawania.

9. Cel ekologiczny: Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno – gospodarczego

Zachowanie równowagi ekologicznej jest związane z ochroną wszystkich zasobów przyrodniczych w gminie. Ma to prowadzić do zachowania istniejącego jej stanu (różnorodności gatunkowej) oraz ma stwarzać warunki do jak najlepszego rozwoju. W celu zachowania równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno – gospodarczego, w gminie wyznaczono następujące kierunki działań, tj.:

Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych

Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych będzie realizowany poprzez wykonywanie określonych zadań ekologicznych, tj.:

Zadania własne gminy:

- Ustanawianie nowych form ochrony przyrody na terenie gminy.

Zadania koordynowane:

- Systematyczna kontrola i ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych w gminie,
- Prowadzenie prac pielęgnacyjnych pomników przyrody oraz parków.

Ochrona oraz rozwój roślin i zwierząt

Ochrona szczególnie cennych komponentów przyrodniczych gminy, tj. roślin i zwierząt będzie realizowana poprzez koordynowanie przez gminę określonych działań ekologicznych, tj.:

Zadania koordynowane:

- Wzbogacanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny, tj. urządzenie wodopojów, uprawianie poletek produkcyjnych, karmowych oraz zaporowych,
- Prowadzenie racjonalnej gospodarki rybackiej w gminie.

Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym

W celu realizacji kierunku Gmina wyznaczyła następujące zadanie ekologiczne:

Zadania własne gminy:

- Uwzględnienie w opracowaniach planistycznych lokalizacji terenów o wyjątkowych wartościach przyrodniczych.

10. Cel ekologiczny: Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów

Ochrona lasów oraz zachowanie ich różnorodności biologicznej wciąż stanowi podstawowy problem. W celu ochrony i racjonalnego użytkowania lasów w Gminie Moryń wyznaczono określone kierunki ekologiczne, których realizacja pomoże w osiągnięciu wyznaczonego celu.

Racjonalne użytkowanie lasów

W celu racjonalnego użytkowania terenów leśnych, Gmina będzie współpracowała przy realizacji następujących zadań ekologicznych:

Zadania koordynowane:

- Systematyczne zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego z uwzględnieniem potrzeb ochrony różnorodności biologicznej oraz zachowaniem korytarzy ekologicznych,
- Przeprowadzanie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych,
- Prowadzenie monitoringu środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (choroby, szkodniki).

Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu środowiska

Spełnienie w/w kierunku wiąże się z nawiązaniem współpracy pomiędzy Gminą a innymi organizacjami. Gmina będzie współpracowała przy realizacji następujących zadań ekologicznych:

Zadania koordynowane:

- Systematyczne zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego z uwzględnieniem potrzeb ochrony różnorodności biologicznej oraz zachowaniem korytarzy ekologicznych,
- Przeprowadzanie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych,
- Dostosowywanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych poprzez systematyczne opracowywanie programów udostępniania i zagospodarowywania terenów leśnych do celów rozwoju turystyki i wypoczynku, regeneracja zdrowia i edukacji ekologicznej,
- Działania mające na celu zróżnicowanie struktury gatunkowej lasów i poprawę struktury wiekowej drzewostanów, tj.:
 - dostosowywanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska w oparciu o rozpoznanie warunków glebowo – siedliskowych,
 - zwiększenie bioróżnorodności w celu powiększenia odporności ekosystemu leśnego,
- Ochrona i systematyczne powiększanie zasobów leśnych poprzez opracowywanie planów urządzania lasu wraz z Programami Ochrony Przyrody
- Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych zgodne z zasadami ochrony przyrody, w tym wprowadzanie bezpiecznych technik i technologii prac leśnych.

Edukacja leśna

Edukacja leśna będzie realizowana przez Lasy Państwowe oraz Nadleśnictwo Mieszkowice oraz Chojna przy współpracy z Urzędem Miejskim w Moryniu. Gmina będzie współpracowała w zakresie wykonywania następujących działań:

Zadania koordynowane:

- Podnoszenie świadomości przyrodniczej mieszkańców Gminy,
- Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów, którzy korzystają ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem.

11. Cel ekologiczny: Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Koncepcja kształcenia i wychowywania mieszkańców gminy w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego jest znaczącym punktem w zapewnieniu odpowiedniego stanu środowiska przyrodniczego. Dzięki działaniom edukacyjnym propagowane są konkretne zachowania korzystne dla środowiska naturalnego. W celu podniesienia świadomości ekologicznej oraz wzmocnienia systemu zarządzania środowiskiem, Gmina będzie realizowała następujące kierunki ekologiczne, tj.:

Monitoring komponentów środowiska przyrodniczego

Monitoring środowiska w gminie będzie realizowany przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Gmina będzie współpracowała w zakresie wykonywania następujących działań:

Zadania koordynowane:

- Prowadzenie monitoringu na terenie Gminy Moryń:
 - Monitoring i ocena jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
 - Monitoring i ocena jakości powietrza,
 - Monitoring klimatu akustycznego,
 - Monitoring pól elektromagnetycznych.

Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji

W celu realizacji w/w kierunku z zakresu edukacji ekologicznej na terenie gminy, wyznaczono określone zadania ekologiczne, tj.:

Zadania własne gminy:

- Uwzględnienie w opracowaniach planistycznych zapisów określających zasady w zakresie zagospodarowania sozotechnicznego terenów atrakcyjnych turystycznie,
- Opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej,
- Prowadzenie edukacji ekologicznej w jednostkach gminnych (akcja informacyjna, ulotki, wykłady, festyny, konkursy).

Zadania koordynowane:

- Wsparcie projektów edukacyjnych realizowanych przez różne instytucje,
- Szkolenie przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie do informacji o środowisku,
- Egzekwowanie wiedzy o środowisku i jego ochronie od wszystkich pracowników sektora publicznego oraz zapewnienie doskonalenia tej wiedzy.

7.1.2. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych dla Gminy Moryń

Wyznaczone cele ekologiczne i kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy Moryń, stanowią podstawę do realizacji konkretnych zadań w okresie do 2017 roku. Spośród szeregu zadań koniecznych do osiągnięcia wyznaczonych celów wybrano zadania priorytetowe, do realizacji w okresie 2010-2013.

Wśród najważniejszych kryteriów, branych pod uwagę przy formułowaniu priorytetów w skali gminy należy wymienić:

- wymogi wynikające z aktualnego prawa (Ustawy: Prawo ochrony środowiska, O odpadach, Prawo wodne, O ochronie przyrody),
- priorytetowy wymiar przedsięwzięcia w skali powiatowej,
- ponad lokalny wymiar przedsięwzięcia,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- zgodność przedsięwzięcia z zapisami „Strategii rozwoju gminy Moryń na lata 2003-2015”,
- możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego,
- obecne zaawansowanie inwestycji.

Przedsięwzięcia priorytetowe są działaniami krótkoterminowymi, które będą realizowane przez Gminę Moryń na przełomie lat 2010 – 2013. Natomiast przedsięwzięcia które mają być wykonywane w kolejnych latach zostały ujęte w przedziale czasowym 2014-2017 i są nazwane działaniami długoterminowymi.

Harmonogram działań krótkoterminowych na lata 2010 - 2013 oraz działań długoterminowych na lata 2014 – 2017 jest przedstawiony w postaci planu operacyjnego dla Gminy Moryń, który został ujęty w tabeli 41. Spośród określonych zadań, występują zadania o charakterze ciągłym które będą realizowane jako działania krótkookresowe (priorytetowe) oraz zadania o charakterze długoterminowym, a więc obejmą horyzont czasowy od 2010 roku do 2017.

W harmonogramie program zadaniowy ujęto z podziałem na **zadania własne** (przedsięwzięcia), zadania realizowane na terenie Gminy Moryń, które są własnymi zadaniami gminy i będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy, oraz **zadania koordynowane** – zadania realizowane na terenie Gminy Moryń, które są zadaniami innych jednostek, które gmina może wspierać lub brać w nich udział i są one finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego.

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Tabela 41.

Krótkoterminowy i długoterminowy harmonogram – plan operacyjny Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń na lata 2010 - 2013 z perspektywą na lata 2014 - 2017

Kierunek działania	Zadanie ekologiczne	Jednostka realizująca	Okres realizacji								Źródła finansowania
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
I. CEL EKOLOGICZNY: POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA – POPRAWA GOSPODARKI WODAMI											
Poprawa jakości wód oraz osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Budowa nowych odcinków sieci kanalizacji sanitarnej na obszarze gminy	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu, Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o. p. w Goleniowie	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	1.1. Budowa sieci kanalizacyjnej odwadniającej ulicę Polną i Dworcową w Moryniu	Wojewódzki Zarząd Dróg UM Moryń,									Budżet Gminy, Obligacje, PROW
	1.2. Budowa kanalizacji ściekowej na Osiedlu „Odrzańska”	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne Obligacje PROW, POŚ
	1.3. Zakończenie realizacji projektu „Budowa kanalizacji sanitarnej w Przyjezierzu i kanalizacji przesyłowej Przyjezierze Moryń”	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne, PROW, POŚ

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

1.4. Zakończenie realizacji projektu „Budowa kanalizacji sanitarnej w Moryniu, część ulicy Dworcowej”	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne, PROW, POŚ, WFOŚiGW
1.5. Zakończenie realizacji projektu „Budowa kanalizacji sanitarnej w Gądnie i kanalizacji przesyłowej Gądnno - Moryń”	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne, PROW, POŚ, WFOŚiGW
1.6. Realizacja projektu „Budowa kanalizacji przesyłowej Bielin - Gądnno”	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne, PROW, POŚ, WFOŚiGW
1.7. Zakończenie realizacji projektu „Budowa kanalizacji sanitarnej w Moryniu – ul. Jeziorna, ul. Żeglarska, część ul. Ogrodowej, ul. Odrzańska ul. Sadowa, ul. Wiśniowa”	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne, PROW, POŚ, WFOŚiGW
1.8. Opracowanie koncepcji na wykonanie kolektorów sanitarnych przydomowych i modernizację istniejącego osadnika Imhoffa w miejscowości Kłepicz wraz z realizacją projektu	UM Moryń									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne, PROW
2. Przebudowa oczyszczalni ścieków w Moryniu	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu, Wodociągi									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne, PROW, POŚ, WFOŚiGW
3. Budowa mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków dla miejscowości Bielin wraz z infrastrukturą	UM Moryń									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne, WFOŚiGW

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

	4. Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej wokół Jeziora Morzycko, w zlewni rzeki Odry (Zadanie III – Etap 2 i 3)	UM Moryń										Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	5. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych na terenie gmin, wraz z ich opisem technicznym oraz przeprowadzaniem kontroli częstotliwości ich opróżniania	UM Moryń	Zadanie ciągłe									Budżet Gminy
	6. Wspieranie budowy zbiorników bezodpływowych na terenach gminy, gdzie nie jest możliwa bądź ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej	UM Moryń	Zadanie ciągłe									Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	7. Opracowanie programu przydomowych oczyszczalni ścieków w Dolsku	UM Moryń										Budżet Gminy
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u>											
	1. Prowadzenie kontroli punktów zrzutu ścieków przemysłowych	WIOŚ Szczecin, Starostwo Powiatowe, UM Moryń, ZGKiM w Moryniu	Zadanie ciągłe									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Budowa przydomowych systemów oczyszczania ścieków na terenie gminy (przydomowe oczyszczalnie)	Właściciele nieruchomości, UM Moryń	Zadanie ciągłe									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	3. Odtworzenie trzcinowiska w okolicy dawnego młyna Słubi, jako terenu filtrującego i akumulującego związki biogenne, spływające systemem drenów z intensywnie uprawianych pól w rejonie Mirowa, Młynar i Przyjeziera	UM Moryń, Zarządcy gospodarstw rolnych, Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Mieszkowice										Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

	4. Uporządkowanie gospodarki osadami ściekowymi na oczyszczalni ścieków w Moryniu	ZGKiM Moryń, UM Moryń									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy
	5. Ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń obszarowych (pozostałości chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów) oraz punktowych (składowiska obornika) pochodzących z działalności rolniczej na środowisko, poprzez odtwarzanie (stworzenie) rozlewisk filtrujących nieczystości spływające z pól	UM Moryń, Zarządcy gospodarstw rolnych	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	6. Gromadzenie i przekazywanie aktualnych informacji mieszkańcom gminy na temat jakości wody przeznaczonej do picia oraz jakości wody w kąpieliskach zlokalizowanych na terenie gminy	Zarządcy ujęć, PSSE	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Budowa nowych odcinków sieci wodociągowej na obszarze gminy	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu, Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o. p. w Goleniowie	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	1.1. Budowa wodociągu z m. Bielin do m. Macierz	UM Moryń									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne PROW
	2. Wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej, w tym azbestowych odcinków sieci wodociągowej	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu, Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o. p. w Goleniowie	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u>	Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych, UM Moryń Spółki wodne Indywidualni rolnicy	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	1. Utrzymanie i stała konserwacja urządzeń melioracji wodnych			
	2. Dokonywanie przeglądu nieczynnych ujęć wód podziemnych	Zarządcy ujęć, UM Moryń	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy
	3. Optymalizacja użycia wody poprzez minimalizację strat wody na przesyle oraz wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie wody u użytkowników indywidualnych	UM Moryń, ZGKiM w Moryniu, Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o. p. w Goleniowie, Właściciele nieruchomości, UM Moryń, Podmioty gospodarcze	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
4. Prowadzenie akcji edukacyjnych nawiązujących do optymalizacji zużycia wody przez indywidualnych użytkowników (np. gromadzenie wody deszczowej do celów agrarnych – podlewania)	UM Moryń, Placówki oświatowe, Ekologiczne organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne	
II. CEL EKOLOGICZNY: POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA – POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA I SPEŁNIENIE WYMAGAŃ PRAWNYCH W ZAKRESIE JAKOŚCI POWIETRZA				

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

	7. Zintensyfikowanie ruchu rowerowego w gminie poprzez likwidację barier technicznych i tworzenie nowych ścieżek rowerowych	UM Moryń	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, PROW
	8. Gazyfikacja Gminy wg „Koncepcji programowej gazyfikacji gminy Moryń”	Przedsiębiorstwo Gazownicze, UM Moryń	Zadanie ciągłe	Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne, Budżet Gminy
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u>			
	1. Promowanie nowych nośników energii ekologicznej pochodzących ze źródeł odnawialnych – energia słoneczna, wiatrowa, wodna.	UM Moryń, Ekologiczne Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne,
	2. Prowadzenie działań edukacyjnych mających na celu zaznajomienie społeczeństwa z tematyką wykorzystania konwencjonalnych nośników energii oraz nośników energii odnawialnej	UM Moryń, Placówki oświatowe, Ekologiczne Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne, Budżet Gminy
	3. Kontrola przedsiębiorstw z zakresie emisji pyłów i gazów	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza	<u>ZADANIA WŁASNE</u>			
	1. Promowanie nowych nośników energii opartych o surowce odnawialne	UM Moryń	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

	2. Systematyczna oszczędność energii cieplnej w Urzędzie Miejskim oraz innych gminnych jednostkach organizacyjnych	UM Moryń	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy
	3. Uwzględnienie w opracowaniach planistycznych terenów możliwych do lokalizacji elektrowni wodnych, wiatrowych i innych obiektów źródeł odnawialnej energii	UM Moryń	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Promocja wspierania rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii i technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki	Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe, UM Moryń, Użytkownicy Środowiska, Ekologiczne Organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Budżet Państwa, NFOŚ i GW
	2. Modernizacja kotłowni zlokalizowanych w gminie w celu dostosowania ich funkcjonowania do wymogów ochrony środowiska	Zarządcy kotłowni	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
III. CEL EKOLOGICZNY: POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA – POPRAWA KLIMATU AKUSTYCZNEGO				
Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców szkodliwym hałasem	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Uwzględnienie w opracowaniach planistycznych danych o dopuszczalnym poziomie hałasu w środowisku na terenach chronionych akustycznie	UM Moryń	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u>									
	1. Wspieranie inwestycji ograniczających negatywny wpływ hałasu komunikacyjnego na terenie gminy (budowa ekranów akustycznych, tworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej oraz izolacji budynków)	GDDKiA, ZZDW w Koszalinie, PZD w Chojnie, Wojewoda Zachodniopomorski	Zadanie ciągłe							Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	2. Systematyczna kontrola zakładów pod względem stosowania obudów dźwiękochłonnych, ekranów oraz tłumików akustycznych, stosowania maszyn i urządzeń o obniżonej emisji hałasu w przypadku przekroczeń tej emisji	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe							Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	3. Dokonanie rozpoznania klimatu akustycznego gminy ze wskazaniem terenów szczególnie narażonych na emisję hałasu	WIOŚ Szczecin, Wojewoda zachodniopomorski	Zadanie ciągłe							Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	4. Monitorowanie natężenia ruchu i poziomu hałasu wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych	GDDKiA, ZZDW w Koszalinie, PZD w Chojnie	Zadanie ciągłe							Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
5. Organizacja szkoleń w zakresie ochrony środowiska przed hałasem	Urząd Marszałkowski, Urząd Wojewódzki, Starostwo Powiatowe, UM Moryń								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne	

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017

IV. CEL EKOLOGICZNY: POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA – OCHRONA MIESZKAŃCÓW PRZED ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH				
Ochrona przed promieniowaniem elektro-magnetycznym	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego zgodnych z zapisem w opracowaniach planistycznych, dotyczących terenów chronionych pod kątem promieniowania elektromagnetycznego	UM Moryń	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Identyfikacja oraz systematyczna kontrola zagrożeń promieniowaniem elektromagnetycznym	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	2. Prowadzenie rejestru terenów, na których odnotowano przekroczenia dopuszczalnych pól elektromagnetycznych w miejscach przeznaczonych pod zabudowę oraz w miejscach dostępnych dla ludności	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
V. CEL EKOLOGICZNY: POPRAWA GOSPODARKI ODPADAMI				
Ogólna poprawa gospodarki odpadami w gminie	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Systematyczne informowanie mieszkańców gminy o zasadach funkcjonowania systemu gospodarki odpadami w gminie oraz o metodach które pomagają eliminować wytwarzane odpady	UM Moryń	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

	2. Objęcie umowami na odbiór zmieszanych odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców gminy	UM Moryń									Budżet Gminy, Jednostki realizujące zadania
	3. Wdrażanie realizacji opracowania „ Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Moryń na lata 2008 – 2032” poprzez dofinansowanie demontażu, zabezpieczenia, transportu i utylizacji wyrobów zawierających azbest	UM Moryń									Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	4. Rekultywacja składowiska odpadów w Moryniu	Podmiot prywatny									Podmiot prywatny
	5. Prowadzenie ciągłej kontroli wyposażenia nieruchomości w pojemniki do zbiórki zmieszanych odpadów komunalnych	UM Moryń	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy
	6. Organizacja akcji edukacyjnych związanych z segregacją odpadów w gminie	UM Moryń									Budżet Gminy
	7. Systematyczna likwidacja dzikich wysypisk	UM Moryń	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy, Właściciele nieruchomości

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

	4. Rozwój selektywnego zbierania odpadów budowlanych ze strumienia odpadów komunalnych, dla osiągnięcia w roku 2010 40 % poziomu zbierania odpadów wytworzonych	UM Moryń									Budżet Gminy
	4.1. Określenie zasad zbiórki odpadów budowlanych w gminie oraz stworzenie możliwości ich zagospodarowania	UM Moryń									Budżet Gminy
	5. Rozwój działań kontrolnych nad podmiotami posiadającymi zezwolenia na zbieranie odpadów (kontrola zakresie metod odzysku i unieszkodliwiania odpadów)	UM Moryń	Zadanie ciągłe								Budżet Gminy
	6. Rozbudowa systemu odzysku i unieszkodliwiania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	UM Moryń, Przedsiębiorstwa									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Opracowanie systemu ulg dla małych i średnich przedsiębiorstw wprowadzających małoodpadowe technologie	Starostwo Powiatowe, UM Moryń									Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Systematyczna kontrola przedsiębiorstw w zakresie zgodności wytwarzanych odpadów z wydanymi decyzjami	Starostwo Powiatowe	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	3. Organizacja akcji edukacyjnych w zakresie nowoczesnych metod zagospodarowania odpadów dla mieszkańców powiatu oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych	Urząd Marszałkowski, Organizacje pozarządowe, Starostwo Powiatowe, UM Moryń	Zadanie ciągłe								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Utworzenie spójnego systemu gospodarowania odpadami	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Modernizowanie i wprowadzanie nowoczesnych niskoodpadowych procesów produkcyjnych	Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe, UM Moryń, Podmioty korzystające ze środowiska								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	2. Tworzenie ponadgminnych struktur w celu realizacji regionalnych zakładów zagospodarowania odpadami (Region Południowo – Zachodni)	Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe, UM Moryń, Podmioty korzystające ze środowiska								Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Budżet Państwa, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
VI. CEL EKOLOGICZNY: OCHRONA GLEB PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ REKULTYWACJA TERENÓW ZDEGRADOWANYCH										
Ochrona gleb przed degradacją	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Ochrona gleb i wprowadzanie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, które spełniają rolę przeciwoerozyjną	UM Moryń, Właściciele gruntów								Zadanie ciągłe Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Upowszechnianie oraz promocja stosowania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych	ODR, ARiMR, Starostwo Powiatowe, UM Moryń, Stacja Chemiczno - Rolnicza								Zadanie ciągłe Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Podejmowanie działań ochronnych mających na celu przeciwdziałanie erozji gleb oraz zakwaszenia gleb	Właściciele gruntów, Starostwo Powiatowe, Stacja Chemiczno – Rolnicza, UM Moryń								Zadanie ciągłe Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	3. Systematyczny rozwój systemu monitorowania gleb oraz kontrola ich jakości	Stacja Chemiczno – Rolnicza, Starostwo Powiatowe								Zadanie ciągłe Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

VII. CEL EKOLOGICZNY: OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII I MINIMALIZACJA ICH SKUTKÓW ORAZ ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA CHEMICZNEGO									
Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz ograniczenie ich wpływu na ludzi i środowisko	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Wyznaczenie optymalnych tras transportu substancji niebezpiecznych oraz stworzenie stanowisk postojowych i parkingów dla pojazdów przewożących takie substancje	GGDKIA, ZZDW w Koszalinie, PZD w Chojnie							Budżet Państwa
	2. Informowanie i ostrzeganie mieszkańców o zagrożeniach	Urząd Wojewódzki, KW Policji, PSP, WIOŚ	Zadanie ciągłe						Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	3. Wspieranie współpracy z właściwymi służbami w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom	Wojewoda Zachodniopomorski, Marszałek Województwa, GIOŚ, WIOŚ, PSP, Policja	Zadanie ciągłe						Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
VIII. CEL EKOLOGICZNY: OCHRONA ZŁÓŻ KOPALIN									
Ochrona złóż kopalin oraz nadzór nad ich eksploatacją	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Zwiększenie efektywności wykorzystania udokumentowanych i eksploatowanych złóż kopalin, poprzez: • stosowanie sprawnego sprzętu urabiającego, • wdrażanie linii technologicznych do uszlachetniania kopaliny w przypadkach gdy jakość kopaliny na to pozwala, • wybieranie kopaliny do spągu złoża, zgodnie z wyliczonym wskaźnikiem wykorzystania złoża	Przedsiębiorstwa posiadające koncesje	Zadanie ciągłe						Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

	2. Rozpoznawania i dokumentowanie nowych złóż kopalin	Przedsiębiorstwa posiadające koncesje	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	3. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	Przedsiębiorstwa posiadające Koncesje	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	4. Zagospodarowywanie wyrobisk poeksploatacyjnych, np. dla potrzeb małej retencji	Przedsiębiorstwa posiadające Koncesje	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	5. Prowadzenie bieżącej kontroli w zakresie wydawanych koncesji oraz eliminacja nielegalnego ich wydawania	Okręgowy Urząd Górniczy w Poznaniu, Geolog Wojewódzki, Starostwo Powiatowe	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
IX. CEL EKOLOGICZNY: ZACHOWANIE RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ W PROCESIE ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO				
Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych	<u>ZADANIA WŁASNE</u>			
	1. Ustanawianie nowych form ochrony przyrody na terenie gminy	UM Moryń, RDOŚ	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u>			
	1. Systematyczna kontrola i ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych w gminie	UM Moryń, Dyrekcja Parków Krajobrazowych Doliny Dolnej Odry	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy, Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Prowadzenie prac pielęgnacyjnych pomników przyrody oraz parków	UM Moryń, Nadleśnictwa, Ekologiczne organizacje pozarządowe	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie , Budżet Gminy, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Ochrona oraz rozwój roślin i zwierząt	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Wzbogacanie naturalnej bazy żerowej dla zwierzyny, tj. urządzenie wodopojów, uprawianie poletek produkcyjnych, karmowych oraz zaporowych	Koła Łowieckie	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
	2. Prowadzenie racjonalnej gospodarki rybackiej w gminie	PZW	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie
Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym	<u>ZADANIA WŁASNE</u> 1. Uwzględnienie w opracowaniach planistycznych lokalizacji terenów o wyjątkowych wartościach przyrodniczych	UM Moryń	Zadanie ciągłe	Budżet Gminy
X. CEL EKOLOGICZNY: OCHRONA I RACJONALNE UŻYTKOWANIE LASÓW				
Racjonalne użytkowanie lasów	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Systematyczne zalesianie gruntów wyłączonego z użytkowania rolniczego z uwzględnieniem potrzeb ochrony różnorodności biologicznej oraz zachowaniem korytarzy ekologicznych	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Mieszkowice, Nadleśnictwo Chojna, Starostwo Powiatowe	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	2. Przeprowadzanie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Mieszkowice, Nadleśnictwo Chojna, ANR, Podmioty prywatne	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	3. Prowadzenie monitoringu środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (choroby, szkodniki)	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Mieszkowice, Nadleśnictwo Chojna	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu środowiska	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Dostosowywanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych poprzez systematyczne opracowywanie programów udostępniania i zagospodarowywania terenów leśnych do celów rozwoju turystyki i wypoczynku, regeneracja zdrowia i edukacji ekologicznej.	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Mieszkowice, Nadleśnictwo Chojna	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	2. Działania mające na celu zróżnicowanie struktury gatunkowej lasów i poprawę struktury wiekowej drzewostanów, tj.: dostosowywanie składu gatunkowego drzewostanów do siedliska w oparciu o rozpoznanie warunków glebowo – siedliskowych,zwiększenie bioróżnorodności w celu powiększenia odporności ekosystemu leśnego	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Mieszkowice, Nadleśnictwo Chojna	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	3. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych zgodnie z zasadami ochrony przyrody, w tym wprowadzanie bezpiecznych technik i technologii prac leśnych	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Mieszkowice, Nadleśnictwo Chojna	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	4. Ochrona i systematyczne powiększanie zasobów leśnych poprzez opracowywanie planów urządzania lasu wraz z Programami Ochrony Przyrody	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Mieszkowice, Nadleśnictwo Chojna	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Edukacja leśna	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Podnoszenie świadomości przyrodniczej mieszkańców Gminy	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Mieszkowice, Nadleśnictwo Chojna	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
	2. Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów, którzy korzystają ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem	Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Mieszkowice, Nadleśnictwo Chojna	Zadanie ciągłe	Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
XI. CEL EKOLOGICZNY: WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM I PODMIESIENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZEŃSTWA				
Monitoring komponentów środowiska przyrodniczego	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u> 1. Prowadzenie monitoringu na terenie Gminy Moryń	WIOŚ Szczecin, WSSE	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	1.1. Monitoring i ocena jakości wód powierzchniowych i podziemnych	WIOŚ Szczecin, WSSE	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	1.2. Monitoring i ocena jakości powietrza	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	1.3. Monitoring klimatu akustycznego	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	1.4. Monitoring pól elektromagnetycznych	WIOŚ Szczecin	Zadanie ciągłe	Budżet Państwa, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji	<u>ZADANIA WŁASNE</u>												
	1. Uwzględnienie w opracowaniach planistycznych zapisów określających zasady w zakresie zagospodarowania sozotechnicznego terenów atrakcyjnych turystycznie	UM Moryń											Budżet Gminy
	2. Opracowanie gminnego programu edukacji ekologicznej	UM Moryń											Budżet Gminy, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	3. Prowadzenie edukacji ekologicznej w jednostkach gminnych (akcja informacyjna, ulotki, wykłady, festyny, konkursy)	UM Moryń											Budżet Gminy, Fundusze unijne, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE</u>												
	1. Wsparcie projektów edukacyjnych realizowanych przez różne instytucje	Starostwo Powiatowe, Ekologiczne organizacje pozarządowe, UM Moryń											
2. Szkolenie przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie do informacji o środowisku	Urząd Marszałkowski, Ekologiczne Organizacje pozarządowe, Parki Krajobrazowe, PGL Lasy Państwowe, Starostwo Powiatowe, UM Moryń												Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne
3. Egzekwowanie wiedzy o środowisku i jego ochronie od wszystkich pracowników sektora publicznego oraz zapewnienie doskonalenia tej wiedzy	Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe, UM Moryń												Własne środki finansowe jednostek realizujących zadanie, Środki z Funduszy Ochrony Środowiska, Fundusze unijne

8. INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Realizacja zadań wytyczonych w Programie wiąże się z wysokimi nakładami inwestycyjnymi. Większość instytucji, które udzielają dotacji lub korzystnie oprocentowanych kredytów na inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska (gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej) wymaga, żeby inwestycja osiągnęła odpowiednio duży efekt ekologiczny i objęta swym zasięgiem możliwie największą liczbę mieszkańców gminy lub związku gmin. Dlatego w przypadku Gminy Moryń należy dążyć aby podejmowane działania obejmowały swym zasięgiem kilka gmin (np. międzygminne działania na rzecz ochrony środowiska, związkowy model gospodarki odpadami).

Wspólne działanie kilku gmin nie tylko ma wpływ na finansowanie inwestycji (obniży koszty, które będzie musiała ponieść pojedyncza gmina), ale również obniży koszty eksploatacyjne. Oznacza to, że przedsięwzięcie winno być realizowane wspólnie.

Należy zaznaczyć, że wszystkie instytucje udzielające pomocy finansowej w dziedzinie ochrony środowiska wymagają od inwestora nie tylko wypełnienia odpowiedniego formularza, ale również przedstawienia szeregu opracowań i dokumentacji planującej czy opisującej dane przedsięwzięcie. Są to między innymi:

- Plan zagospodarowania przestrzennego i strategię rozwoju powiatu lub gminy,
- Program ochrony środowiska, Plan gospodarki odpadami, Koncepcje gospodarki wodno-ściekowej, Plan zalesiania itp.,
- projekt budowlany i wykonawczy wraz ze źródłową dokumentacją ekonomiczną, finansową i przetargową,
- Studium wykonalności (lub biznes plan w przypadku przedsięwzięć komercyjnych),
- wymagane przez prawo zezwolenia na realizację projektu.

Poniżej przedstawiono źródła pozyskiwania środków na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska.

8.1. Emisja obligacji komunalnych

Emisja obligacji komunalnych jest to jeden ze sposobów gromadzenia środków finansowych, pozwala ona na pozyskanie środków w zamian za zapłatę niższego oprocentowania. Emisje obligacji komunalnych przeznaczone są do finansowania wydatków (bieżących i inwestycyjnych) jednostek samorządu terytorialnego oraz refinansowanie spłat dotychczasowego zadłużenia. Istnieje możliwość emisji obligacji na inwestycje służące ochronie środowiska. W przypadku podmiotów szczególnie uciążliwych dla otoczenia obligacje mogą być odpowiednio uatrakcyjnione zobowiązaniem do radykalnego ograniczenia tej uciążliwości.

Podmiotowe obligacje mogą być nabywane z budżetu terenowego, z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz kupowane przez inne podmioty, odczuwające ekologiczną uciążliwość emitenta. Obligacja jest wyrazem zobowiązań przedmiotu emitującego i jednocześnie praw nabywców obligacji do otrzymywania ich spłaty wraz z odsetkami i innych świadczeń o charakterze rzeczowym. Jest zatem zbliżona do transakcji kredytowej w banku.

Przez emisję obligacji realizuje się przepływ kapitału. Kredyt uzyskany w drodze emisji obligacji nie jest łatwy ani tani, gdyż zysk zamierzonego przedsięwzięcia musi być na tyle wysoki, aby pokrył związane z obligacją zobowiązania. Można przewidywać, że zainteresowanie obligacjami - dotąd znikome - będzie wzrastać w miarę wykształcenia się myślenia kategoriami majątkowymi (kapitałowymi).

Emisje obligacji komunalnych niosą za sobą wiele korzyści, tj.

- Dysponowanie elastycznym źródłem finansowania wydatków - samorząd określa strukturę emisji, maksymalne terminy wykupu, okres karencji, możliwość rolowania zadłużenia.
- Niskie koszty emisji i atrakcyjne oprocentowanie - konkurencyjne do kredytów bankowych.
- Brak konieczności ustanawiania zabezpieczeń.
- Swoboda w dysponowaniu środkami z emisji - maksymalnie uproszczone rozliczanie.
- Ze środków z emisji obligacji komunalnych, jednostka samorządu terytorialnego może sfinansować realizację inwestycji współfinansowanej ze środków UE.

8.2. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zasady funkcjonowania funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, tj. narodowego, wojewódzkich i powiatowych zostały określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska. Stanowią one jedno z najpoważniejszych źródeł dotacji i preferencyjnych kredytów dla gmin podejmujących inwestycje ekologiczne. Fundusze ochrony środowiska mają za zadanie wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nie inwestycyjnych (edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin: ochrona powietrza, ochrona wód i gospodarka wodna, ochrona powierzchni ziemi, ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo, geologia i górnictwo, edukacja ekologiczna, Państwowy Monitoring Środowiska, programy międzydziedzinowe, nadzwyczajne zagrożenia środowiska oraz prowadzenie ekspertyz i prac badawczych.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, instytucje i urzędy, szkoły wyższe i uczelnie, jednostki organizacyjne ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), administracja państwowa oraz osoby

fizyczne. Wszyscy wnioskodawcy powinni posiadać status prawny umożliwiający im zawarcie umowy cywilno -prawnej.

W Narodowym Funduszu stosowane są trzy formy dofinansowywania:

- finansowanie pożyczkowe (pożyczki udzielane przez NF, kredyty udzielane przez banki ze środków NF, konsorcja czyli wspólne finansowanie NF z bankami, linie kredytowe ze środków NF obsługiwane przez banki),
- finansowanie dotacyjne (dotacje inwestycyjne, dotacje nieinwestycyjne, dopłaty do kredytów bankowych, umorzenia),
- finansowanie kapitałowe (obejmowanie akcji i udziałów w zakładanych bądź już istniejących spółkach w celu osiągnięcia efektu ekologicznego).

W latach 2009-2012 kluczowym celem NFOŚiGW jest wsparcie finansowe samorządów oraz przedsiębiorstw komunalnych w wypełnieniu zobowiązań akcesyjnych RP w sektorze gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami komunalnymi. W dziedzinie gospodarki komunalnej Strategia zakłada osiągnięcie następujących celów:

- 4,8 tys. km kanalizacji dla ponad 950 tys. osób,
- wzrost przepustowości oczyszczalni o około 110 tys. m³/d,
- nowe instalacje unieszkodliwiania odpadów o przepustowości ponad 550 tys. t/r.

Równie ważne będzie wspieranie rozwoju energetyki odnawialnej i działań służących oszczędzaniu energii i przeciwdziałaniu zmianom klimatu. Celem Funduszu jest wsparcie finansowe projektów, które przyniosą efekt w postaci:

- 800 MW(e) nowych mocy OZE, które będą produkowały około 4000 GWh/r,
- oszczędności energii (wynikającej z zadań termomodernizacyjnych) na poziomie około 480 GWh/r.

Narodowy Fundusz będzie współfinansował przedsięwzięcia przyczyniające się do zrealizowania polityki ekologicznej Państwa w latach 2009-2012. Podstawowe cele to:

- zmniejszanie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego do wód, przez modernizację istniejących i budowę nowych oczyszczalni ścieków,
- zakończenie programu budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM,
- sfinalizowanie rozpoczętych w latach ubiegłych inwestycji hydrotechnicznych,
- optymalizacja inwestycji w gospodarce wodnej poprzez realizację zapisów z Ramowej Dyrektywy Wodnej,
- ograniczenie wielkości emisji do powietrza ze źródeł przemysłowych i komunalnych,
- osiągnięcie 7,5% udziału energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych w bilansie zużycia energii pierwotnej w 2010 r. oraz 10,4% udziału tych źródeł w produkcji energii elektrycznej w 2012 r.10,
- uzyskanie 5,75% udziału biokomponentów w zużyciu paliw płynnych w transporcie w 2010 r.,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYCIN na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- osiągnięcie celu pośredniego oszczędności energii – 2% w 2010 r. i stworzenie warunków umożliwiających osiągnięcie celu indykatywnego - 9% w 2016 r.
- ograniczenie emisji z dużych źródeł energetycznego spalania paliw,
- porządkowanie problematyki ochrony ziemi zgodnie z zapisami Krajowego Planu Gospodarki Odpadami, Programu usuwania azbestu, programu rekultywacji zdegradowanych terenów przemysłowych,
- wspieranie działań mających na celu unikanie wytwarzania odpadów i zapewniających bezpieczne dla środowiska ich unieszkodliwianie,
- odtworzenie zniszczonych ekosystemów i siedlisk, odbudowa zagrożonych gatunków, roślin, zwierząt i grzybów, wzmocnienie ochrony różnorodności biologicznej zarówno *in situ*, jak i *ex situ*,
- kontynuacja prac zmierzających do wzrostu lesistości kraju (docelowo do 30% powierzchni kraju),
- prowadzenie edukacji ekologicznej dla zapewnienia akceptacji społecznej dla podejmowanych programów ochrony środowiska,
- wspieranie badań naukowych dotyczących ochrony środowiska i racjonalnego wykorzystywania jego zasobów.

Pożyczka udzielana przez Narodowy Fundusz oprocentowana jest w odniesieniu do stopy redyskontowej weksli, zwanej dalej „s.r.w.”, ogłaszanej przez Narodowy Bank Polski. Wysokość oprocentowania pożyczki ustala się w szczegółowych zasadach udzielania dofinansowania danego Programu Priorytetowego. Wysokość oprocentowania w skali roku wynosi od 0,1 s.r.w. do 0,9 s.r.w. lub wysokość oprocentowania jest stała. Pożyczka może być udzielona na okres nie dłuższy niż 15 lat, w przypadkach określonych w poszczególnych Programach Priorytetowych, pożyczka Narodowego Funduszu może być udzielana na okres do 25 lat.

W NFOŚ i GW istnieje możliwość umarzania części kwoty pożyczki, tj.:

- terminowe wykonanie przedsięwzięcia oraz osiągnięcie planowanego efektu,
- w przypadku korzystania przez pożyczkobiorcę z dofinansowania ze środków Narodowego Funduszu na to samo przedsięwzięcie w formie pożyczki i dotacji, kwota maksymalnego dopuszczalnego umorzenia, podlega zmniejszeniu o kwotę udzielonej dotacji,
- w przypadku, gdy wysokość i warunki umorzenia pożyczki zostały określone bezpośrednio w umowie lub odrębnych przepisach powszechnie obowiązujących, umorzenia dokonuje się zgodnie z tymi warunkami.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie działa od 1993 roku. Został on powołany na podstawie przepisów ustawy z 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska. Od 2001 roku działalność Funduszu regulują przepisy Ustawy Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz.150). Zasady gospodarki finansowej WFOŚiGW w Szczecinie określa Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2002 r. (Dz. U. z

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

2002 r., Nr 230, poz. 1934) w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Fundusz udziela dofinansowania na realizację przedsięwzięć i zadań zgodnych z obowiązującymi w danym roku kryteriami i zasadami oraz listą przedsięwzięć priorytetowych w zależności od możliwości finansowych Funduszu. Jako priorytetowe traktuje się te przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wynikających z członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej. Pomoc finansowa Funduszu może przyjmować następujące formy: pożyczki, dotacji, dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych, przekazania środków jednostkom budżetowym, umorzenia części udzielonej pożyczki, nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej.

Maksymalny udział środków Funduszu w finansowaniu zadań w odniesieniu do kosztów całkowitych wynosi: do 75% - przy dofinansowaniu w formie pożyczki, za wyjątkiem zadań współfinansowanych ze środków zagranicznych, dla których wysokość dofinansowania ustala się z uwzględnieniem wymogów i zasad zawartych w odpowiednich programach i mechanizmach finansowych, do 50% - przy dofinansowaniu w formie dotacji lub przekazania środków jednostkom budżetowym. Lista przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW na rok 2009 została sporządzona w oparciu o cele określone w Polityce ekologicznej Państwa oraz o Strategię rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2020. Określając główne kierunki alokacji środków finansowych wzięto także pod uwagę Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz Krajowy i Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami.

Zadanie przewidziane do wspierania ze środków Funduszu w roku 2009 obejmują:

I. Ochrona wód i gospodarka wodna

- porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w zlewniach rzek województwa zachodniopomorskiego oraz na obszarach szczególnie chronionych, poprzez budowę nowych oraz rozbudowę i modernizację istniejących oczyszczalni ścieków, jak również budowę zbiorczych systemów kanalizacji,
- ochrona powierzchniowych i podziemnych ujęć wody pitnej oraz ochrona obszarów ich zasilania,
- wspieranie programów wprowadzania zmian technologicznych w zakładach przemysłowych, mających na celu zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń zawartych w ściekach oraz budowa instalacji oczyszczających ścieki,
- racjonalizacja i ograniczenie zużycia wody,
- poprawa stanu zasobów wodnych, stosunków wodnych oraz zapobieganie erozji wodnej.

II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

- wspieranie zadań ujętych w Krajowym i Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- wspieranie zadań związanych z realizacją kompleksowych programów gospodarki odpadami komunalnymi, szczególnie w miastach gdzie realizowane są międzygminne przedsięwzięcia o zasięgu regionalnym,
- realizacja przedsięwzięć związanych z unieszkodliwieniem odpadów komunalnych, przemysłowych i niebezpiecznych,
- wspieranie przedsięwzięć związanych z odzyskiem surowców wtórnych oraz gospodarczym wykorzystaniem odpadów,
- rekultywacja składowisk odpadów,
- usuwanie i unieszkodliwianie azbestu.

III. Ochrona atmosfery

- wspieranie zadań w zakresie likwidacji źródeł niskiej emisji poprzez racjonalizację systemów grzewczych z wykorzystaniem istniejących źródeł ciepła oraz modernizację kotłowni i systemów grzewczych w celu ograniczenia zanieczyszczeń gazowych i pyłowych,
- wspieranie zadań dotyczących wykorzystywania odnawialnych źródeł energii, w tym: wykorzystywanie biogazu, małe elektrownie wodne, elektrownie wiatrowe, kotłownie wykorzystujące m.in. zrębki i słomę, biomasę pochodzenia roślinnego, pompy ciepła, baterie słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne, produkcja biopaliw, szczególnie z wykorzystaniem biomasy,
- wspieranie zadań związanych z redukcją gazów i pyłów w energetyce zawodowej oraz zakładach przemysłowych województwa, w tym z wojewódzkiej listy zakładów uznanych za uciążliwe,
- wspieranie gazyfikacji, szczególnie w gminach uzdrowiskowych oraz na obszarach chronionych, pod warunkiem znacznego zaawansowania prac w zakresie ochrony wód i gospodarki odpadami,
- wspieranie kompleksowych działań związanych z termomodernizacją,
- wspieranie działań dotyczących ochrony przed hałasem,

IV. Ochrona przyrody

- wspieranie realizacji programów czynnej ochrony przyrody,
- wspieranie zadań ochrony przyrody i edukacji ochrony przyrody wykonywanych przez służby ochrony przyrody województwa zachodniopomorskiego,
- restytucja i reintrodukcja gatunków cennych i zagrożonych,
- ochrona i konserwacja parków zabytkowych i pomników przyrody,
- ochrona różnorodności przyrodniczej,
- ochrona w ramach obszarów Natura 2000,
- wsparcie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

V. Edukacja ekologiczna

- wsparcie działań Zachodniopomorskiej Sieci Ośrodków Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej,
- wsparcie inicjatyw samorządów i organizacji pozarządowych w działaniach propagujących działania na rzecz ochrony środowiska,
- doposażenie w pomoce naukowe i sprzęt niezbędny w realizacji programów dydaktycznych,
- wsparcie konkursów upowszechniających wiedzę ekologiczną i przyrodniczą,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- wsparcie inicjatyw połączonych z aktywnymi działaniami na rzecz ochrony środowiska, pogłębiania wiedzy i wrażliwości ekologicznej,
- dofinansowanie studiów podyplomowych z zakresu ochrony środowiska prowadzonych przez uczelnie wyższe na terenie województwa zachodniopomorskiego,
- dofinansowanie realizowanych przez media programów edukacyjnych i informacyjnych z zakresu ochrony środowiska,

VI. Przeciwdziałanie nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska

- wsparcie działań polegających na zapobieganiu i likwidacji poważnych awarii, klęsk żywiołowych i ich skutków,
- wsparcie przedsięwzięć zapobiegających występowaniu nadzwyczajnych zagrożeń środowiska oraz wspieranie likwidacji ich skutków,
- podniesienie bezpieczeństwa powodziowego dorzecza Odry i rzek Pomorza,

VII. Monitoring środowiska

- udzielenie pomocy Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska w Szczecinie w realizacji zadań związanych z monitoringiem środowiska,
- zwiększenie możliwości technicznych kontroli przestrzegania norm ochrony środowiska.

Finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej z Budżetu Powiatowego i Gminnego

Zadania powiatów i gmin w zakresie ochrony środowiska zostały określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 ze zm.) – art. 400a ust. 1 oraz art. 403.

Do zadań powiatów i gmin należy finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie określonym w art. 400a ust.1, tj.:

- przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska,
- wspomaganie realizacji zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym dotyczących instalacji i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji,
- przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami,
- przedsięwzięcia związane z ochroną powierzchni ziemi,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska, innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,
- wspomaganie systemów gromadzenia i przetwarzania danych związanych z dostępem do informacji o środowisku,
- prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy,
- przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza,
- wspomaganie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYCIN na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- wspomaganie działalności związanej z wytwarzaniem biokomponentów i biopaliw ciekłych,
- wspomaganie ekologicznych form transportu,
- działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków,
- profilaktykę zdrowotną dzieci zamieszkałych na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi,
- przygotowywanie dokumentacji przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, które mają być współfinansowane ze środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi,
- współfinansowanie projektów inwestycyjnych, kosztów operacyjnych i działań realizowanych z udziałem środków bezzwrotnych pozyskiwanych w ramach współpracy z organizacjami międzynarodowymi oraz współpracy dwustronnej,
- współfinansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100),
- inne zadania służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju i polityki ekologicznej Państwa.

Finansowanie w/w zadań określa art. 402 ust. 4-6 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008r. Nr 25, poz. 150 ze zm.), tj.:

- wpływy z tytułu opłat i kar stanowią w 20% dochód budżetu gminy, a w 10% - dochód budżetu powiatu, z zastrzeżeniem ust. 5 i 6,
- wpływy z tytułu opłat i kar za usuwanie drzew i krzewów stanowią w całości dochód budżetu gminy, z której terenu usunięto drzewa lub krzewy.
- wpływy z tytułu opłat i kar za składowanie i magazynowanie odpadów stanowią w 50% dochód budżetu gminy, a w 10% - dochód budżetu powiatu, na których obszarze składowane są odpady. Jeżeli składowisko odpadów jest zlokalizowane na obszarze więcej niż jednego powiatu lub więcej niż jednej gminy, dochód podlega podziałowi proporcjonalnie do powierzchni zajmowanych przez składowisko na obszarze tych powiatów i gmin.

8.3. EkoFundusz

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Skarb Państwa, reprezentowany przez Ministra Finansów, dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. ekokonwersja długu). Zadaniem Fundacji jest finansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają nie tylko istotne znaczenie w skali regionu czy kraju, ale także wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych w skali europejskiej, a nawet światowej uznanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową.

W EkoFunduszu pięć sektorów uznanych zostało za dziedziny priorytetowe. Są nimi:

- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza),
- ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku oraz ochrona zasobów wody pitnej (ochrona wód),
- ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (ochrona klimatu),
- ochrona różnorodności biologicznej (ochrona przyrody),
- racjonalizacja gospodarki odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych.

Dofinansowanie ze środków EkoFunduszu uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji bezpośrednio związanych z ochroną środowiska, a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne. Środki EkoFunduszu mają charakter bezzwrotnej pomocy zagranicznej i stosują się do nich preferencje wynikające z obowiązujących przepisów. EkoFundusz nie dofinansowuje projektów dotyczących prowadzenia badań naukowych, akcji monitoringowych, konferencji i sympozjów oraz innych form działalności edukacyjnej. Wyjątkami od tej reguły są zadania edukacyjne i szkoleniowe stanowiące integralną część projektów innowacyjnych oraz projektów w dziedzinie ochrony przyrody.

Wszystkie wnioski o dofinansowanie oceniane są według obowiązujących procedur EkoFunduszu na podstawie kryterium ekologicznego, technologicznego, ekonomicznego i organizacyjnego. Aby otrzymać dotację wszystkie te oceny muszą być pozytywne, a wnioskodawca musi wykazać się wiarygodnością finansową, organizacyjną, a także zapewnieniem pełnego finansowania projektu w części nie objętej dotacją EkoFunduszu.

EkoFundusz może wspierać finansowo zarówno projekty dopiero rozpoczynane, jak i będące w fazie realizacji, jeżeli ich zaawansowanie finansowe nie przekracza 60% w dniu złożenia wniosku do EkoFunduszu. Odstępstwo od tej zasady jest traktowane jako wyjątkowe i wymaga odrębnego uzasadnienia. Ze względu na ponoszone koszty administracyjne dotacja EkoFunduszu dla pojedynczego projektu nie może być niższa niż 50 tys. zł.

8.4. Wsparcie finansowe UE

Polska od 2004 roku może ubiegać się o dofinansowanie inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska z funduszy spójności oraz z funduszy strukturalnych.

8.4.1. Fundusze strukturalne

W latach 2007-2013, w wyniku reformy polityki spójności, liczba Funduszy strukturalnych została ograniczona do dwóch: **Europejski Fundusz Społeczny** oraz **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**. Do głównego nurtu programowania został włączony również **Fundusz Spójności**, który w latach 2007-2013 będzie podlegał podobnym zasadom, jak Fundusze strukturalne.

Fundusz Spójności jest instrumentem finansowym UE, nienależącym do Funduszy strukturalnych i wdrażany jest na poziomie wybranych państw a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę sieci transportowych oraz obiektów ochrony środowiska o znaczeniu ponadregionalnym. Fundusz Spójności wspiera dwa sektory: środowisko i transport. Od daty akcesji Polska stała się największym beneficjentem środków z Funduszu Spójności spośród wszystkich krajów członkowskich UE. Środki z Funduszu Spójności pomogą Polsce wywiązać się ze zobowiązań akcesyjnych związanych z dostosowaniem do norm UE w najtrudniejszych i wymagających największych nakładów finansowych na obszarach, w których Polska uzyskała najdłuższe okresy przejściowe. Wsparcie na duże projekty inwestycyjne z zakresu ochrony środowiska mogą uzyskać jednostki samorządu terytorialnego, tworzone przez nie związki gmin lub inne podmioty publiczne, np. przedsiębiorstwa komunalne będące własnością gminy. Współfinansowanie z Funduszu Spójności mogą uzyskać inwestycje z takich dziedzin jak: poprawa jakości wód powierzchniowych, polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do picia, racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi, poprawa jakości powietrza oraz zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

8.4.2. Programy pomocowe-operacyjne

Programy pomocowe (tzw. programy operacyjne) stanowią narzędzia realizacji Narodowej Strategii Spójności. NSS jest dokumentem strategicznym, który określa priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–13.

Celem strategicznym NSS jest **tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.**

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Regionalne programy operacyjne są zarządzane przez Zarządy poszczególnych Województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- Program Infrastruktura i Środowisko – **EFRR i FS**,
- Program Innowacyjna Gospodarka – **EFRR**,
- Program Kapitał Ludzki – **EFRR**,
- 16 programów regionalnych – **EFRR**,
- Program Rozwój Polski Wschodniej – **EFRR**,
- Program Pomoc Techniczna – **EFRR**,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – **EFRR**

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację Narodowej Strategii Spójności wyniesie około 85,6 mld euro, z tej sumy 67,3 mld euro będzie pochodziło z budżetu UE. Szczegółowy podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce w układzie poszczególnych programów operacyjnych kształtuje się w następujący sposób:

- Program Infrastruktura i Środowisko – 27,9 mld euro,
- 16 programów regionalnych – 16,6 mld euro,
- Program Kapitał Ludzki – 9,7 mld euro,
- Program Innowacyjna Gospodarka – 8,3 mld euro,
- Program Rozwój Polski Wschodniej – 2,3 mld euro,
- Program Pomoc Techniczna - 0,5 mld euro,
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej - 0,7 mld euro.

Pozostałe środki finansowe w ramach obu funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności zostaną przeznaczone na utworzenie krajowej rezerwy wykonania - 1,3 mld euro).

PROGRAM INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

Komisja Europejska decyzją z dnia 7 grudnia 2007 r. zatwierdziła Program Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi około 42 % całości środków polityki spójności w Polsce. W ramach programu realizuje się duże inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska, transportu, energetyki, kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony zdrowia oraz szkolnictwa wyższego.

Celem programu jest przede wszystkim poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wynosi 37,6 mld euro, z czego wkład unijny to 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mld euro. Podział środków UE dostępnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pomiędzy poszczególne sektory przedstawia się następująco:

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYCIN na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- transport – 19,4 mld euro,
- środowisko – 4,8 mld euro,
- energetyka – 1,7 mld euro
- szkolnictwo wyższe – 500,0 mln euro,
- kultura – 490,0 mln euro,
- zdrowie – 350,0 mln euro.

Dodatkowo w ramach działania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko przewidziane zostały środki na pomoc techniczną w sumie 581,3 mln euro.

W ramach programu realizowanych jest 15 priorytetów w zakresie ochrony środowiska, tj. :

- I. Gospodarka wodno-ściekowa – 3.275,2 mln euro,
- II. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1.430,3 mln euro,
- III. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro,
- IV. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0 mln euro,
- V. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro,
- VI. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T – 10.548,3 mln euro,
- VII. Transport przyjazny środowisku – 12.062,0 mln euro,
- VIII. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe – 3.465,3 mln euro,
- IX. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna – 1.403,0 mln euro,
- X. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii – 1.693,2 mln euro ,
- XI. Kultura i dziedzictwo kulturowe – 576,4 mln euro,
- XII. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia – 411,8 mln euro,
- XIII. Infrastruktura szkolnictwa wyższego – 588,2 mln euro,
- XIV. Pomoc techniczna - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – 220,9 mln euro,
- XV. Pomoc techniczna - Fundusz Spójności – 462,9 mln euro,

Instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych priorytetów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (Instytucjami Pośredniczącymi) są:

- Ministerstwo Środowiska (priorytety I-V),
- Ministerstwo Infrastruktury (priorytety VI-VIII),
- Ministerstwo Gospodarki (priorytety IX-X),
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (priorytet XI),
- Ministerstwo Zdrowia (priorytet XII),
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (priorytet XIII).

16 PROGRAMÓW REGIONALNYCH

Każde z 16 polskich województw posiada własny regionalny program rozwoju (tzw. regionalny program operacyjny), w ramach którego o dotacje Unii Europejskiej mogą ubiegać się podmioty z danego województwa.

Regionalny Program Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 - 2013 jest narzędziem realizacji postulatów Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia i Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla okresu 2007-2013. Stanowi on dokument strategiczny, określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania środków unijnych – tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w Województwie Zachodniopomorskim w latach 2007 – 2013. RPO WZ został oficjalnie zatwierdzony przez Komisję Europejską 11 października 2007 roku.

Celem głównym programu jest rozwój województwa zmierzający do zwiększenia konkurencyjności gospodarki, spójności przestrzennej, społecznej oraz wzrostu poziomu życia mieszkańców. Cel główny osiągany jest poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania,
2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i spójności terytorialnej województwa,
3. Poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej województwa.

RPO WZ określają ustanowione dla programu następujące osie priorytetowe:

- I. Gospodarka – Innowacje – Technologie,
- II. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej,
- III. Rozwój społeczeństwa informacyjnego,
- IV. Infrastruktura ochrony środowiska,
- V. Turystyka, kultura i rewitalizacja,
- VI. Rozwój funkcji metropolitalny
- VII. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia
- VIII. Pomoc techniczna.

PROGRAM KAPITAŁ LUDZKI

Środki finansowe na realizację Programu Kapitał Ludzki (prawie 11,5 mld euro) pochodzą głównie z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), który wspiera politykę społeczną i finansuje działania państw członkowskich na dwóch płaszczyznach: przeciwdziałania bezrobociu oraz rozwoju zasobów ludzkich. Celem tego programu jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich, poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, poprawę stanu zdrowia osób pracujących, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa. Program będzie służył przyspieszeniu rozwoju

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYCIN na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

społeczno - gospodarczego Polski, wzrostowi zatrudnienia oraz zwiększeniu spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej z krajami Unii Europejskiej

W ramach PO KL przewiduje się możliwość realizacji projektów w dwóch głównych trybach: systemowym i konkursowym. W trybie systemowym projekty są realizowane przez beneficjentów imiennie wskazanych w Programie lub dodatkowych dokumentach stanowiących jego uszczegółowienie. Natomiast w trybie konkursowym projekty będą mogły realizować wszystkie podmioty m.in.: instytucje rynku, instytucje promocji i integracji społecznej, instytucje szkoleniowe, jednostki administracji rządowej i samorządowej, przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, instytucje systemu oświaty. Jednostki składające wniosek o dofinansowanie projektu w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki mają szansę otrzymać bezzwrotną pomoc finansową na realizację całego planowanego przedsięwzięcia.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z 10 Priorytetów, realizowanych równolegle na poziomie centralnym i regionalnym. W ramach komponentu centralnego (Priorytety I-V) wsparcie realizowane będzie głównie na rzecz zwiększenia efektywności struktur i systemów instytucjonalnych, natomiast środki komponentu regionalnego (Priorytety VI-IX), zostaną przeznaczone na wsparcie dla osób i poszczególnych grup społecznych. Realizacja Priorytetu X Pomoc techniczna pozwoli na sprawne wdrażanie i monitorowanie postępów realizacji Programu oraz promocję Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce.

PROGRAM INNOWACYJNA GOSPODARKA

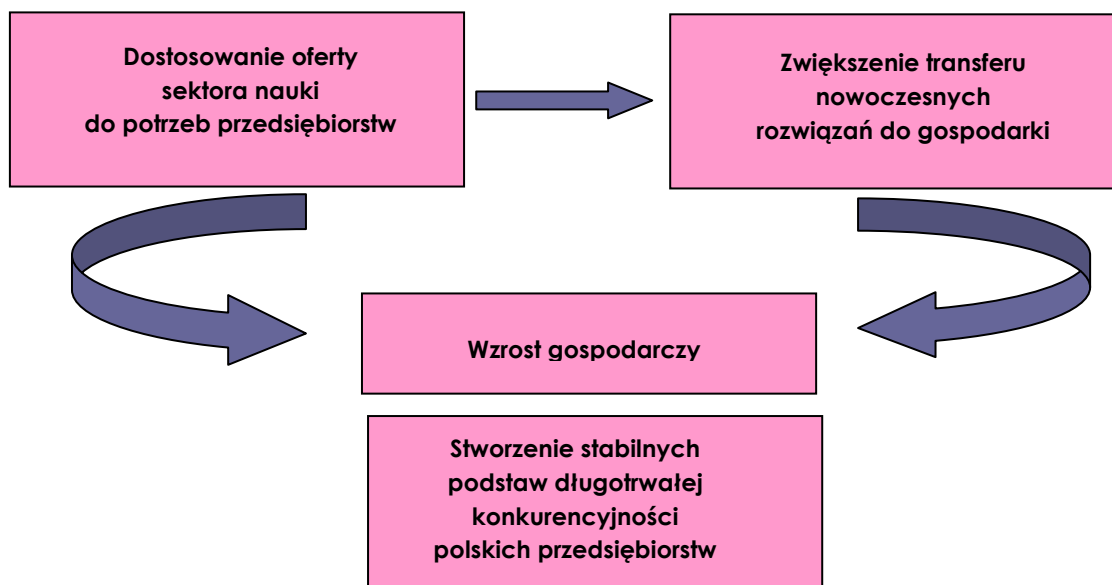
Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, zarządzany przez Ministra Rozwoju Regionalnego, ma doprowadzić do zwiększenia spójności interwencji w ramach zakresu odpowiedzialności ministrów właściwych do spraw gospodarki, nauki i informatyzacji. Dzięki temu powstanie możliwość dostosowania oferty sektora nauki do potrzeb przedsiębiorstw, co przyczyni się do zwiększenia transferu nowoczesnych rozwiązań do gospodarki. W efekcie uzyskanej synergii powstanie dodatkowy impuls pozwalający przyspieszyć tempo wzrostu gospodarczego oraz stworzyć stabilne podstawy długotrwałej konkurencyjności polskiej gospodarki.

Wszystkie priorytety PO IG mają na celu wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności – obejmującej działania zarówno o charakterze naukowym, technicznym, organizacyjnym, jak i finansowym czy handlowym. Interwencja w ramach PO IG będzie obejmowała zarówno bezpośrednie wsparcie dla przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu oraz jednostek naukowych świadczących przedsiębiorstwom usługi o wysokiej jakości, a także wsparcie systemowe zapewniające rozwój środowiska instytucjonalnego innowacyjnych przedsiębiorstw.

Założenia Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka najlepiej obrazuje poniższy rysunek.

Rysunek 6. Założenia Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka

Źródło: www.funduszeuropejskie.gov.pl

Celem głównym Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa. Cele szczegółowe programu brzmią:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- zwiększenie udziału innowacyjności produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy.

W ramach funkcjonowania Programu operacyjnego Innowacyjna Gospodarka określono następujące priorytety:

Priorytet 1 – Badania i rozwój nowoczesnych technologii,

Priorytet 2 – Infrastruktura strefy B+R,

Priorytet 3 – Kapitał dla innowacji,

Priorytet 4 – Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia,

Priorytet 5 – Dyfuzja innowacji,

Priorytet 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym,

Priorytet 7 – Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji,

Priorytet 8 – Społeczeństwo informacyjne – zwiększenie innowacyjności,

Priorytet 9 – Pomoc techniczna.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

PROGRAM ROZWÓJ POLSKI WSCHODNIEJ

Celem głównym Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej jest przyspieszenie tempa rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej (tj. województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko – mazurskiego). Cel ten będzie osiąganý poprzez realizację celów szczegółowych, które brzmią:

- stymulowanie rozwoju konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy,
- rozwój wybranych funkcji metropolitalnych miast wojewódzkich,
- poprawa dostępności i jakości powiązań komunikacyjnych województw Polski Wschodniej,
- optymalizacja procesu wdrażania PO Rozwój Polski Wschodniej.

W ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej realizowane będą 4 osie priorytetowe, tj.:

- I Nowoczesna gospodarka – w ramach tej osi zakłada się realizację zadań: (I.1. – Infrastruktura uczelni, I.2. – Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego, I.3. – Wspieranie innowacji, I.4. – Promocja i współpraca),
- II Wojewódzkie ośrodki wzrostu - w ramach tej osi zakłada się realizację zadań: (II.1. – Systemy miejskiego transportu zbiorowego, II.2. – Infrastruktura turystyki kongresowej i targowej),
- III Infrastruktura transportowa, w ramach tej osi zakłada się realizację zadań: (III.1. – Infrastruktura drogowa, III.2. – Trasy rowerowe),
- IV Pomoc techniczna - w ramach tej osi zakłada się realizację zadań: (IV.1. – Wsparcie procesu wdrażania Programu, IV.2. – Działania informacyjne i promocyjne).

W realizację Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013 zostanie zaangażowanych 2.675,05 mln Euro. Poziom współfinansowania ze strony środków wspólnotowych może sięgnąć 85% wszystkich środków publicznych. Obok środków publicznych w realizacji Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej będą zaangażowane także środki prywatne – pomoc kierowana do przedsiębiorstw będzie podlegała zasadom pomocy publicznej.

PROGRAM EUROPEJSKIEJ WSPÓLPRACY TERYTORIALNEJ

W latach 2007-2013 przewiduje się realizację następujących programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej z udziałem Polski:

1. Współpraca transgraniczna:

- Polska (Województwo Zachodniopomorskie) - Niemcy (Meklemburgia/Pomorze Wschodnie-Brandenburgia),
- Polska (Województwo Lubuskie) - Niemcy (Brandenburgia),
- Polska (Województwo Lubuskie i Województwo Dolnośląskie) - Niemcy (Saksonia),
- Polska – Republika Czeska,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- Polska – Republika Słowacka,
- Polska – Litwa, Polska – Szwecja – Dania - Litwa - Niemcy (Południowy Bałtyk)

2. Współpraca transnarodowa:

- Region Morza Bałtyckiego - oprócz Polski w tym programie uczestniczą: Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy (wybrane regiony), Szwecja oraz 3 państwa spoza Unii Europejskiej: Białoruś (wybrane regiony), Norwegia i Rosja (wybrane regiony),
- Europa Środkowa- oprócz Polski w tym programie uczestniczą: Austria, Czechy, Niemcy (wybrane regiony), Słowacja, Słowenia, Węgry, Włochy (wybrane regiony), Ukraina (wybrane regiony).

3. Program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE.

W latach 2007-2013 na rozwój współpracy terytorialnej z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych zostanie łącznie 7,75 mld euro. Polska alokacja na realizację programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej wyniesie 557,8 mln euro. Dodatkowe 173,3 mln euro zostanie przeznaczonych przez Polskę na współpracę transgraniczną z państwami nie należącymi do Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (EISP).

Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa zastąpią przedsięwzięcia realizowane w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III 2004-2006. Komponentom INTERREG-u III będą odpowiadały trzy typy programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej:

- programy współpracy transgranicznej zastąpią INTERREG III A,
- programy współpracy transnarodowej zastąpią INTERREG III B,
- programy współpracy międzyregionalnej (INTERREG IV C) zastąpią INTERREG III C.

PROGRAM „ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SEKTORA RYBOŁÓSTWA I NADBRZEŻNYCH OBSZARÓW RYBACKICH 2007-2013”

W ramach tego programu dotacje przeznaczone są dla rybaków zakładów przetwórstwa rybnego, podmiotów prowadzących chów i hodowle ryb oraz terenów, które są zależne od rybactwa i rybołówstwa. Środki mogą otrzymać właściciele lub armatorzy statków rybackich, którzy postanowią zaprzestać łowienia ryb. Otrzymają oni pomoc finansową, jeśli zdecydują się złomować swój statek rybacki lub zmienić jego przeznaczenie i wykorzystać go w całkiem inny sposób (np. restauracja, statek wycieczkowy, itp.). Właściciele lub armatorzy statków rybackich, którzy muszą tymczasowo zaprzestać połowów np. z powodu okresów ochronnych dla ryb, także mogą otrzymać pomoc.

Dotacja może także zostać przeznaczona na modernizację statku rybackiego, w celu poprawy warunków bezpieczeństwa poprawy warunków socjalno-bytowych załogi statku rybackiego, zwiększenia jakości ryb czy zmniejszenia negatywnego oddziaływania statków na środowisko naturalne. Szczególnego znaczenia nabiera

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

wsparcie finansowe tradycyjnego rybołówstwa łodziowego na Bałtyku. Środki, jakie można otrzymać obejmują remont statku, wymianę silnika, itp.

Dotacje z tego programu również mogą otrzymać podmioty prowadzące lub planujące rozpocząć chów i hodowle ryb. Wsparcie finansowe obejmować będzie inwestycje zwiększające rentowność obiektów, inwestycje dotyczące budowy i uruchomienia chowu lub hodowli ryb w nowych obiektach hodowlanych oraz wyposażenia tych obiektów w urządzenia techniczne, w tym specjalistyczne środki transportu. Należy pamiętać także o możliwości wsparcia projektów przyczyniających się do ochrony i poprawy środowiska naturalnego.

Na wsparcie mogą liczyć także podmioty zajmujące się rybołówstwem śródlądowym, które obejmują przyznanie jednorazowych premii za zmianę przeznaczenia łodzi rybackich. Znacząca część środków z Programu, przeznaczona jest także dla firm przetwarzających ryby na produkty rybne. Dla tej grupy dotacje przewidziane są na budowę i rozbudowę zakładów przetwórstwa rybnego, na ich nowoczesne wyposażenie oraz na poprawę oddziaływania zakładów przetwórstwa rybnego na środowisko. Dotacje mogą także otrzymać polskie porty, miejsca wyładunków i przystanie rybackie – z przeznaczeniem na poprawę ich funkcjonowania, w tym infrastruktury i zaplecza do przechowywania wyładowanych ryb.

Ostatnim bardzo ważnym elementem Programu jest pomoc miejscowościom rybackim i innym obszarom, które są zależne od rybołówstwa. Wzmocnienie tych obszarów i poprawienie jakości życia ich mieszkańców będzie możliwe dzięki zmianie miejsca zatrudnienia rybaków, reklamie ekoturystyki, ochronie środowiska tych obszarów, czy poprawie ich atrakcyjności poprzez odtworzenie historycznych obiektów związanych z tradycyjnym rybołówstwem.

8.4.3. *Inne instrumenty finansowe wspomagające ochronę środowiska*

FUNDUSZ LIFE+

Fundusz LIFE został zainicjowany w 1992 r. przez Komisję Europejską. Program LIFE (Instrument finansowy na rzecz środowiska) jest jednym z najważniejszych punktów polityki ochrony środowiska Unii Europejskiej. Program wnosi wkład w realizację, rozwijanie i doskonalenie wspólnotowej polityki i prawodawstwa w zakresie ochrony środowiska oraz we włączanie kwestii ochrony środowiska do innych polityk UE.

W ramach programu wspierane jest opracowanie nowych rozwiązań dla problemów środowiska naturalnego, w obliczu których stoi UE, oraz podejmowanie wysiłków zmierzających do realizacji polityki Wspólnoty określonej w szóstym wspólnotowym programie działań w zakresie środowiska naturalnego.

LIFE+ w 2009 roku oferuje możliwości finansowania projektów w ramach trzech komponentów:

Komponent I - Przyroda i różnorodność biologiczna

Wsparcie dla ochrony gatunków lub siedlisk priorytetowych sieci Natura 2000 oraz projektów przyczyniających się do powstrzymania procesu spadku różnorodności biologicznej

Komponent II - Polityka i zarządzanie w zakresie środowiska

Wsparcie dla rozwoju i wdrażania nowych podejść, technologii, praktyk w zarządzaniu i gospodarowaniu środowiskiem w tym wzrost udziału społeczeństwa w zarządzaniu i ochronie środowiska

Komponent III - Informacja i komunikacja

Finansowanie kampanii społecznych mających na celu zwiększenie świadomości w kwestiach związanych z ochroną środowiska a także kampanie informacyjne i szkolenia ws. zapobiegania pożarom lasów

Program LIFE+ zapewnia wsparcie finansowe w wysokości 50% kwalifikujących się kosztów projektu. W uzasadnionych przypadkach dla projektów z komponentu I „Przyroda i różnorodność biologiczna” dotyczących siedlisk lub gatunków priorytetowych, dofinansowanie może wynieść 75% kosztów projektu.

Nabór wniosków ogłaszany jest raz do roku przez Komisję Europejską, natomiast przyjmowanie wniosków odbywa się za pośrednictwem właściwych organów krajowych.

Do otrzymania dofinansowania z Programu LIFE + kwalifikują się następujące działania:

- działania operacyjne organizacji pozarządowych zaangażowanych w ochronę i poprawę jakości środowiska na poziomie europejskim oraz w tworzenie i wdrażanie ustawodawstwa i polityki ochrony środowiska unii europejskiej,
- tworzenie i utrzymywanie sieci, baz danych i systemów komputerowych związanych bezpośrednio z wdrażaniem ustawodawstwa i polityki ochrony środowiska UE, w szczególności gdy działania te poprawiają publiczny dostęp do informacji o środowisku,
- analizy, badania, modelowanie i tworzenie scenariuszy,
- monitorowanie stanu siedlisk i gatunków, w tym monitorowanie lasów,
- pomoc w budowaniu potencjału instytucjonalnego,
- szkolenia, warsztaty i spotkania, w tym szkolenia podmiotów uczestniczących w inicjatywach dotyczących zapobiegania pożarom lasów,
- platformy nawiązywania kontaktów zawodowych i wymiany najlepszych praktyk,
- działania informacyjne i komunikacyjne, w tym kampanie na rzecz zwiększania świadomości społecznej, a w szczególności kampanie zwiększające świadomość społeczną na temat pożarów lasów,
- demonstracja innowacyjnych podejść, technologii, metod i instrumentów dotyczących kierunków polityki
- specjalnie w odniesieniu do komponentu I „LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna”:
 - a. zarządzanie gatunkami i obszarami oraz planowanie ochrony obszarów, w tym zwiększenie ekologicznej spójności sieci Natura 2000;

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- b. monitorowanie stanu ochrony, w szczególności ustalenie procedur i struktur monitorowania stanu ochrony;
- c. rozwój i realizacja planów działania na rzecz ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych;
- d. zwiększenie zasięgu sieci Natura 2000 na obszarach morskich;
- e. nabywanie gruntów pod następującymi warunkami:
 - o nabycie to przyczyniłoby się do utrzymania lub przywrócenia integralności obszarów objętych siecią Natura 2000,
 - o nabycie gruntu jest jedynym lub najbardziej efektywnym sposobem osiągnięcia pożądanego skutku w zakresie ochrony przyrody,
 - o nabywany grunt jest długookresowo przeznaczony na wykorzystanie w sposób zgodny z celami szczegółowymi komponentu I „LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna”, oraz
 - o dane państwo członkowskie zapewnia długookresowe wyłączone przeznaczenie takich gruntów na cele związane z ochroną przyrody.

INICJATYWA LEADER+

Inicjatywa LEADER+ stanowi kontynuację i rozwinięcie programu LEADER II z lat 1994-1999. Inicjatywa ta wspomaga wdrażanie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich. Program jest finansowany przez Sekcję Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. LEADER+ jest inicjatywą wspólnotową, czyli programem bezzwrotnej pomocy Unii Europejskiej dla współpracujących ze sobą lokalnych partnerów. Władze lokalne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy otrzymują pomoc w związku ze zgłaszanymi przez nie projektami rozwoju na obszarach wiejskich.

Cechą inicjatywy wspólnotowej jest to, że ma ona charakter eksperymentalny z punktu widzenia polityk wspólnotowych. Oznacza to, że w wyniku realizacji inicjatywy wspólnotowej w różnych miejscach i uwarunkowaniach pojawiają się nowatorskie metody, sposoby rozwiązywania problemów i to one właśnie mogą w przyszłości wpływać na politykę, jaką prowadzi Unia Europejska w danej dziedzinie.

Fundusze z programu LEADER+ mogą być przeznaczane na trzy cele:

- wspomaganie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich,
- wsparcie dla międzyregionalnych i międzynarodowych projektów współpracy,
- tworzenie sieci obszarów wiejskich UE - zarówno objętych pomocą LEADER+ jak i nie korzystających z tej pomocy.

Z inicjatywy LEADER+ mogą korzystać wszystkie tereny wiejskie Unii Europejskiej. Beneficjentami pomocy są przede wszystkim „Lokalne Grupy Działania”, czyli związki partnerów publicznych i prywatnych wspólnie podejmujących innowacyjne działania związane z rozwojem obszaru wiejskiego. Aby skorzystać ze środków LEADER+, lokalna

grupa działania, sformalizowane ciało odpowiedzialne za realizację konkretnego projektu, winna przedłożyć strategię dotyczącą jednego z tematów :

- Wykorzystanie nowych sposobów i nowych technologii, aby produkty i usługi stały się bardziej konkurencyjne,
- Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich; ten temat jest skoncentrowany na innowacjach związanych z dostępem do usług,
- Promocja lokalnych produktów, w szczególności wspieranie wspólnych działań; poprawa dostępu do rynku dla małych podmiotów produkcyjnych,
- Waloryzacja zasobów naturalnych i kulturalnych,
- Tworzenie i przyciąganie nowych podmiotów lokalnych i przedsiębiorstw,
- Projekty dla młodzieży lub kobiet.

INICJATYWA JASPERS

JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in European Regions) to wspólne wsparcie dla projektów w europejskich regionach. Ogólnym celem inicjatywy jest wspieranie przygotowywania dużych projektów inwestycyjnych, przyspieszenie przygotowania projektów umożliwiających wykorzystanie środków unijnych przeznaczonych Polsce oraz polepszenie jakości wniosków o dofinansowanie zatwierdzanych przez Komisję Europejską.

Inicjatywa JASPERS dotyczy wsparcia dużych projektów od 25 mln euro w sektorze środowiska oraz od 50 mln w sektorze transportu i innych sektorach, które kwalifikują się do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Funduszu Spójności. Wsparcie nie ma charakteru finansowego, ale doradczy. Przedmiotem wsparcia JASPERS jest pomoc techniczna w przygotowaniu dużych projektów inwestycyjnych w zakresie:

- weryfikacji przygotowanej dokumentacji (studium wykonalności, sposób wyliczenia poziomu dofinansowania, dokumentacja środowiskowa),
- analizy wybranych kwestii problemowych,
- doradztwa i wsparcia w rozwiązaniu kwestii istotnych dla przygotowania projektu (np. pomoc publiczna),
- wsparcia o charakterze horyzontalnym związanym z przygotowaniem dużych projektów (wytyczne dla projektów generujących dochód, programy pomocy publicznej),
- polepszenia jakości wniosków o dofinansowanie zatwierdzanych przez Komisję Europejską,
- wsparcia przy określaniu warunków dla konsultantów przygotowujących dokumentację (Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia),
- wsparcia na etapie koncepcyjnym przygotowania projektów (analiza optymalnych rozwiązań instytucjonalnych, niezależna ocena przy wyborze wariantu realizacji, weryfikacja przyjętych założeń),
- identyfikacja pominiętych lub niedostatecznie uwzględnionych elementów krytycznych, weryfikacja na wczesnym etapie kwalifikowalności).

PROGRAM INTERACT II

INTERACT II jest programem wsparcia technicznego, który ma na celu ulepszenie zarządzania i wdrażania programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Budżet tego programu na lata 2007-2013 wynosi 34 033 512 euro, w tym wkład Polski - 449 376 euro. Misją INTERACT II jest wspieranie Europejskiej Współpracy Terytorialnej, współfinansowanej przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w okresie programowania 2007 – 2013 w zapewnianiu usług dla grup docelowych.

Usługi te mają na celu:

- zabezpieczanie i zwiększanie wydajności i efektywności programów i projektów Współpracy Terytorialnej, odnoszących się do konkretnych obszarów geograficznych lub dziedzin tematycznych,
- dążenie do poprawy jakości i know-how w wymianie transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej w Państwach Członkowskich UE i krajach stowarzyszonych Norwegii i Szwajcarii.

W programie uczestniczą wszystkie państwa Wspólnoty zaangażowane w zarządzanie i wdrażanie programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej, w tym nowe kraje członkowskie: Rumunia i Bułgaria oraz państwa sąsiadujące z UE, w tym Norwegia i Szwajcaria.

Program INTERACT II składa się z dwóch priorytetów:

Priorytet 1: Rozwój i dostarczanie usług

Priorytet ten dotyczy generowania treści, dostarczania i rozpowszechniania usług i produktów w oparciu o najlepsze praktyki i zwiększoną wiedzę oraz w oparciu o doświadczenia podmiotów, uczestniczących we współpracy terytorialnej.

W ramach tego priorytetu realizowane będą działania skoncentrowane w następujących kategoriach interwencji:

- a) zasoby informacji, które koncentrować się będą na dwóch celach operacyjnych:
 - baza wiedzy, czyli utworzenie i prowadzenie należytej, wszechstronnej i powszechnie dostępnej bazy wiedzy dla współpracy terytorialnej i powiązanych z nią spraw,
 - narzędzia, czyli zapewnienie przyjaznych dla użytkownika poradników i zestawów materiałów, jak również przykładów skutecznych procedur dla realizowania współpracy terytorialnej,
- b) współpraca, która zawiera następujące cele operacyjne:
 - koordynacja sieci, czyli utworzenie, zarządzanie i animowanie sieci grup docelowych/podmiotów wnoszących wkład w Program INTERACT oraz intensyfikowanie powiązań sieciowych z zewnętrznymi partnerami i instytucjami zaangażowanymi lub zainteresowanymi Europejską Współpracą Terytorialną,
 - wymiana i transfer, czyli zwiększenie fizycznej wymiany, wzajemnej edukacji i transferu know-how pomiędzy instytucjami, organami i osobami bezpośrednio zaangażowanymi w realizowanie programów i projektów współpracy

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

terytorialnej w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna i Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej,

- c) rozpowszechnianie i promocja, czyli zapewnienie szerokiego rozpowszechniania produktów i usług INTERACT pomiędzy grupami docelowymi oraz rozpowszechnianie osiągnięć programu wśród wszystkich zainteresowanych podmiotów,
- d) zarządzanie jakością, czyli utworzenie i egzekwowanie rygorystycznego zarządzania jakością, zapewniającego spójność, przydatność i wykonalność wszelkiego rodzaju produktów i usług zapewnianych w ramach INTERACT II, jak również przepływów komunikacji, węzłów kompetencji i umożliwianie procesów.

Priorytet 2: Pomoc Techniczna

Zgodnie z artykułem 46 rozporządzenia WE 1083/06 pomoc techniczna powinna dotyczyć działań z zakresu: przygotowania, zarządzania, oceny, informacji i kontroli działalności programów operacyjnych oraz zawierać działania, które mają na celu zwiększenie zdolności administracyjnych do wdrażania funduszy. Dostępny budżet jest ograniczony do 6% całkowitej kwoty alokowanej w ramach EFRR.

W ramach tego priorytetu realizowane będą następujące kategorie działań:

- działania zarządzające,
- działania monitorujące i oceniające,
- działania informacyjne,
- audyt.

8.5. Bank Ochrony Środowiska

Bank ochrony Środowiska udziela kredytów ze środków własnych oraz środków NFOŚiGW i WFOŚiGW z przeznaczeniem na inwestycje służące likwidacji degradacji i ochronę środowiska. Na bazie wieloletniego doświadczenia Bank realizuje zadania związane z jego proekologiczną misją, współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem ochrony środowiska, tj. Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundacją Polska Wieś 2000 im. M. Rataja, Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej oraz innymi funduszami pomocowymi.

Bank udziela na cele proekologiczne następujących instrumentów:

1) Kredyty z dopłatami NFOŚiGW

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej uruchomił nowy instrument ekonomiczny jakim są dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych na wskazane przez Narodowy Fundusz programy i przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Zgodnie z „Zasadami udzielania dofinansowania ze środków NFOŚiGW” w 2009r. dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów bankowych przeznaczonych na pokrycie kosztów przedsięwzięcia udzielane są na zasadach określonych w poszczególnych Programach Priorytetowych. Programy Priorytetowe określają również m.in. budżet programu, wysokość dopłat, terminy składania wniosków oraz szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć. Procedury i formularze wniosków o dopłaty do kredytów umieszczane są na stronie internetowej NFOŚiGW przy poszczególnych programach priorytetowych. Dopłaty do oprocentowania preferencyjnego kredytu udzielane są na okres nie dłuższy niż 10 lat.

2) Kredyty na urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska

Przedmiotami mogącymi ubiegać się o kredyt są wszyscy kredytobiorcy chcący zakupić bądź zamontować urządzenia i wyroby służące ochronie środowiska. Maksymalna kwota udzielanego kredytu to do 100% kosztów zakupu i kosztów montażu, przy czym koszty montażu mogą być kredytowane w jednym z poniższych przypadków:

- gdy Sprzedawca z którym Bank podpisał porozumienie jest jednocześnie wykonawcą,
- gdy Wykonawca jest jednostką autoryzowaną przez Sprzedawcę, z którym bank podpisał porozumienie,
- gdy Bank podpisał z Wykonawcą porozumienie dotyczące montażu urządzeń i wyrobów zakupionych wyłącznie na zasadach obowiązujących dla nieniejszego produktu.

Przedmiotem kredytowania jest zakup, zakup i montaż lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska, np.: przydomowych oczyszczalni ścieków, kolektorów słonecznych, pomp ciepła, grzejników konwekcyjnych, kotłów gazowych, olejowych lub zasilanych energią elektryczną, zaworów termostatycznych, materiałów do ocieplania budynków, okien termoizolacyjnych, rolet zewnętrznych i okiennic, drzwi zewnętrznych charakteryzujących się niskim współczynnikiem przenikania ciepła

Okres kredytowania wynosi 5 lat, natomiast oprocentowanie jest zmienne, ustalane na podstawie Zarządu BOŚ S.A. W przypadku zawarcia umowy pomiędzy bankiem, a sprzedawcą bądź producentem urządzeń, kredyty udzielane na zakupy tych urządzeń mogą być oprocentowane od 1% w skali roku.

3) Kredyty agroturystyczne

Kredyty agroturystyczne udzielane są ze środków Fundacji "Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund". Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o tego typu kredyt to rolnicy i członkowie ich rodzin, inne osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą, spółki handlowe (o których mowa w art. 1 § 2 ustawy z 15 września 2000r. Kodeks spółek handlowych), inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, lecz posiadające zdolność prawną oraz gminy wiejskie i miejsko-wiejskie oraz związki komunalne tych gmin.

Przedmiotem kredytowania są nakłady inwestycyjne związane z uruchomieniem nowych lub rozwojem istniejących przedsięwzięć gospodarczych w zakresie agroturystyki na wsi lub w miastach do 20 tys. mieszkańców, w zakresie:

- **bazy noclegowej** - zakupu, budowy, rozbudowy, modernizacji i adaptacji budynków mieszkalnych, budynków towarzyszących i gospodarskich (stodoły, stajnie itp.), na agroturystyczną bazę noclegową dla turystów (pokoje gościnne, kwatery grupowe, domki rekreacyjne, pensjonaty, mieszkania wakacyjne, itp.), w tym budowa/modernizacja instalacji kanalizacyjnej, wodnej, systemu grzewczego, instalacji gazowej i elektrycznej w budynkach przewidzianych do użytkowania jako agroturystyczna baza noclegowa,
- **bazy gastronomicznej** - zakupu, budowy, rozbudowy, modernizacji i adaptacji obiektów/punktów przeznaczonych do świadczenia usług gastronomicznych dla turystów, w tym założenie/instalacja urządzeń kuchennych, budowy/modernizacji instalacji kanalizacyjnej, wodnej, systemu grzewczego, instalacji gazowej i elektrycznej w pomieszczeniach kuchennych, jadalniach oraz w zapleczu magazynowym artykułów spożywczych,
- **bazy rekreacyjno-sportowej i kulturowej** - zakupu, budowy, rozbudowy, modernizacji i adaptacji obiektów, związanych z bezpośrednim świadczeniem usług rekreacyjno-sportowych i kulturowych dla turystów, obejmującej m.in.: pola biwakowe i kempingi wraz z ogrodzeniem, oznakowaniem, wytyczeniem stanowisk, instalacją wodno-kanalizacyjną i elektryczną; lokalne obiekty i urządzenia sportowo-rekreacyjne, obejmujące wypożyczalnie sprzętu turystycznego, kąpieliska, plaże, przystanie kajakowe i żeglarskie, wyciągi narciarskie, ścieżki rowerowe, ścieżki zdrowia, stałe parki rekreacyjno-rozrywkowe i szlaki turystyczno-krajoznawcze; stajnie i padoki służące usługom jeździeckim, sportowym i leczniczym oraz zakup koni; punkty lokalnej kultury ludowej, obejmujące m.in. warsztaty kowalsko-artystyczne, tkackie, wikliniarskie, garncarskie, galerie i punkty sprzedaży wyrobów lokalnego rękodziela i rzemiosła artystycznego
- **zakupu niezbędnego, pierwszego wyposażenia inwestycyjnego budowanych obiektów agroturystycznych**, obejmującego zarówno środki trwałe, jak i inne rzeczowe składniki majątku obrotowego, wielokrotnego użytku (np. naczyń, sztućców, pościeli itp.), ściśle i jednoznacznie związanego z wyposażeniem i funkcjonowaniem wymienionych wyżej obiektów.

Maksymalna kwota kredytu, którą można uzyskać to:

- plafon A - do 50.000 PLN, lecz nie więcej niż 100% wartości kosztorysowej zadania brutto,
- plafon B - do 300.000 PLN, lecz nie więcej niż 80% wartości kosztorysowej zadania brutto (w przypadku realizacji przedsięwzięć/inwestycji objętych dofinansowaniem ze środków UE, kredyt może być udzielony do 100% wartości kosztorysowej brutto przedsięwzięcia/inwestycji).

W przypadku zaciągnięcia tego typu kredytu okres kredytowania może być następujący:

- okres kredytowania - do 5 lat (w tym okres karencji),
- okres karencji - do 12 miesięcy, liczony od daty postawienia środków do dyspozycji Kredytobiorcy.

Natomiast oprocentowanie jest następujące:

- plafon A - 1,2 s.r.w., jednak nie mniej niż 4% w stosunku rocznym,
- plafon B - 1,68 s.r.w., jednak nie mniej niż 4% w stosunku rocznym,
- prowizja do 1,5% kwoty kredytu.

4) Kredyty termomodernizacyjne i remontowe

Kredyty termomodernizacyjne i remontowe udzielane zgodnie z ustawą o wspieraniu termomodernizacji i remontów z dnia 21 listopada 2008 r. (Dz. U. Nr 223, poz. 1459 z dnia 18 grudnia 2008 r.), związane z możliwością uzyskania premii termomodernizacyjnej, remontowej i kompensacyjnej.

Przedmiotem kredytowania są:

1) Przedsięwzięcia termomodernizacyjne, tj. przedsięwzięcia, których przedmiotem jest ulepszenie prowadzące do zmniejszenia zapotrzebowania na energię zużywaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej w budynkach, ulepszenie powodujące zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych i lokalnych źródłach ciepła, wykonanie przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła w związku z likwidacją źródła lokalnego, całkowita lub częściowa zamiana źródła energii na odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji.

Przedsięwzięcia te dotyczą budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania, budynków stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego służących do wykonywania przez nie zadań publicznych, lokalnych sieci ciepłowniczych, lokalnych źródeł ciepła.

Działania te prowadzą do:

- dla budynków: zmniejszenia rocznego zapotrzebowania na energię o co najmniej: 10% - gdy modernizowany jest wyłącznie system grzewczy, 15% - gdy po 1984r. przeprowadzono modernizację systemu grzewczego, 25% - w pozostałych budynkach,
- dla sieci i źródeł ciepła: zmniejszenia rocznych strat energii – co najmniej o 25%, zmniejszenia rocznych kosztów pozyskania ciepła w związku z likwidacją źródła i podłączeniem do sieci lokalnej – co najmniej o 20%, zamiany źródła energii na źródło odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji.

2) Przedsięwzięcia remontowe, tj. przedsięwzięcia związane z termomodernizacją, których przedmiotem jest: remont, wymiana okien lub remont balkonów przebudowa, w wyniku której następuje ulepszenie budynku, wyposażenie w instalacje i urządzenia wymagane dla budynków mieszkalnych oddawanych do użytkowania dotyczące:

budynków mieszkalnych wielorodzinnych (mających więcej niż dwa lokale mieszkalne), których użytkowanie rozpoczęto przed 14 sierpnia 1961 r. prowadzące do: zmniejszenia rocznego zapotrzebowania na energię zużywaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej o co najmniej o 10.

3) Remonty budynków jednorodzinnych – jedynie przy ubieganiu się o premię kompensacyjną.

Podmioty mogące ubiegać się o kredyt, tj.:

- właściciele lub zarządcy budynku, lokalnej sieci ciepłowniczej lub lokalnego źródła ciepła z wyłączeniem jednostek budżetowych i zakładów budżetowych – kredyt na przedsięwzięcia termomodernizacyjne,
- osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe z większościovym udziałem osób fizycznych, spółdzielnie mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego – na przedsięwzięcia remontowe,
- osoby fizyczne, mające uprawnienia do ubiegania się o premię kompensacyjną – na remonty.

Rodzaje premii, tj.:

- termomodernizacyjna – dla kredytów na przedsięwzięcia modernizacyjne: 20% wykorzystanej kwoty kredytu jednak nie więcej niż 16% kosztów poniesionych na realizację przedsięwzięcia i dwukrotność przewidywanych rocznych oszczędności kosztów energii,
- remontowa – dla kredytów na przedsięwzięcia remontowe: 20% wykorzystanej kwoty kredytu jednak nie więcej niż 15% kosztów poniesionych na realizację przedsięwzięcia. Wysokość premii ulega zmniejszeniu jeżeli w budynku znajdują się lokale inne niż mieszkalne (proporcjonalnie do udziału powierzchni użytkowej lokali mieszkalnych w powierzchni użytkowej wszystkich lokali w budynku).
- Kompensacyjna – dla kredytów na przedsięwzięcia remontowe (budynki wielorodzinne) i remonty (budynki jednorodzinne). Premia przysługuje osobie fizycznej, która w dniu 25 kwietnia 2005 r. była właścicielem lub spadkobiercą właściciela, bądź po tej dacie została spadkobiercą właściciela budynku mieszkalnego, w którym był co najmniej jeden lokal kwaterunkowy.

Kredyty na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych i remontowych oraz remontów udzielane są na warunkach standardowo obowiązujących w BOŚ S.A. dla kredytów inwestycyjnych. Prowizja dla BGK - 0,6% premii.

5) Kredyty w formule „trzeciej strony”

Kredyty udziela się firmom, które realizują inwestycje w formule "Trzeciej strony". Inwestycje te są przedsięwzięciami proekologicznymi, których celem jest uzyskanie oszczędności energii elektrycznej, energii cieplnej, zużycia wody lub z tytułu zmniejszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska służące składowaniu lub

zagospodarowywaniu odpadów, oczyszczaniu ścieków lub uzdatnianiu wody, których efekty ekologiczne w wyrazie finansowym, zapewniają spłatę kredytu. Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt to przedsiębiorcy, wprowadzający nową technologię w obiektach Zamawiającego, w celu uzyskania zysków z oszczędności lub opłat, o których mowa wyżej.

Główne warunki kredytowania, tj.:

- max. kwota kredytu - do 80% kosztów zadania,
- okres kredytowania - do 10 lat,
- karencja - nie dłużej niż 6 miesięcy od daty zakończenia zadania,
- oprocentowanie - zmienne WIBOR 1M + marża,
- prowizja przygotowawcza - od 0,5 do 4,0% wnioskowanej kwoty kredytu.

6) Kredyty na zaopatrzenie wsi w wodę

Kredyty na zbiorowe zaopatrzenie w wodę wsi i miast do 20 tys. mieszkańców ze środków Fundacji "Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund"

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt to jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego oraz ich związki i porozumienia, spółki handlowe (o których mowa w art. 1 § 2 ustawy z 15 września 2000r. Kodeks spółek handlowych) oraz inne osoby prawne oraz jednostki organizacyjne, nie posiadające osobowości prawnej, lecz posiadające zdolność prawną.

Przedmiotem kredytowania mogą być inwestycje w zakresie zbiorowego zaopatrzenia wsi w wodę, zlokalizowane na terenach wiejskich, rozumianych jako tereny rolne, leśne i inne otwarte osiedla wiejskie i małe miasta do 20 tys. mieszkańców, związane z:

- **budowę lub przebudowę sieci wodociągowej**, obejmującą: przewody wodociągowe magistralne z niezbędnym wyposażeniem technicznym (kompensatory, zasuwki, hydranty, urządzenia odpowietrzające, itp.), przewody wodociągowe rozdzielcze, obejmujące przewodowody doprowadzające wodę na tereny nieruchomości, w tym założenie na posesji jednego punktu poboru wody i wodomierza włącznie,
- **budowę lub przebudowę stacji wodociągowych**, obejmującą: budynki z pomieszczeniami na urządzenia techniczne i technologiczne, wyposażone w niezbędne instalacje wodociągowe, kanalizacyjne, ogrzewcze, wentylacyjne, elektryczne urządzenia techniczne i technologiczne (urządzenia pompowe, zestawy filtrów, zbiorniki wodno - powietrzne, itp), służące do poboru, wydobywania i uzdatniania wody oraz utrzymywania ciśnienia w sieci wodociągowej, a także zbiorniki do magazynowania wody, odstojniki popłuczyn, itp. urządzenia zagospodarowania terenu, takie jak drogi, place, ogrodzenia, oświetlenie, wiaty, pomieszczenia magazynowe, itp.

Warunki kredytowania:

maksymalna kwota kredytu - 500.000 PLN lecz nie więcej niż 80% wartości kosztorysowej zadania (w przypadku realizacji przedsięwzięć/inwestycji objętych dofinansowaniem ze środków UE kredyt, może być udzielony do 100% wartości kosztorysowej brutto

przedsięwzięcia/inwestycji), okres kredytowania - do 5 lat (w tym okres karencji), okres karencji - do 12 miesięcy, liczony od daty postawienia środków do dyspozycji Kredytobiorcy, oprocentowanie - 1,36 s.r.w., lecz nie mniej niż 4% w stosunku rocznym, od kwoty wykorzystanego kredytu, prowizja do 2% kwoty kredytu.

7) Kredyty we współpracy z WFOŚiGW

Kredyty realizowane są we współpracy Wojewódzkim Funduszem ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Oddział w Szczecinie oraz w Koszalinie.

Przedmiot kredytowania – inwestycje energooszczędne

- Zadania inwestycyjne polegające na modernizacji i budowie systemów grzewczych, tj.:
 - przebudowie kotłowni opalanych paliwem stałym (węgiel, koks, miął węglowy) na gazowe, olejowe lub zasilane energią elektryczną, przynoszące wymierny efekt ekonomiczny i ekologiczny w postaci zmniejszenia zużycia energii,
 - budowie i modernizacji systemów grzewczych, obejmujących zakup i montaż kotłów gazowych, olejowych i węglowych niskoemisyjnych, posiadających certyfikat energetyczno-emisyjny wydany przez akredytowane laboratorium.
- Zadania inwestycyjne polegające na zakupie i montażu systemów z wykorzystaniem rekuperatorów (mechanicznej wentylacji z odzyskiem ciepła).

Z kredytu finansowane mogą być następujące zakupy wraz z montażem:

- energooszczędnych kotłów opalanych gazem, olejem opałowym lub zasilanych energią elektryczną, wraz z oprzyrządowaniem i systemem sterowania,
- źródeł ciepła opartych o kotły charakteryzujące się wysoką sprawnością, np. kotły kondensacyjne,
- w przypadku kotłów węglowych możliwe kredytowanie zakupu kotła niskoemisyjnego, posiadającego certyfikat energetyczno-emisyjny wydany przez akredytowane laboratorium,
- palników gazowych, olejowych jako składowe instalacji grzewczych,
- zaworów termostatycznych na grzejnikach c.o. (samoczynnie regulujących temperaturę),
- grzejników konwekcyjnych,
- systemów z wykorzystaniem rekuperatorów (mechanicznej wentylacji z odzyskiem ciepła),
- zbiorników na gaz lub olej opałowych,
- wkładów kominowych,
- wymienników ciepła,
- elementów sieci oraz przyłączy gazowych,
- innych elementów składowych instalacji.

Przedmiot kredytowania – inwestycje z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Zadania inwestycyjne polegają na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii, które przynoszą wymierny efekt ekologiczny w wyniku pozyskania energii w sposób inny niż tradycyjny. Z kredytu finansowane mogą być zakupy/roboty netto, tj. bez pozycji „VAT naliczony” z wyjątkiem zakupów/robót dokonanych przez osoby fizyczne, które nie prowadzą działalności gospodarczej i innych podmiotów, które nie są zarejestrowane jako podatnicy podatku VAT, lub dla których VAT jest kosztem inwestycji.

Z kredytu finansowane mogą być następujące zakupy wraz z montażem: urządzeń i systemów grzewczych z zastosowaniem różnego rodzaju pomp ciepła, baterii i kolektorów słonecznych, a także systemów biwalentnych w układzie z odnawialnymi źródłami energii, kotłów opalanych biomasą (słoma, odpady drzewne itp.) wraz z urządzeniami towarzyszącymi dla przemysłowych i lokalnych źródeł energii, systemów kominkowych, małych elektrowni wodnych, źródeł energii wykorzystujących energię wiatru (siłownie i turbiny wiatrowe) o mocy do 5 MW, urządzeń służących do produkcji np. peletów lub brykietów – biomasy przetwarzanej w paliwo energetyczne.

Przedmiot kredytowania – inwestycje z zakresu budowy oczyszczalni ścieków

Zakup, budowa i instalacja oraz modernizacja oczyszczalni ścieków. Z kredytu finansowane mogą być zakupy/roboty netto, tj. bez pozycji „VAT naliczony” z wyjątkiem zakupów/robót dokonanych przez osoby fizyczne, które nie prowadzą działalności gospodarczej i innych podmiotów, które nie są zarejestrowane jako podatnicy podatku VAT, lub dla których VAT jest kosztem inwestycji.

Przedmiot kredytowania – inwestycje energooszczędne dotyczące termomodernizacji budynków

Zadania inwestycyjne polegające na zakupie i montażu stolarki (okna i drzwi zewnętrzne) oraz dociepleniu budynku, przynoszące wymierny efekt w postaci zmniejszenia zużycia energii. Z kredytu finansowane mogą być zakupy/roboty netto, tj. bez pozycji „VAT naliczony” z wyjątkiem zakupów/robót dokonanych przez osoby fizyczne, które nie prowadzą działalności gospodarczej i innych podmiotów, które nie są zarejestrowane jako podatnicy podatku VAT, lub dla których VAT jest kosztem inwestycji.

Przedmiot kredytowania – inwestycje z zakresu usuwania odpadów zawierających azbest

Zadania inwestycyjne polegające na wymianie powierzchni dachowych azbestowych i/lub elewacji z płyt azbestowych oraz ich unieszkodliwieniu. Z kredytu finansowane mogą być zakupy/roboty netto, tj. bez pozycji „VAT naliczony” z wyjątkiem zakupów/robót dokonanych przez osoby fizyczne, które nie prowadzą działalności gospodarczej i innych podmiotów, które nie są zarejestrowane jako podatnicy podatku VAT, lub dla których VAT jest kosztem inwestycji. Z kredytu finansowane mogą być następujące zakupy wraz z montażem:

- demontaż powierzchni dachowych azbestowych i/lub elewacji z płyt azbestowych,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYCIN na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- unieszkodliwianie zdemontowanych elementów zawierających azbest przekazanych do unieszkodliwienia,
- zakup i montaż nowych pokryć dach i/lub elewacji.

Przedmiot kredytowania – inwestycje z zakresu budowy i modernizacji sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnej

Zadania inwestycyjne polegające na budowie, modernizacji sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnej w zakresie zakupu materiałów i urządzeń oraz wykonania robót budowlano-montażowych celem przyłączenia obiektów do zbiorowych systemów kanalizacyjnych. Z kredytu finansowane mogą być zakupy/roboty netto, tj. bez pozycji „VAT naliczony” z wyjątkiem zakupów/robót dokonanych przez osoby fizyczne, które nie prowadzą działalności gospodarczej i innych podmiotów, które nie są zarejestrowane jako podatnicy podatku VAT, lub dla których VAT jest kosztem inwestycji.

Przedmiot kredytowania – inwestycje dotyczące zagospodarowania odpadów

Zadania inwestycyjne obejmujące: zakupy związane z organizowaniem systemów selektywnej zbiórki i transportu odpadów, modernizację składowisk odpadów i innych obiektów służących zagospodarowaniu odpadów oraz zakup urządzeń związanych z usuwaniem, odzyskiem i unieszkodliwianiem odpadów, roboty związane z rekultywacją składowisk odpadów, budowę instalacji odzysku biogazu z istniejących lub realizowanych składowisk odpadów.

Z kredytu finansowane mogą być zakupy/roboty netto, tj. bez pozycji „VAT naliczony” z wyjątkiem zakupów/robót dokonanych przez osoby fizyczne, które nie prowadzą działalności gospodarczej i innych podmiotów, które nie są zarejestrowane jako podatnicy podatku VAT, lub dla których VAT jest kosztem inwestycji.

Warunki kredytowania

- kwota kredytu: do 1.000.000 zł, lecz nie więcej niż 80% całkowitego kosztu inwestycji,
- okres realizacji zadania: do 12 miesięcy od daty postawienia przez Bank kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy
- okres kredytowania: do 10 lat
- oprocentowanie: WIBOR 3M pomniejszony o 3p.p., lecz nie mniej niż 1% w skali roku
- prowizja: zgodnie z tabelą opłat i prowizji BOŚ S.A.

Kredyty przewidziane są dla wszystkich realizujących inwestycje w województwie zachodniopomorskim, a w szczególności dla osób fizycznych które nie prowadzą żadnej działalności gospodarczej.

Kredyt nie przysługuje przedsiębiorcy, który nie spełnia warunków określonych w ustawie z dn. 30.04.2004r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz.U. 2004.123.1291 z późn. zmianami), umożliwiającymi udzielenie dofinansowania.

8) Kredyty z 5 linii KfW na długoterminowe inwestycje

Podmioty uprawnione do ubiegania się o kredyt KfW5 to małe i średnie prywatne przedsiębiorstwa, które nie korzystały do tej pory z finansowania w ramach programu SME Finance Facility (KfW2 i KfW4): zatrudniające do 250 pracowników, o rocznych obrotach do 40 mln EUR lub sumie bilansowej do 27 mln EUR, spełniające warunek niezależności UE (nie więcej niż 25% udziałów należy do firmy nie będącej MSP zgodnie z definicją Unii Europejskiej)

Przedmiotem kredytowania są odnawialne źródła energii, termomodernizacja obiektów usługowych i przemysłowych, unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest oraz pozostałe projekty inwestycyjne o charakterze proekologicznym.

Kwota kredytu nie może przekroczyć 85% kosztu inwestycji. Nie jest możliwe finansowanie ex-post oraz inne formy refinansowania.

Wyłączone z finansowania są projekty z dziedziny podstawowej produkcji rolnej, przemysłu wydobywczego i zbrojeniowego, obrotu nieruchomościami, pośrednictwa finansowego, gier losowych, ubezpieczeń i bankowości.

Walutą jest Euro lub PLN, a maksymalna kwota indywidualnego kredytu w ramach linii może wynieść 250.000 EUR.

Okres kredytowania wynosi 5-10 lat (obecnie do 10.09.2017 r.), w tym karencja w spłacie kapitału do 2 lat (nieobowiązkowa).

Warunki kredytowania są zróżnicowane ze względu na podmiot kredytowania, okres oraz rodzaj waluty WIBOR 3M lub EURIBOR 3M + marża Banku.

9. SYSTEM ZARZĄDZANIA PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

Niniejszy Program stworzono w oparciu o kluczowe dokumenty dotyczące ochrony środowiska, tj.

- „Politykę ekologiczną Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”,
- „Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015”,
- „Strategię rozwoju gminy Moryń do 2015 roku”,
- „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego”.

9.1. Koncepcja systemu zarządzania Programem ochrony środowiska

Warunkiem realizacji Programu ochrony środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. Zarządzanie Programem odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do gminnego Programu ochrony środowiska jednostką, na której będą spoczywały główne zadania zarządzania tym programem będzie Urząd Gminy. Jednak całościowe zarządzanie środowiskiem w gminie będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego są jeszcze szczeble wojewódzki i powiatowy obejmujące działania podejmowane w skali województwa i powiatu, a także szczebel

jednostek organizacyjnych, obejmujący działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne (czasami zbieżne) obowiązki.

Na trochę innych zasadach odbywa się zarządzanie w stosunku do podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska. Kierują się one głównie rachunkiem (efektami) ekonomicznym i zasadami konkurencji rynkowej choć od jakiegoś czasu uwzględniają one także głos opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację stosowanych technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonanie środowiska i egzekwowanie prawa, mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania programem ochrony środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

9.1.1. Instrumenty prawne

Program realizowany będzie w oparciu o polskie prawo kompatybilne z przepisami UE. Realizacja Programu odbywać się będzie zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, w oparciu o kompetencje organów zarządzających środowiskiem. Składają się na nie w szczególności:

- decyzje reglamentacyjne - pozwolenia: na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, emitowanie hałasu do środowiska, emitowanie pól elektromagnetycznych, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,
- zezwolenie na gospodarowanie odpadami,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- pozwolenia wodno-prawne na szczególne korzystanie z wód, wykonywanie urządzeń wodnych, wykonywanie innych czynności i robót, budowli, które mają znaczenie w gospodarowaniu wodami lub w korzystaniu z wód,
- zezwolenia - koncesje wydane na podstawie Prawa geologicznego i górniczego,
- uzgadnianie w zakresie przestrzegania standardów ekologicznych decyzji o warunkach zabudowy oraz o pozwoleniu na budowę, rozbiórkę obiektu budowlanego, decyzji o pozwoleniu na zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- cofnięcie lub ograniczenie zezwolenia lub pozwolenia na korzystanie ze środowiska,
- decyzje naprawcze dotyczące zakresu i sposobu usunięcia przez podmiot korzystający ze środowiska przyczyn negatywnego oddziaływania na środowisko i przywrócenia środowiska do stanu właściwego oraz zobowiązujące do usunięcia uchybień,
- decyzje zezwalające na usuwanie drzew i krzewów,
- programy dostosowawcze dotyczące przywracania standardów jakości środowiska do stanu właściwego,
- decyzje wstrzymujące oddanie do użytku instalacji lub obiektu, a także wstrzymujące użytkowanie instalacji lub obiektu,
- decyzje o zakazie produkcji, importu, wprowadzania do obrotu,
- kontrole przestrzegania prawa ochrony środowiska i zobowiązań wynikających z decyzji.

Szczególnym instrumentem prawnym jest monitoring czyli pomiar stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych, czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

Wymienione instrumenty prawne będą stosowane przez: Wojewodę Zachodniopomorskiego, Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Starostę Gryfińskiego, Burmistrza Gminy Moryń, Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie, zgodnie z kompetencjami wymienionych organów.

Bardzo istotne są przepisy prawa miejscowego ustalone w szczególności:

- przez Wojewodę Zachodniopomorskiego, dotyczące ochrony cennych obiektów przyrodniczych,
- rady gminy, dotyczące miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, zasad utrzymania czystości i porządku w gminach, zasad zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, ochronę niektórych obiektów cennych przyrodniczo ustalonych przez radę gminy.

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Na każdym stopniu samorządu terytorialnego funkcjonować będą programy ochrony środowiska, będące politykami ekologicznymi: Województwa Zachodniopomorskiego, Powiatu Gryfińskiego oraz Gminy Moryń. Będą one kompatybilne z polityką ekologiczną państwa. Programom tym będą towarzyszyć plany gospodarki odpadami. Wówczas, kiedy będą przekraczane standardy jakości środowiska, tworzone będą programy naprawcze (programy ochrony powietrza, ochrony środowiska przed hałasem, program działań mających na celu ograniczenie odpływu związków azotu ze źródeł rolniczych).

Wymienione instrumenty prawne pomogą w terminowej realizacji Programu ochrony środowiska pod warunkiem, iż wszystkie w/w organy ochrony środowiska i podmioty korzystające ze środowiska będą wywiązywać się ze swoich zadań.

9.1.2. Instrumenty finansowe

Do zarządzania Programem konieczne są instrumenty finansowe, do których zaliczamy:

- opłaty za korzystanie ze środowiska (za wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wód, za wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, składowanie odpadów, wycięcie drzew i krzewów), realizowane zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”,
- opłaty podwyższone - płacone wówczas, kiedy podmioty funkcjonują bez stosownych pozwoleń ekologicznych,
- administracyjne kary pieniężne wymierzone za niedopełnianie standardów określonych decyzjami administracyjnymi,
- opłaty koncesyjne, za eksploatację kopalni,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska.

9.1.3. Instrumenty społeczne

Instrumenty społeczne wspomagają realizację programu ochrony środowiska. wiążą się z realizacją zasady współdziałania, której służą uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne. Instrumenty społeczne są to narzędzia służące usprawnieniu współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Wśród nich istnieje podział na dwie kategorie wewnętrzne: pierwsza dotyczy działań samorządów a narzędziami są przede wszystkim działania edukacyjne, druga polega na budowaniu powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem, gdzie podstawą jest komunikacja społeczna: systemy konsultacji i debat publicznych oraz wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne).

Edukacja ekologiczna jest istotnym elementem instrumentów społecznych. Są to różnorodne działania zmierzające do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków. Podstawą prowadzenia prawidłowych działań edukacyjnych jest rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy na

tematy związane z ochroną środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych inwestycji.

Ważną dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy lokalnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Powinny to być relacje partnerskie, które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć. I tak pozarządowe organizacje ekologiczne mogą zajmować się zarówno działaniami planistycznymi (np. przygotowywać plany ochrony rezerwatów i parków narodowych, opracowywać operaty ochrony przyrody dla nadleśnictw), prowadzić konstruktywne (i jak najbardziej fachowe) programy ochrony różnych gatunków czy typów siedlisk, realizować prośrodowiskowe inwestycje (np. związane z alternatywnymi źródłami energii) itp. Tradycyjną rolą organizacji jest też prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska i monitoringu.

Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęta swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni (np. mieszkańców przez tereny których posesji będzie przebiegać wodociąg). Nie może dojść do sytuacji, że o planowanych zamierzeniach mieszkańcy dowiedzą się z „innych” źródeł np. z prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną w stosunku do planowanej inwestycji. Jak uczy doświadczenie wydłuża to lub nawet czasami uniemożliwia realizację planowanych celów.

Należy jednak pamiętać, że głównym celem prowadzonej edukacji ekologicznej będzie zmiana postaw (nawyków) społeczeństwa w odniesieniu do poszczególnych dziedzin życia tak, aby były one zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju. Z uwagi na specyfikę tego zagadnienia trzeba mieć świadomość, że będzie to proces wieloletni co nie oznacza, że nie należy go prowadzić.

Działania edukacyjne powinny być realizowane w różnych dziedzinach, różnych formach oraz na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni, a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji.

W szczególności szkolenia ekologiczne powinny być organizowane dla:

- pracowników administracji,
- samorządów mieszkańców,
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli,
- dziennikarzy,
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

9.1.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi, a także program ochrony środowiska i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Nadrzędnym dokumentem jest strategia rozwoju gminy jako dokument wytyczający główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych np. dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.

W programach ochrony środowiska uwzględniono z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej wytyczone pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska.

Ochrona środowiska na terenie gminy wymaga podejmowania pewnych działań w określonych dziedzinach gospodarki jak i codziennego życia jego mieszkańców.

9.1.5. Uwarunkowania unijne

Przystąpienie Polski do członkostwa w Unii Europejskiej narzuca na władze samorządowe obowiązek dostosowania się do norm przez nią przyjętych, także w zakresie ochrony środowiska. Obecnie całe ustawodawstwo polskie jest zgodne z unijnym i zorientowane głównie na ochronę poszczególnych komponentów środowiska oraz regulację procesów technologicznych i produktów w celu ochrony zdrowia człowieka i środowiska. Niezbędnym i niezwykle istotnym czynnikiem w procesie integracji europejskiej jest uwypuklenie roli planowania i zarządzania środowiskowego. VI Program działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010 podkreśla, że realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli krajów należących do Unii Europejskiej.

Problemem szczególnej wagi jest spełnienie standardów ekologicznych Unii Europejskiej. Będzie to oznaczało konieczność dostosowania aktualnego stanu środowiska gminy do wymagań, szczególnie w zakresie gospodarki odpadami, gospodarki wodno – ściekowej, ochrony gleb, powierzchni ziemi i przyrody.

Kwestie te zostały uwzględnione w Programie, w którym zapisano konkretne cele do osiągnięcia, mogące w znaczący sposób oddziaływać na poprawę środowiska gminy.

Wdrażanie unijnych wymagań w zakresie ochrony środowiska, to znaczące koszty związane z realizacją przedsięwzięć inwestycyjnych. Podstawowe źródła finansowania zostały omówione wyżej. Należy pamiętać, że fundamentem polityki ekologicznej UE jest zasada „zanieczyszczający płaci”. Oparcie ochrony środowiska na tej zasadzie oraz ujednoczenie zasad finansowania inwestycji proekologicznych oznacza, że realizacja polityki ekologicznej w państwach członkowskich UE nie powinna

się opierać na subwencjach. Pomoc państwa została dopuszczona tylko wyjątkowo, kiedy szybkie wdrożenie restrykcyjnych przepisów ochrony środowiska lub wysokich opłat może spowodować poważne zaburzenia gospodarcze i ewentualne koszty społeczne. Dlatego też przy rozważaniu strategii finansowania inwestycji ekologicznych w szerszym niż do tej pory stopniu trzeba brać pod uwagę konieczność sfinansowania kosztów przez przyszłych użytkowników (specyfiką finansowania inwestycji ekologicznych w Polsce jest to, że obciążenia korzystającego ze środowiska są od wielu lat minimalne). Należy także pamiętać, iż z roku na rok spada emisja substancji do środowiska, wielkość opłat za korzystanie ze środowiska i udział funduszy w finansowaniu inwestycji ekologicznych także spada z roku na rok.

Podstawowe korzyści, jakie odniesie Polska we wdrażaniu unijnych wymagań to:

poprawa międzynarodowego wizerunku Polski, ważna zwłaszcza dla samorządów. Przełoży się to na zainteresowanie inwestorów naszymi terenami, poprawę infrastruktury wodno-ściekowej, zapewnienie usług w zakresie gospodarowania odpadami, poprawę jakości powietrza,

wykorzystanie środków unijnych to poprawa sytuacji ekonomicznej mieszkańców, wyrażająca się zmniejszeniem kosztów uzdatniania wody i wymiany infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej, zmniejszeniem kosztów produkcji w rolnictwie (obniżenie kosztów odkwaszania gleb), uzyskaniem lepszych plonów o lepszej jakości, zwiększeniem atrakcyjności turystycznej terenów, nowymi miejscami pracy.

Realizacja programu ochrony środowiska w Gminie Moryń będzie wymagała dużego wysiłku wszystkich jego realizatorów, ale przyniesie znaczące korzyści dla wszystkich mieszkańców gminy.

10. WDROŻENIE I MONITORING PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

10.1. Struktura organizacyjna zarządzania Programem

Nadzór nad realizacją Programu w praktyce oznacza określenie zasad zarządzania nim wraz z ustaleniem mechanizmu monitorowania jego realizacji. Program Ochrony Środowiska Gminy Moryń jest dokumentem o charakterze strategicznym. Stanowi instrument realizacji prawa miejscowego, pozostając w ścisłym związku z planami zagospodarowania przestrzennego, decyzjami o warunkach zabudowy oraz decyzjami związanymi z realizacją przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, rozwojem terenów zielonych i innych.

Gmina jest jednostką samorządu terytorialnego, która coraz bardziej zyskuje na znaczeniu jako organ kreujący politykę ochrony środowiska na własnym obszarze. Władze samorządowe stają się świadome faktu, iż będąc kluczową stroną w działaniach dotyczących ochrony środowiska, mogą wpływać na jakość środowiska terenów przez siebie administrowanych.

Podczas wdrażania „Programu...” gmina może odgrywać następujące role:

- regulacyjną: wszelkie decyzje (uchwały, np. dotyczące odpadów komunalnych, planowanie przestrzenne),

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- koordynacyjną: edukacja ekologiczna, wymiana informacji między grupami zadaniowymi,
- stymulacyjną: np. stymulowanie rolników do rozwoju gospodarstw agroturystycznych i specjalistycznych,
- wspomagającą: wprowadzanie udogodnień np. dla przemysłu rolno-spożywczego (obniżenie podatku od nieruchomości),
- wykonawczą: wykonywanie zadań legislacyjnych (wynikających z ustawodawstwa),
- kontrolną: (np. kontrola gospodarki ściekowej w gminie).

Jednak realizacja szeregu zadań wymaga także udziału administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego; powiatowego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (poprzez WFOŚiGW w Szczecinie).

Ponadto Burmistrz Gminy współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu., Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (Inspekcja Sanitarna, WIOŚ w Szczecinie, WSSE w Szczecinie i Powiatowa SSE w Gryfinie), prowadzą monitoring wód (RZGW).

Realizacja Programu wymaga także udziału przedsiębiorców (m.in. ZGKiM w Moryniu, „Wodociągi Zachodniopomorskie” Sp. z o.o. w Goleniowie) zakładów usługowych, podmiotów gospodarczych oraz szerokiego wsparcia społecznego, w tym pozarządowych organizacji ekologicznych, Związku Gmin Dolnej Odry i Celowego Związku Gmin Pojezierza Myśliborskiego.

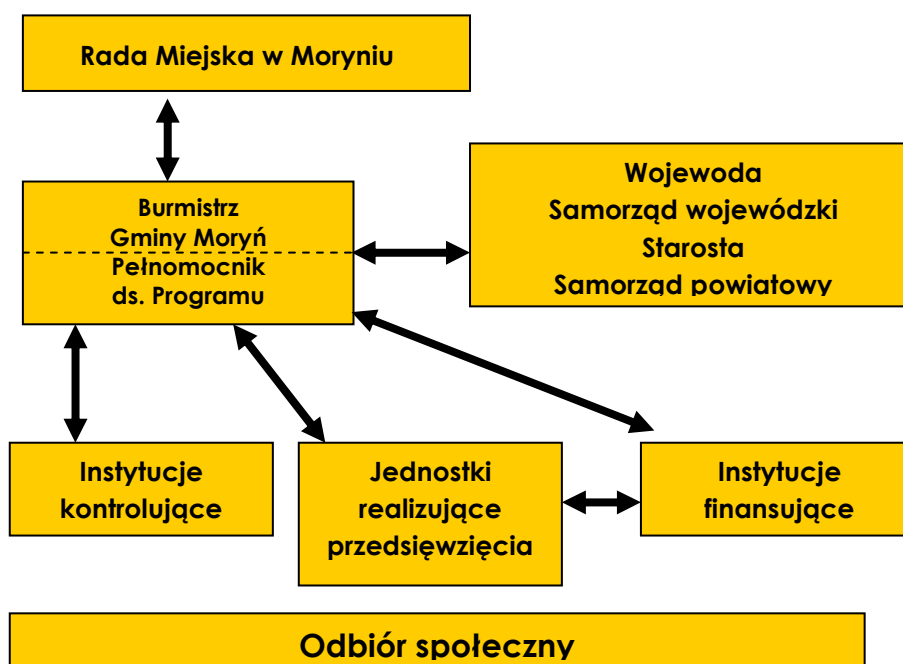
Zgodnie z art. 18 ust. 2 Prawa ochrony środowiska, Burmistrz Gminy jest odpowiedzialny za opracowanie raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska. Raport z realizacji w/w dokumentu przygotowuje się raz na dwa lata i zostaje od przedstawiony Radzie Miejskiej Moryniu. Zgodnie z Ustawą Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) pierwszy raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń na lata 2010 -2013 z perspektywą do roku 2017 winien być przygotowany do 30 czerwca 2011 roku, natomiast kolejny sporządzony zostanie w 2013 roku.

Program ochrony środowiska powinien zostać rozpowszechniony wśród społeczeństwa gminy poprzez jego publikację i umieszczenie na stronie internetowej Gminy Moryń. Jednym z ważnych elementów procesu wdrożenia programu jest jego monitorowanie polegające na ciągłym systemie obserwacji i kontroli realizacji zadań Programu.

Szczegółową strukturę organizacyjną w zarządzaniu Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń przedstawia rysunek 7.

Rysunek 7. Struktura organizacyjna zarządzania Programem

Źródło: www.funduszeuropejskie.gov.pl

10.2. Monitorowanie Programu ochrony środowiska

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w gminie. Oznacza to konieczność monitorowania zmian zachodzących w gminie, poprzez regularne ocenianie stopnia jego realizacji w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem.

Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności. Cykliczność oceny zakłada okres dwóch lat. Niezależnie od tego, monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na wskazane działania budżetu. Należy przyjąć, że aktualizacja polityki długookresowej odbywać się będzie co cztery lata.

Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- monitoring środowiska,
- monitoring programu,
- monitoring odczuć społecznych.

Monitoring środowiska - system kontroli środowiska, jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka. Mierniki

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Pomiary poziomów emisji i imisji, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych są wykonywane w ramach działalności np. WIOŚ, RZGW, IMGW, a przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych, użytków ekologicznych) znany jest instytucjom takim, jak np. Urzędy Gmin, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Dyrekcje Parków Krajobrazowych.

Monitoring programu – najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań, które powinno się odbywać np. co roku, na podstawie zestawienia planu działań przewidzianych do realizacji z postępem ich wdrożenia. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, pieniędzy, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w programie zadań priorytetowych.

Monitoring odczuć społecznych – jest on sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu, między innymi przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do powiatowych władz środowiskowych.

Harmonogram monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017 przedstawiono w tabeli 42.

Tabela 42.

Monitoring realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Moryń

Monitoring	2010	2011	2012	2013	ltd.
Monitoring stanu środowiska					
Mierniki efektywności Programu					
Ocena realizacji listy przedsięwzięć					
Raporty z realizacji Programu					
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska					

obszar zaznaczony określa czas realizacji monitoringu

10.2.1. Mierniki realizacji Programu

Podstawą dobrego systemu oceny realizacji programu jest odpowiedni system sprawozdawczości oparty na miernikach (wskaźnikach) ekonomicznych, stanu środowiska i zmianach presji na środowisko, a także na wskaźniku świadomości społecznej.

Proponuje się zatem następujące wskaźniki (mierniki):

- mierniki ekonomiczne,
- mierniki ekologiczne,
- społeczne (świadomości społecznej).

Mierniki ekonomiczne związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne. Należą do nich łączny i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie. Grupa mierników ekonomicznych będzie dostępna w instytucjach finansujących lub wspomagających finansowanie inwestycji związanych z ochroną środowiska. Konieczne będzie także śledzenie cen usług na rynku inwestycji oraz przegląd kosztów eksploatacji urządzeń ochrony środowiska.

W grupie **mierników ekologicznych** znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji. Mierniki ekologiczne są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach systemów kontroli i monitoringu. Pomiary poziomów emisji i imisji są wykonywane w ramach działalności WIOŚ, IMGW, RZGW. Przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych) znany jest instytucjom takim jak RDLP, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, Dyrekcje Parków Krajobrazowych, organy wykonawcze gmin. Istotnym elementem jest monitoring zagospodarowania terenów przemysłowych, dla którego niezbędne będzie utworzenie katastru tych terenów oraz zestawu norm oceny terenów zanieczyszczonych i przemysłowych.

Mierniki społecznych efektów programu są wielkościami wolnozmiennymi. Są wynikiem badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów programu przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do wojewody.

Miernikami mogą być:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych,
- wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych,
- wielkość lesistości powierzchni lasów na 1 mieszkańca,
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- powierzchnia terenów zdegradowanych,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORZYCIN na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Mierniki społeczne to:

- udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
- stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (ilość i rodzaje interwencji społecznej),
- ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup społeczności),
- ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

Decyzja o przyjęciu liczby i rodzajach wskaźników jest decyzją ustalającą określony system oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w gminie. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich agregacji, a następnie interpretacji.

Propozycje wskaźników obrazujących efektywność wykorzystanych zasobów naturalnych gminy oraz tendencje zmian w nawiązaniu do kryteriów zrównoważonego rozwoju przedstawiono w poniższej tabeli 43.

Tabela 43.

Wskaźniki zrównoważonego rozwoju gminy

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Rok			
			2010	2011	2012	2013
1.	Ilość mieszkańców gminy	szt.				
2.	Ilość instalacji wytwarzających energię ciepłą ze źródeł odnawialnych	szt.				
3.	Zużycie wody do celów konsumpcyjnych na 1 mieszkańca	m ³ /m/rok				
4.	Ilość ścieków oczyszczanych w oczyszczalniach komunalnych na 1 mieszkańca	m ³ /m/rok				
5.	Ilość gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacyjnej.	%				
6.	Udział ścieków oczyszczanych w oczyszczalniach komunalnych do całkowitej ilości powstałych ścieków komunalnych	%				
7.	Proporcja długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	-				
8.	Wydajność ujęć wody	m ³ /d				
9.	Liczba ujęć wody	szt.				
10.	Liczba szamb	szt.				
11.	Liczba przyzgodowych oczyszczalni ścieków	szt.				
12.	Liczba przyłączy wodociągowych	szt.				
13.	Procent zwodociągowania gminy	%				

**Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013
z perspektywą do roku 2017**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Rok			
			2010	2011	2012	2013
14.	Liczba przyłączy kanalizacyjnych	szt.				
15.	Procent skanalizowania gminy	%				
16.	Ilość drzew posadzonych w stosunku do ilości drzew wyciętych	szt.				
17.	Powierzchnia gminy objęta ochroną przyrody	ha				
18.	Wskaźnik lesistości	%				
19.	Tereny zmeliorowane	ha				
20.	Długość ścieżek rowerowych	km				
21.	Ilość odpadów komunalnych wytworzonych	Mg				
22.	Ilość odpadów odzyskanych (szkło, tworzywa)	Mg				
23.	Ilość organizacji pozarządowych działających w gminie	szt.				

Źródło: Opracowanie własne

11. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Opracowanie Gminnego Programu Ochrony Środowiska wynika z przepisów Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 roku, Nr 25, poz. 150, z późn. zm.). Niniejszy Program został przygotowany zgodnie z w/w ustawą, aktualną Polityką ekologiczną Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016, a także z Programem ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego na lata 2008 - 2011. Integralną częścią Programu ochrony środowiska jest Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Moryń na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017.

Gminny Program ochrony środowiska jest opracowaniem które ma na celu umożliwienie kompleksowego i efektywnego zarządzania ochroną środowiska na terenie Gminy Moryń. Jego przyjęcie pozwala na rozwiązywanie zaistniałych problemów w zakresie efektywnego zarządzania ochroną środowiska, ale także wskazuje niezbędne kierunki działań mające poprawić stan środowiska przyrodniczego gminy. Program ten przeciwdziała także zagrożeniom, które mogą pojawić się w przyszłości na terenie gminy.

W opracowanym programie uwzględniono zagadnienia związane z ochroną środowiska oraz dziedzinami bezpośrednio z nią powiązanymi, co może ukierunkować Gminę Moryń w obraniu właściwych działań i zadań mogących przyczynić się do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju na terenie Gminy. Program zawiera diagnozę stanu obecnego środowiska, która obejmuje charakterystykę stanu:

- rzeźba terenu i powierzchniowa warstwa skorupy ziemskiej,
- gleby,
- powietrze atmosferyczne,
- wody podziemne,

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

- wody powierzchniowe,
- klimat akustyczny,
- promieniowanie elektromagnetyczne,
- formy ochrony przyrody,
- gospodarka odpadami.

Z przeprowadzonej diagnozy środowiska wynika, że:

- jakość powietrza w gminie jest zadawalająca, a istniejące zanieczyszczenie emitowane jest głównie przez lokalne kotłownie oraz transport drogowy,
- z dostępnych informacji wynika, że pomimo lokalizacji w Gminie Moryń czterech masztów telefonii komórkowej (Witnica, Skotnica, Gądno, Stare Objezierze), oraz linii energetycznych średniego i niskiego napięcia, natężenie pól elektromagnetycznych w gminie Moryń nie przekracza dopuszczalnych norm,
- hałas nie jest istotnym problemem na terenie gminy, zaś hałas motoryzacyjny jest ponadnormatywny i kwalifikujący klimat akustyczny jako uciążliwy dla ludzi, jedynie na terenach wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (droga krajowa
- większość gleb stanowią gleby zasadowe, a gleby kwaśne i bardzo kwaśne stanowią tylko 19% wszystkich gleb gminy. Gleby te w celu obniżenia ich kwasowości poddaje się recesowi wapnowania,
- wody podziemne na terenie Miasta i Gminy Moryń charakteryzują się IV i III klasą jakości. Zanieczyszczenie wód podziemnych związkami żelaza oraz manganu ma charakter typowo geogeniczny i jest to wynikiem szeregu geologicznych oraz przyrodniczych uwarunkowań,
- wody powierzchniowe - przepływające przez gminę ciekami wodnymi nie są objęte badaniami jakości wód. Można jednak przypuszczać, że rzeki przepływające przez nieskanalizowane miejscowości, prowadzą wody w znacznym stopniu obciążone zanieczyszczeniami bakteriologicznymi,
- wody powierzchniowe - zgodnie z przeprowadzoną oceną jakości wód Jeziora Morzycko, w 2007 roku wody jeziora uległy nieznacznemu pogorszeniu, ze względu na zmianę klasyfikacji wód. W roku 2007 nastąpił wzrost intensywności zakwitów.

Określone cele i kierunki działań proekologicznych, planowanych do realizacji w okresie krótkoterminowym obejmującym lata 2010-2013 oraz w okresie długoterminowym obejmującym lata 2014 – 2017 nazwane Planem operacyjnym dla Gminy Moryń przedstawia tabela 41.

W Programie zostały także określone metody finansowania realizacji poszczególnych zadań związanych z poprawą stanu środowiska na terenie gminy, tj.

- Środków budżetowych,
- Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Funduszy unijnych,
- Innych instrumentów finansowych,
- Instytucji finansujących (Banki).

Program Ochrony Środowiska dla GMINY MORYŃ na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017

Monitorowanie wdrażania programu odbywać się będzie przez Burmistrza Gminy Moryń w stałej współpracy ze Starostą Gryfińskim, Marszałkiem Województwa, Wojewodą Zachodniopomorskim, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska oraz Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska. Wdrażanie Programu powinno podlegać regularnej ocenie w zakresie określenia stopnia wykonania działań lub przedsięwzięć, określenia stopnia realizacji przyjętych celów, oceny rozbieżności pomiędzy przyjętym, a wykonanym programem i analizie tych rozbieżności.

Z wykonania Programu Burmistrz Gminy Moryń sporządza, co dwa lata raporty, które przedstawia Radzie Miejskiej w Moryniu.